

T.C.
İSTANBUL SABAHATTİN ZAİM ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ
EĞİTİM BİLİMLERİ ANABİLİM DALI
REHBERLİK VE PSİKOLOJİK DANIŞMANLIK BİLİM DALI

OKUL ÖNCESİ DÖNEM ÇOCUKLARININ GELİŞİM
DÜZEYLERİ ÜZERİNDE AKILLI TELEFON/TABLET
KULLANIM ALIŞKANLIKLARININ VE BUNA
YÖNELİK ANNE BABA TUTUMLARININ ROLÜ

YÜKSEK LİSANS TEZİ

Deniz Tuğçe URFA

İstanbul
Ocak-2020

T.C.
İSTANBUL SABAHATTİN ZAİM ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ
EĞİTİM BİLİMLERİ ANABİLİM DALI
REHBERLİK VE PSİKOLOJİK DANIŞMANLIK BİLİM DALI

OKUL ÖNCESİ DÖNEM ÇOCUKLARININ GELİŞİM
DÜZEYLERİ ÜZERİNDE AKILLI TELEFON/TABLET
KULLANIM ALIŞKANLIKLARININ VE BUNA YÖNELİK
ANNE BABA TUTUMLARININ ROLÜ

YÜKSEK LİSANS TEZİ

Deniz Tuğçe URFA

Tez Danışmanı

Doç. Dr. Azize Nilgün CANEL

İstanbul

Ocak-2020

Sosyal Bilimler Enstitüsü Müdürlüğüne,

Bu çalışma, jürimiz tarafından Eğitim Bilimleri Anabilim Dalı, Rehberlik ve Psikolojik Danışmanlık Bilim Dalında YÜKSEK LİSANS TEZİ olarak kabul edilmiştir.

Danışman Doç. Dr. Azize Nilgün CANEL

Üye Dr. Öğr. Üyesi İbrahim TAŞ

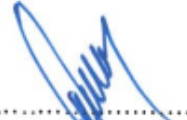

Üye Dr. Öğr. Üyesi Enver ULAŞ

Onay

Yukarıdaki imzaların, adı geçen öğretim üyelerine ait olduğunu onaylarım.

Prof. Dr. Ömer ÇAHA

Enstitü Müdürü

BİLİMSEL ETİK BİLDİRİMİ

Yüksek lisans tezi olarak hazırladığım “Okul Öncesi Dönem Çocuklarının Gelişim Düzeyleri Üzerinde Akıllı Telefon/Tablet Kullanım Alışkanlıklarının ve Buna Yönelik Anne Baba Tutumlarının Rolü” adlı çalışmanın öneri aşamasından sonuçlanmasına kadar geçen süreçte bilimsel etiğe ve akademik kurallara özenle uyduğumu, tez içindeki tüm bilgileri bilimsel ahlak ve gelenek çerçevesinde elde ettiğimi, tez yazım kurallarına uygun olarak hazırladığımı, bu çalışmamda doğrudan veya dolaylı olarak yaptığım her alıntıya kaynak gösterdiğimi ve yararlandığım eserlerin kaynakçada gösterilenlerden oluştuğunu beyan ederim.

Deniz Tuğçe URFA

İstanbul, 2020

ÖNSÖZ

Bu çalışma, son zamanlarda hayatımızın çokça içerisinde var olan teknolojik cihazların bizleri, bizlerle birlikte küçük çocukları fazlaca kontrol altına aldığı, onlar üzerinde olumlu-olumsuz bir takım etkilerinin olabileceğini ve buna yönelik çalışmalar yapılması gerektiğini vurgulamak amacıyla yapılmıştır. Bu bağlamda, anne babaların ölçek sorularını yanıtlarken dahi farkındalık kazandıklarını belirtmeleri, çocuklara yaptığım gelişim testi sonrasında sonuçları anne babalarla paylaştığımda olumlu dönütler almak seçtiğimiz konunun aslında ne kadar önemli ve işlevsel olduğunu tekrar hatırlatmış oldu. Bu nedenle gerek konunun güncelliği ve hayatın içindenliği, gerekse çok sevdiğim çocuklarla çalışmış olmak oldukça keyifli bir süreç oldu.

Bu zorlu bir o kadar da heyecanlı süreçte her zaman beni destekleyen, en güzel fikirlerini, tecrübelerini ve önerilerini benimle paylaşan, gece gündüz iletişim kurabilme imkanını bana tanıyan, benim için motivasyon kaynağı olan, heyecanıma heyecan ve istek katan, ne zaman yorgun hissetsem sevgi dolu sözcükleri ile benim yüzümü güldüren ve daha çok çalışmamı sağlayan ve buraya sığdıramayacağım daha birçok güzel sözcüğü hak eden sevgili hocam, tez danışmanım Doç. Dr. Azize Nilgün CANEL'e çok ama çok teşekkür ediyorum.

Yüksek lisans döneminde kendilerinin tecrübelerinden faydalanma imkanı sundukları ve bana olan değerli katkılar için değerli hocalarım Dr. Ferahim YEŞİLYURT'a, Prof. Dr. Ahmet AKIN'a, Dr. İbrahim TAŞ'a, Dr. Nihan ARSLAN'a ve Dr. Mustafa ÖZGENEL'e ve jüri sürecime katılan sayın Dr. Enver ULAŞ'a teşekkür ederim.

Ölçek geliştirme sürecinde değerli bilgi ve fikirlerini paylaşan, çalışmaya katkı sunan sayın Doç. Dr. Mustafa OTRAR'a, Dr. Mehmet DİNÇ'e ve Doç. Dr. Esra İŞMEN GAZİOĞLU'na teşekkür ederim.

Tabiki bu süreçte benim her zaman yanımda olan, her türlü desteği bana sunan, hem akademik hem de duygusal olarak güçlenmeme yardımcı olan sevgili eşim Osman URFA'ya sevgilerimi ve teşekkürlerimi iletiyorum. Yine tez dönemimde bana her türlü yardımı ve desteği sunan sevgili annem Gülseven YILMAZ'a ve canım kardeşim Elif Burçe YILMAZ'a teşekkür ediyorum.

Deniz Tuğçe URFA

İstanbul-2020

ÖZET

OKUL ÖNCESİ DÖNEM ÇOCUKLARININ GELİŞİM DÜZEYLERİ ÜZERİNDE AKILLI TELEFON/TABLET KULLANIM ALIŞKANLIKLARININ VE BUNA YÖNELİK ANNE BABA TUTUMLARININ ROLÜ

Deniz Tuğçe URFA

Yüksek Lisans, Rehberlik ve Psikolojik Danışmanlık

Tez Danışmanı: Doç. Dr. Azize Nilgün CANEL

Ocak-2020, 164+XVI Sayfa

Bu çalışmanın amacı, okul öncesi dönem çocuklarının gelişim düzeyleri üzerinde akıllı telefon/tablet kullanım alışkanlıklarının ve bu alışkanlıklara yönelik anne baba tutumlarının rolünü incelemektir. Bu amaçla çalışma kapsamında öncelikle çocuklarda akıllı telefon/tablet kullanım alışkanlıkları ve akıllı telefon/tablet kullanım alışkanlıklarında anne baba tutumlarını ölçen iki farklı ölçme aracı geliştirilmiştir. Ölçek geliştirme çalışmaları için madde havuzu oluşturulduktan ve uzman görüşüne başvurulduktan sonra ilk aşamada 0-6 yaş aralığında çocuğu olan 347 ebeveyn ($x_{yaş}=33.09±4.87$) ile açımlayıcı faktör analizi yapılmıştır. Açımlayıcı faktör analizi sonrasında yine 0-6 yaş aralığında çocuğu olan 253 ebeveyn ($x_{yaş}=33.84±5.09$) üzerinde doğrulayıcı faktör analizi yapılarak 28 madde ve 3 faktörden oluşan Akıllı Telefon/Tablet Kullanım Alışkanlığı Aile Ölçeği (ATKA) ve 24 madde, 4 faktörden oluşan Akıllı Telefon Tablet Kullanım Alışkanlıklarında Anne Baba Tutumları Ölçeği (ATT) elde edilmiştir. Ölçek geliştirme çalışmalarının ardından okul öncesi dönem çocuklarının gelişim düzeyleri üzerinde akıllı telefon/tablet kullanım alışkanlıklarının ve buna yönelik anne baba tutumlarının rolünü incelemek amacıyla 154 ebeveyne ($x_{yaş}=36.16±5.35$) ATKA ve ATT ölçekleri uygulanırken, bu ebeveynlerin çocuklarına Denver-2 Gelişimsel Tarama Testi uygulanmıştır. Veri toplama işlemlerinin ardından çocukların gelişim düzeyleri üzerinde akıllı telefon/tablet kullanım alışkanlıklarının ve bu alışkanlıklara yönelik ebeveyn tutumlarının rolünü incelemek için lojistik regresyon analizi kullanılmıştır.

Yapılan analiz sonucunda, çocukların gelişim düzeyleri üzerinde akıllı telefon/tablet kullanım alışkanlıkları incelendiğinde, kişisel sosyal gelişim üzerinde kontrol güçlüğü ve işlevsellikte bozulmanın, dil gelişimi üzerinde ise işlevsellikte bozulma ve sosyal izolasyonun rolünün olduğu bulunmuştur. Akıllı telefon tablet kullanımına yönelik ebeveyn tutumları incelendiğinde özellikle oyalama tutumunun kişisel sosyal gelişim, ince motor gelişim ve dil gelişim üzerinde; fayda tutumunun da kişisel sosyal gelişim üzerinde negatif yönlü rolünün olduğu bulunmuştur. Ebeveynlerin bilgi tutumu ise çocukların kaba motor gelişimini olumlu etkilemektedir. Sonuç olarak, çocukların akıllı telefon/tablet kullanım alışkanlıklarının çocukların gelişim düzeyleri üzerinde olumsuz etki yaptığı görülürken, farklı ebeveyn tutumlarının farklı etki yaptığı görülmektedir. Ebeveynlerin oyalama ve fayda tutumları çocukların gelişimini olumsuz etkilerken, bilgi tutumu olumlu etkilemektedir.

Anahtar Kelimeler: Anne baba tutumları, akıllı telefon/tablet, alışkanlık, gelişim, okul öncesi.

ABSTRACT

THE ROLE OF SMART PHONE / TABLET USE HABITS AND PARENT ATTITUDES ON THE DEVELOPMENT LEVELS OF PRESCHOOL CHILDREN

Deniz Tuğçe URFA

Master Thesis, Psychological Counselling and Guidance

Thesis Advisor: Doç. Dr. Azize Nilgün CANEL

January-2020, 164+XVI Pages

The aim of this study is to investigate the role of smartphone / tablet usage habits and parental attitudes on the developmental levels of preschool children. For this purpose, first of all, two different measurement tools have been developed that measure smartphone / tablet usage habits and parental attitudes in smartphone / tablet usage habits. After the item pool was developed for the scale development studies and consulted with expert opinion, exploratory factor analysis was performed with 347 parents (\bar{x} year = 33.09 ± 4.87) who had children between 0-6 years in the first stage. After exploratory factor analysis, confirmatory factor analysis was conducted on 253 parents (\bar{x} year = 33.84 ± 5.09) who had children between 0-6 years of age. The Smart Phone / Tablet Usage Habit Family Scale (ATKA), which consisted of 28 items and 3 factors, and 24 items, 4 factors Parental Attitudes Scale (ATT) in the Habits of Smart Phone Tablet Usage was obtained. After the scale development studies, 154 parents (\bar{x} year = 36.16 ± 5.35) were administered ATKA and ATT scales to examine the role of smartphone / tablet usage habits and parental attitudes on preschool children's developmental levels, and Denver-2 Developmental Screening Test was applied to their children. After data collection, logistic regression analysis was used to examine the role of smartphone / tablet usage habits and parental attitudes towards children's developmental levels. As a result of the analysis, when the smartphone / tablet usage habits were examined on the developmental levels of children, it was found that difficulty in control and impairment of functionality on personal social development and impairment of functionality and

social isolation had a role on language development. When parental attitudes towards smartphone tablet usage are examined, it is observed that distraction attitude is related to personal social development, fine motor development and language development; It was also found that the attitude of profit had a negative role on personal social development. Parents' information attitude positively affects the rough motor development of children. As a result, it is seen that smart phone / tablet usage habits of children have negative effects on the development level of children while different parental attitudes have different effects. Parental distraction and profit attitudes negatively affect the development of children, while attitudes of information positively affect.

Keywords: parental attitudes, smart phone / tablet, habit, evolution, pre-school.

İÇİNDEKİLER

TEZ ONAYI.....	i
BİLİMSEL ETİK BİLDİRİMİ.....	ii
ÖNSÖZ.....	iii
ÖZET.....	iv
ABSTRACT.....	vi
TABLolar LİSTESİ.....	xii
ŞEKİL LİSTESİ.....	xv
KISALTMALAR LİSTESİ.....	xvi

BİRİNCİ BÖLÜM

GİRİŞ.....	1
1.1 Problem Durumu.....	1
1.2 Problem Cümleleri.....	6
1.2.1 Ana Problem Cümlesi.....	6
1.2.2 Alt Problemler.....	6
1.3 Önem.....	6
1.4 Varsayımlar.....	7
1.5 Sınırlılıklar.....	7
1.6 Tanımlar.....	8

İKİNCİ BÖLÜM

İLGİLİ LİTERATÜR.....	9
2.1 İnternet Bağımlılığı.....	10
2.1.2 Davranışsal Bağımlılık.....	11
2.1.3 Diğer Tanımlar.....	12
2.1.4 Akıllı Telefon/Tablet Kullanım Alışkanlığı.....	14
2.2 Okul Öncesi Dönem Gelişim Özellikleri.....	16
2.3 Okul Öncesi Dönemde Akıllı Telefon Tablet Kullanımı.....	20
2.4 Ebeveyn Tutumları.....	22
2.5. Akıllı Telefon/Tablet Kullanımı ve Ebeveyn.....	25
2.6. Yapılan Araştırmalar.....	29

ÜÇÜNCÜ BÖLÜM

YÖNTEM	41
3.1 Araştırmanın Modeli.....	41
3.2 Çalışma Grubu.....	41
3.3 Veri Toplama Araçları.....	43
3.3.1 Kişisel Bilgi Formu.....	43
3.3.2 Denver Gelişimsel Tarama Testi 2 (Denver 2).....	43
3.3.3 Akıllı Telefon/Tablet Kullanım Alışkanlığı Aile Ölçeği.....	44
3.3.3.1 Madde havuzunun oluşturulması.....	44
3.3.3.2 Uzman görüşü.....	47
3.3.3.3 Pilot çalışma.....	48
3.3.3.4 Geçerlik ve güvenilirlik çalışması.....	48
3.3.3.4.1 Açıklayıcı faktör analizi ve güvenilirlik.....	48
3.3.3.4.2 Doğrulayıcı faktör analizi ve güvenilirlik.....	50
3.3.4 Akıllı Telefon Tablet Kullanım Alışkanlıklarında Anne Baba Tutumları Ölçeği (ATT).....	58
3.3.4.1 Madde havuzunun oluşturulması.....	58
3.3.4.2 Uzman görüşü.....	59
3.3.4.3 Pilot çalışma.....	60
3.3.4.4 Geçerlik ve güvenilirlik çalışması.....	60
3.3.4.4.1 Açıklayıcı faktör analizi ve güvenilirlik.....	60
3.3.4.4.2 Doğrulayıcı faktör analizi ve güvenilirlik.....	62
3.4 Verilerin Analizi.....	66

DÖRDÜNCÜ BÖLÜM

BULGULAR	69
4.1 Araştırma değişkenlerine ait tanımlayıcı istatistikler ve değişkenler arasındaki ilişkiye ait bulgular.....	69
4.2. Okul öncesi dönem çocukların gelişim düzeylerinin cinsiyete ve ebeveynlerin eğitim durumlarına göre karşılaştırılması.....	78
4.3 Okul öncesi dönem çocukların gelişim özellikleri üzerinde çocuğun yaşı, akıllı telefon tablet kullanma süresi, ebeveynin yaşı ve ebeveynlerin akıllı telefon tablet kullanım sürelerinin rolü.....	82
4.4 Okul öncesi dönem çocukların gelişim özellikleri üzerinde akıllı telefon	

tablet kullanım alışkanlıklarının rolü.....	89
4.5 Okul öncesi dönem çocukların gelişim özellikleri üzerinde akıllı telefon tablet kullanım alışkanlıklarında anne baba tutumlarının rolü.....	97

BEŞİNCİ BÖLÜM

SONUÇ, TARTIŞMA VE ÖNERİLER.....

5.1 Sonuç

5.2 Tartışma.....

5.2.1 Araştırma değişkenlerine ait tanımlayıcı istatistikler ve değişkenler arasındaki ilişkiye ait tartışma.....

5.2.2 Okul öncesi dönem çocukların gelişim düzeylerinin cinsiyete ve ebeveynlerin eğitim durumlarına göre karşılaştırılmasına ait tartışma.....

5.2.3 Okul öncesi dönem çocukların gelişim özellikleri üzerinde çocuğun yaşı, akıllı telefon tablet kullanma süresi, ebeveynin yaşı ve ebeveynlerin akıllı telefon tablet kullanım sürelerinin rolüne ait tartışma.....

5.2.4 Okul öncesi dönem çocukların gelişim özellikleri üzerinde akıllı telefon tablet kullanım alışkanlıklarının rolüne ait tartışma.....

5.2.5 Okul öncesi dönem çocukların gelişim özellikleri üzerinde akıllı telefon tablet kullanım alışkanlıklarında anne baba tutumlarının rolüne ait tartışma.....

5.3 Öneriler.....

5.3.1 Araştırmalara yönelik öneriler.....

5.3.2 Uygulamalara yönelik öneriler.....

KAYNAKÇA.....

EKLER.....

EK-1 Denver 2 Türkiye Standardizasyonu Formu.....

EK-2 Araştırma İzni.....

EK-3 Veli Bilgilendirme ve Onam Formu.....

EK-4 Kişisel Bilgi Formu.....

EK-5 Denver 2 Uygulayıcı Belgesi.....

EK-6 Akıllı telefon/tablet Kullanım Alışkanlıkları Aile Ölçeği (madde havuzu).....

EK-7 Akıllı telefon/tablet Kullanım Alışkanlıkları Aile Ölçeği 47

Maddelik Form.....	
EK-8 Akıllı Telefon/Tablet Kullanım Alışkanlığı Aile Ölçeği 28 Maddelik Form.....	154
EK-9 Akıllı Telefon/Tablet Kullanım Alışkanlıkları Aile Ölçeği.....	155
EK-10 Akıllı Telefon/Tablet Kullanım Alışkanlıklarında Anne Baba Tutumları Ölçeği (Madde Havuzu).....	156
EK-11 Akıllı Telefon/Tablet Kullanım Alışkanlıklarında Anne Baba Tutumları Ölçeği 62 Maddelik Form.....	159
EK-12 Akıllı Telefon/Tablet Kullanım Alışkanlıklarında Anne Baba Tutumları Ölçeği.....	162
ÖZGEÇMİŞ.....	163

TABLO LİSTESİ

Tablo 2.2.1: 0-5 Yaş Çocuğun Dil Gelişimi.....	17
Tablo 2.2.2: 2-5 Yaş Çocuğun İnce Motor ve Kaba Motor Gelişimi.....	19
Tablo 3.1: Araştırmaya Katılan Örneklem Gruplara Ait Tanımlayıcı İstatistikler.....	42
Tablo 3.2: Akıllı Telefon/Tablet Kullanım Alışkanlığı Aile Ölçeği Açıklayıcı Faktör Analizi Ve Güvenirlik Bulgular.....	48
Tablo 3.3: Akıllı Telefon/Tablet Kullanım Alışkanlığı Aile Ölçeğinin 28 Maddelik Ve 21 Maddelik Formuna Ait Birinci Düzey Doğrulamalı Faktör Analizi Uyum Değerleri.....	52
Tablo 3.4: Akıllı Telefon/Tablet Kullanım Alışkanlığı Aile Ölçeği Birinci Düzey Doğrulamalı Faktör Analizi Madde Faktör Yüğü Ve R ² Değerleri.....	53
Tablo 3.5: Akıllı Telefon/Tablet Kullanım Alışkanlığı Aile Ölçeğine Ait İkinci Doğrulamalı Faktör Analizi Uyum Değerleri.....	56
Tablo 3.6: Akıllı Telefon/Tablet Kullanım Alışkanlığı Aile Ölçeği İkinci Düzey Doğrulamalı Faktör Analizi Madde Faktör Yüğü Ve R ² Değerleri.....	56
Tablo 3.7: Akıllı Telefon/Tablet Kullanım Alışkanlığı Aile Ölçeğine Ait α , AVE Ve CR Değerleri.....	57
Tablo 3.8: Akıllı Telefon/Tablet Kullanım Alışkanlıklarında Anne Baba Tutumları Ölçeği Açıklayıcı Faktör Analizi Ve Güvenirlik Bulgular.....	60
Tablo 3.9: Akıllı Telefon/Tablet Kullanım Alışkanlıklarında Anne Baba Tutumları Ölçeğine Ait Doğrulamalı Faktör Analizi Uyum Değerleri.....	64
Tablo 3.10: Akıllı Telefon/Tablet Kullanım Alışkanlıklarında Anne Baba Tutumları Ölçeği Doğrulamalı Faktör Analizi Madde Faktör Yüğü Ve R ² Değerleri.....	64
Tablo 3.11: Akıllı Telefon/Tablet Kullanım Alışkanlıklarında Anne Baba Tutumları Ölçeğine Ait A, AVE Ve CR Değerleri.....	66
Tablo 3.4.1: Araştırma Değişkenlerine Ait Tanımlayıcı İstatistikler.....	67
Tablo 4.1.1: Okul Öncesi Dönem Çocuklarının Cinsiyetlerine Göre Akıllı Telefon Tablet Kullanım Alışkanlıkları Ve Bu Alışkanlıklara Yönelik Anne Baba Tutumlarının Karşılaştırılması.....	69
Tablo 4.1.2: Okul Öncesi Dönem Çocuklarının Ebeveyn-1'in Eğitim Durumuna Göre Akıllı Telefon Tablet Kullanım Alışkanlıkları Ve Bu Alışkanlıklara Yönelik Anne Baba Tutumlarının Karşılaştırılması.....	70
Tablo 4.1.3: Okul Öncesi Dönem Çocuklarının Ebeveyn-2'nin Eğitim Durumuna Göre Akıllı Telefon Tablet Kullanım Alışkanlıkları Ve Bu Alışkanlıklara Yönelik Anne Baba Tutumlarının Karşılaştırılması.....	72

Tablo 4.1.4: Okul Öncesi Dönem Çocuklarının Akıllı Telefon Tablet Kullanım Alışkanlıkları İle Bu Alışkanlıklara Yönelik Anne Baba Tutumlarının İlişkisi.....	73
Tablo 4.1.5: Okul Öncesi Dönem Çocukların Ve Ebeveynlerin Özellikleri İle Çocuklarının Akıllı Telefon Tablet Kullanım Alışkanlıkları Ve Bu Alışkanlıklara Yönelik Anne Baba Tutumları Arasındaki İlişki.....	74
Tablo 4.1.6: Akıllı Telefon/Tablet Kullanım Alışkanlığı Aile Ölçeği Kontrol Güçlüğü Alt Boyutu Üzerinde Akıllı Telefon/Tablet Kullanım Özelliklerinin Ve Akıllı Telefon Tablet Kullanım Alışkanlıklarında Anne Baba Tutumlarının Rolü.....	75
Tablo 4.1.7: ATKA İşlevsellikte Bozulma Alt Boyutu Üzerinde ATT Kullanım Özellikleri Ve ATT'nin Rolü.....	76
Tablo 4.1.8: ATKA Sosyal İzolasyon Alt Boyutu Üzerinde ATT Kullanım Özellikleri Ve ATT'nin Rolü.....	77
Tablo 4.2.1: Okul Öncesi Dönem Çocukların Gelişim Düzeylerine Ait Dağılım.....	78
Tablo 4.2.2: Okul Öncesi Dönem Çocukların Cinsiyetlerine Göre Gelişim Düzeylerinin Karşılaştırılması.....	79
Tablo 4.2.3: Okul Öncesi Dönem Çocuklarının Ebeveyn-1 Eğitim Durumuna Göre Gelişim Düzeylerinin Karşılaştırılması.....	80
Tablo 4.2.4: Okul Öncesi Dönem Çocuklarının Ebeveyn-2 Eğitim Durumuna Göre Gelişim Düzeylerinin Karşılaştırılması.....	81
Tablo 4.3.1: Paralellik Testi.....	82
Tablo 4.3.2: Model Uyum Değerleri.....	82
Tablo 4.3.3: Pseudo R ² Değerleri.....	82
Tablo 4.3.4: Lojistik Regresyon Analizine Ait Bulgular.....	83
Tablo 4.3.5: Paralellik Testi.....	84
Tablo 4.3.6: Model Uyum Değerleri.....	84
Tablo 4.3.7: Pseudo R ² Değerleri.....	84
Tablo 4.3.8: Lojistik Regresyon Analizine Ait Bulgular.....	85
Tablo 4.3.9: Paralellik Testi.....	85
Tablo 4.3.10: Model Uyum Değerleri.....	86
Tablo 4.3.11: Pseudo R ² Değerleri.....	86
Tablo 4.3.12: Lojistik Regresyon Analizine Ait Bulgular.....	87
Tablo 4.3.13: Paralellik Testi.....	87
Tablo 4.3.14: Model Uyum Değerleri.....	88
Tablo 4.3.15: Pseudo R ² Değerleri.....	88
Tablo 4.3.16: Lojistik Regresyon Analizine Ait Bulgular.....	89

Tablo 4.4.1: Paralellik Testi.....	89
Tablo 4.4.2: Model Uyum Değerleri.....	90
Tablo 4.4.3: Pseudo R2 Değerleri.....	90
Tablo 4.4.4: Lojistik Regresyon Analizi Bulgular.....	91
Tablo 4.4.5: Paralellik Testi.....	91
Tablo 4.4.6: Model Uyum Değerleri.....	92
Tablo 4.4.7: Pseudo R2 Değerleri.....	92
Tablo 4.4.8: Lojistik Regresyon Analizi Bulguları.....	93
Tablo 4.4.9: Paralellik Testi.....	93
Tablo 4.4.10: Model Uyum Değerleri.....	94
Tablo 4.4.11: Pseudo R2 Değerleri.....	94
Tablo 4.4.12: Lojistik Regresyon Analizi Bulgular.....	94
Tablo 4.4.13: Paralellik Testi.....	95
Tablo 4.4.14: Model Uyum Değerleri.....	95
Tablo 4.4.15: Pseudo R2 Değerleri.....	96
Tablo 4.4.16: Lojistik Regresyon Analizine Ait Bulgular.....	96
Tablo 4.5.1: Paralellik Testi.....	97
Tablo 4.5.2: Model Uyum Değerleri.....	97
Tablo 4.5.3: Pseudo R2 Değerleri.....	98
Tablo 4.5.4 Lojistik Regresyon Analizine Ait Bulgular.....	98
Tablo 4.5.5: Paralellik Testi.....	99
Tablo 4.5.6: Model Uyum Değerleri.....	99
Tablo 4.5.7: Pseudo R2 Değerleri.....	99
Tablo 4.5.8: Lojistik Regresyon Analizine Ait Bulgular.....	100
Tablo 4.5.9: Paralellik Testi.....	100
Tablo 4.5.10: Model Uyum Değerleri.....	101
Tablo 4.5.11: Pseudo R ² Değerleri.....	101
Tablo 4.5.12: Lojistik Regresyon Analizine Ait Bulgular.....	102
Tablo 4.5.13: Paralellik Testi.....	102
Tablo 4.5.14: Model Uyum Değerleri.....	103
Tablo 4.5.15: Pseudo R2 Değerleri.....	103
Tablo 4.5.16: Lojistik Regresyon Analizine Ait Bulgular.....	103

ŞEKİL LİSTESİ

Şekil 2.1. Patolojik İnternet Kullanımının Bilişsel-Davranışsal Modeli Davis, (2001:190).....	13
Şekil 3.1: Akıllı Telefon/Tablet Kullanım Alışkanlığı Aile Ölçeği Birinci Düzey Doğrulayıcı Faktör Analizine Ait Yapısal Model.....	51
Şekil 3.2: Akıllı Telefon/Tablet Kullanım Alışkanlığı Aile Ölçeği Birinci Düzey Doğrulayıcı Faktör Analizine Ait Yapısal Model.....	55
Şekil 3.3: Akıllı Telefon/Tablet Kullanım Alışkanlıklarında Anne Baba Tutumları Ölçeği Doğrulayıcı Faktör Analizine Ait Yapısal Model.....	63

KISALTMALAR LİSTESİ

Akt: Aktaran

Çev: Çeviren

Ed: Editör

Vd: Ve diğerleri

ATTS: Akıllı Telefon/Tablet Kullanma Süresi

EÇGS: Ebeveynin Çocukla Geçirdiği Süre

DSM: The Diagnostic and Statistical Manual of Mental Disorders

BİRİNCİ BÖLÜM

GİRİŞ

1.1 Problem Durumu

Teknoloji, her geçen gün gelişmekte ve hayatı kolaylaştıracak ürünler ortaya koymaktadır. Hızla gelişen teknoloji dünyasının içerisinde yaşarken elbette bu gelişmelerden kopuk ve uzak kalmak çok da mümkün değildir. Bilgisayarlar, akıllı telefonlar, tabletler bu teknoloji dünyasının içerisinde var olan ve oyun oynamak, video izlemek, eğitim uygulamaları kullanmak gibi birçok hizmeti insanlara sunabilen araçlardır. Özellikle bu cihazlar üzerinden internete erişim sağlanabilmesi kullanımlarını daha da cazip hale getirmekte ve birçok insanın evinde, iş yerinde ve hatta taşınabilir olanları günlük hayatlarında yanlarında bulunmaktadır. İnternet kullanımı hayatın bu kadar içerisindeyken interneti sağlıklı bir şekilde kullanmak, bireylerin çağı kaçırmamalarını aynı zamanda da olumsuz sonuçlarla karşılaşmamalarını sağlayacaktır. Sağlıklı internet kullanımı, belirli bir amaç doğrultusunda ve belirli bir süre için bilişsel ve davranışsal olarak rahatsızlık duyulmadan internet kullanmayı ifade eder. Sağlıklı internet kullanıcıları internette kurdukları iletişimle gerçek yaşamlarındaki iletişimi birbirinden ayırabilir (Davis, 2001: 193). Bununla birlikte bireyler bazen internet kullanımı konusunda kendilerini sınırlamakta zorlanabilirler. Bu durumda, bireylerin interneti saplantılı olarak düşünmek ve kullanmayı bırakamamak, dürtü kontrolünün azalması gibi belirtiler göstermesi de internetin sağlıksız kullanımına işaret etmektedir (Young, 1999).

İnternetin sağlıksız olarak kullanımını ifade etmek için literatürde patolojik internet kullanımı (Davis, 2001: 188), problemlili internet kullanımı (Davis, Flett ve Besser, 2002: 331-333; Beard ve Wolf, 2001: 378) internet bağımlılığı (Young, 1998: 241; Mitchell, 2000: 632; Grohol, 1999) gibi tanımlamalar kullanılmaktadır. Bağımlılık bireylerin yaşamlarındaki bir rahatsızlık veya karşılanmamış bir ihtiyaçtan doğmaktadır. Bununla birlikte bağımlılığın kısa sürede oluşturduğu etki bireyin içinde bulunduğu durumla baş etmesini sağlayabilirken uzun süreli etkisi problemin daha fazla büyümesine sebep olmaktadır (Young, 1999). Genellikle internet

bağımlılığı olarak ele alınan bu kavram, tam olarak fiziksel yoksunluğa sebep olan kimyasal bağımlılıkla ilişkili semptomlarla sonuçlanmadığından “aşırı internet kullanımı” olarak ifade etmek daha uygun olabilir (Beard ve Wolf, 2001: 378). Bununla birlikte, davranışsal bağımlılığın bireyin herhangi bir madde kullanmıyor olmasına rağmen madde bağımlılığında görülen bazı belirtilerin ortaya çıkmasına sebep olan alışkanlık olarak (Sevindik, 2001; akt; Arslan, 2019: 65) değerlendirildiği göz önünde bulundurulduğuna akıllı telefon/tablet kullanımını alışkanlık çerçevesinde ele almak da mümkün olacaktır.

İnternet kullanımıyla ilgili yapılan araştırmalar incelendiğinde, problemlerli internet kullanımının dürtü kontrol problemleri ile ilişkili olduğu (Mitchell, 2000: 632; Beard ve Wolf, 2001: 380; Davis, Flett ve Besser, 2002; Shapira, 2000: 269) duygu durum bozuklukları, sosyal anksiyete gibi bazı psikosozal rahatsızlıklar (Shapira, 2000: 269-270) ile gözlerde kuruluk, uyku problemleri, içe dönüklük, sırt ve baş ağrıları, yeme sorunları gibi sağlık problemlerinin ortaya çıkmasına sebep olabileceği (Ögel, 2012: 89) ve bu bireylerin ebeveyn-çocuk ilişkilerinde problemlerin yaşandığı (Young, 1998: 241) yapılan çalışmalarda ortaya konmuştur.

Son yıllarda internet kullanımı akıllı telefon, tablet gibi teknolojik ürünler aracılığıyla çok daha kolay ulaşılır olmakta ve bu cihazlar hemen hemen her evde bulunmaktadır. Akıllı telefonların çeşitlenmesi, tabletlere yüklenen özelliklerle birlikte bilgisayarların yerini almakta olan bu cihazlar, yetişkinler ve ergenlerle birlikte çocuklar için de önemli bir uğraş haline gelmiştir. Günümüzde akıllı telefonlar aracılığıyla internet kullanmak, arama yapmak, e-posta göndermek, video izlemek, oyun oynamak gibi pek çok aktivite kolaylıkla yapılabilmektedir. Tüm bu gelişmelerle birlikte çok fazla türü ile piyasada olan akıllı telefon kullanma isteği de gittikçe artmaktadır (Ünal, 2015: 2). İçeriği oldukça zengin olan bu cihazların bu kadar yaygın ve cezbedici olması da çocukların hatta bebeklerin bu cihazlarla tanışmasının ve bir arada büyümesinin yolunu açmaktadır. Yapılan araştırmalara bakıldığında akıllı telefonların kullanım amacının daha çok oyun ve eğlence amaçlı olması (Şata, Çelik, Ertürk ve Taş, 2016: 164) çocuklarda ortaya çıkan akıllı telefon/tablet kullanma isteğini de açıklayacaktır. Üstündağ (2019: 8-13) bu durumu destekler nitelikte, yaptığı bir araştırma sonucunda 4-6 yaş çocukların her gün akşam bir dijital oyunu genellikle telefon veya tablet üzerinden oynadıkları sonucuna ulaşmıştır. Bu cihazlar özellikle apartmanda yaşayan, sokağa fazla çıkmayan ve dört

duvar arasında vaktini geçirmek durumunda olan çocuklar ve onların ebeveynleri için kolay bir zaman geçirme aracı olmaktadır. Çocuklar bu cihazlar aracılığıyla interneti doğru kullandıklarında sosyal ve bilişsel gelişimlerine olumlu yönde katkı sağlayabilecekken (Kirkorian, Wartella ve Anderson, 2008: 53) bazen ebeveynler çocuklar sessiz, sakin bir şekilde beklesin ve kendi işlerine engel olmasın düşüncesiyle çocukları internet ortamında denetimsiz olarak uzun süre bırakabilir. İşte bu durum, çocuğun interneti doğru kullanmayı öğrenmesini engelleyerek (Dinç, 2010: 50) olumsuz sonuçlar ortaya çıkmasına sebep olabilmektedir. İnternet kullanımının çocuklar üzerindeki etkileri ele alındığında, önemli noktalardan birisi de çocukların oynadıkları şiddet içerikli oyunlar aracılığıyla kötülüğü sıradanlaştırmalarıdır. Çocuklar oyunlarda elde ettikleri kaba kuvvet, kan, katil vb. olumsuz görselleri içeren durumları günlük yaşamlarının bir parçası ve çözüm aracı olarak kullanabilirler ki bu da çocuğun yaşamında olması gereken empati, saygı, barış gibi kavramların azalmasına veya yok olmasına sebep olabilir (Dinç, 2010: 49). Tüm bunlarla birlikte, elektronik cihaz kullanımının olumlu ya da olumsuz sonuçlar ortaya çıkarması bireylerin bunları nasıl kullandığıyla ilişkilidir. Bu cihazların kullanımı aile ile birlikte, kültürel bir çalışma veya eğlence için olduğunda aile içi iletişim de sağlanmış olacağından olumlu sonuçlar ortaya çıkabilir. Fakat çocukların yaratıcı oyunlar oynama, fiziksel aktiviteler gerçekleştirme gibi çocuk gelişimi için önemli olan zamanlarından çalarak ortaya çıkan cihaz kullanımı, kişileri izole edeceğinden olumsuz sonuçlar meydana getirebilir (Assathiany, Guery, Caron, Cheymol, Picherot, Foucaud ve Gelbert, 2018: 2).

Yapılan araştırmalar aşırı cep telefonu ve akıllı telefon kullanımının bireylerin sosyal ve psikolojik gelişimlerini etkilediğini ortaya koymaktadır. Sosyal belirtileri göz önünde bulundurulduğunda sağlıklı şekilde akıllı telefon kullanan bireyler sosyal medyayı daha etkili kullanarak bu ortamda sosyalleşirken aile ortamında iletişim problemleri (Şata vd., 2016: 157) ve günlük hayatta sosyal kaygı yaşayabilmektedirler (Hwang ve Park, 2015: 59).

Psikolojik belirtileri incelendiğinde akıllı telefon kullanımının saldırganlık, şiddet (Shinse ve Beak, 2013; akt; Şata ve Karip, 2017), zorbalık, başkalarına hakaret etme (Doğan ve Tosun, 2016: 102-103) gibi olumsuz davranışlarla ilişkili olduğu yapılan araştırmalarda ortaya çıkmıştır. Siber zorbalığa maruz kalan bireylerde ise özgüven

eksikliği, üzüntü, hayal kırıklığı, akademik başarıda düşüş gibi olumsuz durumlar ortaya çıkmaktadır (Raskauskas ve Stoltz, 2007; akt; Turgut, 2016: 28).

Fiziksel belirtilerine bakıldığında ise dikkat ve konsantrasyon eksikliği, baş ağrısı, yorgunluk hissi, yüksek tansiyon, baş dönmesi (Tutev 2002; akt; Bold, Toros ve Gen, 2003: 65); kronik stres, depresyon (Augner ve Hacker, 2012: 439); kanser, sinir sistemi bozuklukları (Baig, 2018); dürtüsellik (Hwang ve Park, 2015: 57); ebeveyn kontrolünden uzak oldukları içinse çocuklarda yaralanmalar (Palsson, 2017: 2) ortaya çıkabilmektedir.

Çocukların akıllı telefon/tableti kullanımlarında ebeveyn faktörü büyük önem taşımaktadır. Anne babanın çocuk yetiştirme stilleri çocukların bedensel, psikososyal, cinsel, zihinsel ve dil gelişimlerini büyük oranda etkilemektedir (Senemoğlu, 2010: 11-12). Genç (2014: 56-57) tarafından okul öncesi dönemdeki çocukların mobil teknoloji kullanımlarında ebeveyn algılarına yönelik yapılan çalışmanın sonucunda, ebeveynlerin çocuklarının bu cihazları kullanımlarıyla ilgili olumlu ve olumsuz bir takım görüşler bildirdikleri görülmüştür. Ebeveynlerin bir kısmı çocuklarının bu cihazları kullanmasının motor ve bilişsel gelişimlerini desteklemesi, teknolojiye uyum sağlama ve görsel hafızanın güçlendirilmesi gibi olumlu sonuçlarının olabileceğini söylerken, bir kısmı bu durumun ilerde fiziksel ve zihinsel sorunlara yol açabileceğinden, içe kapanık, yalnız bir yapıları oluşabileceğinden ve radyasyonun olumsuz etkilerinden söz etmiştir. Aynı araştırmanın sonuçlarına göre okul öncesi dönem çocukların günlük ekran süresi (televizyon, akıllı telefon, tablet, dizüstü bilgisayar) 3 saat olarak saptanmıştır. Ebeveynlerin çocuklarıyla birlikte kitap okuma durumları ise düşük seviyededir. Aileler, çocuklarının mobil cihazları öğrenme aracı olmaktan çok eğlence amacıyla kullandıklarını, kendilerinin de çocuklarda disiplini sağlamak veya ödüllendirmek amacıyla kullandıklarını belirtmişlerdir. İlkokul öğrencileri üzerinde yapılan bir araştırmaya göre ise ebeveyn tutumlarının, çocuğun internet kullanımını etkilediği sonucuna ulaşılmıştır. Buna göre otoriter ebeveyn tutumu sergileyenlerin çocukları daha az internet kullanmakta iken izinli ebeveyn tutumunda çocukların internet kullanımını daha fazladır (Valcke, Bonte, Wever ve Rots, 2010: 461).

Akıllı telefon/tablet kullanmanın olumlu ve olumsuz birçok sonucu olabileceken bu durum bu cihazların kullanılma amacı ve biçimine göre farklılık gösterebilmektedir. Günümüz dünyasında hemen hemen her yaş grubundan bireyler akıllı

telefon/tabletlerle iç içe yaşamaktadır. Akçay ve Özcebe (2012: 70) tarafından yapılan bir araştırmada bilgisayarda oyun oynama yaşının okul öncesi döneme kadar indiği, özellikle 4-6 yaş aralığında uzun süre bilgisayar oyunu oynadıkları sonucuna ulaşılmıştır. Yapılan çalışmalarda da belirtildiği gibi oyun oynama, video izleme gibi eğlence amaçlı kullanılan birçok özellik bilgisayarlardan sonra akıllı telefon/tabletlerde var olduğundan sosyoekonomik düzeyi fark etmeksizin birçok ailenin evinde bu cihazlar mevcuttur. Okul öncesi dönem, çocuğun gelişimi için kritik bir dönemdir. Çocuğun bilişsel, fizyolojik ve duygusal gelişiminin en hızlı olduğu dönem olan okul öncesi dönemin (Turner ve Haris, 1984) iyi yönetilmesi de bu açıdan önem taşımaktadır.

Bu araştırmanın amacı okul öncesi dönemdeki çocukların gelişim düzeyleri üzerinde akıllı telefon/tablet kullanım alışkanlıklarının ve buna yönelik anne baba tutumlarının etkisini incelemektir. Daha önce akıllı telefon/tablet kullanımı ile ilgili yapılan çalışmalar incelendiğinde bu çalışmaların daha çok ilkökul, ortaokul ve lise öğrencileri ile yetişkinler üzerinde yapıldığı görülmektedir (Çakır ve Oğuz, 2017; Doğan ve Tosun, 2016; Orhan ve Akkoyunlu, 2004; Noyan, Darçın, Nurmedov, Yılmaz, ve Dilbaz, 2015). Okul öncesi dönemdeki çocuklar ve ebeveynlerine yönelik yapılan araştırmalarda ise akıllı telefon/tablet kullanımı tek başına ele alınmıştır veya ebeveyn görüşlerine dayandırılmıştır (Toksoy, 2018; Genç, 2014; McCloskey, Johnson, Benz, Thompson, Chamberlin, Clark ve Bellows, 2018; Tokel, Başer ve İşler, 2013). Bu nedenle günümüzde kullanımı gittikçe yaygınlaşan ve bireyler üzerinde birçok etkisi bulunan akıllı telefon/tablet kullanım alışkanlığının okul öncesi dönem çocuklarında ve onların anne babaları üzerinde araştırılmasının gerektiği düşünülmüştür.

Araştırma sonucunda elde edilecek bulguların anne babalara, okul öncesi öğretmenlerine, okul rehber öğretmen ve psikolojik danışmanlarına yol göstereceği, yapılabilecek yeni çalışmalar için ışık tutacağı düşünülmektedir.

1.2 Problem Cümleleri

1.2.1 Ana Problem Cümlesi

Akıllı telefon/tablet kullanım alışkanlığının ve buna yönelik anne baba tutumlarının okul öncesi dönemdeki çocukların gelişim düzeyleri üzerindeki yordayıcılığını incelemek araştırmanın temel konusudur.

1.2.2 Alt Problemler

Araştırma kapsamında şu sorulara cevap aranacaktır:

- Okul öncesi dönemdeki çocukların akıllı telefon/tablet kullanım alışkanlıkları, çocukların cinsiyetine ve ebeveynlerin eğitim durumlarına göre farklılaşmakta mıdır?
- Okul öncesi dönemdeki çocukların akıllı telefon/tablet kullanım alışkanlıklarında anne baba tutumları, çocukların cinsiyetine ve ebeveynlerin eğitim durumlarına göre farklılaşmakta mıdır?
- Okul öncesi dönemdeki çocukların gelişim düzeyleri, çocukların cinsiyetine ve ebeveynlerin eğitim durumlarına göre farklılaşmakta mıdır?
- Okul öncesi dönemdeki çocukların akıllı telefon/tablet kullanma alışkanlıkları üzerinde, çocukların ve ebeveynlerin akıllı telefon tablet kullanma süreleri ve akıllı telefon tablet kullanımına yönelik anne baba tutumlarının rolü var mıdır?
- Okul öncesi dönemdeki çocukların yaşı, çocukların ve ebeveynlerin akıllı telefon/tablet kullanma süreleri ve ebeveynlerin yaşı çocuklarının gelişim düzeylerinin yordayıcısı mıdır?
- Akıllı telefon/tablet kullanım alışkanlıkları, okul öncesi dönem çocuklarının gelişim düzeylerinin yordayıcısı mıdır?
- Akıllı telefon/tablet kullanımına yönelik anne baba tutumları, okul öncesi dönem çocuklarının gelişim düzeylerinin yordayıcısı mıdır?

1.3 Önem

Son yıllarda günlük yaşantımızın oldukça içerisinde yer alan akıllı telefon/tabletlerin olumlu ve olumsuz birçok etkisi araştırılmaktadır. Bu etkiler fiziksel, psikolojik ve sosyal belirtiler olabilmektedir. Bununla birlikte özellikle akıllı telefon kullanımıyla

ilgili araştırmalar genellikle yetişkinler, ergenler veya ilkokul öğrencileri üzerinde yapılmıştır (Çakır ve Oğuz, 2017; Doğan ve Tosun, 2016; Orhan ve Akkoyunlu, 2004; Noyan vd., 2015). Fakat literatür incelendiğinde, okul öncesi dönemde akıllı telefon/tablet kullanma alışkanlığını ve buna yönelik anne baba tutumlarını ölçen bir ölçme aracına rastlanmadığı gibi bu amaçla yapılan bir araştırmaya da rastlanmamıştır. Okul öncesi dönemde genellikle teknolojik cihazlarla ilgili ebeveyn görüşlerini ele alan çalışmalar yapılmıştır (Genç, 2014; McCloskey, Johnson, Benz, Thompson, Chamberlin, Clark ve Bellows, 2017; Tokel, Başer; Toksoy, 2018 ve İşler, 2013). Bu nedenle araştırmamız kapsamında okul öncesi dönemdeki çocukların akıllı telefon/tablet kullanma alışkanlıklarını ve buna yönelik anne baba tutumlarını ölçen ölçme araçları geliştirilmiş ve bu durumun çocukların gelişim düzeyleri üzerindeki etkisini incelemek amacıyla Denver 2 Gelişimsel Tarama Testi (Ek-1) kullanılmıştır.

1.4 Varsayımlar

Bu araştırmanın bazı varsayımları vardır. Bunlar:

- Velilerin ölçekleri doldururken verdiği yanıtların gerçekliği yansıttığı varsayılmıştır.
- Test uygulanan çocuklarının sorulan soruları ve verilen yönergeleri doğru bir şekilde anlayıp cevapladığı varsayılmıştır.

1.5 Sınırlılıklar

Araştırmanın bazı sınırlılıkları bulunmaktadır. Bunlar:

- Okul öncesi dönem çocuklarının akıllı telefon/tablet kullanma alışkanlıkları, araştırma kapsamında geliştirilecek olan ölçekten alınan bilgiler ile sınırlıdır.
- Okul öncesi dönem çocukların anne ve babalarının akıllı telefon/tablet kullanmaya yönelik tutumları, araştırma kapsamında geliştirilecek olan ölçekten alınan bilgiler ile sınırlıdır.
- Okul öncesi dönem çocukların gelişim özellikleri, Denver 2 Gelişimsel Tarama Envanterinden alınan sonuçlar ile sınırlıdır.
- Bu araştırma 2018-2019 yılları arasında toplanan veriler ile sınırlıdır.

1.6 Tanımlar

Bu araştırmanın bağımlı değişkenini, okul öncesi dönemdeki çocukların gelişim düzeyleri oluştururken, bağımsız değişkenlerini okul öncesi dönem çocuklarının akıllı telefon/tablet kullanma alışkanlıkları ve buna yönelik anne baba tutumları oluşturmaktadır.

Akıllı telefon/tablet kullanım alışkanlığı: Alışkanlık gün içerisinde rutin olarak belli saat dilimlerinde gerçekleştirdiğimiz işler olarak değerlendirilir. Bu tanım olumlu durumlar için olabildiği gibi (spor yapmak, yemeklerden önce el yıkamak vb.) olumsuz bir takım durumlar (düzensiz beslenmek, geç saatlerde uyumak vb.) için de kullanılabilir (Ögel, 2012: 106). Bu bağlamda gün içerisinde sürekli olarak var olan akıllı telefon/tablet kullanımlarının da alışkanlık olarak değerlendirilebileceği düşünülmektedir. Akıllı telefon/tablet kullanım alışkanlığı, gün içerisinde belirli zaman dilimlerinde sürekli olarak gerçekleştirilen akıllı telefon/tablet kullanımını ifade etmektedir.

Gelişim özellikleri: Gelişim; organizma halindeyken başlayan ve belli koşullar oluşana kadar sürekli devam eden bir süreçtir. Gelişim duygusal, sosyal, bedensel, zihinsel ve dil alanındaki değişimleri içerir ve kalıtsal ve çevresel faktörlerin etkisiyle şekillenmektedir (Senemoğlu, 2010: 3).

- Kişisel Sosyal Gelişim: Kişilerle iletişim kurabilme ve bireysel ihtiyaçlarını karşılayabilme özelliklerini ifade etmektedir.
- Dil Gelişimi: Dili kullanabilme, anlama ve işitme durumunu içermektedir.
- İnce Motor Gelişimi: El-göz koordinasyonunu sağlayabilme, sorun çözme becerisi ve cisimleri kullanabilme becerilerini yansıtmaktadır.
- Kaba Motor Gelişimi: Yürüme, zıplama, oturma ve genel hareket yeteneğini kapsamaktadır (Yalaz, Anlar ve Bayoğlu, 2009: 12).

Anne-baba tutumları: Anne baba tutumları birçok farklı şekilde ele alınmakla birlikte Filiz ve Yaprak (2009: 202) anne baba tutumlarını demokratik, koruyucu, otoriter ve ilgisiz anne baba tutumları olarak sınıflandırmışlardır. Bu araştırma kapsamında anne baba tutumları akıllı telefon/tablet kullanım alışkanlığına yönelik ele alınmıştır. Bu bağlamda ebeveynin çocuğun akıllı telefon/tablet kullanımına yönelik sergilediği oyalama, bilgi, fayda ve kontrol tutumları incelenmiştir.

İKİNCİ BÖLÜM

İLGİLİ LİTERATÜR

Günümüzde internet her yaşta, her sosyoekonomik düzeyden insanın kullandığı bir erişim haline gelmiştir. Zaman içerisinde internetin bilgisayarlar dışında farklı cihazlar aracılığıyla daha ulaşılabilir olması da bu durumun yaygınlaşmasında önemli bir rol oynamıştır. Özellikle taşınabilir olan akıllı telefonlar, tabletler insanların daha kolay bir şekilde internete erişim sağlamalarının yolunu açmış ve hemen hemen her ortamda interneti kullanabilme imkanı sunmuştur. Bugün bakıldığında bireyler, bu cihazlar üzerinden müzik dinlemek, mail göndermek, oyun oynamak, eğitim almak gibi birçok aktiviteyi gerçekleştirebilmektedirler. Evde, okulda, iş yerinde, metrobüste hemen hemen her ortamda insanların ellerinde bu cihazları görmek mümkündür. Bugün dünya nüfusunun %57 si internet , %67 si telefon ve %42 si mobil sosyal medya kullanmaktadır. İnternet kullanıcıları günlük ortama 6 saat 42 dk çevrimiçi zaman geçirmektedirler. Türkiye’de ise yetişkin insanların %98 i cep telefonu kullanırken %77 si akıllı telefon kullanmaktadır (We are social ve Hootsui, 2019). Evden internete erişim sağlayan haneler ise hanelerin %88.3’ü olarak belirlenmiştir (TÜİK, 2019). Gelişen teknoloji dünyasıyla birlikte ev ortamından da internete ulaşım genellikle taşınabilir cihazlar (akıllı telefon, tablet vb.) aracılığıyla yapılmaktadır. Durum böyle olunca yetişkinlerin hayatlarında sürekli var olan bu cihazları gören çocuklar hatta bebekler de kendilerini bir akıllı telefon/tablet dünyasının içinde bulmaktadırlar. Yeni doğan çocuklar direkt olarak bu teknoloji dünyaya geldikleri için bu cihazlarla geçirilen vakit onlar için sıradan bir alışkanlık haline almaktadır. Özellikle küçük yaş guruplarında otokontrol gelişmediği için çocuklar bu cihazların büyüdüğü dünyasıyla baş başa bırakıldığında kendilerini sınırlandırmaları çok da mümkün değildir. Bu cihazların kullanımına bağlı olarak çocuklar üzerinde olumlu veya olumsuz birçok etkinin olabileceği yapılan araştırmalarla ortaya konmakla birlikte araştırmalar devam etmektedir. Bu noktada cihaz kullanımında özellikle küçük yaş guruplarında ebeveyn kontrolünün önemli

olduğu düşünölmektedir. Ebeveynin çocuğa doğru zaman dilimini ve doğru içeriği sunması, gerekli filtrelemeleri sağlaması ve bunu yaparken edindiği tutum çocuğun gelişim döngüsü için yönlendirici olacaktır. Bu çalışmada kuramsal çerçeve bağlamında internet bağımlılığı, davranışsal bağımlılık, akıllı telefon/tablet kullanım alışkanlığı, okul öncesi dönem gelişim özellikleri, okul öncesi dönemdeki çocukların akıllı telefon/tablet kullanımı, ebeveyn tutumları, akıllı telefon/tablet kullanımında ebeveyn tutumları ve konuyla ilgili literatürdeki tanımlamalar ile yapılan araştırmalardan bahsedilmektedir.

2.1 İnternet Bağımlılığı

Teknoloji gün geçtikçe ilerlemekte, teknolojinin gelişmesiyle birlikte ulaşılabilirliği kolaylık kazanan internet kullanımı da zaman içerisinde daha fazla yaygınlaşmaktadır. Geçen zaman içerisinde gelişen teknoloji, farklı cihazların üretilmesini kolaylaştırmış ve eskiden yaygın olarak kullanılan bilgisayarların yerini akıllı telefon ve tabletler almıştır (TÜİK, 2016). Bu durum da internetin daha ulaşılabilir ve tercih edilir olmasının yolunu açmıştır. İnternetin getirdiği imkanlar arttıkça bu durum insanların daha çok bu ortamda vakit geçirmesine sebep olmaktadır ve insanlar dışarı çıkmak yerine internet başında vakit geçirmeyi tercih etmektedirler. Bu da bireylerin içine kapanmasına sebep olurken bununla birlikte onları hem sosyal anlamda hem de psikolojik olarak olumsuz etkileyebilmektedir (Emiroğlu, 2007; akt; Kol, 2019: 3). İnternetin yaygınlaşarak günlük hayatın çok fazla içinde yer almasıyla birlikte bu konu üzerine çalışma ihtiyacı duyulmuş ve interneti aşırı kullanma durumunu ifade etmek için “internet bağımlılığı” tanımını kullanan araştırmacılar olmuştur (Young, 1998: 241; Mitchell, 2000: 632, Grohol, 1999). İnternet bağımlılığı olarak isimlendirilen bu kavramı ilk olarak Goldberg internet ortamında şaka yoluyla ortaya atmış (Suler, 1998; akt; Morahan-Martin, 2005: 39) ve ölçüt olarak DSM-IV’te yer alan madde bağımlılığı kriterlerini uyarlayarak internet bağımlılığı kriterlerini oluşturmuştur (Garrison ve Long 1995; Goldberg 1996; akt; Gönöl, 2002: 106). Young (1996) da bilgisayar kullanma psikolojisi üzerine bir vaka çalışması yapmış ve internet bağımlılığı kavramından söz etmiştir. Daha sonra ise bu kavramı DSM-IV’ te yer alan patolojik kumar bağımlılığı kriterlerine göre uyarlamıştır (Young, 1998: 243). Ögel (2012: 102) de benzer

şekilde patolojik kumar bağımlılığı tanı kriterlerinin internet bağımlılığı kriterlerini oluşturmak için temel alınabileceğini söylemiştir.

Bununla birlikte bağımlılığın kısa sürede oluşturduğu etki bireyin içinde bulunduğu durumla baş etmesini sağlayabilirken uzun süreli etkisi problemin daha fazla büyümesine sebep olabilmektedir (Young, 1999). DSM-V’ te yer almakta olan kumar oynama bozukluğu (American Psychiatric Association, 2013: 585) ve internet oyun bozukluğu (American Psychiatric Association, 2013: 795) gibi internet, akıllı telefon, tablet gibi cihazların sağlıksız kullanımının da da davranışsal bozukluk olarak değerlendirilebileceği düşünülmektedir.

2.1.2 Davranışsal Bağımlılık

Davranışsal bağımlılık, kişinin davranışı tekrar etmesi, davranışı bırakma konusunda kendini kontrol etmekte güçlük yaşaması gibi belirtilerin ortaya çıkmasıyla oluşmaktadır (Wu, Cheung, Ku ve Hung, 2013: 161). Başka bir tanımla davranışsal bağımlılık, birey herhangi bir madde kullanmıyor olmasına rağmen madde bağımlılığında görülen belirtilerin ortaya çıkmasına sebep olan alışkanlık olarak açıklanabilir (Sevindik, 2001; akt; Arslan, 2019: 65).

Davranışsal bağımlılık, birey üzerinde daha çok psikolojik ve sosyolojik etkiler oluşturmaktadır ve bu yönüyle madde bağımlılığından daha fazla etkiye sahip olabilmektedir (Henderson, 2000). Davranışsal bağımlılık, bir dürtünün yönlendirmesiyle birlikte zevkli deneyimleri içerdiğinden bu durumu kontrol etmek de zor olabilmektedir (Lejoyeux, Loughlin ve Ades, 2000: 133). Marks (1990: 1391) davranışsal bağımlılığın da maddeye yönelik bağımlılıkla benzer semptomlar gösterebileceğini söylemiş ve bu semptomları zarar verici davranışı yinelemeye yönelik dürtü, davranış tekrarlanmadıkça gerginlik yaşamak, davranışa yönelik yoksunluk belirtileri, içsel ve dışsal belirtiler (can sıkıntısı vb.), bağımlılığın ilk aşamalarında davranışa aşırı düşkünlük olarak açıklamıştır. Ayrıca davranışsal bağımlıların zihinsel durumlarını yıkma, kontrol etme gibi davranışsal bir rutinle kimyasal kullanmadan durumu değiştirmeye çalıştıklarından bahsetmiştir.

Griffiths (2000: 414-415) de davranışsal bağımlılık üzerine araştırmalar yapmış ve davranışsal bağımlılığı, “dikkat çekme”, “duygu durum değişikliği”, “tolerans”,

“yoksunluk belirtisi”, “çatışma” ve “nüksetme” olmak üzere altı aşamada ele almıştır.

Bu araştırma kapsamında da DSM-5’ te yer alan kumar oynama bozukluğu kriterleri (American Psychiatric Association, 2013: 585), internet oyun bozukluğu kriterleri (American Psychiatric Association, 2013: 795), Griffiths (2000: 414-415) in ele aldığı aşamalar ve alan yazındaki daha önce geliştirilen ve uyarlanan ölçeklerde (Noyan vd., 2015; Horzum, Ayas ve Balta, 2016; Günüş ve Kayri, 2010; Chen vd., 2003; Kim vd., 2014; Şahin ve Korkmaz, 2011) var olan alt boyutlar da dikkate alınarak ölçek geliştirme çalışmaları yapılmıştır.

2.1.3 İnternet Kullanımı ile İlgili Diğer Tanımlar

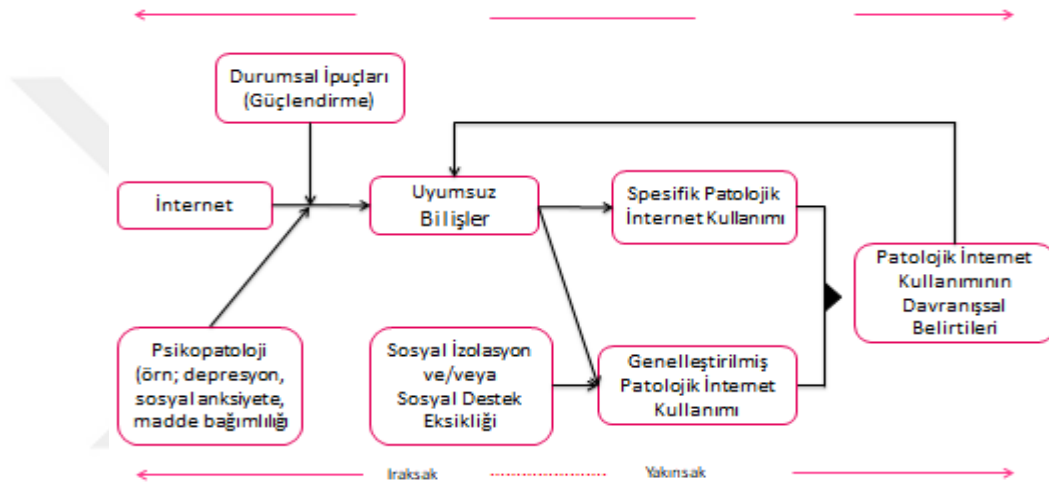
Teknolojinin gelişmesiyle birlikte teknolojiden tamamen uzak durmak veya teknolojiyi yok saymak mümkün görünmemektedir. Bu noktada önemli olan ise teknolojinin nasıl kullanıldığıdır. Bu bağlamda internet ve teknoloji kullanımı ile ilgili farklı tanımlamalar ve araştırmalar ortaya çıkmıştır.

Literatüre bakıldığında sağlıklı internet kullanımı ve sağlıksız internet kullanımı gibi kavramlar görülebilmektedir. Sağlıklı internet kullanımı, belirli bir amaç doğrultusunda ve belirli bir süre için bilişsel ve davranışsal olarak rahatsızlık duyulmadan internet kullanmayı ifade etmektedir. Sağlıklı internet kullanıcıları internette kurdukları iletişimle gerçek yaşamlarındaki iletişimi birbirinden ayırabilir (Davis, 2001: 193). Bireylerin interneti saplantılı olarak düşünmek ve kullanmayı bırakamamak, dürtü kontrolünün azalması gibi belirtiler göstermesi ise internetin sağlıksız kullanımına işaret etmektedir (Young, 1999). İnternetin sağlıksız kullanımını ifade etmek amacıyla farklı tanımlar kullanan araştırmacılar olmuştur. Literatüre bakıldığında bu durum için “*patolojik internet kullanımı*” (Davis, 2001), “*problemlili internet kullanımı*” (Davis, Flett ve Besser, 2002: 331-333; Beard ve Wolf, 2001: 378) “*internet bağımlılığı*” (Young, 1998: 241; Mitchell, 2000: 632, Grohol, 1999) gibi tanımlamalar da kullanılmaktadır.

Davis (2001: 190) de bu durumu sorunlu internet kullanımı olarak ele almakla birlikte aşamalarını bir şema üzerinden ifade etmiş ve internet kullanımının sorunlu düşünceler ve bu düşüncelerle ilişkili olarak uyumsuz yanıtı pekiştiren davranışlardan kaynaklandığını belirtmiştir. Belirtilerin ortaya çıkmasındaki

nedensellikler değerlendirildiğinde ıraksak (psikopatolojik yatkınlık, bireyin internet ortamında yeni bir durumla karşılaşması veya keşfetmesi) ve yakınsak (bilişsel çarpıtmalar) bazı belirtilerin olabileceğini, bununla birlikte, bireyin internetin yeni keşfettiği özelliğini deneyimlerken olumlu bir duyguyla karşılaşmışsa yani aldığı pekiştirici olumluysa bu davranışı tekrar etmeye koşullanacağını yani bir edimsel koşullanmanın söz konusunu olduğunu söylemiştir. Böylece birey farklı uyaranlara karşı ikinci pekiştirme için elverişli hale gelmekte ve bu da sorunlu internet kullanımının gelişim şemasını oluşturmaktadır.

Şekil 2.1: Patolojik İnternet Kullanımının Bilişsel-Davranışsal Modeli

(Davis, 2001: 190)

Günümüzde de internet kullanımı, akıllı telefon/tabletler üzerinden gün içerisinde rutin olarak yapılan işler arasında yerini almaktadır. Sabahları uyandığımızda ilk işimiz akıllı telefonumuzu kontrol etmek olabilmektedir. Yine gün içerisinde vakit geçirmek, alışveriş yapmak, oyun oynamak vb. sebeplerle sık sık akıllı telefon/tablet kullanımı gerçekleştirilmektedir. Bu da insanlar için akıllı telefon/tablet kullanımının yemek yemek, diş fırçalamak, spor yapmak kadar vakit ayırdığı bir alışkanlık olarak değerlendirilebilmesinin yolunu açmaktadır. Dinç (2010: 8) bu durumu alışkanlık olarak değerlendirmenin bireyin tedaviyi geciktirmesine sebep olabileceğini söylemektedir. Ögel (2012: 107) de alışkanlığı bağımlılığın bir önceki safhası olarak değerlendirmektedir. Fakat bununla birlikte, bu kullanıma bağımlılık adını verebilmek için belirli tanılama kriterleri ve bilimsel bir netlik, fikir birliği söz konusu değildir. Young'a (1999) göre bağımlılık yapan internet değil, internet

uygulamalarıdır. Bu bakımdan ele alındığında internetin nasıl ve ne amaçla kullanıldığının da önem taşıdığı söylenebilir.

Genellikle internet bağımlılığı olarak ele alınan bu kavram, tam olarak fiziksel yoksunluğa sebep olan kimyasal bağımlılıkla ilişkili semptomlarla sonuçlanmadığından “aşırı internet kullanımı” olarak ifade etmek daha uygun olabilir (Beard ve Wolf, 2001: 378). Bu araştırmada da internet bağımlılığı kapsamında “akıllı telefon/tablet kullanım alışkanlığı” olarak ele alınmıştır.

2.1.4 Akıllı Telefon/Tablet Kullanım Alışkanlığı

Bilgisayarlar, akıllı telefonlar, tabletler günümüz teknoloji dünyasının içerisinde var olan ve oyun oynamak, video izlemek, eğitim uygulamaları kullanmak gibi birçok hizmeti insanlara sunabilen araçlardır. Özellikle bu cihazlar üzerinden internete erişim sağlanabilmesi, kullanımlarını daha da cazip hale getirmekte ve birçok insanın evinde, iş yerinde ve hatta taşınabilir olanları günlük hayatlarında yanlarında bulunmaktadır. Günümüzde bireylerin günlük yaşamlarında bilgisayar yerine daha küçük ve taşınabilir olan akıllı telefonu veya tableti daha çok tercih ettikleri görülmektedir. Evde, metroda, otobüste, iş yerinde, kafede ve yaşamın birçok yerinde elinde telefon veya tablet olan insanlar görmek mümkündür. Gün geçtikçe de bu durum artarak devam etmektedir.

Topluma bakıldığında sosyo-ekonomik düzeyi ne olursa olsun hemen hemen her bireyin evinde akıllı telefon, tablet vb. teknolojik cihazlar olduğu olduğu görülmektedir. Yapılan araştırmalar da paralel şekilde Türkiye’deki evlerin %96,9’unda cep telefonu, %29,6’sında tablet kullanımının olduğunu göstermektedir (Tüik, 2016).

Akıllı telefonlar özellikle gençler arasında oldukça yaygın olarak kullanılmakla birlikte bireylerin sosyal gelişimlerinde büyük önem taşıyor hale gelmiştir. Günümüzde yaşanan sosyal ilişkiler bile teknolojik bir sınırlılık içerisinde kendini göstermektedir (Yılmaz, Şar ve Civan, 2015: 23). Bireyler, birlikte buldukları ortamlarda sohbet etmek, aktif olarak ortak vakit geçirmek yerine akıllı telefonlar veya tabletler aracılığıyla zaman geçirebilmekte veya ayrı olduklarında da bu cihazlar üzerinden iletişim kurmayı tercih edebilmektedir. Benzer şekilde akıllı telefon kullanan bireyler bu ortamda sosyalleşirken aile ortamında da iletişim

problemleri yaşayabilmektedirler (Şata vd., 2016: 157). Ev içerisindeki aile ortamlarına bakıldığında yaşı fark etmeksizin her aile üyesinin elinde bir teknolojik cihaz olduğu ve bireysel olarak bu cihazlarla vakit geçirmeyi tercih ettikleri, bu durum sonucunda da birlikte iletişim halinde geçirilen zamanın azaldığı görülmektedir.

Akıllı telefonlar o kadar çok günlük yaşamın bir parçası haline gelmiştir ki bireyler akıllı telefonları yanlarında olmadığında yüksek endişe ve rahatsızlık duygusuna kapılmaktadır (Ling, 2004). Akıllı telefonlar ya da benzer amaçla kullanılan tabletler hayatın içerisinde bu kadar fazla oldukça bireylerde de gün içerisinde sürekli olarak akıllı telefonu kontrol etme, sosyal medya sayfalarını yenileyerek gözden geçirme, gelen mesajlara cevap verme vb. durumlar ortaya çıkmaktadır. Akıllı telefonların tercih edilme sebepleri arasında akranlar arasında yer edinme, video izleme, müzik dinleme, oyun oynama gibi etkenler sayılabilir. Şata ve diğerleri (2016: 164) da yaptıkları araştırmada akıllı telefonların kullanım amacının daha çok eğlence ve oyun olduğunu ortaya koymuşlardır. Bu durum değerlendirildiğinde gençlerin ve özellikle de çocukların akıllı telefonu yaygın bir şekilde kullanmalarının doğal bir sonuç olarak ortaya çıkacağı söylenebilir.

Bireyler bilgisayar oyunu oynarken aşırı uyarılma yaşarlar ve bu nedenle bu durumun bir süre sonra hem kalp atışının hızlanması gibi fizyolojik hem de bağımlılık gibi psikolojik sonuçları olabilir (Griffiths ve Dancaster, 1995: 547). Bu bilgisayar oyunlarının yerini akıllı telefon/tabletlerin aldığı düşünülürse aynı durumu bu cihazlar üzerinden başlatılan etkinlikler için de düşünmek mümkündür. Literatüre bakıldığında telefon kullanma zamanını ve sıklığını artırma ihtiyacı, telefon kullanmayı bırakmak gerekliliği durumunda anksiyete, depresyon, huzursuzluk gibi belirtilerin ortaya çıkması, telefonu yalnızlık, endişe, depresyon, suçluluk gibi duyguları azaltmak ya da sorunlardan uzaklaşmak amacıyla kullanır duruma gelmek gibi belirtiler akıllı telefon bağımlılığı belirtileri olarak yer almaktadır. Cep telefonu bağımlılığı yaşayan bireyler akademik zorluk, düşük benlik saygısı, uyku problemleri gibi olumsuz bir takım sonuçlarla karşılaşırken aynı zamanda cep telefonundan uzaklaştıklarında gergin ve depresif hissedebilmektedirler (Baig, 2018). Araştırmalara bakıldığında akıllı telefon bağımlılığının aşırı kullanım, tolerans, günlük yaşamın bozulması, pozitif beklenti gibi belirtilerle incelendiği görülmektedir (Kwon, Lee, Won, Park, Min, Hahn, Gui Choi ve Kim, 2013: 5).

Yapılan bir araştırmada katılımcılar, okolata yemek, duş almak, seks ve egzersiz yapmak, dişlerini fırçalamak ve ayakkabı giymekten vazgeçmek pahasına akıllı telefonlarından vazgeemeyeceklerini söylemişlerdir (Telenav, 2011; akt; Tossell, Kortum, Shepard, Rahmati ve Zhong, 2015: 37). Bu açıdan değerlendirildiğinde akıllı telefon/tablet kullanımını da bir alışkanlık olarak ele almak mümkündür. Alışkanlık gün içerisinde rutin olarak belli saat dilimlerinde gerçekleştirdiğimiz işler olarak değerlendirilir. Bu tanım olumlu durumlar için olabildiği gibi (spor yapmak, yemeklerden önce el yıkamak vb.) olumsuz bir takım durumlar (düzensiz beslenmek, geç saatlerde uyumak vb.) için de kullanılabilir (Ögel, 2012: 106). Bu bağlamda gün içerisinde sürekli olarak var olan akıllı telefon/tablet kullanımlarının da alışkanlık olarak değerlendirilebileceği dşnlmektedir.

2.2 Okul ncesi Dönem Gelişim zellikleri

0-6 yaş dönemi öğrenmenin en yoğun şekilde gerçekleştiği dönemdir (Schafer, 2006; akt; Durakoğlu, 2011: 135). Çocukların bilişsel, duyuşsal ve sosyal yönden gelişimlerinin başlangıcı bu dönem olmakla birlikte, yetişkinlik dönemi için de önemli bir temel oluşturmaktadır (Ekici, 2010: 161). Okul ncesi eğitim dönemi çocuğun doğumundan 6 yaşına kadar olan süreçte bilişsel, duygusal, sosyal, kişisel, psikomotor, fiziksel, dil alanlarında destekleyici planlı bir eğitim sürecini içine alan dönemi ifade etmektedir (Turaşlı, 2011). 0-6 yaş dönemi okul öncesi eğitim dönemini içine almakla birlikte aynı zamanda insan yaşamında gelişimin hızlı bir şekilde ilerlediği zaman dilimini kapsamaktadır (Poyraz ve Dere, 2006). Aynı şekilde okul öncesi dönem kritik dönemlerin var olduğu ve çocukların davranış temellerinin yer aldığı önemli bir süreci ifade etmektedir (Trawick Smith, 2014). Araştırma kapsamında ocuk gelişim alanları okul öncesi dönem kapsamında kişisel- sosyal alan, dil alanı, ince motor ve kaba motor alan olarak ele alınmıştır (Yalaz, Anlar ve Bayoğlu, 2009: 12).

Kişisel sosyal gelişim, insanlarla iletişim kurabilme, bireysel ihtiyaçları karşılayabilme olarak tanımlanabilir (Yalaz, Anlar ve Bayoğlu, 2009: 12). Yani ocukların kendilerini tanıtabilmesi, çevreyle iletişim kurabilmesi, kıyafet giyme, düğme ilikleme gibi bir takım bireysel ihtiyaçlarını karşılayabilme becerisi şeklinde ifade edilebilir.

Dil Gelişimi ise kelimelerin, sayıların, sembollerin kazanılması, saklanması ve dilin kurallarına uygun olarak kullanılması olarak tanımlanabilir (Aral, Baran, Bulut ve Çimen 2000; akt; Derman, Birgül ve Zeteroğlu, 2019: 670). Dil gelişimi okul öncesi dönemde kazanılmaktadır. Yapılan araştırma sonuçlarına göre okul öncesi dönemde dil gelişimi geri kalmış çocukların ileride bu eksikliği telafi etmeleri de zorlaşmaktadır (Oğuzkan, 1996; akt; Dereli ve Koçak, 2005: 245). Çocuğun dil gelişiminin temelinde iletişim kurma, diğerler insanların dikkatini çekme, isteklerini, duygu ve düşüncelerini iletme ihtiyacı bulunmaktadır. Bununla birlikte dil, çocuğun kendisi dışında sosyal bir birey olmasını sağlayan, kendini kontrol ve takip ettirebilen, düşüncelerini, duygularını ve davranışlarını yavaş yavaş öğretebilen ve kendisini güvenli hissetmesine yardım eden bir araçtır (Yavuzer,1993; akt; Dereli ve Koçak, 2005: 345). 0-5 yaş döneminde dil gelişim aşamaları ve çocuklardan beklenen gelişim basamakları Tablo 2.2.1’de gösterilmiştir.

Tablo 2.2.1: 0-5 Yaş Çocuğun Dil Gelişimi

<u>Birinci yıl</u>	Bebek 1. Yılda konuşma sesini büyüklerin yaptığı gibi kategoriler
Kategorik algılama	3. ve 4. Aylarda agulamaya başlar. Agulamada belli seslerin çıkış sırası pekiştirme ve ana babanın konuşmasında kullandığı seslerden bağımsız olarak tüm çocuklarda aynıdır.
Agulama	Birinci yılın sonunda bebek kendi dilinin seslerini tam olarak öğrenir ve ilk sözcüğünü üretir.
<u>İkinci yıl</u>	
Tek sözcük	18. ayın sonuna kadar bebek muhtemelen bir düzine sözcüğü tek tek söyleyebilir.
İki sözcük	Duygusal motor düzeyde kazandığı bilgiyi yansıtan iki sözcükle konuşmaya başlar. (Mama iç, Çok top, Top vur, Kapı aç vb.)
<u>Üçüncü yıl</u>	
Anlamli konuşma	Cümlelerine dil bilgisi kurallarını ekler. Ancak büyüme hataları adı verilen kuralların yanlış genellemelerini yapabilir. İki buçuk yaşında ortalama sözcük dağarcığı 400 civarındadır. Sözcükleri 1 ya da 2 duymada öğrenir. Sözcük dağarcığı hızlı bir artış içindedir. (Yemek yiyorum, annem geldi)
<u>Dördüncü yıl</u>	Dilbilgisi kurallarını bilmekle birlikte birçoğunu kullanmamaktadır. Edilgen

Doğru fakat karmaşık olmayan bir dil	cümleler, koşullu cümleler vb. kullanılmaz. Gelecek zaman kullanılmaya başlar. Üç yaşına gelinceye kadar çocuk cümleyi olumsuz hale getiren ekleri kullanabilir. Dört yaşına geldiğinde soru cümlesini yetişkin gibi kurabilir. (Babam gidecek mi? Ayşe niçin ağlıyor?)
<u>Beşinci yıl</u> Hızlı bir şekilde yetişkin modellere benzeyen bir dil	İki ya da daha fazla fikri, düzgün olarak bir birleşik cümlede ifade edebilir. Ne yaptığımı gördüm. Sen onu benim yaptığımı sanıyorsun fakat yapmadım.

(Gardner,1982; akt; Senemoğlu, 2010: 45-46)

Motor gelişim, yaşam süresince motor davranışlarda yeterliliğe ulaşabilmek için gösterilen gelişim ve değişimi ifade etmektedir. Bu nedenle motor gelişimin süreç ve sonuç olmak üzere iki boyutu vardır. Bu da motor becerinin segilenebilmesiyle ilgili bir davranış çıktısı ve süreç içerişimde motor davranışlarda gözlenen gelişimi içermektedir (Gallahue, 2010: 17). Başka bir ifadeyle, çocuğun kendi hareketlerini kontrol edebilmesini içeren becerileri kazanması ve yönlendirebilme becerisi olarak tanımlanabilir (Boz ve Güngör Aytar, 2012b: 17). Motor öğrenmeler hayat boyu devam edebileceği gibi ergenlik öncesi dönemler hız ve koordinasyon açısından en uygun zamanlar olarak tanımlanmaktadır. Bu yaşlarda motor becerileri daha iyi geliştirilebileceği düşünülmektedir (Hirtz ve Starosta, 2002: 20-21). Teknolojik gelişmelerin hız kazanması ve uğraş alanı oluşturmasıyla birlikte günümüzde giderek daha hareketsiz bir hayat tarzı benimsenmektedir. Bu hayat tarzının etkilediği yaş gruplarından birisi de çocuklardır. Hareket, bir çocuğun bedensel gelişimi için çok önemlidir. Günümüzde ise çocukların hareket alanları son derece sınırlıdır (Taşçı, 2010: 48).Yapılan araştırmalar çocukların özellikle de fiziksel aktivite içeren oyunlar oynayabilmeleri için rahat alanlara, mekanlara ihtiyaç duyduklarını ortaya koymaktadır (Cunningham ve Jones, 2004: 13). Aynı zamanda aştırmacılar, oyunun küçük çocukların sağlıklı gelişim sürdürebilmesi açısından yararlı ve gerekli olduğunu; zengin bir zihinsel uyarıcı ortamı aracılığıyla zihinsel kapasitesi yüksek, sağlıklı bir duygu durum ile birlikte sağlıklı ve tutarlı bir kişilik gelişiminin temelini oluşturabilmesi için oyunun ne kadar önemli olduğunu ifade etmektedirler (Pehlivan, 2005; akt; Ünal, M., 2009: 101).

Tablo 2.2.2: 2-5 Yaş Çocuğun İnce Motor ve Kaba Motor Gelişimi

	2 Yaş	3 yaş	4 yaş	5 yaş
Kaba motor becerileri	Zıplama Kendisine gelen topu tutma Üstüne gelen büyük bir topu tutamama	Zıplama Tek ayak üstünde durma Sıçrama Adımlama Tek çizgi üzerinde adımlama Bisiklete binme Zıplayan topu yakalama	Zıplama Koşma Sıçrama Sıçrayan topu yakalama	Zıplama İp atlama Tek ayak üzerinde sıçrama Tek elle zıplayan küçük bir topu yakalama Uzun bir çizgi boyunca adımlama Tek ayakla sıçrama, dönme Dengeli yürüme
İnce Motor Becerileri	Karalama Basit giyeceklerini giyme 6-8 bloğu üst üste koyma Bardağı bir elle tutma Kitap sayfasını çevirme	Daireyi kopya etme Çizgi çizme Kaşık kullanma Kirlenerek de olsa resim çizme Sürahiden su dökme	Şekiller çizme Üç parçalı insan resmi çizme Kendi kendine giyinme Kaba yazı yazma Bloklerden inşaat yapma Makası kullanma	Kareyi kopyalama Boncukları ipe dizme Fermuar çekme Ayakkabı bağı bağlayabilme

(İnanç, Bilgin ve Atıcı, 2017: 97)

Tablo 2.2.2’de 2-5 yaş arası çocukların kazanmış olmaları gereken ince ve kaba motor becerileri gösterilmiştir. Çocuklar belirtilen yaşlarda belirtilen becerileri yaşlarına uygun şekilde yapabilmelidirler. Böylece normal bir gelişim sürecinden söz etmek mümkün olacaktır.

2.3 Okul Öncesi Dönemde Akıllı Telefon/Tablet Kullanımı

Okul öncesi dönemdeki çocuklar şehirlerin binalaşması ve ebeveynlerin daha çok ev içi aktivitelere yönelmesiyle birlikte dışarı çıkmak, sokakta oynamak yerine daha çok evde vakit geçirmektedirler. Ebeveynler de ev ortamının daha güvenli ve çocuklarının gözlerinin önünde olduğunu düşündüklerinden bu durumu daha çok tercih etmektedirler fakat gelişen teknoloji ile birlikte kitap, oyuncak gibi araçların

yerini akıllı telefon, tablet gibi teknolojik ürünler almaya başlamıştır. Çocukların bu cihazlarla birlikte kontrolsüz olarak bırakılması ise bazı olumsuz sonuçlara sebep olabilmektedir (Aral ve Keskin, 2018: 344). Zaman ilerledikçe bu cihazların günlük yaşam içerisine daha çok dahil olduğu, çocuklar oyun oynarken, müzik dinlerken, eğitici videolar izlerken hatta bazen yemek yerken sürekli olarak bu cihazlarla bir arada oldukları görülmektedir. Hawi ve Samaha (2017: 1046) akıllı telefonların bu kadar fazla kullanılmasının temelinde internet kullanımı, oyun oynama, sosyal ağlarda iletişim kurma gibi özelliklerin bu cihazlara yüklenmiş olması bulunmaktadır. Tabletlerin de akıllı telefonlarla benzer özellik ve yeterliliğe sahip olduğu düşünüldüğünde bu cihazların kullanımının yaygın olmasının sebebi de daha anlaşılır olacaktır. Bununla birlikte, akıllı telefonların kullanım amacının daha çok oyun ve eğlence amaçlı olması (Şata vd., 2016: 164) çocuklarda ortaya çıkan akıllı telefon/tablet kullanma isteğini de açıklayacaktır.

Son zamanlarda özellikle akıllı telefonların da yaygınlaşmasıyla birlikte kullanım amacı kişiden kişiye değişse de temelde bir teknoloji bağımlılığı söz konusudur ve bu durum gelişmekte olan çocuklarda gelişim bozukluklarına sebep olabilmektedir (Kol, 2019: 23). Kabul-Özkılınç (2019) tarafından yapılan araştırma sonucuna göre tablet kullanan çocukların sosyal beceri gelişim düzeylerinin kullanmayan çocuklara göre daha düşük olduğu, tablet/ akıllı telefonla oynamayan, bu cihazlar ellerinden alındığında önemsemeyen çocukların oyun beceri gelişim düzeylerinin de bu cihazları kullanan çocuklara göre daha yüksek olduğu saptanmıştır. Yapılan bazı araştırmalarda ise teknolojinin uygun kullanımının okulöncesi dönemdeki çocukların sosyal ve bilişsel becerilerini geliştirdiği sonucunu desteklemektedir (Kirkorian, Wartella ve Anderson, 2008: 53). Bu noktada dikkat edilmesi gereken noktanın özellikle küçük yaş grubunda ebeveyn kontrolü ve doğru yönlendirmesi olduğu söylenebilir.

Çocuklar akıllı telefon/tablet kullanırken gerçek hayatla ilişkilerini göz ardı ederek sanal dünyanın içerisine girmektedirler. Eskiden sokaklarda bir aktivite yaparak veya arkadaşlarıyla iletişim içerisinde zaman geçiren çocuklar artık bu cihazlarla vakit geçirmeyi tercih etmektedirler (Kaya, 2013: 73). Aral ve Keskin (2018: 344) tarafından yapılan bir araştırmada ebeveyn görüşleri incelendiğinde 0-6 yaş arasındaki çocukların %44.8'inin cep telefonu, %43.1'inin tablet kullandığı bulgusuna ulaşılmıştır. Okul öncesi dönem çocukları üzerinde yapılan bir

araştırmaya göre ebeveynleri çocukların %43'ünün günlük 1-2 saat medya araçları ile vakit geçirdiklerini ifade etmişlerdir (Sezgin ve Tonguç, 2016: 301). Çocukların internet kullanımlarını tamamen ortadan kaldırmak veya teknoloji yokmuş gibi yansıtmak çok da mümkün ve doğru olmamakla birlikte bu yaş grubunda en çok karşılaşılan sorunlardan birisi de oynadıkları şiddet içerikli oyunlar aracılığıyla kötülüğün sıradanlaştırılmasıdır. Çocuklar oyunlarda elde ettikleri kaba kuvvet, kan, katil vb. olumsuz görselleri içeren durumları günlük yaşamlarının bir parçası ve çözüm aracı olarak kullanabilirler ki bu da çocuğun yaşamında olması gereken empati, saygı, barış gibi kavramların azalmasına veya yok olmasına sebep olur (Dinç, 2010: 49). Taş ve Sevinç (2019: 279) tarafından yapılan bir araştırmada da çocuklarda oyun bağımlılığının empatik eğilimin azalmasında etkili olduğu ortaya çıkmıştır. Benzer şekilde Delisi, Vaughn, Gentile, Anderson ve Shook (2013: 137) tarafından yapılan başka bir araştırmada ise çocukların oynadıkları şiddet içerikli oyunların onların davranışını etkileyebileceği ve saldırgan davranışlarını arttırabileceği sonucuna ulaşmıştır. Okul öncesi dönemdeki çocuklar somut dönemde olduklarından olan biten şeyleri gerçek olarak algılayabilmektedirler. Bu durumda çocukların oynadıkları sanal oyunlar, onların karakterleri gerçek olarak algılayarak taklit etmelerine sebep olabilmektedir. Bu nedenle bu noktada ebeveyn kontrolü önem taşımaktadır (Yavuzer, 2005). Aksi takdirde çocukların olumsuz ve yanlış örnek olabilecek içeriklerden etkilenecek olarak bunu taklit etmeleri ve günlük yaşama taşımaları kaçınılmaz bir son olabilmektedir.

Genç (2014: 56-57) tarafından okulöncesi dönemdeki çocukların mobil teknoloji kullanımlarında ebeveyn algılarına yönelik yapılan çalışmanın sonucunda, ebeveynlerin çocuklarının bu cihazları kullanımlarıyla ilgili olumlu ve olumsuz bir takım görüşler bildirdikleri görülmüştür. Ebeveynlerin bir kısmı çocuklarının bu cihazları kullanmasının motor ve bilişsel gelişimlerini desteklemesi, teknolojiye uyum sağlama ve görsel hafızanın güçlendirilmesi gibi olumlu sonuçlarının olabileceğini söylerken bir kısmı bu durumun ileride fiziksel ve zihinsel sorunlara yol açabileceğinden, içe kapanık, yalnız bir yapıları oluşabileceğinden ve radyasyonun olumsuz etkilerinden söz etmiştir. Okul öncesi dönem 3-6 yaş aralığında olan çocukların ebeveynleri ile yapılan bir araştırmada da çocukların günlük internet kullanım sürelerinin 1-4 saat arasında olduğu, bu sürelerin anne babanın eğitim düzeyi ile bir ilişkisi olmadığı, çocukların internete ulaşmak için en çok tablet,

telefon ve bilgisayar kullandıkları ve daha çok çizgi film izlemek, oyun oynamak ve video izlemek amacıyla kullandıkları sonuçlarına ulaşmışlardır (Ergüney, 2017: 1926-1928). Mustafaoğlu ve Yasacı (2018) tarafından yapılan bir araştırmada çocukların dijital oyun oynamaya başlama yaşının 1-6 aralığında olduğu, günlük ortalama 3 saat bu cihazlarla vakit geçirdikleri ve ebeveynlerin ifadelerine göre çocukların %72.1'inin akıllı telefon, %85.2'sinin ise tabletler aracılığıyla bu oyunları oynadıkları belirtilmiştir. Medya kullanılırken eğitici veya öğretici olması, kişiyi harekete geçirip geçirmeme durumu gibi durumlar göz önünde bulundurulabilir. Medyanın pasif olarak kullanımı sonucunda çocuklarda obezite, konuşma geriliği, düzensiz uyku, dikkat problemi gibi sonuçlar ortaya çıkabilmektedir (Epstein, 2015: 2). Yine çocukların internet kullanımı, çocukların gelişimini olumsuz etkileyebilmekte, dil bozukluklarına, yalnızlığa, giderek artan toleransa, uyuşturucu, pornografi, silah, alkol gibi bir takım olumsuz içeriklerle karşılaşmalarına sebep olabilmektedir (Tuncer, 2001: 429). Tekrar belirtmek gerekirse teknolojik cihazların kullanımından çok nasıl kullanıldığı, kontrolünün sağlanıp sağlanmadığı ve doğru bir yönlendirme yapılmış olması özellikle bu yaş grubu için önem teşkil etmektedir. Bu durumun niteliğine göre akıllı telefon/tablet kullanımının çocuklar üzerinde olumlu veya olumsuz etkileri olabilmektedir. Bu noktada da ebeveyn tutumları devreye girmektedir. Çünkü okul öncesi dönem çocuklarının doğru bir yönlendirmeye ihtiyaçları vardır.

2.4 Ebeveyn Tutumları

Çocuk dünyaya gelir ve gözünü ilk açtığı anda gördüğü ve hayatı boyunca yanında olacak olan kişiler anne ve babasıdır. Onların ne yaptığı, ne söylediği, nasıl davrandığı, ne hissettiği çocuk için çok önemlidir. Bununla birlikte, her anne ve babanın çocuğuna olan davranışlarını yönlendiren bir çocuk yetiştirme tarzı vardır. Anne babanın bu çocuk yetiştirme stilleri de çocukların bedensel, psikososyal, cinsel, zihinsel ve dil gelişimlerini büyük oranda etkilemektedir (Senemoğlu, 2010: 11-12). Çocuğun yaşamının her döneminde ebeveyn tutumunun önemli olduğu ve çocuğun dil, motor, zihinsel, duygusal, sosyal gelişimini etkilediği düşünülmektedir. Fakat özellikle de bu araştırmanın örneklem grubunu oluşturan okul öncesi dönem, çocukların bilişsel, fizyolojik ve duyuşsal gelişimlerinin en hızlı olduğu dönem olarak bilinmektedir. Kişinin doğuştan getirdiği özelliklerini geliştirerek en üst

düzele ulaştırması, kritik dönem olarak adlandırılan bu dönemde mümkün olmaktadır. Birçok araştırmaya göre, okul öncesi dönemde çocuğun gelişimsel yeterliliklerini tamamlayabilmesinde en büyük etkiye de anne baba sahiptir. Bu nedenle, anne babaların da kendi çocukları için yeterli yeteneklere sahip bireyler olabilmesi önem taşımaktadır (Turner ve Haris, 1984). Çünkü anne babalar, çocuğun doğduğu andan itibaren hayatında var olan ve davranışlarına yön veren kişilerdir.

Anne baba tutumlarına bakıldığında çocuk için kabul edici veya reddedici olmayı, sıcaklığı veya soğukluğu, kısıtlayıcı ya da izin verici olmayı içermektedir (Grusec, 2006: 1). Yeşilyaprak (1993: 9) lise öğrencilerinin kişilik gelişiminde ailesel faktörleri araştırmış ve ebeveynlerin çocuklara yönelik tutumlarını ilgi ve şefkat gösterme, amaçlarına ulaşmada yardım, tutarlı disiplin, koruyuculuk, fiziksel cezalandırma, başarı için baskı ve duygusal cezalandırma olarak ele almıştır. Aunola, Stattin ve Nurmi (2000: 211-212) ergenlerin ebeveyn tutumlarını inceledikleri bir araştırma yapmıştır. Araştırma sonucunda ergenlerden elde edilen veriler doğrultusunda yetkili, otoriter, izin verici ve ihmalkar olmak üzere dört tip ebeveyn tutumu belirlenmiştir. Özyürek ve Şahin (2005: 23-24) de 5-6 yaş grubundaki çocukların ebeveynleri ile yaptıkları çalışmada annelerin babalara göre çocuklarına daha demokratik, koruyucu ve disiplinli tutum gösterdikleri sonucuna ulaşmıştır. Bunun sebebi olarak da annelerin çocuklarla daha fazla zaman geçirmeleri ve istenmeyen davranışlara karşı disiplinli tutuma başvurduklarını belirtmiştir.

Ebeveyn tutumlarının çocuklar ve ergenler üzerinde olumlu veya olumsuz birçok sonucu olabilmektedir. Yapılan araştırmalara bakıldığında, Rhee, Lumeng, Appugliese, Kaciroti ve Bradley (2006: 2051) tarafından yapılan ebeveyn tutumlarının çocukların kilolu olma riski ile ilişkisine yönelik araştırma sonucuna göre, yetkili ebeveyn tutumuna sahip olan annelerin çocuklarının otoriter tutuma sahip annelerin çocuklarına göre daha az risk altında olduğu, izinli ve ihmalkar ebeveyn tutumuna sahip annelerin çocuklarının ise yetkili annelerin çocuklarına göre daha fazla kilolu olma riski taşıdığı sonucuna ulaşmıştır. Kırman ve Doğan (2017: 42) tarafından yapılan bir meta analiz çalışmasında ebeveyn tutumlarının çocukların sosyal becerileri üzerindeki etkisi ele alınmıştır. İnceleme sonucunda anne baba tutumlarının demokratik olmasının çocukların sosyal becerilerini olumlu yönde etkilediği, diğer anne baba tutumlarının ise olumsuz etkilerinin var olduğu saptanmıştır. Özyürek, Yavuz, Begde ve Özkan (2017: 15) tarafından yapılan bir

araştırmada da 3-6 yaş okul öncesi dönemdeki çocukların anne babalarının ocuk yetiştirme tutumları incelenmiştir. Araştırma sonucuna göre, anneler babaların tutumlarının aşırı hoş grl olduklarını ifade ederken babalar da annelerin ocuk yetiştirme tutumlarını fazla baskıcı ve otoriter olarak değerlendirmişlerdir. Bu noktada da anne ve babaların tutumlarının farklı olması veya bireyler tarafından farklı algılanması durumu olduğu söylenebilir. Aydoğdu ve Dilekmen (2016: 574-579) tarafından 2-6 yaş aralığında çocuğu olan ebeveynlere yönelik ebeveyn tutumlarını incelemek amacıyla bir araştırma yürütülmüştür. Yapılan araştırmanın sonucuna göre, annelerin babalara göre daha demokratik tutum sergiledikleri, eğitim durumlarına göre karşılatırıldığında ise ön lisans mezunu olan ebeveynleri ortaokul mezunu olan ebeveynlere göre daha demokratik bir tutum sergiledikleri görülmüştür. Ayrıca ebeveynlerin eğitim durumları yükseldikçe aşırı koruyucu tutumun da yükseldiği elde edilen bulgular arasında yer almaktadır. Arı ve Seçer (2003: 456-458) de anne baba tutumlarının çocukların psikososyal temelli problem zme becerilerine etkisini incelemiş ve aşırı koruyucu anne tutumunun çocuklardaki psikososyal temelli problem zme becerilerini azalttığını, demeokratik tutumun ise arttırdığını tespit etmişlerdir. Benzer şekilde baskı ve disiplin arttığı psikososyal temelli problem zme beceri puanları düşüş göstermiştir.

Yapılan araştırmalarda da grldğu gibi ebeveynler çocuklara karşı farklı tutumlar sergilemekte ve bununla birlikte zaman zaman çocuklarla bazı konulardan dolayı çatışmalar yaşayabilmektedirler. Aile ve Sosyal Politikalar Bakanlığı (2011: 272-275) tarafından 13-25 yaş çocuğu olan ebeveynlerle bir araştırma yapılmış ve ebeveynler, çocuklarla sık sık sorun yaşadıkları konu olarak internet kullanma/bilgisayar oyunları başlığını ifade etmişlerdir. Aynı araştırma sonuçlarına göre ebeveynler çocuklara yaptıkları hatalı bir davranıştan dolayı azarlama ve interneti yasaklama cezası verdiklerini söylemişlerdir.

Günümüzde akıllı telefon/tablet gibi teknolojik cihazların kullanımı arttığı ve kullanım yaşı okul öncesi dönemlere kadar düştükçe ebeveynlerin de bu konularla ilgili çocuklarla çatışma yaşamalarının beklenen bir sonuç olduğu dşnlmektedir. Bu durumda önemli olan ebeveynin çocuğa hangi tutumla yaklaştığı, zm noktasına ulaşıp ulaşamadığı veya bu cihazların kullanımında ne gibi amaçlar edindiğidir. Ebeveyn ocuk bu cihazları kullanırken ne gibi bir tutum içerisinde olmakta, çocukların akıllı cihaz kullanımında nasıl bir yöntem izlemekte ve içeriği

nasıl belirlemekte, çocuğa akıllı cihaz verirken nasıl bir amaç sergilemekte gibi soruların bu bağlamda önemli olduğu düşünülmektedir. Bu araştırma kapsamında da ebeveyn tutumları çocukların akıllı telefon/tablet kullanım alışkanlıklarına yönelik olarak ele alınmıştır.

2.5. Akıllı Telefon/Tablet Kullanımı ve Ebeveyn

Günümüzde gelişen teknolojiyle birlikte birçok teknolojik alet piyasaya sürülmektedir. Hal böyle olunca ekonomik düzeyi ne olursa olsun birçok birey bu cihazlara sahip olabilmektedir. Özellikle akıllı telefonlar, tabletler birçok evin başucu cihazları olmuş durumdadır. Dinç (2010: 9) teknolojik aletlerle büyümemiş bir neslin kendini bu aletleri kullanma konusunda kontrol edebilmesi daha kolayken gözünü bu cihazların içinde açmış çocuklar için daha zor olabileceğini ifade etmektedir. Bu durumda çocuklar üzerinde ebeveyn kontrolünün ne kadar önemli olduğu yadsınamaz bir gerçek olarak karşımıza çıkmaktadır. Çocuklar dünyaya geldiklerinde ilk olarak ebeveynleriyle ilişki kurarlar. Daha sonra farklı kişilerle, akranlarla ve nesnelere tanışır. Zaman içerisinde çeşitli teknolojik cihazların da çocuğun dünyasına girmesiyle birlikte çocuk için kontrolün önemi artar. Çünkü küçük bir çocuk duygularını, becerilerini, gereksinimlerini tam olarak fark edemediğinden bir yetişkin yönlendirmesine ihtiyaç duyar. Bu noktada yetişkinlerin bilinçli olması önem taşımaktadır (Başal, 2013). Özellikle de okul öncesi dönemdeki çocukların okuma yazma bilmiyor olması çocuğun teknolojik cihaz kullanımında riskli durumlarla karşı karşıya kalma ihtimalini de arttırmaktadır (Kurt, 2019: 4-5). Bu durum da ebeveyn kontrolünün önemini daha fazla ortaya çıkarmaktadır. Kendi kontrolünü sağlayabilecek gelişim düzeyine ulaşmamış çocuklarda, ebeveynlerin internet kullanımında bilinçli bir şekilde sınır koymaları ve denetlemeleri, çocukla birlikte internet kullanımına dahil olmaları, bazı içerikler konusunda sınırlandırmalar getirmeleri oluşabilecek riskleri önlemek açısından önem taşımaktadır (Akbulut, 2013: 63). Çocuk üzerinde akıllı telefon/tablet gibi teknolojik cihaz kullanımının olumlu veya olumsuz birçok etkisi olabilmektedir. Bu noktada önlem almak ve çocuğu doğru yönlendirmenin ebeveynin en önemli görevlerinden olduğu düşünülmektedir.

İlkokul öğrencileri üzerinde yapılan bir araştırmaya göre ebeveyn tutumlarının çocukların internet kullanımını etkilediği sonucuna ulaşılmıştır. Buna göre otoriter ebeveyn tutumu sergileyen ebeveynlerin çocukları daha az internet kullanmakta iken izinli ebeveyn tutumunda çocukların internet kullanımını daha fazladır (Valcke, Bonte, Wever ve Rots, 2010: 461). Başka bir çalışmada ise aşırı kural koyucu otoriter ebeveynlik ile oyun bağımlılığının ilişkili olduğu sonucuna ulaşılmıştır (Wang, 2006, akt, Şakiroğlu ve Akyol, 2018: 80). Bae (2015: 11) demokratik aile tutumu ile akıllı telefon bağımlılığı arasında negatif bir ilişki olduğu bulgusunu elde etmiştir. Yine Taneri ve Tiryakioğlu'na (2015: 217) göre demokratik ebeveyn tutumu internetin olumsuz kullanımını azaltırken, koruyucu ve otoriter tutum problemlili internet kullanımını arttırmaktadır. Karacaoğlu (2019: 59) tarafından 9-12 yaş aralığındaki çocuklarla yapılan araştırmada da koruyucu anne baba tutumuna sahip çocukların hoşgörülü anne baba tutumuna sahip olan çocuklara göre daha fazla bilgisayar oyun bağımlısı olduğu sonucuna ulaşılmıştır. Aksüt, Özer, Gündüz ve Kaşıkçı (2008: 479) tarafından ilköğretim 4. Ve 5. Sınıf öğrenci anne-babaları üzerinde yapılan bir çalışmaya göre ebeveynlerin çocukların internet kullanımlarını engelleyecek bir tutum sergilemedikleri, teknolojinin bilginin öğretiminde kullanımını destekledikleri görüşlerini bildirdikleri belirtilmiştir. Kırık (2014: 343-344) tarafından yapılan bir araştırmada ebeveynlerin çocukları internette zaman geçirirken kendi işleriyle ilgilendikleri çocuklarıyla ilgilenmedikleri, kendilerinin de günde ortalama 2 saat internette oyun oynamak, haber okumak, e-postalarını kontrol etmek, sosyal ağlarda zaman geçirmek vb. gerekçelerle zaman geçirdikleri vb. bulgular dikkat çekmektedir. Bunun yanında çocuğunu internetin olumsuz kullanımı konusunda bilgilendiren, özel filtre gibi yapılar kullanan ebeveynlerin de olduğu araştırma sonucunda görülmüştür. Şahin ve Öztürk (2018: 310-311) tarafından yapılan bir çalışmada da 2-16 yaş aralığında çocuğu bulunan ebeveynlerle yapılan görüşmelerde ebeveynlerin çocuklarına akıllı cihaz kullanımıyla ilgili en çok kural koymaya çalıştıkları sonucuna ulaşılmıştır. Bu kural koyma noktasında da en çok ifade edilen madde, zaman kısıtlaması getirmek olarak belirlenmiştir. Kızıltaş ve Ertör (2018: 9) yaptıkları bir araştırmada ebeveynlerin akıllı cihaz kullanımının çocuklarının gelişimlerine olumsuz etki edebileceklerini düşünmelerine rağmen bu durumu engelleyemediklerini ifade etmiştir. Araştırmalara bakıldığında ebeveynlerin teknolojinin olumlu ve olumsuz yanları konusunda fikirleri olmalarına rağmen durumu yönetmekte zaman zaman zorlandıkları görülmektedir.

Teknolojiyle bu kadar iç içe olduğumuz bir zamanda çocukları teknolojiden uzak tutmak çok da mümkün görünmemektedir. Genç (2014: 56-57) tarafından yapılan araştırmanın sonuçlarına göre okul öncesi dönem çocukların günlük ekran süresi (televizyon, akıllı telefon, tablet, dizüstü bilgisayar) 3 saat olarak saptanmıştır. Ebeveynlerin çocuklarıyla birlikte kitap okuma durumları ise düşük seviyededir. Aileler, çocuklarda mobil cihazların öğrenme aracı olmaktan çok eğlence amaçlı kullanıldığını ve bu cihazları çocuklar için bir disiplin aracı veya ödül amacıyla kullandıklarını belirtmişlerdir. Ebeveynlerin akıllı telefon/tablet kullanma iznini bir ödül mekanizması içerisinde kullanması çocuğun yapması gereken görevden ziyade sonuca yani akıllı telefon/tablet kullanımına odaklanarak bunu her zaman ister duruma gelmesine sebep olabilmektedir (Şakiroğlu ve Akyol, 2018: 39). Bazen ebeveynler çocuklar sessiz, sakin bir şekilde beklesin ve kendi işlerine engel olmasın düşüncesiyle çocukları internet ortamında denetimsiz olarak uzun süre bırakabilir. İşte bu durum çocuğun interneti doğru kullanmayı öğrenmesini engellemektedir (Dinç, 2010: 50). Peker ve Eroğlu'na (2015: 764) göre de denetimsiz olarak kullanılan sanal ortamlarda bireyler birbirine karşı sahte hesaplar açma, hakaret etme gibi olumsuz davranışlarda bulunabilmekte ve bu da ilişkileri olumsuz olarak etkilemektedir. Bu durum çocuklar açısından değerlendirildiğinde de çocukların internet ortamında denetimsiz zaman geçirmelerinin birçok olumsuz içerikle karşılaşmalarına sebep olabileceği düşünülmektedir. Medya, ev ortamındaki çocukların sürekli iç içe olduğu bir araçtır. Ebeveynler, medyanın çocuklar üzerindeki olumlu ve olumsuz bir takım etkilerini dengelemeye çalıştıklarından dolayı çocuklarla sürekli bir çatışma halindedir (Livingstone ve Helsper, 2008: 581) Bu araştırmayı destekler nitelikte Gündoğdu, Seytepe, Pelit, Doğru, Güner, Arıkız, Akçomak, Kale, Moran, Aydoğdu ve Kaya (2016: 8) tarafından okul öncesi çocuklarda medya kullanımı üzerine yapılan araştırma sonuçlarına göre çocuklar teknolojik cihaz kullanırken ebeveynlerin %49'unun ev işleriyle meşgul olduğu, ebeveyn tarafından çocuğun teknolojik cihaz kullanımı engellendiğinde çocukların %63'ünün ağlama, itiraz ve şiddete başvurma gibi olumsuz davranışlar sergilediği bulgularına ulaşılmıştır. Yazıcı ve Genç (2016: 2242-2244) tarafından anaokullarına devam eden 36-72 aylık çocukların ebeveynleri üzerinde bir çalışma gerçekleştirilmiştir. Bu çalışmaya göre çocukların evlerinde teknoloji aracı olarak en çok televizyon ve telefon bulunmaktadır. Çocuklar etkinlikleri en çok kendi kendilerine sürdürmekte en az ise başka bir çocukla devam ettirmektedir. Bu durum

değerlendirildiğinde çocukların teknoloji ile iç içe olmasının onları bireysel olarak kalma durumuna yönlendirdiği ve aile ilişkilerinde kopmalar yaşanabileceği düşünülebilir.

Çocukların akıllı telefonlarla geçirdikleri vakit günümüzde oldukça fazladır. Akıllı telefonlarla bebeklik döneminden itibaren tanışan çocuklar teknolojinin yanlış kullanımıyla birlikte bunu bağımlılık haline getirebilir, günlük yapmaları gereken sorumluluklarını dahi akıllı telefonlar olmadan yapmama eğilimi gösterebilirler. Bu nedenle kullanımın ebeveyn kontrolünde ve sınırlı olması çocukların gelişimi açısından önemlidir. Teknolojinin gelişmesiyle birlikte teknolojik cihazlar da çeşitlilik kazanmış ve maddi olarak uygun fiyatlara alınabilecek olan tablet bilgisayarlar da çocuklara oyuncak olarak temin edilmeye başlanmıştır. (Kol, 2019: 24). Tablet kullanımının da çocuklarda gelişim problemlerine sebep olmaması için yine ebeveyn kontrolünde kullanılması önemli bir durumdur. Çocukların erken yaşlarda kendilerini kontrol edebilme ve karar verme becerileri dikkate alındığında bu noktada ebeveynlerin yönlendirmeleri ve tutumları önem teşkil etmektedir (Gündüz Kalan, 2010: 71). Ebeveynler çocuklara genel olarak onları oyalamak, olumsuz bir davranışını kontrol altına almak, ödüllendirmek veya eğitimi desteklemek gibi amaçlarla akıllı telefon/tablet gibi cihazlar vermektedirler (Ateş ve Saltalı, 2019: 79). Fakat bu durumda önemli olan çocukların bundan olumlu veya olumsuz nasıl etkilendiğidir.

Sonuç olarak günümüzde akıllı telefon/tablet gibi cihazların çocuklar için kullanımı değerlendirildiğinde, ebeveynlerin bu cihazları çocuklara oyalanmaları, sakin kalmaları, kontrol altında olmaları, eğitimlerini desteklemeleri gibi sebeplerle verdikleri görülmektedir. Ebeveynler bazı zamanlarda çocuk üzerinde bu cihazların kullanımı sırasında kontrollü davranabilirken bazı durumlarda da bu kontrolü sağlamakta zorlanmakta ve çocuklarla çatışmalar yaşayabilmektedirler. Bu bağlamda hangi ebeveyn tutumunun çocukların akıllı telefon/tablet kullanımları üzerinde etkili olabileceği, hangi tutumun bu durumu istenilenin aksine arttıracacağı merak konusu olmuştur. Bu nedenle araştırma kapsamında çocukların akıllı telefon/tablet kullanım alışkanlıklarında ebeveyn tutumlarının rolü incelenmiştir.

2.6. Yapılan Araştırmalar

Literatüre bakıldığında gelişim dönemleri, ebeveyn tutumları, internet kullanımı ve teknolojik cihaz kullanımıyla ilgili yapılmış olan birçok çalışma yer almaktadır.

Gelişim dönemleri ile ilgili yapılan çalışmalar ele alındığında; Küçük Şahin (2018: 95-100) tarafından okul öncesi dönem çocuklarında oyun terapisinin dil ve sosyal gelişimlerine etkisi incelenmiş ve araştırma sonucunda 12 seanslık bir oyun terapisi uygulamasının ardından çocuklarda gözlemlenen dil ve sosyal problemlerinin büyük oranda ortadan kalktığı görülmüştür. Çayır (2019: 47) tarafından 7-8 yaş grubundaki çocukların katıldıkları farklı sporsal faaliyetlerin motor gelişimlerine etkisi incelenmiş ve 12 hafta boyunca uygulanan egzersiz programlarının çocukların motor gelişimleri üzerinde etkili olduğu görülmüştür. Aslan (2019: 67-70) tarafından 48-66 aylık çocuklarda dil gelişimi ve sosyal beceri gelişimi ile ilişkili olan değişkenler araştırılmış ve araştırma sonucunda hem bağımsız hem de mobil anaokuluna giden erkek çocuklarının kız çocuklara göre alıcı ve ifade edici dil becerilerinin daha yüksek olduğu tespit edilmiştir. Taşlık (2019: 32-35) tarafından okul öncesi öğretmenlerinin görüşleri dikkate alınarak yapılan araştırmaya göre müzik etkinliklerinin okul öncesi dönem çocuklarının sosyal gelişimlerine olumlu katkı sağladığı, çocukların kendilerini ifade etme becerilerini ve arkadaşlarıyla olan iletişimlerini ve uyumu güçlendirdiği sonuna ulaşılmıştır. Özkan (2019: 87-88) tarafından okul öncesi dönem çocukları üzerinde yapılan araştırma sonuçlarına göre çocukların dil gelişimi üzerinde okul öncesi eğitim alıp almama durumlarının etkili olduğu fakat bu durumun kaba motor, ince motor ve kişisel sosyal alan üzerinde etkili olmadığı sonucuna ulaşılmıştır. Toksoy (2018: 49, 81) da 18 ay-3 yaş aralığındaki çocukların gelişimleri üzerinde dijital medyanın etkisini incelemek amacıyla bir araştırmaya yapmıştır. Araştırmadan elde edilen bulgulara göre gün içerisinde evde sürekli televizyon açık olan çocukların dil gelişimlerinin de geri olduğu, çocukların televizyon izleme süresi azaldıkça gelişim düzeylerinin de normale doğru arttığı belirlenmiştir. Bunun yanında çocukların bilgisayar/tablet, internet kullanımları arttıkça dil, kaba motor, ince motor ve kişisel sosyal gelişim düzeylerinin de arttığı belirlenmiştir. Medya araçlarının gelişmesiyle birlikte çocukların için eğitici yönü önemsenmiş fakat bununla birlikte aşırı kullanımının özellikle 0-5 yaş dönemindeki çocuklar için beraberinde getirebileceği sağlık sorunları önlem alınması gerektiğini düşündürmüştür. Bu bağlamda çocuklara sadece

içerik ve zaman kısıtlaması getirilmesi değil aynı zamanda aile katılımlı medya kullanımı ve ailelere çocuklara medya kullanımını yönetme becerileri kazandırma şeklinde rehberlik sunabilecekleri belirtilmektedir (American Academy of Pediatrics, 2016).

Ebeveyn tutumları ile ilgili yapılan çalışmalar incelendiğinde; Ogelman, Önder, Seçer ve Erten (2013: 147-148) tarafından 5-6 yaş aralığındaki çocukların annelerinin katılımıyla bir araştırma yapılmıştır. Araştırma sonucunda elde edilen bulgulara göre annelerin otoriter ve izin verici tutum düzeyleri arttıkça çocukların okula uyum ve sosyal becerileri gerçekleştirme düzeyleri azalmakta, annelerin yetkeci tutum düzeyleri arttıkça çocukların okula uyum ve sosyal becerileri geliştirme düzeyleri de artmaktadır. Dursun (2010: 97-108) tarafından okul öncesi dönem çocukların ebeveynleri üzerinde araştırma yapılmış ve araştırma sonuçlarına göre babaların annelere göre daha demokratik, disiplinli ve koruyucu tutuma sahip oldukları belirlenmiştir. Aynı araştırma sonuçlarına göre aşırı kontrolcü ve sıkı disiplinli anne baba tutumu sergileyen ebeveynlerin çocuklarında saldırgan ve aşırı hareketli olma davranışı görüldüğü tespit edilmiştir. Bunun yanında demokratik anne baba tutumu sergileyen ebeveynlerin çocuklarında davranış problemlerinin ortaya çıkmadığı bulgular arasında yer almıştır. Querido, Warner, Eyberg (2002: 275) tarafından okul öncesi çocukları ve ebeveynleri ile yürütülen çalışmada yetkili ebeveynlik stiline sahip anne babaların çocuklarında izinli ve otoriter ebeveyn stiline sahip ebeveynlerin çocuklarına göre daha az davranış problemlerinin ortaya çıktığı belirtilmiştir. Alabay (2017: 166) tarafından okul öncesi dönem çocuklarının ebeveynleriyle yapılan araştırma sonucunda da ebeveynlerin kız çocuklarına göre erkek çocuklarına daha otoriter bir tutum sergiledikleri elde edilen bilgiler arasında yer almıştır. Erdoğan, Yoleri ve Tetik (2017: 230-231) tarafından okul öncesi dönem çocukları ve ebeveynleri ile yapılan çalışmada çocukların tepkisellik mizaç özelliklerinin ebeveyn tutumlarından otoriter tutumu, ritmiklik ve sebatkarlık mizaç özelliklerinin ise demokratik tutumu olumlu yönde yordadığı bulunmuştur. Sümer, Aktürk ve Helvacı (2010: 56) da ebeveyn tutumlarına yönelik yaptıkları çalışmada Türkiye’de yapılmış çalışmaları incelemiş ve aşırı koruyucu, baskı ve disiplin içeren ebeveyn tutumlarının çocuk ve ergenler üzerinde olumsuz etkileri olduğunu, demokratik ve kabul edici davranışların ise olumlu sonuçları olduğunu ifade etmişlerdir. Russell, Alova, Glover, Miller ve Palmer (1998: 96-97) tarafından

yapılan çalışma bulgularına göre ise anneler bababardan daha fazla yetkili tutum kullanmakta ve babalar çocuklarına annelere göre daha otoriter ve izin verici tutum sergilemektedir. Ayrıca ebeveynler daha fazla erkek çocuklarına yönelik otoriter tutumla yaklaşmaktadır. Winsler, Madigan ve Aquilino (2005: 5-6) da ebeveyn tutumlarında farklılıklar olabileceğini, her ebeveynin tutumunu bağımsız olarak değerlendirmenin önemli bir durum olduğunu belirtmişlerdir. Yaptıkları çalışmada babalar eşlerini kendilerinden daha yetkili, hoşgörülü fakat daha az otoriter olarak tanımlarken anneler kendilerini eşlerine göre daha yetkili olarak ifade etmektedirler.

Literatüre bakıldığında internet bağımlılığı, akıllı telefon bağımlılığı, tablet kullanımı gibi gelişen teknoloji dünyasının ürünlerine atıf yapan birçok çalışma bulunmaktadır. TÜİK verileri incelendiğinde 2017 yılında evlerin %80.7'sinde (Tüik, 2017), 2018'de %83.8'inde (Tüik, 2018) 2019'da ise %88.3'ünde (Tüik, 2019) internet erişimi bulunduğu görülmektedir. Bu durum da internetin ne kadar yaygın olarak kullanıldığının göstergesi olarak değerlendirilebilir. İnternet kullanımı bu kadar yaygın olunca da geçmişten bugüne internetin olumsuz ve olumsuz getirilerini ele alan birçok çalışma yapılmış ve yapılmaya devam edilmektedir. İnternet kullanımıyla ilgili yapılan araştırmalara bakıldığında problemlerli internet kullanımının dürtü kontrol problemleri (Mitchell, 2000: 632; Beard ve Wolf, 2001: 380; Davis, Flett ve Besser, 2002: 337-338; Shapira, 2000: 269), dikkat eksikliği ve hiperaktivite (Yoo, Cho, Ha, Yune, Kim, Hwang, Chung, Sung, ve Lyoo, 2004: 489); duygudurum bozuklukları, sosyal anksiyete gibi bazı psikosozal rahatsızlıklar (Shapira, 2000: 269-270) ile gözlerde kuruluk, uyku problemleri, içe dönüklük, sırt ve baş ağrıları, yeme sorunları gibi sağlık sorunlarına yol açabileceği (Ögel, 2012: 89) ve çocuklarda konsantrasyon eksikliği, çabuk sıkılma ve sabırsızlık gibi sonuçları olabileceği belirtilmiştir. (Dinç, 2010: 49). Yine Yu, Kim ve Hay (2013: 2686-2687) tarafından yapılan bir araştırmaya göre öğrencilerin, anne babalarının ebeveynlik davranışlarına ilişkin algıları ile problemlerli internet kullanımı arasındaki ilişkide duygu düzenleme güçlüğünün aracı rolü olduğu bulunmuş, duygu düzenleme güçlüğünün problemlerli internet kullanımı üzerinde pozitif yönlü etkisi olduğu belirtilmiştir. İnternet doğru kullanılmadığında siber alanda da sosyal problemler ortaya çıkabilmektedir (Chisholm, 2006: 74). Bu noktada taciz vakaları yaşanabilmekte, çocuklar pornografiye, istenmeyen konuşma biçimlerine veya şiddete maruz kalabilmekte ve bundan dolayı duygusal problemler yaşayabilmektedirler (Beebe, Asche, Haarrison ve

Quinlan, 2004: 119; Fleming, Greentree, Cocotti-Muller, Elias ve Morrison, 2006: 136; Livingstone, 2003: 156-157; Valentine ve Holloway, 2001: 72-73; Kerbs, 2005: 539). Bunların yanında tehditle karşı karşıya kalabilmektedirler (Valcke, Schellens, Van Keer ve Gerarts, 2007: 2838). Ergüney (2017: 1930) tarafından yapılan araştırmada okul öncesi dönemdeki (3-6) çocukların ebeveynlerinin ifadelerine göre internet kullanımını sonucunda çocuklarda gereksiz endişe ve korkuların oluşabileceği, çocukların izledikleri karakterleri gerçek gibi algılamalarına sebep olabileceği ve şiddet içerikli görsellerin çocukları saldırgan davranışlara yönlendirdiği bulguları elde edilmiştir. Bu yaş gurubundaki çocukların soyut düşünme becerilerinin gelişmemiş olduğu dikkate alındığında bu durumun olası bir sonuç olarak ortaya çıkması beklenebilir.

Literatüre bakıldığında çocuklarda problemlerli internet kullanımının aile içi ve (Young, 1998: 241; Mesch, 2003: 1048-1049) kişilerarası ilişkileri (Nie, Hillygus ve Erbring, 2002: 215: 239) zayıflattığı veya buna zıt olarak herhangi bir etkisinin bulunmadığına dair bulgular da yer almaktadır (Shklovski, Kraut ve Rainie, 2004; Kraut, Kiesler, Boneva, Cummings, Helgeson ve Crawford, 2002: 62-63). Bu noktada aile içinde, ev ortamlarında bireylerin sıklıkla teknolojik cihazlarla vakit geçirdiği göz önünde bulundurulduğunda etkin iletişim kurmayan bireylerin ilişkilerinde bir süre sonra kopukluk olabileceği düşünülebilir. Lise öğrencileri üzerinde yapılan bir araştırmada internet kullanma süresi 2 saatin üzerinde olduğunda ruhsal belirtilerin görülmeye başladığı bulgusuna ulaşılmıştır (Kelleci, Güler ve Sezer, 2009: 226-228). Akçay ve Özcebe (2012: 70) internet üzerinden oynanan sanal oyunları oynama yaşının okul öncesi döneme kadar düştüğünü belirtmişlerdir. Ebeveynlerin katılımıyla yapılan başka bir araştırma sonucuna göre ise ebeveynlerin çocukları sosyal medya kullandıklarında onların güvende olmadıklarını düşündükleri sonucuna ulaşılmıştır. Bununla birlikte aynı araştırma sonucuna göre çocukların her gün için internet erişimine sahip oldukları ve çocukların %43'ünün günlük 1-3 saat aralığında internet kullandıkları görülmüştür. Ayrıca sosyal medya kullanma yaş aralığı da 7-9 olarak tespit edilmiştir (Ulusoy ve Bostancı, 2014: 566-568). Omrak (2019: 33-35) tarafından yapılan başka bir araştırmada da 3-6 yaş okul öncesi dönem çocukları ve ebeveynleriyle yapılan bir araştırma sonucuna göre çocukların teknolojik cihazlarla geçirdikleri süre arttıkça duygu düzenleme becerileri puanlarının düştüğü saptanmıştır.

Teknolojinin farklı cihazlara aktarımının kolayca sağlanmasıyla birlikte internetin akıllı telefonlar, tabletler vb. cihazlar üzerinden kullanımı sağlanabilmektedir. Yapılan bir araştırmaya göre internet bağımlılığı ile akıllı telefon kullanım süreleri arasında anlamlı bir ilişki bulunmuştur (Karaca, 2017: 597) ki bu durum da akıllı telefonlar üzerinden internetin ulaşılabilir olmasının akıllı telefonu daha cazip hale getirdiği şeklinde yorumlanabilir. Türkiye İstatistik Kurumu'nun (TÜİK) 2015 verilerine bakıldığında Türkiye'deki evlerin %96.8'inde (TÜİK) 2016 verilerine göre ise %96.9'unda akıllı telefon veya cep telefonu kullanıldığı bilgisine ulaşılmıştır. TÜİK'in 2013'te yayınladığı 6-15 Yaş Grubu Çocuklarda Bilişim Teknolojileri Kullanımı ve Medya araştırmasına göre; Türkiye'de ki 6-10 yaş grubundaki çocukların bilgisayar kullanma yaşı ortalaması 6 olduğu sonucuna ulaşılrken, 6-15 yaş grubundaki çocukların %13.1'inin cep telefonuna sahip olduğu belirtilmiştir (TÜİK, 2013). 6-18 yaş aralığındaki çocuklar üzerinde yapılan medya kullanım alışkanlıkları üzerine bir araştırmada çocukların %45'inin akıllı cihazları önemli buldukları sonucuna ulaşılmıştır (RTÜK, 2013). Aral ve Keskin (2018: 344) yaptıkları bir çalışmada ebeveyn görüşlerine göre 0-6 yaş okul öncesi dönemdeki çocukların %21 inin bilgisayar , %43,1 inin tablet , %44,8 inin cep telefonu, kullandığını ve %70,2 sinin TV izlediği bulgularına ulaşmışlardır. Bütün bu veriler açıkça gösteriyor ki teknolojik cihaz kullanım yaşı ilkokul ve okul öncesi döneme kadar düşmüş durumdadır. Amerikan Pediatri Akademisi çocukların 2 yaşına kadar televizyon izlememesi gerektiğini vurgularken bugün akıllı telefon ve tabletler de bu sürece dahil olmaktadır. Çocuklar fiziksel olarak yapmaları gereken aktiviteleri yapmayıp, model almaları gereken ebeveynleriyle fiziki olarak hareket halinde olacakları etkinliklerde bulunmayıp bu cihazlarda vakit geçirebilmektedirler. Bu da ister istemez çocukların gelişimleri için gerekli olan yaşantılardan uzak kalmalarına sebep olabilmektedir (Akbulut, 2013: 56-57).

Akıllı telefon kullanımıyla ilgili yapılan araştırmalara bakıldığında akıllı telefon kullanımının saldırganlık ve şiddet (Shinse ve Beak, 2013; akt; Şata ve Karip, 2017), zorbalık, başkalarına hakaret etme (Doğan ve Tosun, 2016: 102-103) gibi olumsuz davranışlarla ilişkili olduğu ortaya çıkmıştır. Benzer şekilde Tariq, Tariq, Ayesha, Hussain ve Shahid (2019: 957) tarafından yapılan bir çalışmada çocukların akıllı telefon kullanmalarıyla bazı psikolojik ve davranışsal problemlerin ilişkili olduğu sonucuna ulaşılmıştır. Bilgisayar oyunları arasında şiddet içerikli oyunların fazlaca

tercih edildiği araştırmalarda elde edilen bulgular arasında yer almaktadır (Akçay ve Özcebe, 2012: 68). Yine başka bir araştırmada, oynanan bilgisayar oyunlarının %54.5'inin şiddet içerikli olduğu, %19'unun sporla ilgili oyunları kapsadığı, %22'sinin ise zeka oyunları olduğu tespit edilmiştir (Esgin, 2000: 40). Oyunlar bireyleri hayal dünyasında yaşatan kurgulardır. Bireyler gerçek hayatta gerçekteşiremediklerini sanal ortamda yapabilme ve oyuna hakimiyet hazzına ulaşırlar. Bu da özellikle genç bireylerin bu oyunları tercih etmesine neden olur (Saygılı, 2002). Özellikle şiddet içerikli oyunlara maruz kalan bireylerde ise bu durum şiddet karşısında duyarsızlaşarak antisosyal kişilik gelişmesine sebep olabilir (Makas, 2008: 30). Ulusoy (2008: 41-42) de yaptığı araştırmada şiddet içerikli oyunları tercih eden bireylerin saldırganlık düzeylerinin farklı içerikleri tercih edenlere göre daha yüksek olduğunu belirtmiştir.

Cep telefonunun yaydığı radyasyonun da fiziksel ve ruhsal olarak olumsuz etkilerinden bahsedilmektedir. Kanseri, sinir sistemi bozuklukları bunlardan bazılarıdır (Baig, 2018). Charlton, Panting ve Hannan (2002: 152) yaptığı bir araştırmada cep telefonu olmayan bireylerin sosyal ortamlardan dışlandığı ve bu nedenle diğer iletişim alanlarının da kısıtlandığı sonucuna ulaşmıştır. Yine aynı araştırmada cep telefonu kullanan çocukların küfürlü ve zorbalık içeren davranışlara maruz kaldığı ve katılımcıların büyük bir çoğunluğunun bu durumu kimseye söylemediği bulgusu elde edilmiştir. Turgut (2016: 99-100) da yaptığı araştırmada çocukların internet ortamında siber zorbalığa maruz kaldıklarını ve ahlaki açıdan uygun olmayan içeriklere maruz kaldıklarını ifade ettiklerini belirtmiştir. Lise öğrencileri üzerinde yapılan bir araştırma sonucuna göre akıllı telefon bağımlılığının duygusal zekanın stres yönetimi, uyum, genel ruh hali ve olumlu etki alt boyutları arasında negatif yönlü anlamlı bir ilişki olduğu tespit edilmiştir (Demir, 2018: 92-93). Bununla birlikte yapılan bir araştırmada ergenlerde sosyal kaygı düzeyi arttıka problemlili akıllı telefon kullanımının da arttığı bulguları elde edilmiştir (Doğan ve Tosun, 2016: 109). Ergenler üzerinde yapılan bir başka araştırmada ise akran uygunluğu, dürtüsellik, sosyal kaygı gibi özelliklerin cep telefonu bağımlılığı ile pozitif ilişkili olduğu; kendini kontrol edememe, akran arasında sosyal kimlik belirleme gibi özelliklerinde problemlili cep telefonu kullanımına bağlı olduğu sonuçlarına ulaşılmıştır (Hwang ve Park, 2015: 57-59). Kahyaoğlu-şut ve diğerleri (2016: 13) yaptıkları bir araştırmada 20 yaş üstü bireylere göre 20 yaş altı bireylerin

akıllı telefon bağımlılık düzeylerinin daha yüksek olduğu sonucuna ulaşmışlardır. Yine benzer bir bulgu olarak Kumcağız ve Gündüz (2016: 148) üniversite 3. ve 4. Sınıf öğrencilerine göre üniversite 1. Sınıf öğrencilerinin akıllı telefon bağımlılık düzeyinin daha yüksek olduğunu tespit etmiştir. Yılmaz, Şar ve Civan (2015: 32) da lise 12. Sınıf öğrencilerine göre lise 9. Sınıf öğrencilerinin akıllı telefon bağımlılığı düzeyinin daha yüksek olduğu sonucuna ulaşmıştır. Taş, Eker ve Anlı (2014: 52) tarafından lise öğrencileri üzerinde yapılan bir araştırmada öğrencilerin hem oyun bağımlılıkları hem de internet bağımlılıkları incelenmiştir. Elde edilen sonuca göre, oyun bağımlılığında sınıflar arası herhangi bir fark oluşmazken, internet bağımlılık düzeyleri 9, 10 ve 11. Sınıf öğrencilerinden 11. Sınıf öğrencilerinde daha yüksek bulunmuştur. Anlayışlı ve Serin (2019: 760-761) tarafından lise öğrencileri üzerinde yapılan başka bir araştırmada internete giriş süresi günlük 8 saatten fazla olan öğrencilerin bağımlılık düzeylerinin giriş süresi günlük 5-8 saat olanlara göre daha yüksek olduğu ve internet bağımlılığı ile depresyon arasında anlamlı bir ilişki olduğu sonucuna ulaşılmıştır.

Akaltun ve Ayaydın (2019: 196) çocuk psikiyatri polikliniğine çeşitli sebeplerden dolayı başvurmuş akıllı telefon bağımlılığı olan ergenler üzerinde yaptıkları bir araştırma sonucuna göre akıllı telefon bağımlılığının depresyon ve anksiyete bozukluğu olan kız ergenlerde yüksek olduğu saptanırken, erkeklerde ise bu duruma DEHB tanısının eşlik ettiği bulgularına ulaşmışlardır. Öneri olarak ise akıllı telefonların önerilen sürelerde kullanılmasının çocukların ve ergenlerin hem sosyal gelişimi hem de ruhsal gelişimi açısından faydalı olacağını belirtmişlerdir.

Beschorner ve Hutchison (2013: 23) erken çocukluk döneminde ipad kullanımı üzerine yaptıkları bir araştırmada ipad ve benzeri tabletlerin çocukların okuryazarlık anlayışlarının gelişmesine yardımcı olabileceği, okuma, dinleme becerileri ile konuşarak yapılan uygulamaların sosyalleşmelerine de katkı sağlayabileceğini belirtmişlerdir. Okul öncesi dönem çocuklarının anneleri ile yapılan bir çalışmada annelerin tableti çocuklar için öğretici bir araç olarak gördükleri fakat aynı zamanda da bağımlılık ve arkadaş sorunlarına sebep olabileceğini düşündükleri için endişe duydukları sonucuna ulaşılmıştır (Bengisoy, 2017:161-162). Genç ve Fidan (2017: 386-392) tarafından okul öncesi dönemdeki çocukların ebeveynleri ile yapılan bir araştırmada çocukların tablet kullanımları incelenmiştir. Araştırma sonuçlarına göre ebeveynlerin tablet kullanımı konusunda endişe yaşadıkları fakat bununla birlikte

gerekli önemleri aldıklarını söyledikleri görülmüştür. Çocukların tablet kullanım gerekçesi olarak da çocuğu oyalama, eğitim amaçlı kullanma ve sokak oyunlarının yerine kullanma gibi gerekçeler ortaya konulmuştur. Okul öncesi dönem çocuklarının anne ve babalarıyla gerçekleştirilen başka bir araştırmada bilgi iletişim teknolojilerine yönelik tutumları ve çocukların bu teknolojileri kullanım alışkanlıkları incelenmiştir. Elde edilen bulgulara göre ebeveynlerin büyük oranda bu araçları çocuklara ödül-ceza olarak sundukları, yine ebeveynlerin büyük bir çoğunluğu çocukların bu cihazlar aracılığıyla korku, şiddet gibi olumsuz bir durum yaşadığını belirtmişlerdir. Aynı araştırma sonucuna göre ebeveynlerin bu cihazları kullanım sürelerini çocuklarının kullanım sürelerini etkilediği görülmüştür (Kaya, 2017: 181-183). Benzer şekilde Zehir, Zehir, Yalçın ve Yalçın (2019: 95-97) tarafından yapılan bir araştırmada okul öncesi dönem çocukların ebeveynlerinin çocuklara teknolojik cihazları ödül olarak verdikleri, çocuklar sınırlandırma konusunda tepkisel davrandıklarında ise kızmak, ceza vermek ve konuşarak zararlarından bahsetmek gibi yöntemlere başvurdukları bulgularına ulaşılmıştır. Gününç ve Atli (2018: 220-222) tarafından 18-24 aylık bebeklerin ebeveynleri ile yapılan bir araştırmada da teknolojinin etkisine ilişkin görüşleri araştırılmıştır. Elde edilen bulgulara göre ebeveynlerin teknolojik araçları bebekleri kontrol edebilmek, yemek yedirmek, uyutmak, susturmak, dil gelişimini hızlandırmak gibi amaçlarla kullandıkları görülmüştür. Ebeveynler teknolojinin bebeklerin duygu değişimi üzerinde etkili olduğunu, onları sakinleştirdiğini ve mutlu ettiğini ifade etmişlerdir. Ayrıca ebeveynler kendilerine vakit ayırabilmek için de bebeklere teknolojik araçlarla oyalama yolunu tercih etmektedirler.

Güven, Say, Sarı, Sarı, Değirmenci ve Külcü (2012: 110-111) tarafından yapılan bir araştırmada 0-6 yaş aralığındaki çocuklara Denver 2 gelişim testi uygulanmış ve sosyoekonomik özelliklerin performansa etkisi incelenmiştir. Araştırma sonucuna göre sosyoekonomik düzeyi yüksek olan olgularda testin sonucunun normal çıkma oranının daha fazla olduğu tespit edilmiştir. Aynı araştırma sonuçlarına göre iki saatten fazla TV izleyenlerin test sonuçlarının şüpheli veya anormal görülme oranlarının yüksek olduğu saptanmıştır. Ergüleç ve Kiremit (2019: 24-25) tarafından yapılan bir araştırma sonucuna göre ise araştırmaya dahil olan okul öncesi dönemde çocuğu bulunan ebeveynlerin ifadelerine göre her çocuk evde teknoloji kullanmaktadır. Bu teknolojiler ise en çok TV ve akıllı telefon olarak belirlenmiştir.

Devamında ise bu sıralamayı dizüstü bilgisayar, tablet ve masa üstü bilgisayar takip etmektedir. Yine Yengil, Güner ve Topakkaya (2019: 17-18) tarafından yapılan bir araştırmada okul öncesi dönem çocukların ve ebeveynlerinin teknolojik cihaz kullanımı üzerine bir araştırma yapılmıştır. Sonucunda ise okul öncesi dönemdeki çocuklarda ve ebeveynlerinde teknolojik cihaz kullanımının oldukça yaygın olduğu, çocukların ebeveyn gözetimi olmadan bu cihazları kullanmasının geç konuşmaya ve geç yürümeye sebep olabileceği, ayrıca ebeveynin cihaz kullanımının da çocukla geçirilen süreyi ve yapılan aktiviteyi azalttığı bulgularına ulaşılmıştır. Altun (2019: 1170) tarafından yapılan bir çalışmaya göre okul öncesi dönemdeki çocukların ifade edici ve alıcı dil kelime bilgilerinin çocukların teknoloji kullanım sürelerine göre farklılaşmadığı tespit edilmiştir. Bunun yanında çocukların cihazlarla geçirilen sürede içerik farklılığına göre ifade edici dil kelime bilgilerinin farklılık gösterdiği, bu cihazlar aracılığıyla oyun oynayan çocukların ifade edici dil kelime bilgisi düşük olarak değerlendirilirken şarkı/müzik dinleyerek vakit geçiren çocukları ise yüksek olarak değerlendirilmiştir. Şalcı, Karakaya ve Tatlışme (2018: 55-60) akıllı cihaz kullanımının 3-6 yaş çocukların gelişimine etkisini incelemek amacıyla yaptıkları bir çalışmada okul öncesi öğretmenlerin görüşlerine başvurmuşlardır. Araştırma sonucunda ise öğretmenlerin ifadelerine göre akıllı cihaz kullanımının çocukların gelişimi üzerinde hem olumlu hem olumsuz etkileri olduğunu belirtirken aynı zamanda ebeveynlerin cihaz kullanımı konusunda bilinçsiz davrandıklarını, çocukların bu cihazları daha çok çizgi film izlemek, şarkı dinlemek ve oyun oynamak gibi amaçlarla kullandıklarını ve sürenin çok uzun olduğunu ifade etmişlerdir. Öğretmenler olumsuz sonuçları çocuklarda öfke ve şiddet kullanımı, içe kapanıklık, göz bozulmaları, asosyallik, yeme bozuklukları, zeka gelişiminde gerilik, konuşma bozukluğu ve dikkat problemleri olarak ifade etmişlerdir. Olumlu sonuçlarını ise el-göz koordinasyonunu geliştirme, hayata uyum, İngilizce öğrenimi ve yeni bilgilere ulaşım olarak tanımlamışlardır.

Ateş ve Saltalı (2019: 79) KKTC’de yaşayan 5-6 yaş çocukların tablet ve cep telefonu kullanımına yönelik yaptıkları araştırmada ebeveyn görüşlerini ele almış ve sonuç olarak ailelerin çocuklarını dijital ortama oyalamak, olumsuz davranışı kontrol altına almak, olumlu davranışı ödüllendirmek ve eğitim amaçlı olduğunu ifade etmişlerdir. Aynı zamanda ebeveynler süre ve içerik konusunda çocuklarını kısıtlamada zorluk yaşadıklarını da belirtmişlerdir. Plowman, McPake ve Stephen

(2010: 69) da yaptıkları bir çalışmada 3-4 yaşlarındaki çocukların ebeveynlerinin çocuklarının teknolojiyi kullanma konusunda endişe ettikleri fakat bu durumu çocukluk çağı için bir tehlike olarak görmedikleri sonucuna ulaşmışlardır. Ebeveynlerin kaygıları en çok çocukların fiziksel gelişimleri ve sağlıkları ile sosyalleşme konusunda bir engel teşkil edebileceği üzerine olmuştur. Bunun yanında çocuklarının karşılaşabilecekleri olumsuz içeriklerle ilgili de endişe duydukları sonucuna ulaşılmıştır. Okul öncesi dönem çocukları ve ebeveynleri üzerinde yapılan araştırma sonuçlarına göre televizyon ve bilgisayar kullanımı ebeveyn kontrolünde olduğunda çocuklar için yararlı sonuçlar doğurabilecekken ebeveyn kontrolü olmadığında çocukların gelişimini ve davranışlarını olumsuz etkileyebilmektedir. Ayrıca ebeveynlerin %27.1'i işleri olduğunda çocuklarının meşgul olması bilgisayarı kullandıklarını ifade etmişlerdir (Güngör, 2014 210-212). Toran, Ulusoy, Aydın, Deveci ve Akbulut (2016: 2269-2272) tarafından yapılan bir araştırmaya göre 5 yaş grubu çocukların annelerinin kendi işleriyle veya ev işleriyle meşgul olurken çocukların oynamasına aracı olması ve eğlenceli olması sebebiyle dijital oyunları tercih ettiklerini belirtmişlerdir. Araştırma sonucuna göre anneler çocukların oyun oynama süresini net bir şekilde belirleyemezken bazı anneler ise kendileri veya eşlerinin de bu oyunları oynadıklarını belirtmişlerdir. Aynı zamanda çocukların bu dijital oyunları tablet üzerinden oynadıklarını söylemişlerdir. Bir araştırma sonuna göre ebeveynlerden bazıları çocuklar internette vakit geçirirken onları takip ettiklerini, bazıları herhangi bir takipte bulunmadıklarını ve filtreleme uygulamadıklarını, araştırmaya katılan 16 ebeveyninden sadece ikisi ise filtreleme kullandıklarını ifade etmiştir. Ebeveyn tutumlarına bakıldığında hem çocuklarının internet kullanmalarından rahatsız oldukları hem de yeterli ilgiyi sağlayamam gibi sebeplerden dolayı çocuklarını internet kullanımına yönlendirdikleri elde edilen bulgular arasındadır (Ergüney, 2017: 1929-1930). Akkurt Nurtan (2019: 41) tarafından da ergenler üzerinde yapılan araştırmada çocukların internet bağımlılığı düzeyleri ile anne baba tutumu ölçeğinin kontrol/denetleme alt boyutu arasında negatif ilişki olduğu belirlenmiştir. Yani ebeveynlerin kontrol/denetleme tutumları arttıkça çocukların bağımlılık düzeyleri azalmaktadır. Çetinkaya (2019: 78) tarafından ergenler üzerinde yapılan bir başka araştırmada da ebeveynlerin demokratik tutumu arttıkça ergenlerin problemlili akıllı telefon kullanma düzeylerinin düştüğü sonucuna ulaşılmıştır.

Literatür incelendiğinde gelişim dönemleri, ebeveyn tutumları, akıllı telefon/tablet, internet bağımlılığı gibi kavramlarla ilgili birçok çalışma olduğu görülmektedir. Araştırmalar kapsamında, gelişim ile ilişkili olan faktörler ve gelişim üzerinde etkili olabileceği düşünülen durumlar; ebeveyn tutumlarının farklı değişkenlere göre karşılaştırılması ve farklı dinamiklere olan etkileri; internet ile bazı teknolojik cihazların kullanımıyla ilişkili olan durumlar incelenmiştir. Akıllı telefon/tablet, internet bağımlılığı ya da kullanımıyla ilgili araştırmaların ise her geçen gün arttığı görülmektedir. Bu durumun sebebinin ise bu cihazların kullanımının insanlar ve özellikle çocuklar üzerinde olumlu veya olumsuz etkisinin olabileceğinin düşünülmesi olduğu söylenebilir. Gün geçtikçe bu cihazların çeşitlenmesi, kullanımının günlük bir alışkanlık, rutin haline gelmesi ve hayatın bir parçasına dönüşme halinin bu araştırmalara yön veren etkenlerden olduğu düşünülmektedir. Yapılan araştırmalara bakıldığında akıllı telefon/tablet kullanımı genel olarak ilkökul ve sonrası dönemlerde ele alınmış, okul öncesi dönem çocuklarda ise ebeveyn görüşleri ele alınarak ve herhangi bir ölçme aracı kullanılmadan değerlendirilmiştir. Literatüre bakıldığında bu çalışmaya en yakın nitelikte Toksoy (2018) tarafından yapılan “*Dijital Medyanın 18 Ay - 3 Yaş Arasındaki Çocukların Gelişimine Etkisi*” adlı çalışma olduğu görülmüştür. Bu çalışmanın içeriği incelendiğinde ise ebeveynlere yönelik herhangi bir ölçme aracı kullanılmadığı, sorulan sorulara yanıtların anket içeriği oluşturularak alındığı, yaş aralığının ve yapılan analizlerin farklı olduğu görülmüştür. Bu nedenle, bu çalışma kapsamında daha önce literatürde rastlanmamış olan okul öncesi dönem ebeveynlerine yönelik akıllı telefon/tablet kullanım alışkanlığı ve ebeveyn tutumları ölçme geliştirilme ihtiyacı ortaya çıkmıştır. Bununla birlikte yaş aralığı da okul öncesi dönemin tamamını kapsayacak şekilde 0-6 yaş olarak belirlenmiştir. Böylece daha önce olmayan iki farklı ölçek literatüre kazandırılmış ve yeni çalışmalar için kullanılacak veri toplama aracı geliştirilmiştir. Bu kapsamda da okul öncesi dönem çocukların gelişim düzeyleri Denver-2 gelişimsel tarama testi ile ele alınarak akıllı telefon/tablet kullanım alışkanlıklarının ve anne baba tutumlarının yordayıcılığı incelenmiştir.

ÜÇÜNCÜ BÖLÜM

YÖNTEM

Bu bölümde araştırmanın modeli, örneklem gruplar, veri toplama araçları, verilerin toplanması ve analizi yer almaktadır.

3.1 Araştırmanın Modeli

Bu araştırma kapsamında okul öncesi dönem çocukların gelişim düzeyleri üzerinde akıllı telefon/tablet kullanım alışkanlıklarının ve buna yönelik anne baba tutumlarının rolü incelenmektedir. Bu amaçla ilişkisel tarama modeli kullanılmaktadır. İlişkisel tarama modeli iki veya daha fazla değişken arasındaki ilişkinin herhangi bir şekilde bu değişkenlere müdahale edilmeden incelendiği araştırmalardır (Büyüköztürk, Çakmak, Akgün, Karadeniz ve Demirel, 2016: 185).

3.2 Çalışma Grubu

Katılımcılar okul öncesi dönem (0-6 yaş) çocukları ve anne babalarından oluşmaktadır. Araştırma kapsamında dört farklı örneklem grup ile çalışılmıştır. Birinci örneklem grup, ölçeklerin pilot çalışmasında, ikinci örneklem grup ölçeklerin açıklayıcı faktör analizi için üçüncü örneklem grup ölçeğin doğrulayıcı faktör analizi için ve dördüncü örneklem grup çocukların gelişim durumları üzerinde akıllı telefon/tablet kullanım alışkanlığı ve akıllı telefon/tablet kullanım alışkanlıklarında anne baba tutumlarının rolünün incelenmesinde kullanılmıştır. Örneklem 1-2-3' te 0-6 yaş çocuğu olan anne ve babalar araştırmaya dahil edilirken, örneklem 4' te 4-6 yaş aralığındaki çocuklar ve anne ile babaları araştırmaya katılmıştır. Örneklem gruplarına ait tanımlayıcı istatistikler Tablo 3.1'de yer almaktadır.

Tablo 3.1: Araştırmaya Katılan Örneklem Gruplara Ait Tanımlayıcı İstatistikler

	Örneklem 1		Örneklem 2		Örneklem 3		Örneklem 4	
	n	%	n	%	n	%	n	%
<u>Çocuğa Yakınlık</u>								
Anne	10	71.4	252	72.6	178	70.4	98	63.6
Baba	4	28.6	95	27.4	75	29.6	56	36.4
<u>Çocuğun Cinsiyeti</u>								
Erkek	6	42.9	169	48.7	124	49.0	58	37.7
Kız	8	57.1	178	51.3	129	51.0	96	62.3
<u>Ebeveyn 1 Eğitim Durumu</u>								
İlköğretim	0	0	25	7.2	39	15.4	41	26.6
Lise	0	0	79	22.8	80	31.6	67	43.5
Ön Lisans	0	0	43	12.4	29	11.5	17	11.0
Lisans ve üstü	14	100	200	57.6	95	41.5	29	18.8
<u>Ebeveyn 2 Eğitim Durumu</u>								
İlköğretim	0	0	37	10.7	40	15.8	39	25.3
Lise	0	0	90	25.9	91	36.0	67	43.5
Ön Lisans	0	0	30	8.6	31	12.3	21	13.6
Lisans ve üstü	14	100	190	54.7	91	36.0	27	17.5
Toplam	14	100	347	100	253	100	154	100

Ebeveyn 1: Araştırmaya katılan ebeveyn

Ebeveyn 2: Araştırmaya katılan ebeveynin eşi

Örneklem 1 grubunda yer alan 14 ebeveynin %71.4'ü anne ($\bar{x}_{yaş}=32.10\pm 3.93$), %28.6'sı babadır ($\bar{x}_{yaş}=38.50\pm 4.12$) ve bu ebeveynlerin çocuklarının %57.1'i kız ($\bar{x}_{yaş}=3.63\pm 1.19$), %42.9'u erkektir ($\bar{x}_{yaş}=4.50\pm 1.05$).

Örneklem 2 grubunda yer alan 347 ebeveynin %72.6'sı anne ($\bar{x}_{yaş}=32.72\pm 4.77$), %27.4'ü babadır ($\bar{x}_{yaş}=34.05\pm 5.02$) ve bu ebeveynlerin çocuklarının %51.3'ü kız ($\bar{x}_{yaş}=3.92\pm 1.59$), %48.7'si erkektir ($\bar{x}_{yaş}=4.27\pm 1.50$).

Örneklem 3 grubunda yer alan 253 ebeveynin %70.4'ü anne ($\bar{x}_{yaş}=32.54\pm 4.38$), %29.6'sı babadır ($\bar{x}_{yaş}=36.92\pm 5.36$) ve bu ebeveynlerin çocuklarının %51'i kız ($\bar{x}_{yaş}=4.83\pm 1.91$), %49'u erkektir ($\bar{x}_{yaş}=4.76\pm 1.63$).

Örneklem 4 grubunda yer alan 154 ebeveynin %63.6'sı anne ($\bar{x}_{yaş}=34.62\pm 4.96$), %36.4'ü babadır ($\bar{x}_{yaş}=38.84\pm 4.97$) ve bu ebeveynlerin çocuklarının %62.3'ü kız ($\bar{x}_{yaş}=5.42\pm 0.66$), %37.7'si erkektir ($\bar{x}_{yaş}=5.28\pm 0.74$).

3.3 Veri Toplama Araçları

Bu araştırma kapsamında okul öncesi dönem çocukların akıllı telefon/tablet kullanım alışkanlıklarını ölçmek amacıyla “Akıllı Telefon/Tablet Kullanım Alışkanlığı Aile Ölçeği” ve okul öncesi dönem çocukların akıllı telefon/tablet kullanım alışkanlıklarına yönelik anne baba tutumlarını ölçmek amacıyla “Akıllı Telefon Tablet Kullanım Alışkanlıklarında Anne Baba Tutumları Ölçeği” geliştirilmiştir. Bunların yanında okul öncesi dönem çocukların gelişim düzeylerini ölçmek amacıyla Denver Gelişimsel Tarama Testi - 2 (Denver-2) kullanılmıştır. 4. Örneklemle çalışırken çocuklar üzerinde uygulama yapılacağı için İl Milli Eğitim’den ölçek uygulama izni (Ek-2) ve anne ve babalardan veli onam ve onay formu alınmıştır (Ek-3).

3.3.1 Kişisel Bilgi Formu: Araştırmaya katılan katılımcılardan bilgi almak amacıyla kişisel bilgi formu oluşturulmuştur. Bu kapsamda katılımcılara yaş, eğitim durumu, eşinin eğitim durumu, çocuğa yakınlık derecesi, çocuğun yaşı, çocuğun cinsiyeti, çocuğun günlük akıllı telefon/tablet kullanma süresi, kendisinin ve eşinin günlük akıllı telefon/tablet kullanma süresi ile ilgili sorular yer almaktadır. (Ek-4)

3.3.2 Denver Gelişimsel Tarama Testi 2 (Denver 2): Denver 2 1967 yılında Frankenburg ve Dodds (1967) tarafından çocuklardaki gelişimsel problemlerin erken tanınmasına yardımcı olmak amacıyla geliştirilen bir testtir. Testin kolay uygulanması, puanlanması ve yorumlanması gibi avantajlarının yanında testin tekrar edilebilir bir yapıya sahip olması testin kullanılmasının temel nedenleridir. Test 1990 yılında Frankenburg, Dodds ve Archer (1990) tarafından revize edilerek güncel normları oluşturulmuştur. Testin Türkçe standardizasyonu ilk kez Yalaz ve Anlar tarafından 1980 yılında yapılırken, Denver 2’nin Türkçe standardizasyonu Yalaz, Anlar ve Bayoğlu tarafından 1992 ve 2007 yıllarında yapılmıştır (Anlar, Bayoğlu ve Yalaz, 2009: 11).

Denver 2, 134 maddeden oluşmaktadır. Öncelikle çocuğun doğum tarihi ve testin uygulandığı tarih baz alınarak standart çizelgeye yaş çizgisi çizilmekte ve sorulacak sorular belirlenmektedir. Çizginin solunda kalan maddeler gecikme maddeleri, sağında kalan maddeler ise uyarı maddelerini ifade etmektedir. Bazı sorular üzerinde A yazmaktadır, bu sorular ebeveyne sorarak yanıtlanabilmektedir. Testin uygulanması ortalama 15-20 dk sürmektedir. Test Kişisel-sosyal, İnce Motor, Dil ve

Kaba Motor becerilerini ölçmeye yöneliktir. 0-6 yaş aralığındaki çocuklara uygulanabilmektedir. Testi uygulayabilmek için uygulayıcı eğitimi almak ve teste ait materyalleri kullanmak gerekmektedir. Testin sonucu normal (en fazla 1 uyarı maddesi), şüpheli (1 gecikme, 2 ve daha fazla uyarı, 1 gecikme ile 1 veya daha fazla uyarı maddesi) ve anormal (2 veya daha fazla gecikme maddesi, uyarı maddesi olabilir/olmayabilir) olarak belirlenmektedir. Eğer çocuk test maddelerini reddeder, bir şekilde yanıtlamak istemez ise sonuç, test edilmez olarak ortaya çıkar ve test daha sonra tekrarlanır. Anne/babadan veya farklı sebeplerden kaynaklı olarak çocuğa sorulan sorunun cevaplanması mümkün değilse olanak dışı olarak değerlendirilir (örn, bisiklete binmek) . Bu durumda puanlama yapılmaz. Bu durum sözel olarak bilgi verilen maddeler için geçerlidir. Testin güvenilirliğine yönelik test tekrar test uyumluluğu %86'nın üzerinde, testörler arası uyumluluk ise %90'ın üzerinde olduğu saptanmıştır (Yalaz, Anlar ve Bayoğlu, 2009: 11, 26, 65).

Denver 2 Gelişim Envanterini sadece eğitim ve süpervizyon aşamalarını geçen uzmanlar uygulayabilmektedir. Tezin yazarına ait Denver 2 Gelişimsel Tarama Testi uygulayıcı belgesi Ek 5'te yer almaktadır.

3.3.3 Akıllı Telefon/Tablet Kullanım Alışkanlığı Aile Ölçeği:

Ölçek tez kapsamında geliştirilmiştir. Ölçek okul öncesi dönemdeki çocukların akıllı telefon/tablet kullanım alışkanlığını ölçmeyi amaçlamaktadır. Bu amaçla öncelikle alan yazından hareketle madde havuzu oluşturulmuş, oluşturulan maddeler uzman görüşüne sunulmuştur. Uzman görüşü sonrasında pilot çalışma yaparak maddelere son hali verilmiştir ve sonrasında ölçeğin geçerliği ve güvenilirliği incelenmiştir. Bu aşamalar aşağıda sırasıyla sunulmuştur.

3.3.3.1 Madde havuzunun oluşturulması: Madde havuzu oluşturulurken DSM-V kumar oynama bozukluğu (American Psychiatric Association, 2013: 585) ve internet oyun bozukluğu (American Psychiatric Association, 2013: 795) tanı kriterlerinden, daha önce oluşturulmuş modellerden, geliştirilen ölçeklerden (Şata vd., 2016; Noyan vd., 2015; Güzeller ve Coşguner,2012; Young, 1998) ve alan yazından (Davis, 2001; American Psychiatric Association, 2013; Griffiths, 2000: 414-415) ve rehberlik ve

psikolojik danışmanlık ile ölçme ve değerlendirme alanında uzman kişi görüşlerinden faydalanılmıştır.

Bu kapsamda DSM-V'te yer alan maddeyle ilişkili olmayan bozukluklar başlığı altında ele alınan kumar oynama bozukluğu kriterlerinden faydalanılmıştır. Kumar oynama bozukluğu 1 yıl içerisinde verilen maddelerden en az dördünün görüldüğü ve işlevsellikte bozulmaya yol açan, sürekli ve problemlili bir kumar oynama davranışını ifade etmektedir. Bireyde kumar oynama bozukluğundan bahsetmek için şu kriterler dikkate alınmalıdır:

- Birey istediği coşkuyu elde edebilmek için giderek daha fazla parayla kumar oynama ihtiyacı duyar.
- Birey kumar oynamayı bırakma veya durdurma evresinde huzursuz veya çabuk kızan biri haline gelir.
- Bireyin kumar oynamayı bırakmak, durdurmak veya kontrol altına alabilmek için sonuçsuz kalan denemeleri olur.
- Birey sık sık kumar oynama davranışı üzerine düşünür.
- Çoğunlukla bir sıkıntı anında kumar oynama ihtiyacı duyar.
- Çoğunlukla kumar oynayıp kaybettiğinde kaybettiklerini kazanmak için başka bir gün tekrar dener.
- Ne kadar kumar oynadığını saklamak için yalana başvurur.
- Kumar oynama davranışı yüzünden eşini, işini veya ilişkisini tehlikeye atar.
- Kumar oynadığı için yaşadığı parasızlık durumundan dolayı başkalarının maddi kaynaklarından medet umar (American Psychiatric Association, 2013: 585),

Benzer şekilde yine DSM-V'te yer alan internet oyun bozukluğu tanı kriterlerinden faydalanılmıştır. İnternet oyun bozukluğu tanı kriterleri şu şekilde yer almaktadır:

- Gün içerisinde sürekli olarak internet oyunları ile meşgul olma
- İnternet oyunları oynamadığında yoksunluk belirtileri
- İnternet oyunlarında daha fazla zaman geçirme ihtiyacı (tolerans)

- İnternet oyunlarına katılımı kontrol etme konusunda başarısız deneyimler
- İnternet oyunlarının sonucu olarak hobilere ve eğlenceye olan ilgi kaybı
- Psikososyal problemlere rağmen internet oyunlarının aşırı kullanımına devam
- İnternet oyunlarını oynama süresi konusunda aileyi, terapisti ve arkadaşları yanlış bilgilendirme
- Olumsuz bir ruh halinden kaçmak veya rahatlamak için internet oyunlarını kullanma
- İnternet oyunlarına katılım nedeniyle bir ilişki, bir iş veya eğitim fırsatını kaçırmaya veya tehlikeye atma (American Psychiatric Association, 2013: 795).

Griffiths (2000: 414-415) de internet bağımlılığı belirtilerini maddeyle ilişkili olan bağımlılık belirtileri ile benzer düşünülebileceğini belirtmiş ve bu kapsamda şu kavramları ele almıştır:

- Dikkat Çekme: İnternet kullanımının kişinin hayatında belirgin olarak var olması ve kişinin duygularına, davranışlarına, düşüncelerine hükmetme durumudur.
- Duygu Durum Değişikliği: Bireylerin internet kullanımları sonucunda kendilerini rahatlamış hissetmeleri durumudur.
- Tolerans: Bireyin internet kullanımı için harcadığı süreyi kademeli olarak arttırmasını ifade etmektedir.
- Yoksunluk Belirtisi: İnternet kullanımı kesildiğinde ortaya çıkan hoş olmayan duygu durumları veya fiziksel belirtiler olarak açıklanır.
- Çatışma: İnterneti yoğun olarak kullanan bireyin kişilerarası ilişkilerinde, iş ve sosyal hayatında yaşadığı fikir ayrılıklarını ve çatışmaları ifade etmektedir.
- Nüksetme: İnternet kullanımını bırakan kişinin belirli zamanlarda tekrar bu isteğe kapılma ve davranışı tekrar etme durumudur.

Young (1998) internet bağımlılığını sarhoş edici bir madde içermeyen dürtü kontrol bozukluğu olarak tanımlamış ve DSM-IV' te yer alan patolojik kumar oynama bozukluğu kriterlerinden faydalanarak 8 maddelik bir ölçek geliştirmiştir. Bu ölçek

kapsamında “internet kullanımını kademeli olarak artırma ihtiyacı duyma durumu, internet kullanımını kesme konusunda başarısız olma durumu, internet kullanımını devam ettirmek için aileye veya terapisteye yalan söyleme durumu, interneti problemlili bir duygu durumundan veya bir sorundan kaçmak için kullanma durumu, internet kullanma durumunu azaltmaya çalışırken depresif duygu durumları yaşama durumu, internet kullanımını nedeniyle bir iş, kariyer imkanını veya bir ilişkiyi tehlikeye atma durumu” gibi sorulara yanıt aramıştır.

Davis (2001: 193) de problemlili internet kullanımı belirtilerini bireyin interneti tek arkadaşı olarak görmesi, internet kullanımını durduramaması ve internet kullanımına dair saplantılı düşüncelerin olması, bireylerin internet ortamını kendilerini iyi hissettikleri tek ortam olarak görmeleri, internete çok fazla para harcamak, gelecek zamandaki internet kullanımını düşünmek, problemlili internet kullanımı ortaya çıkmadan önce yaptığı eğlenceli aktivitelerden uzaklaşmak, bireyin zamanla yalıtılmışlık ve tüm bu süreçten dolayı suçluluk duygusu yaşaması olarak açıklamaktadır.

Tüm bu alan yazından ve daha önce yapılan ölçek çalışmalarından hareketle bireylerin akıllı telefon/tablet kullanımına bağlı olarak gündelik hayattaki aktivitelerinin bozulması, akıllı telefon/tablet kullanımını kontrol etmekte yaşadıkları güçlük, diğer bireylerle yaşadıkları çatışmalar ve ilişkilerdeki bozulmalar, akıllı telefon/tablet kullanma veya kullanamama durumunda yaşadıkları duygu durum değişimleri ve bireyin akıllı telefon/tablet kullanımı durumunda süreyi ayarlama da yaşadığı zorlukları içeren 50 maddelik madde havuzu oluşturulmuştur. Bu 50 maddelik form Ek-6’da yer almaktadır.

3.3.3.2 Uzman görüşü: 50 maddeden oluşan madde havuzu oluşturulduktan sonra, bu maddeler uzman görüşüne sunulmuştur. Bu amaçla üç uzmana başvurulmuştur. Bu uzmanlardan ikisi Rehberlik ve Psikolojik Danışmanlık alanında ve teknoloji ve internet bağımlılığı konularında çalışmaları olan uzmanlardır. Üçüncü uzman ise Ölçme ve Değerlendirme alanında çalışmalar yapmaktadır. Uzman görüşleri sonrasında bazı maddeler üzerinde düzeltmeler yapılırken bazı maddeler ölçekten çıkarılmıştır. Uzman değerlendirmesi sonrası ölçekte 47 madde kalmıştır. Bu 47 maddelik form Ek-7’de yer almaktadır.

3.3.3.3 Pilot çalışma: 47 maddeden oluşan formun 14 kişiden oluşan anne-babaya (Örnekleme-1) uygulanmış ve maddeler üzerinde anlaşılmayan veya yanlış anlaşılabilir maddeye rastlanmamıştır. Bu nedenle pilot çalışma sonrasında maddeler üzerinde herhangi bir değişiklik yapılmamıştır.

3.3.3.4 Geçerlik ve güvenirlik çalışması: Ölçeğin 47 maddeden oluşan formunun yapı geçerliğini incelemek amacıyla öncelikle açımlayıcı faktör analizi daha sonra doğrulayıcı faktör analizi yapılmıştır. Ölçeğin güvenirliğini incelemek için cronbach alpha iç tutarlılık katsayısı incelenmiştir.

3.3.3.4.1 Açımlayıcı faktör analizi ve güvenirlik: Ölçeğin açımlayıcı faktör analizi Örnekleme-2 grup üzerinde yer alan 347 ebeveyn ile yapılmıştır. Açımlayıcı faktör analizi için Varimax döndürme yöntemi ile Temel Bileşenler Analizi yapılmıştır. Faktörlerin belirlenmesi için özdeğer 1.5 olarak belirlenmiş ve maddelere ait faktör yükünün 0.60 değerinin üzerinde olması istenmiştir. Yapılan analiz sonucunda KMO değeri 0.965 olarak bulunurken, Barlett Küresellik Testi anlamlı bulunmuştur ($p < 0.05$). Bu değerler ölçeğin açımlayıcı faktör analizine uygun olduğunu (Çokluk, Şekercioğlu ve Büyüköztürk, 2018: 207) gösterdiği için analize devam edilmiştir. Daha sonra madde faktör yükü 0.60'ın altında olan ve birden fazla faktör içinde 0.60 değerinden daha fazla faktör yükü sergileyen maddeler ölçekten çıkarılmıştır. Bu kapsamda 19 madde (3, 7, 8, 9, 10, 11, 12, 13, 14, 16, 21, 22, 23, 24, 29, 42, 44, 45, 46) ölçekten tek tek çıkarılmış ve analiz sonucunda 28 madde ve 3 faktörden oluşan bir yapı ortaya çıkmıştır (Tablo 3.2) (Ek-8).

Tablo 3.2: Akıllı Telefon/Tablet Kullanım Alışkanlığı Aile Ölçeği Açımlayıcı Faktör Analizi Ve Güvenirlik Bulgular

Faktör	Faktör Yüğü	α
Kontrol Güçlüğü	1.Çocuğum bir sebeple akıllı telefon/tablet kullanamadığı günlerde kendini gergin ve huzursuz hisseder.	.784
	2.Çocuğum bir sebeple akıllı telefon/tablet kullanamadığı günlerde sınırlı olur.	.780
	4.Çocuğum istediğı zaman akıllı telefon/tablet kullanamazsa öfkelenir.	.668
	5.Çocuğum akıllı telefon/tablet kullanacağı zaman	.712

	gelene kadar sabırsızlanır.		
	6.Çocuğum evdeki zamanını akıllı telefon/tablet kullanarak geçirmek ister.	.704	
	15.Çocuğumla akıllı telefon/tablet ile geçireceği zaman konusunda hep tartışma yaşarız.	.664	
	17.Çocuğum bunu planlasak bile her seferinde akıllı telefon/tablet kullanma süresini uzatmak ister.	.668	
	18.Çocuğum yataktan kalkar kalkmaz aklıma gelen ilk şey akıllı telefon/tableti ile vakit geçirmek olur.	.631	
	47.Çocuğum akıllı telefon/tablet kullanma konusunda çok istekli ve ısrarcıdır.	.655	
	19.Çocuğum farklı ortamlarda iken bile akıllı telefon/tablet ile geçireceği vakti düşünür.	.661	
	20.Çocuğum akıllı telefon/tabletle geçirdiği zaman dışında hep yalnız kalmak ister.	.730	
	25.Çocuğum akıllı telefon/tablet ile zaman geçirmeyi arkadaşları ile zaman geçirmekten daha çok tercih eder.	.657	
	26.Çocuğum akıllı telefon/tablet kullanmak için birlikte yapacağımız etkinlikleri yapmak istemez.	.724	
	27.Çocuğum sokakta oyun oynamak yerine akıllı telefon/tabletle zaman geçirmeyi seçer.	.748	
	28.Çocuğum zamanın büyük çoğunluğunu akıllı telefon/tablet başında geçirdiği için bizimle zaman geçirmesine vakit kalmaz.	.734	
	30.Çocuğumun en iyi arkadaşı akıllı telefon/tablettir.	.818	
	31.Çocuğum gerçek oyunlar oynamak ve aktiviteler yapmak yerine akıllı telefon/tablette zaman geçirir.	.748	.960
	32.Çocuğum bizimle sohbet etmek yerine akıllı telefon/tabletle zaman geçirmeyi ister.	.748	
	33.Çocuğum akıllı telefon/tabletle geçirdiği zamandan dolayı çevresindeki kişilerle iletişim kurmayı reddeder.	.649	
	37.Çocuğum ne kadar imkan sunsam da bir sosyal etkinliğe katılmak yerine akıllı telefon/tablet ile vakit geçirmek ister.	.752	
	38.Çocuğum akıllı telefon/tablet kullanmadığı zamanlarda kendisini yalnız hisseder.	.761	
	39.Çocuğum akıllı telefon/tabletle geçirdiği zaman dışında hep uyumak veya dinlenmek ister.	.806	
	40.Akıllı telefon/tablet çocuğumun ayrılmaz bir parçasıdır.	.767	
	43.Çocuğum arkadaşlarıyla veya kardeşleriyle vakit geçirmektense akıllı telefon/tabletle vakit geçirmeyi tercih eder.	.723	
	34.Çocuğum akıllı telefon/tablet kullanırken kendisini bambaşka bir dünyaya dalmış gibi davranır.	.756	.901
Sosyal İzolasyon	35.Çocuğum akıllı telefon/tablet kullanırken çevresi	.847	

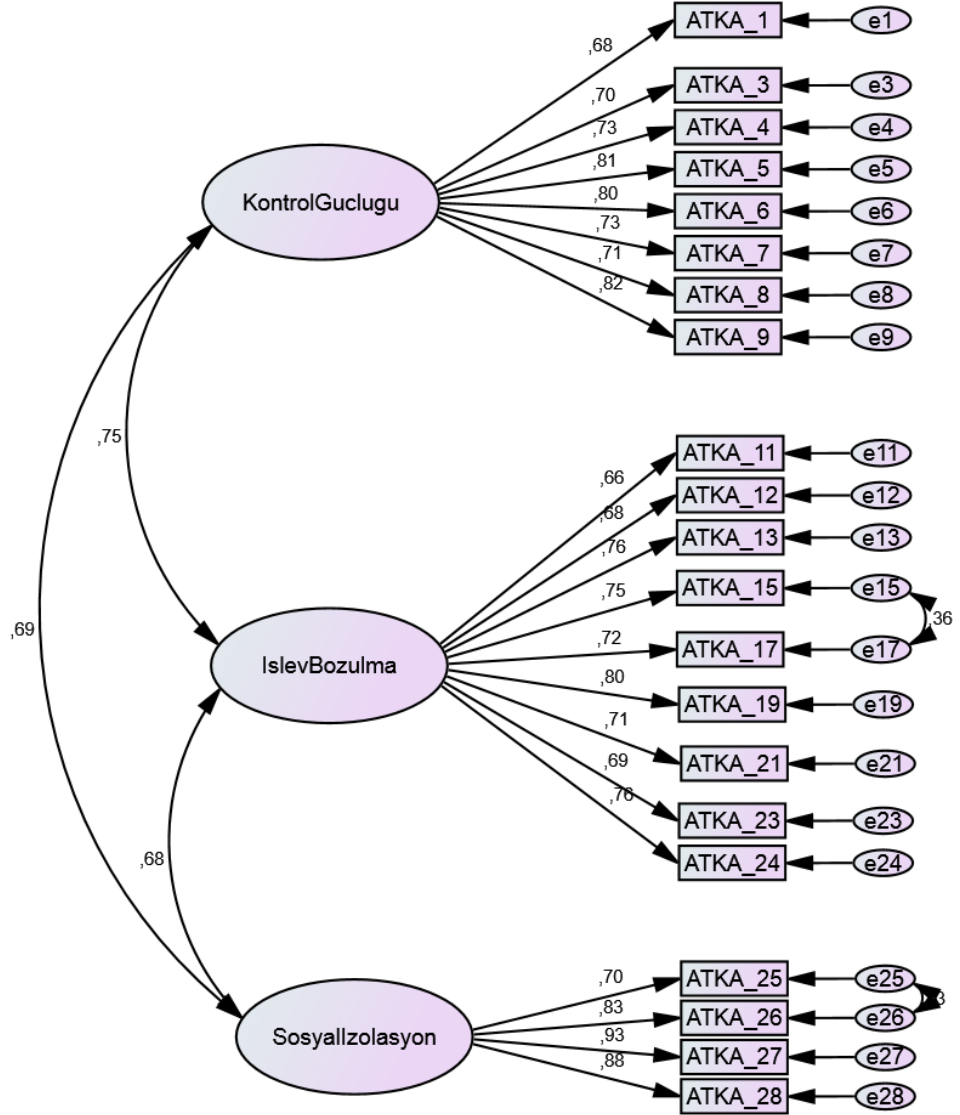
ile kopuk haldedir.	
36.Çocuğum akıllı telefon/tablet ile geçireceği zamanda kimseyle iletişim kurmak istemez.	.802
41.Çocuğum akıllı telefon/tablet kullanırken çevre ile iletişim onun için çok zor hale gelir.	.674

Tablo 3.2’de görülen 28 madde ve 3 faktörden oluşan forma ait KMO değeri 0.953 ve Barlet Küresellik Testi anlamlıdır ($p<.05$). Madde faktör yüklerinin .631 ile .847 aralığında olduğu görülmektedir. Faktörlere dağılan maddeler incelenmiş ve maddelerin içeriğine göre faktör isimleri verilmiştir. Bu kapsamda 9 maddeden oluşan birinci faktöre “Kontrol güclüğü”, 15 maddeden oluşan ikinci faktöre “İşlevsellikte bozulma”, 4 maddeden oluşan üçüncü faktöre “Sosyal izalasyon” ismi verilmiştir. Faktörlere ait iç tutarlılık katsayıları incelendiği zaman Kontrol güclüğü faktörü için 0.916, İşlevsellikte bozulma faktörü için 0.960 ve Sosyal izalasyon faktörü için 0.901 olarak bulunmuştur.

3.3.3.4.2 Doğrulayıcı faktör analizi ve güvenirlilik:

Ölçeğin doğrulayıcı faktör analizi Örnekleme-3 grup üzerinde yer alan 253 ebeveyn ile yapılmıştır. Akıllı Telefon/Tablet Kullanım Alışkanlığı Aile Ölçeği’nin Açımlayıcı Faktör Analizi sonrasında oluşan 28 madde ve 3 faktörlü yapısının yapı geçerliğini test etmek amacıyla birinci düzey ve ikinci düzey Doğrulayıcı Faktör Analizi yapılmıştır. Birinci düzey Doğrulayıcı Faktör Analizine ait yapısal model Şekil 3.1’de yer almaktadır.

Şekil 3.1: Akıllı Telefon/Tablet Kullanım Alışkanlığı Aile Ölçeği Birinci Düzey Doğrulayıcı Faktör Analizine Ait Yapısal Model

Doğrulayıcı Faktör Analizi sonucunda ölçeğin 3 faktör ve 28 maddelik formuna ait uyum indekslerinin kabul edilebilir sınırlarda olmadığı görülmüştür ($\chi^2/df=3.991$, GFI=0.712, CFI= 0.810, RMR=0.073, RMSEA=0.109). Bu nedenle ölçek maddelerine ait modifikasyon indeksleri incelenerek en yüksek modifikasyon indeksine sahip 7 madde (2,10, 14, 16, 18, 20, 22) ölçekten çıkarılmıştır. Daha sonra

ortaya çıkan 21 madde ve 3 faktörlü yapıya (Ek-9) ait uyum indeksleri kabul edilebilir ($\chi^2/df=2.423$, GFI=0.860, CFI= 0.926, RMR=0.063, RMSEA=0.075) seviyeye ulaşmıştır (Tablo 3.3). Hu ve Bentler (1999: 27) CFI değerinin kabul edilebilir sınırlarda olması için 0.95 değerine yakın olması gerektiğini belirttiği için bu araştırmada 0.926 olarak bulunan CFI değeri de kabul edilebilir olarak değerlendirilmiştir.

Tablo 3.3: Akıllı Telefon/Tablet Kullanım Alışkanlığı Aile Ölçeğinin 28 Maddelik Ve 21 Maddelik Formuna Ait Birinci Düzey Doğrulayıcı Faktör Analizi Uyum Değerleri

	χ^2/df	GFI	CFI	RMSEA
28 maddelik form	3.991	.712	.810	.109
21 maddelik form	2.423	.860	.926	.075
Kabul edilebilir uyum	≤ 5	$\geq .85$	$\geq .95$	$\leq .08$

Not. Kabul edilebilir uyum değerleri için Kline (2011: 189-229) kaynağından yararlanılmıştır.

Tablo 3.4'te Akıllı Telefon/Tablet Kullanım Alışkanlığı Aile Ölçeği doğrulayıcı faktör analizi madde faktör yükü ve R^2 değerleri yer almaktadır.

Tablo 3.4: Akıllı Telefon/Tablet Kullanım Alışkanlığı Aile Ölçeği Birinci Düzey Doğrulayıcı Faktör Analizi Madde Faktör Yüğü Ve R² Değerleri

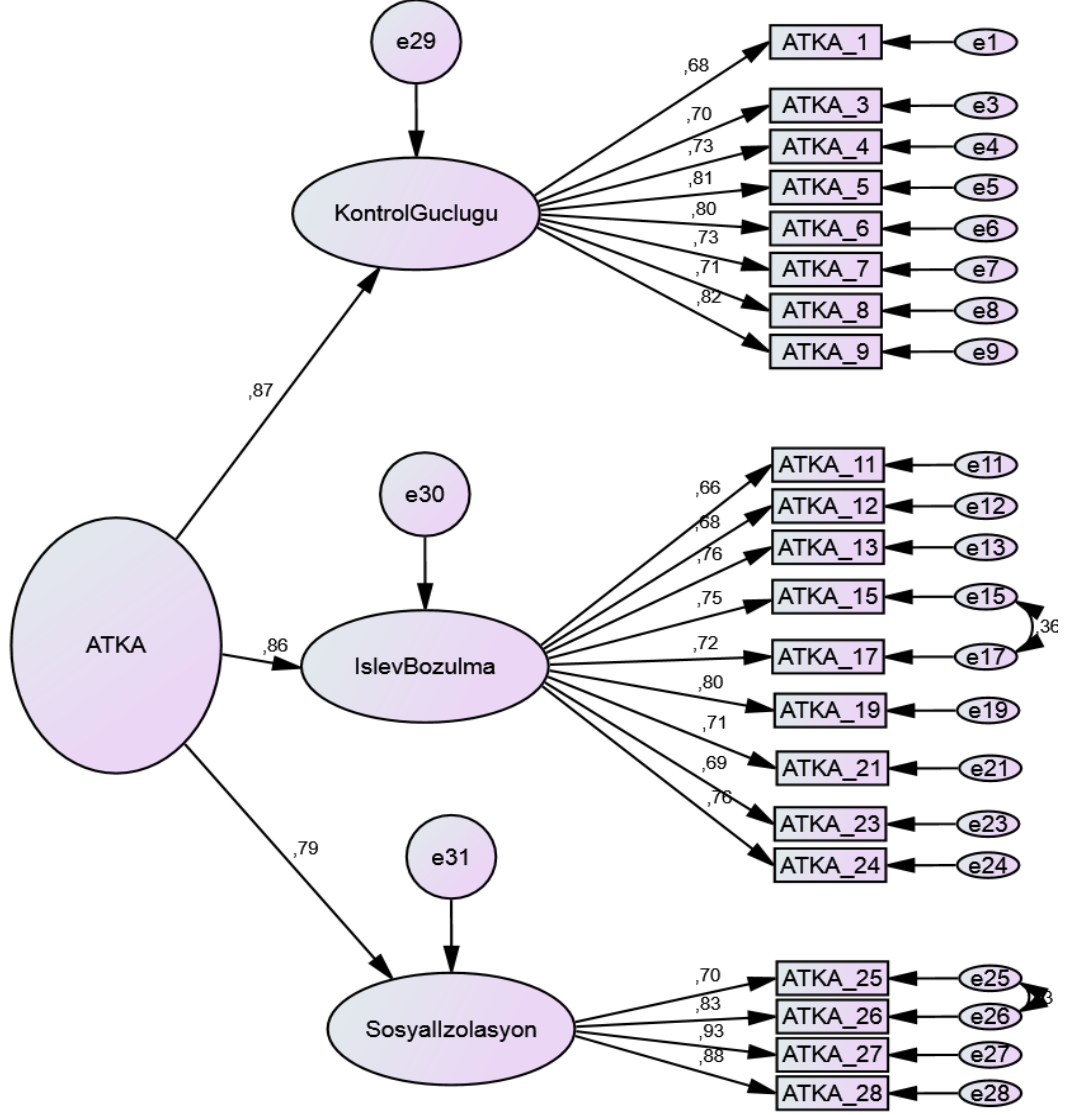
Faktör		Faktör Yüğü	R ²
Kontrol Güçlüğü	1.Çocuğum bir sebeple akıllı telefon/tablet kullanmadığı günlerde kendini gergin ve huzursuz hisseder.	.677	.458
	3.Çocuğum istediğı zaman akıllı telefon/tablet kullanamazsa öfkelenir.	.696	.485
	4.Çocuğum akıllı telefon/tablet kullanacağı zaman gelene kadar sabırsızlanır.	.726	.527
	5.Çocuğum evdeki zamanını akıllı telefon/tablet kullanarak geçirmek ister.	.810	.656
	6.Çocuğumla akıllı telefon/tablet ile geçireceğı zaman konusunda hep tartışma yaşarız.	.797	.636
	7.Çocuğum bunu planlasak bile her seferinde akıllı telefon/tablet kullanma süresini uzatmak ister.	.730	.532
	8.Çocuğum yataktan kalkar kalkmaz aklına gelen ilk şey akıllı telefon/tableti ile vakit geçirmek olur.	.712	.507
	9.Çocuğum akıllı telefon/tablet kullanma konusunda çok istekli ve ısrarcıdır.	.823	.677
	İşlevsellikte Bozulma	11.Çocuğum akıllı telefon/tabletle geçirdiğı zaman dışında hep yalnız kalmak ister.	.657
12.Çocuğum akıllı telefon/tablet ile zaman geçirmeyi arkadaşları ile zaman geçirmekten daha çok tercih eder.		.682	.465
13.Çocuğum akıllı telefon/tablet kullanmak için birlikte yapacağımız etkinlikleri yapmak istemez.		.759	.577
15.Çocuğum zamanın büyük çoğunluğunu akıllı telefon/tablet başında geçirdiğı için bizimle zaman geçirmesine vakit kalmaz.		.752	.565
17.Çocuğum gerçek oyunlar oynamak ve aktiviteler yapmak yerine akıllı telefon/tablette zaman geçirir.		.724	.524
19.Çocuğum akıllı telefon/tabletle geçirdiğı zamandan dolayı çevresindeki kişilerle iletişim kurmayı reddeder.		.797	.635
21.Çocuğum akıllı telefon/tablet kullanmadığı zamanlarda kendisini yalnız hisseder.		.713	.509
23.Akıllı telefon/tablet çocuğumun ayrılmaz bir parçasıdır.		.690	.476
24.Çocuğum arkadaşlarıyla veya kardeşleriyle vakit geçirmektense akıllı telefon/tabletle vakit geçirmeyi tercih eder.		.758	.575
Sosyal İzolasyon	25.Çocuğum akıllı telefon/tablet kullanırken kendisini bambaşka bir dünyaya dalmış gibi davranır.	.696	.485
	26.Çocuğum akıllı telefon/tablet kullanırken çevresi ile kopuk haldedir.	.826	.682
	27.Çocuğum akıllı telefon/tablet ile geçireceğı zamanda kimseyle iletişim kurmak istemez.	.931	.867
	28.Çocuğum akıllı telefon/tablet kullanırken çevre ile iletişim onun için çok zor hale gelir.	.883	.779

Tablo 3.4’te yer alan madde faktör yükleri incelendiğinde Kontrol güçlüğü faktörü için 0.677 ile 0.823 aralığında, İşlevsellikte bozulma faktörü için 0.657 ile 0.797 aralığında, Sosyal izolasyon faktörü için 0.696 ile 0.931 aralığında olduğu görülmektedir. Büyüköztürk (2012: 124) madde faktör yükünün 0.45 ve üzerinde olmasının iyi bir madde için ölçüt olabileceğini belirtmektedir. Bu nedenle tüm maddelerin yüksek faktör yüküne sahip olduğu görülmektedir.

Akıllı Telefon/Tablet Kullanım Alışkanlığı Aile Ölçeği’nin ikinci düzey doğrulayıcı faktör analizi kapsamında oluşturulan yapısal model Şekil 3.2’te yer almaktadır.

Şekil 3.2: Akıllı Telefon/Tablet Kullanım Alışkanlığı Aile Ölçeği Birinci Düzey Doğrulayıcı Faktör Analizine Ait Yapısal Model

Şekil 3.2’de yer alan yapısal model ölçeğin birinci düzey doğrulayıcı faktör analizi sonucunda elde edilen 3 alt boyut ve 21 maddelik forma göre oluşturulmuştur. Yapılan doğrulayıcı faktör analizi sonucunda kabul edilebilir uyum değerlerine sahip olduğu görülmektedir (Tablo 3.5).

Tablo 3.5: Akıllı Telefon/Tablet Kullanım Alışkanlığı Aile Ölçeğine Ait İkinci Doğrulayıcı Faktör Analizi Uyum Değerleri

	χ^2 (df)	GFI	CFI	RMR	RMSEA
İkinci düzey DFA	445.930 (184)	.860	.926	.063	.075

Tablo 3.6’da Akıllı Telefon/Tablet Kullanım Alışkanlığı Aile Ölçeği ikinci düzey doğrulayıcı faktör analizine ait madde faktör yükü ve R² değerleri yer almaktadır.

Tablo 3.6: Akıllı Telefon/Tablet Kullanım Alışkanlığı Aile Ölçeği İkinci Düzey Doğrulayıcı Faktör Analizi Madde Faktör Yükü Ve R² Değerleri

Faktör		Faktör Yükü	R ²
Kontrol Güçlüğü	1.Çocuğum bir sebeple akıllı telefon/tablet kullanamadığı günlerde kendini gergin ve huzursuz hisseder.	.677	.458
	3.Çocuğum istediği zaman akıllı telefon/tablet kullanamazsa öfkelenir.	.696	.485
	4.Çocuğum akıllı telefon/tablet kullanacağı zaman gelene kadar sabırsızlanır.	.726	.527
	5.Çocuğum evdeki zamanını akıllı telefon/tablet kullanarak geçirmek ister.	.810	.656
	6.Çocuğumla akıllı telefon/tablet ile geçireceği zaman konusunda hep tartışma yaşarız.	.797	.636
	7.Çocuğum bunu planlasak bile her seferinde akıllı telefon/tablet kullanma süresini uzatmak ister.	.730	.532
	8.Çocuğum yataktan kalkar kalkmaz aklına gelen ilk şey akıllı telefon/tableti ile vakit geçirmek olur.	.712	.507
	9.Çocuğum akıllı telefon/tablet kullanma konusunda çok istekli ve ısrarcıdır.a	.823	.677
	İşlevsellikte Bozulma	11.Çocuğum akıllı telefon/tabletle geçirdiği zaman dışında hep yalnız kalmak ister.	.657
12.Çocuğum akıllı telefon/tablet ile zaman geçirmeyi arkadaşları ile zaman geçirmekten daha çok tercih eder.		.682	.465
13.Çocuğum akıllı telefon/tablet kullanmak için birlikte yapacağımız etkinlikleri yapmak istemez.		.759	.577
15.Çocuğum zamanın büyük çoğunluğunu akıllı telefon/tablet başında geçirdiği için bizimle zaman geçirmesine vakit kalmaz.		.752	.565
17.Çocuğum gerçek oyunlar oynamak ve aktiviteler		.724	.524

	yapmak yerine akıllı telefon/tablette zaman geçirir.		
	19.Çocuğum akıllı telefon/tabletle geçirdiği zamandan dolayı çevresindeki kişilerle iletişim kurmayı reddeder.	.797	.635
	21.Çocuğum akıllı telefon/tablet kullanmadığı zamanlarda kendisini yalnız hisseder.	.713	.509
	23.Akıllı telefon/tablet çocuğumun ayrılmaz bir parçasıdır.	.690	.476
	24.Çocuğum arkadaşlarıyla veya kardeşleriyle vakit geçirmektense akıllı telefon/tabletle vakit geçirmeyi tercih eder.	.758	.575
Sosyal İzolasyon	25.Çocuğum akıllı telefon/tablet kullanırken kendisini bambaşka bir dünyaya dalmış gibi davranır.	.696	.485
	26.Çocuğum akıllı telefon/tablet kullanırken çevresi ile kopuk haldedir.	.826	.682
	27.Çocuğum akıllı telefon/tablet ile geçireceği zamanda kimseyle iletişim kurmak istemez.	.931	.867
	28.Çocuğum akıllı telefon/tablet kullanırken çevre ile iletişim onun için çok zor hale gelir.	.883	.779

Tablo 3.6 incelendiğinde ölçeğin birinci düzey doğrulayıcı faktör analizinden elde edilen faktör yükleri ile ikinci düzey doğrulayıcı faktör analizinden elde edilen faktör yüklerinin aynı olduğu görülmektedir. Tablo 3.7’de Akıllı Telefon/Tablet Kullanım Alışkanlığı Aile Ölçeğine ait cronbach alpha iç tutarlık katsayısı (α), AVE ve CR değerleri yer almaktadır.

Tablo 3.7: Akıllı Telefon/Tablet Kullanım Alışkanlığı Aile Ölçeğine Ait α , AVE Ve CR Değerleri

	n	α	AVE	CR
Kontrol güçlüğü	8	.91	0.55	0.91
İşlevsellikte bozulma	9	.91	0.52	0.91
Sosyal izolasyon	4	.91	0.70	0.90

Tablo 3.7’de yer alan değerlere göre ölçeğin tüm faktörlerine ait iç tutarlık katsayıları 0.91 olarak bulunmuştur. Field (2009: 675) güvenilirlik için iç tutarlık katsayısının (α) 0.70-0.80 aralığındaki değerleri kabul edilebilir, 0.80 üstü değerleri ise yüksek düzeyde güvenilirlik olarak belirttiği için ölçeğe ait güvenilirlik düzeyinin yüksek

olduğu görülmektedir. Ölçeğin yapı güvenirliği için ise Birleşik Güvenirlik (CR - Composite Reliability) değerleri incelenmiştir. Hair, Black, Babin ve Anderson (2014: 599-638) CR değerinin 0.70 üstünde olması gerektiğini belirtmektedir. Bu araştırma kapsamında CR değerleri 0.90 ile 0.91 arasında bulunduğu için birleşik güvenirliğin yüksek olduğu görülmektedir. Ölçeğin yakınsak ve ayırt edici geçerliği için ise Çıkarılmış Ortalama Varyans (AVE - Average Variance Extracted) değerleri incelenmiştir. Hair, Black, Babin ve Anderson (2014: 599-638) AVE değerinin 0.50 değerinin üstünde olması gerektiğini belirtmektedir. Bu araştırma kapsamında faktörlere ait AVE değerleri 0.52 değerinin üstünde olduğu için yakınsak ve ayırt edici geçerlik için yeterli seviyede olduğu görülmektedir.

3.3.4 Akıllı Telefon Tablet Kullanım Alışkanlıklarında Anne Baba Tutumları Ölçeği (ATT)

Ölçek tez kapsamında geliştirilmiştir. Ölçek soruları okul öncesi dönemdeki çocukların akıllı telefon/tablet kullanım alışkanlıklarına yönelik anne baba tutumlarını ölçmeye yönelik sorulardan oluşmaktadır.

3.3.4.1 Madde havuzunun oluşturulması: Madde havuzu oluşturulurken DSM-V'te yer alan kumar oynama bozukluğu ve internet oyun bozukluğu tanı kriterlerinden (American Psychiatric Association, 2013: 585, 795), anne baba tutumları modellerinden, alan yazından, literatürde yer alan anne baba görüşlerinden ve daha önce yapılan benzer ölçek çalışmalarından (Günüç ve Atli, 2018; Genç ve Fidan, 2017; Özyürek vd., 2017; Demir ve Şendil, 2008; Yılmaz, 2000; Özyürek, 2017; Genç, 2014) ve rehberlik ve psikolojik danışmanlık ile ölçme ve değerlendirme alanında uzman kişi görüşlerinden faydalanılmıştır.

DSM-V' te yer alan kumar oynama bozukluğu ve internet oyun bozukluğu tanı kriterleri (American Psychiatric Association, 2013: 585, 795), bu ölçek çalışması için de temel kriter olarak ele alınmıştır. Bu kriterlerden yola çıkarak anne baba tutumlarına yönelik maddeler oluşturulmuştur. Bu noktada anne baba tutumları ile ilgili yapılan ölçek çalışmalarından (Özyürek vd., 2017; Özyürek, 2017; Yılmaz, 2000; Demir ve Şendil, 2008) faydalanılmıştır. Ölçek çalışmalarında da olduğu gibi anne baba tutumları olarak temelde var olan demokratik, koruyucu, otoriter ve ilgisiz anne baba tutumu (Filiz ve Yaprak, 2009: 202) üzerinden maddeler belirlenmiştir.

Demokratik anne baba tutumu, çocuğun istek, seçim ve fikirlerine saygı duyan, bununla birlikte çocuğa yaşına ve gelişim dönemine uygun olarak bazı sorumluluklar taşımasını öngören tutum olarak tanımlanmaktadır (Aslan, 1992: 4).

Koruyucu anne baba tutumu sergileyen anne babalar, çocuk üzerinde fazlaca kontrolcü ve özenli davranırlar. Çocuğun yerine problemleri çözmeye ve onu sürekli olarak destekleme konusunda belirgin tavır sergilerler (Alisinanoğlu, 2003: 9).

Otoriter anne baba tutumu, ailenin çocuğa katı ve değişmez kurallar uyguladığı, kontrolün anne babada olduğu ve çocuklarıyla aralarında belli bir mesafeyi korumayı amaçladıkları tutumu ifade etmektedir (Özgüven, 2010).

İlgisiz anne baba tutumu ise anne ve babanın çocuğun psikolojik ve fiziksel ihtiyaçlarının ihmal edildiği, çocuklara karşı kayıtsız davranışlar sergilediği, çocuğa yönelik herhangi bir sınır veya kısıtlama getirilmeyen tutum olarak değerlendirilmektedir (Yavuzer, 1997; akt; Kaya, Bozaslan ve Genç, 2012: 210).

Maddeler yazılırken anne baba tutumlarının teknolojik cihaz kullanımıyla ilişkisi göz önünde bulundurularak alan yazına uygun şekilde değerlendirilmiştir. Bu ilişki kurulurken teknolojik cihaz ve internet kullanımına bağlı ebeveyn görüşleri ile ilgili yapılan farklı çalışmalardan yola çıkılmıştır. Bu noktada farklı ölçek çalışmalarına ve literatüre bakıldığında ebeveynlere yönelik sorulan sorular genel olarak; çocuğa teknolojik cihazların hangi amaçla verildiği, ebeveynlerin bu cihazlardan beklentileri ve cihaz kullanımında çocuklarda ortaya çıkan duygu değişimleri şeklinde belirginleşmiştir (Günüç ve Atli, 2018; Genç ve Fidan, 2017: 388; Genç, 2014; Plowman, McPake ve Stephen, 2010: 65) Tüm bu alan yazından hareketle Akıllı Telefon/Tablet Kullanım Alışkanlıklarında Anne Baba Tutumları Ölçeği için madde havuzuna 65 madde oluşturulmuştur (Ek-10).

3.3.4.2 Uzman görüşü: 65 maddeden oluşan madde havuzu oluşturulduktan sonra, bu maddeler uzman görüşüne sunulmuştur. Bu amaçla üç uzmana başvurulmuştur. Bu uzmanlardan ikisi Rehberlik ve Psikolojik Danışmanlık alanında ve teknoloji ve internet bağımlılığı konularında çalışmaları olan uzmanlardır. Üçüncü uzman ise Ölçme ve Değerlendirme alanında çalışmalar yapmaktadır. Uzman görüşleri sonrasında bazı maddeler üzerinde düzeltmeler yapılırken bazı maddeler ölçekten çıkarılmıştır. Uzman değerlendirmesi sonrası ölçekte 62 madde kalmıştır. Bu 62 maddelik form Ek-11'de yer almaktadır.

3.3.4.3 Pilot çalışma: 62 maddeden oluşan formun 14 kişiden oluşan anne-babaya (Örnekleme-1) uygulanmış ve maddeler üzerinde anlaşılmayan veya yanlış anlaşılabilir maddeye rastlanmamıştır. Bu nedenle pilot çalışma sonrasında maddeler üzerinde herhangi bir değişiklik yapılmamıştır.

3.3.4.4 Geçerlik ve güvenirlik çalışması: Ölçeğin 62 maddeden oluşan formunun yapı geçerliğini incelemek amacıyla öncelikle açımlayıcı faktör analizi daha sonra doğrulayıcı faktör analizi yapılmıştır. Ölçeğin güvenirliğini incelemek için cronbach alpha iç tutarlılık katsayısı incelenmiştir.

3.3.4.4.1 Açımlayıcı faktör analizi ve güvenirlik: Ölçeğin açımlayıcı faktör analizi Örnekleme-2 grup üzerinde yer alan 347 ebeveyn ile yapılmıştır. Açımlayıcı faktör analizi için Varimax döndürme yöntemi ile Temel Bileşenler Analizi yapılmıştır. Faktörlerin belirlenmesi için özdeğer 1.5 olarak belirlenmiş ve maddelere ait faktör yükünün 0.60 değerinin üzerinde olması istenmiştir. Yapılan analiz sonucunda KMO değeri 0.912 olarak bulunurken, Barlett Küresellik Testi anlamlı bulunmuştur ($p < 0.05$). Bu değerler ölçeğin açımlayıcı faktör analizine uygun olduğunu (Çokluk, Şekercioğlu ve Büyüköztürk, 2018: 207-208) gösterdiği için analize devam edilmiştir. Daha sonra madde faktör yükü 0.60'ın altında olan ve birden fazla faktör içinde 0.60 değerinden daha fazla faktör yükü sergileyen maddeler ölçekten çıkarılmıştır. Bu kapsamda 38 madde (3, 4, 6, 8, 9, 10, 16, 17, 18, 19, 20, 21, 22, 23, 24, 25, 26, 27, 28, 29, 30, 31, 32, 33, 34, 37, 38, 39, 41, 43, 44, 45, 47, 50, 51, 54, 58, 60) ölçekten tek tek çıkarılmış ve her defasında analiz yeniden gerçekleştirilmiştir. Analiz sonucunda 24 madde ve 4 faktörden oluşan bir yapı ortaya çıkmıştır (Tablo 3.8) (Ek-12).

Tablo 3.8: Akıllı Telefon/Tablet Kullanım Alışkanlıklarında Anne Baba Tutumları Ölçeği Açıklayıcı Faktör Analizi Ve Güvenirlik Bulgular

		Faktör Yükü	α
Oyalama	1. Çocuğumun daha kolay yemek yemesini sağlamak için akıllı telefon/tablet kullanmasına izin veririm.	.709	.903
	2. Yorgun olduğumda çocuğumun sakin kalmasını sağlamak için akıllı telefon/tablet kullanmasına izin veririm.	.740	
	5. Kendime zaman ayırmak istediğimde çocuğumun akıllı telefon/tablette zaman geçirmesine izin veririm.	.703	

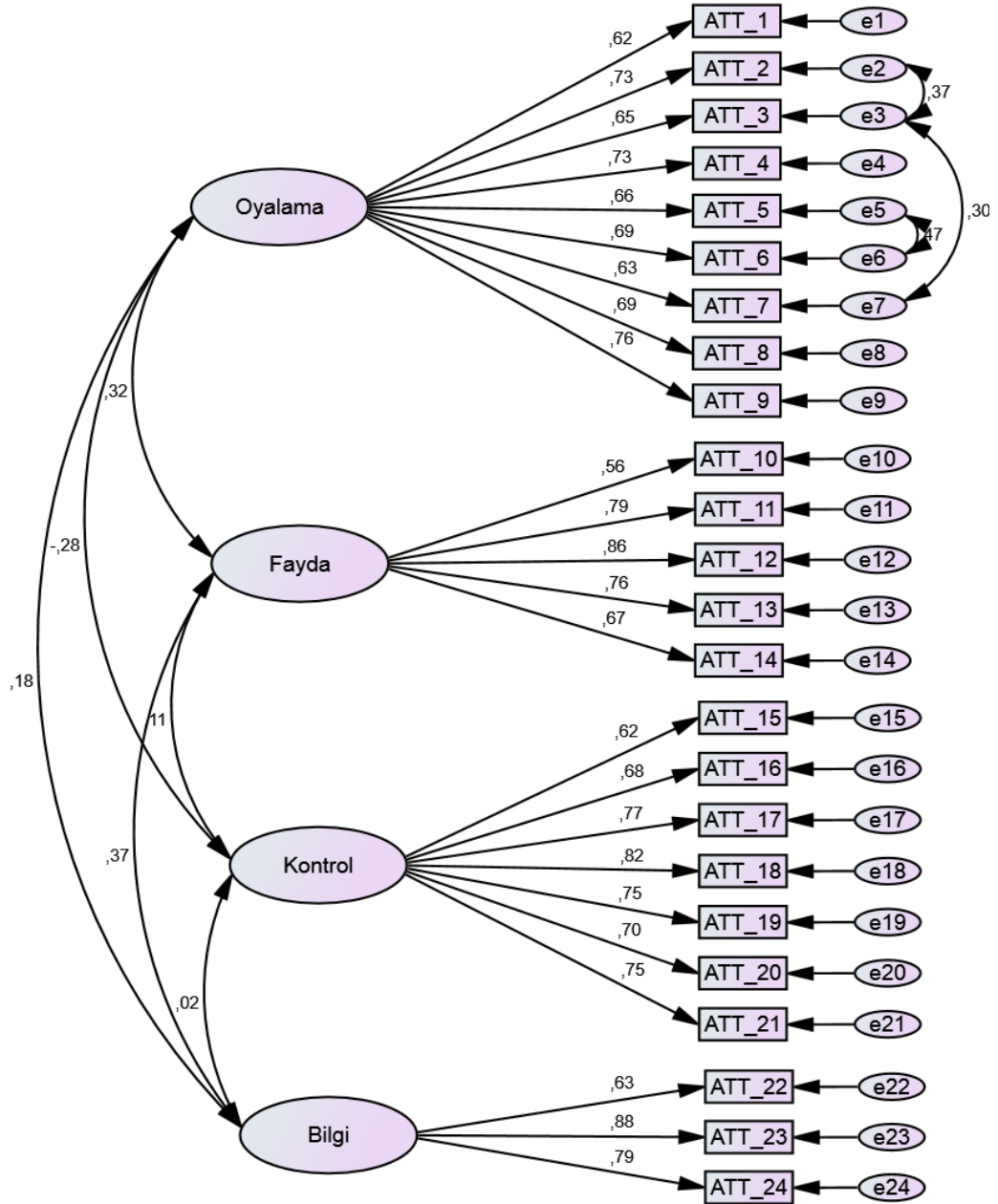
	7. Çocuğumun ağlamasını engellemek için akıllı telefon/tablet kullanmasına izin veririm.	.779	
	11. Çocuğumun kardeşleriyle veya arkadaşlarıyla yaşadığı anlaşmazlıklarda durumun yatışması için akıllı telefon/tablet kullanmasına izin veririm.	.727	
	15. Çocuğumun sakinleşmesinde akıllı telefon/tablet bana yardımcı olduğu için çocuğumun kullanmasına izin veririm.	.790	
	35. Arkadaşlarımla özgür bir şekilde zaman geçirebilmek için çocuğumun akıllı telefon/tablet kullanmasına izin veririm.	.694	
	36. Eve misafir geldiğinde rahat olabilmek için çocuğumun akıllı telefon/tablet kullanmasına izin veririm.	.744	
	55. Akıllı telefon/tablet beni çocuğumla yaşadığım zor anlardan (uyumaması, yemek yememesi, söz dinlememesi vb.) kurtarır.	.772	
Fayda	42. Çocuğum için akıllı telefon/tablet kullanmanın eğlenceli bir aktivite olduğunu düşünürüm.	.663	
	46. Akıllı telefon/tablet kullanmasının çocuğumun motor becerilerini geliştirdiğini düşünürüm.	.825	
	48. Akıllı telefon/tablet kullanmasının çocuğumun bilişsel gelişimini olumlu yönde etkilediğini düşünürüm.	.859	.885
	49. Akıllı telefon/tablet kullanmasının çocuğumun el-göz koordinasyonunu geliştirdiğini düşünürüm.	.862	
	56. Çocuğumun akıllı telefon/tablet kullanmasının onun hayal dünyasını ve yaratıcılığını geliştirdiğini düşünürüm.	.765	
	Kontrol	40. Akıllı telefon-tablet kullanımını konusunda kuralları ev sakinleri olarak birlikte belirleriz.	.650
52. Çocuğum akıllı telefon/tablet kullanacağı vakti planlarken bu durum benim kontrolümdedir.		.706	
53. Ailemizde akıllı telefon/tablette geçirilen süre belirli ve sınırlıdır.		.697	
57. Çocuğumun akıllı tablet/telefonla geçirdiği süreyi kontrol edebildiğimi düşünüyorum.		.719	.823
59. Çocuğumu akıllı tablet/telefonun zararlı içeriklerinden koruyabilmek için bir planım var.		.621	
61. Eşim ve ben çocuğumun akıllı telefon/tablette ne kadar zaman geçireceği konusunda ortak karar veririz.		.687	
	62. Çocuğumun akıllı telefon/tabletle geçirdiği zamanın yaşına ve gelişim dönemine uygun olup olmadığını kontrol ederim.	.775	
Bilgi	12. Çocuğumun sorduğu sorular karşısında cevap veremeyeceğimi düşündüğüm için akıllı telefon/tabletten yararlanmasına izin veririm.	.786	
	13. Akıllı telefon/tabletin çocuğuma benden daha çok bilgi verdiğini düşündüğüm için kullanmasına izin veririm.	.823	.785
	14. Akıllı telefon/tabletin bizim öğretmediğimiz şeyleri çocuğumuza öğretebileceğini düşündüğüm için çocuğumun kullanmasına izin veririm.	.798	

Tablo 3.8’de görülen 24 madde ve 4 faktörden oluşan forma ait KMO değeri 0.869 ve Barlet Küresellik Testi anlamlıdır ($p<.05$). Madde faktör yüklerinin 0.621 ile 0.862 aralığında olduğu görülmektedir. Faktörlere dağılan maddeler incelenmiş ve maddelerin içeriğine göre faktör isimleri verilmiştir. Bu kapsamda 9 maddeden oluşan birinci faktöre “Oyalama”, 5 maddeden oluşan ikinci faktöre “Fayda”, 7 maddeden oluşan üçüncü faktöre “Kontrol” ve 3 maddeden oluşan dördüncü faktöre “Bilgi” ismi verilmiştir. Faktörlere ait iç tutarlılık katsayıları incelendiği zaman Oyalama faktörü için 0.903, Fayda faktörü için 0.885, Kontrol faktörü için 0.823 ve Bilgi faktörü için 0.785 olarak bulunmuştur.

3.3.4.4.2 Doğrulayıcı faktör analizi ve güvenirlik

Ölçeğin doğrulayıcı faktör analizi Örneklem-3 grup üzerinde yer alan 253 ebeveyn ile yapılmıştır. Akıllı Telefon/Tablet Kullanım Alışkanlıklarında Anne Baba Tutumları Ölçeği’nin Açımlayıcı Faktör Analizi sonrasında oluşan 24 madde ve 4 faktörlü yapının yapı geçerliğini test etmek amacıyla Doğrulayıcı Faktör Analizi yapılmıştır. Doğrulayıcı Faktör Analizine ait yapısal model Şekil 3.3’te yer almaktadır.

Şekil 3.3: Akıllı Telefon/Tablet Kullanım Alışkanlıklarında Anne Baba Tutumları Ölçeği Doğrulayıcı Faktör Analizine Ait Yapısal Model

Doğrulayıcı Faktör Analizi sonucunda ölçeğin 4 faktör ve 24 maddelik formuna ait uyum indekslerinin kabul edilebilir sınırlarda olmadığı görülmüştür ($\chi^2/df=2.496$, GFI=0.830, CFI= 0.872, RMR=0.083, RMSEA=0.077). Bu nedenle ölçek maddelerine ait modifikasyon indeksleri incelenerek biribiri ile yüksek modifikasyon indeksine sahip maddeler (2-3, 5-6, 3-7) arasında kovaryans çizilmiştir.

Modifikasyon sonrası ölçeğin 24 madde ve 4 faktörlü yapısına ait uyum indeksleri kabul edilebilir ($\chi^2/df=2.108$, GFI=0.857, CFI= 0.906, RMR=0.080, RMSEA=0.066) seviyeye ulaşmıştır (Tablo 3.9).

Tablo 3.9: Akıllı Telefon/Tablet Kullanım Alışkanlıklarında Anne Baba Tutumları Ölçeğine Ait Doğrulayıcı Faktör Analizi Uyum Değerleri

	$\chi^2(df)$	GFI	CFI	RMR	RMSEA
Modifikasyon öncesi	614.078 (246)	.830	.872	.083	.077
Modifikasyon sonrası	512.309 (243)	.857	.906	.080	.066

Tablo 3.10’da Akıllı Telefon/Tablet Kullanım Alışkanlıklarında Anne Baba Tutumları Ölçeği doğrulayıcı faktör analizine ait madde faktör yükü ve R² değerleri yer almaktadır.

Tablo 3.10: Akıllı Telefon/Tablet Kullanım Alışkanlıklarında Anne Baba Tutumları Ölçeği Doğrulayıcı Faktör Analizi Madde Faktör Yükü Ve R² Değerleri

		Faktör Yükü	R ²
Oyalama	1. Çocuğumun daha kolay yemek yemesini sağlamak için akıllı telefon/tablet kullanmasına izin veririm.	.616	.356
	2. Yorgun olduğumda çocuğumun sakin kalmasını sağlamak için akıllı telefon/tablet kullanmasına izin veririm.	.729	.517
	3. Kendime zaman ayırmak istediğimde çocuğumun akıllı telefon/tablette zaman geçirmesine izin veririm.	.647	.455
	4. Çocuğumun ağlamasını engellemek için akıllı telefon/tablet kullanmasına izin veririm.	.734	.518
	5. Çocuğumun kardeşleriyle veya arkadaşlarıyla yaşadığı anlaşmazlıklarda durumun yatışması için akıllı telefon/tablet kullanmasına izin veririm.	.657	.456
	6. Çocuğumun sakinleşmesinde akıllı telefon/tablet bana yardımcı olduğu için çocuğumun kullanmasına izin veririm.	.687	.491
	7. Arkadaşarımla özgür bir şekilde zaman geçirebilmek için çocuğumun akıllı telefon/tablet kullanmasına izin veririm.	.626	.406
	8. Eve misafir geldiğinde rahat olabilmek için çocuğumun akıllı telefon/tablet kullanmasına izin veririm.	.688	.482

	9. Akıllı telefon/tablet beni çocuğumla yaşadığım zor anlardan (uyumaması, yemek yememesi, söz dinlememesi vb.) kurtarır.	.759	.625
	10. Çocuğum için akıllı telefon/tablet kullanmanın eğlenceli bir aktivite olduğunu düşünürüm.	.565	.333
Fayda	11. Akıllı telefon/tablet kullanmasının çocuğumun motor becerilerini geliştirdiğini düşünürüm.	.787	.652
	12. Akıllı telefon/tablet kullanmasının çocuğumun bilişsel gelişimini olumlu yönde etkilediğini düşünürüm.	.860	.770
	13. Akıllı telefon/tablet kullanmasının çocuğumun el-göz koordinasyonunu geliştirdiğini düşünürüm.	.764	.586
	14. Çocuğumun akıllı telefon/tablet kullanmasının onun hayal dünyasını ve yaratıcılığını geliştirdiğini düşünürüm.	.667	.458
	15. Akıllı telefon-tablet kullanımı konusunda kuralları ev sakinleri olarak birlikte belirleriz.	.620	.303
	16. Çocuğum akıllı telefon/tablet kullanacağı vakti planlarken bu durum benim kontrolümdedir.	.684	.370
	17. Ailemizde akıllı telefon/tablette geçirilen süre belirli ve sınırlıdır.	.771	.517
Kontrol	18. Çocuğumun akıllı tablet/telefonla geçirdiği süreyi kontrol edebildiğimi düşünüyorum.	.817	.632
	19. Çocuğumu akıllı tablet/telefonun zararlı içeriklerinden koruyabilmek için bir planım var.	.750	.516
	20. Eşim ve ben çocuğumun akıllı telefon/tablette ne kadar zaman geçireceği konusunda ortak karar veririz.	.703	.439
	21. Çocuğumun akıllı telefon/tabletle geçirdiği zamanın yaşına ve gelişim dönemine uygun olup olmadığını kontrol ederim.	.745	.513
	22. Çocuğumun sorduğu sorular karşısında cevap veremeyeceğimi düşündüğüm için akıllı telefon/tabletten yararlanmasına izin veririm.	.626	.372
Bilgi	23. Akıllı telefon/tabletin çocuğuma benden daha çok bilgi verdiğini düşündüğüm için kullanmasına izin veririm.	.878	.794
	24. Akıllı telefon/tabletin bizim öğretmediğimiz şeyleri çocuğumuza öğretebileceğini düşündüğüm için çocuğumun kullanmasına izin veririm.	.786	.629

Tablo 3.10'da yer alan madde faktör yükleri incelendiğinde Oyalama faktörü için 0.616 ile 0.759 aralığında; Fayda faktörü için 0.565 ile 0.860 aralığında; Kontrol faktörü için 0.620 ile 0.817 aralığında; Bilgi faktörü için 0.626 ile 0.878 aralığında bulunmuştur. Büyüköztürk (2012: 124) madde faktör yükünün 0.45 ve üzerinde olmasının iyi bir madde için ölçüt olabileceğini belirtmektedir. Bu nedenle tüm maddelerin yüksek faktör yüküne sahip olduğu görülmektedir.

Tablo 3.11: Akıllı Telefon/Tablet Kullanım Alışkanlıklarında Anne Baba Tutumları Ölçeğine Ait α , AVE Ve CR Değerleri

	N	α	AVE	CR
Oyalama	9	.89	0.47	0.89
Fayda	5	.86	0.54	0.85
Kontrol	7	.87	0.53	0.89
Bilgi	3	.79	0.59	0.81

Tablo 3.11’de yer alan değerlere göre ölçeğin faktörlerine ait iç tutarlık katsayıları 0.79 ile 0.89 aralığında bulunmuştur. Field (2009: 675) güvenilirlik için iç tutarlık katsayısının (α) 0.70-0.80 aralığındaki değerleri kabul edilebilir, 0.80 üstü değerleri ise yüksek düzeyde güvenilirlik olarak belirttiği için ölçeğe ait güvenilirlik düzeyinin kabul edilebilir ve yüksek seviyede olduğu görülmektedir. Ölçeğin yapı güvenirliliği için ise Birleşik Güvenirlik (CR - Composite Reliability) değerleri incelenmiştir. Hair, Black, Babin ve Anderson (2014: 599-638) CR değerinin 0.70 üstünde olması gerektiğini belirtmektedir. Bu araştırma kapsamında CR değerleri 0.81 ile 0.89 arasında bulunduğu için birleşik güvenirliliğin yüksek olduğu görülmektedir.

Ölçeğin yakınsak ve ayırt edici geçerliliği için ise Çıkarılmış Ortalama Varyans (AVE - Average Variance Extracted) değerleri incelenmiştir. Hair, Black, Babin ve Anderson (2014: 599-638) AVE değerinin 0.50 değerinin üstünde olması gerektiğini belirtmektedir. Bu araştırma kapsamında Onaylama alt boyutuna ait AVE değeri 0.47 olarak bulunurken diğer alt boyutlara ait değer 0.50 değerinin üzerindedir. Huang, Wang, Wu ve Wang (2013: 219) AVE değerinin 0.40 ile 0.50 arasında olmasının da kabul edilir olduğunu belirtmektedir. Bu nedenle ölçeğin yakınsak ve ayırt edici geçerliliği sağladığı söylenebilir.

3.4 Verilerin Analizi

Araştırma kapsamında nicel araştırma yöntemi kullanılacaktır. Araştırmanın yöntem bölümünde yer alan veri toplama araçlarında araştırma kapsamında geliştirilen ölçekler hakkında bilgiler verilmiştir.

Araştırma kapsamında öncelikle değişkenlere ait tanımlayıcı istatistikler incelenmiştir (Tablo 3.4.1).

Tablo 3.4.1: Araştırma Değişkenlerine Ait Tanımlayıcı İstatistikler

	n	Ort.	SS	Çarpıklık	Basıklık
Akıllı Telefon/Tablet Kullanım Alışkanlığı Aile Ölçeği					
Kontrol Güçlüğü	154	2.25	1.05	.71	-.34
İşlevsellikte Bozulma	154	1.37	.45	1.20	.71
Sosyal İzolasyon	154	1.93	.91	.89	.17
Akıllı Telefon Tablet Kullanım Alışkanlıklarında Anne Baba Tutumları Ölçeği					
Oyalama	154	2.04	.89	.61	-.27
Fayda	154	1.95	.79	.42	-.78
Kontrol	154	3.85	1.15	-1.05	.20
Bilgi	154	1.77	.87	1.17	1.35

Tablo 3.4.1 incelendiğinde Akıllı Telefon/Tablet Kullanım Alışkanlığı Aile Ölçeği alt boyutlarında en düşük ortalama 1.37 ile İşlevsellikte bozulma alt boyutunda, en yüksek ortalama 2.25 ile Kontrol güçlüğü alt boyutundadır. Akıllı Telefon Tablet Kullanım Alışkanlıklarında Anne Baba Tutumları Ölçeği alt boyutlarında ise en düşük ortalama 1.77 ile Bilgi alt boyutunda; en yüksek ortalama 3.85 ile Kontrol alt boyutundadır. Aynı zamanda tüm alt boyutlara ait basıklık katsayıları -0.78 ile 1.35 aralığında; çarpıklık katsayıları -1.05 ile 1.17 aralığında yer almaktadır. Elde edilen basıklık ve çarpıklık değerleri araştırma değişkenlerinin normal dağılım sergilediğini göstermektedir (George ve Mallery, 2020: 114). Veriler normal dağılım sergilediği için parametrik testlerden yararlanılmıştır.

Bu kapsamda araştırmanın temel amacı olan bağımlı değişken (okul öncesi dönemdeki öğrencilerin gelişim düzeyleri) üzerinde bağımsız değişkenlerin (akıllı telefon/tablet kullanma alışkanlığı, akıllı telefon/tablet kullanma alışkanlıklarında anne baba tutumları ve çocukların ve ebeveynlerin akıllı telefon/tablet kullanma süreleri, ebeveynlerin çocukları ile ne kadar vakit geçirdiği) rolünü incelemek amacıyla lojistik regresyon analizi kullanılmıştır. Lojistik regresyon analizinin seçilmesinin nedeni araştırmanın bağımlı değişkeninin sıralı (ordinal) veri olmasıdır. Basit ve çoklu doğrusal regresyon analizlerinde bağımlı ve bağımsız değişkenlerin

sürekli değişken olması gerekirken (Büyüköztürk, 2012: 92) lojistik regresyon analizinde değişkenler gruplanmış ve sıralı veri olabilmektedir (Karagöz, 2016: 853).

Okul öncesi dönemdeki çocukların akıllı telefon/tablet kullanma alışkanlıkları üzerinde çocukların ve ebeveynlerin akıllı telefon tablet kullanma süreleri, ebeveynlerin çocukla ne kadar vakit geçirdiği ve akıllı telefon/tablet kullanımına yönelik anne baba tutumlarının rolünün olup olmadığını belirlemek için hiyerarşik regresyon analizi yapılmıştır. Bu kapsamda iki aşamadan oluşan bir model yapılmıştır. Modele birinci aşamada çocukların ve ebeveynlerin akıllı telefon tablet kullanma süreleri, ebeveynlerin çocukla ne kadar vakit geçirdiği değişkenleri dâhil edilirken, ikinci aşamada akıllı telefon/tablet kullanımına yönelik anne baba tutumları dâhil edilmiştir.

Bunun yanında okul öncesi dönemdeki çocukların akıllı telefon/tablet kullanma alışkanlıklarının ve akıllı telefon/tablet kullanımındaki ebeveyn tutumlarının cinsiyete ve ebeveynlerin eğitim durumuna göre farklılaşıp farklılaşmadığını incelemek için bağımsız örneklerde t testi ve tek yönlü varyans analizi kullanılırken; çocukların cinsiyetlerine ve ebeveyn eğitim durumlarına göre gelişim düzeylerinin karşılaştırılmasında Kay-Kare testi kullanılmıştır.

DÖRDÜNCÜ BÖLÜM

BULGULAR

Bu bölümde araştırmanın değişkenlerine ait tanımlayıcı istatistikler, değişkenler arasındaki ilişki ve okul öncesi dönem çocukların gelişim düzeyleri üzerinde Akıllı telefon/tablet kullanım alışkanlıklarının ve bu alışkanlıklarda anne baba tutumlarının rolü incelenmiştir.

4.1 Araştırma değişkenlerine ait tanımlayıcı istatistikler ve değişkenler arasındaki ilişkiye ait bulgular

Tablo 4.1.1’de okul öncesi dönem çocuklarının cinsiyetlerine göre akıllı telefon tablet kullanım alışkanlıkları ve bu alışkanlıklara yönelik anne baba tutumlarının karşılaştırılması amacıyla yapılan bağımsız örneklemelerde t testi yer almaktadır.

Tablo 4.1.1: Okul Öncesi Dönem Çocuklarının Cinsiyetlerine Göre Akıllı Telefon Tablet Kullanım Alışkanlıkları Ve Bu Alışkanlıklara Yönelik Anne Baba Tutumlarının Karşılaştırılması

	Çocuk Cinsiyet	n	Ort	Ss	t	sd	p
Kontrol Güçlüğü	Erkek	58	2.04	.92	-1.982	152	.05
	Kız	96	2.38	1.10			
İşlevsellikte Bozulma	Erkek	58	1.30	.41	-1.336	152	.18
	Kız	96	1.41	.48			
Sosyal İzolasyon	Erkek	58	2.08	1.05	1.609	152	.11
	Kız	96	1.83	.80			
Oyalama	Erkek	58	1.78	.86	-2.881	152	.01
	Kız	96	2.20	.88			
Fayda	Erkek	58	1.92	.79	-.432	152	.67
	Kız	96	1.97	.79			

Kontrol	Erkek	58	3.79	1.25	-.496	152	.62
	Kız	96	3.89	1.08			
Bilgi	Erkek	58	1.81	.83	.476	152	.64
	Kız	96	1.74	.90			

Tablo 4.1.1 incelendiğinde çocukların cinsiyetine göre Oyalama alt boyutunda anlamlı farklılık görülürken ($t(152)=-2.881$, $p<.05$) diğer alt boyutlarda anlamlı farklılık görülmemektedir ($p>.05$). Oyalama alt boyutunda kız çocukların ortalaması erkeklerden daha yüksek bulunmuştur.

Tablo 4.1.2’de okul öncesi dönem çocuklarının Ebeveyn-1’in eğitim durumuna göre akıllı telefon tablet kullanım alışkanlıkları ve bu alışkanlıklara yönelik anne baba tutumlarının karşılaştırılması amacıyla yapılan tek yönlü varyans analizi yer almaktadır.

Tablo 4.1.2: Okul Öncesi Dönem Çocuklarının Ebeveyn-1’in Eğitim Durumuna Göre Akıllı Telefon Tablet Kullanım Alışkanlıkları Ve Bu Alışkanlıklara Yönelik Anne Baba Tutumlarının Karşılaştırılması

		n	Ort.	SS	F	p
Kontrol Güçlüğü	İlköğretim	41	1.85	.95	3.297	.02
	Lise	67	2.47	1.10		
	Önlisans	17	2.44	.97		
	Lisans ve lisansüstü	29	2.20	.95		
İşlevsellik e Bozulma	İlköğretim	41	1.37	.46	.726	.54
	Lise	67	1.42	.49		
	Önlisans	17	1.27	.38		
	Lisans ve lisansüstü	29	1.31	.41		
Sosyal İzolasyon	İlköğretim	41	1.67	.73	2.568	.06
	Lise	67	1.98	.90		
	Önlisans	17	2.36	1.15		
	Lisans ve lisansüstü	29	1.92	.93		
Oyalama	İlköğretim	41	1.86	.90	2.032	.11
	Lise	67	2.20	.92		
	Önlisans	17	2.21	.94		
	Lisans ve lisansüstü	29	1.84	.70		
Fayda	İlköğretim	41	1.88	.82	.191	.90

	Lise	67	2.00	.73		
	Önlisans	17	1.97	.85		
	Lisans ve lisansüstü	29	1.93	.86		
Kontrol	İlköğretim	41	3.43	1.37	3.574	.02
	Lise	67	4.15	.96		
	Önlisans	17	3.76	.99		
	Lisans ve lisansüstü	29	3.82	1.14		
Bilgi	İlköğretim	41	1.76	.98	.112	.95
	Lise	67	1.73	.73		
	Önlisans	17	1.84	.91		
	Lisans ve lisansüstü	29	1.82	1.02		

Tablo 4.1.2 incelendiğinde ebeveyn-1'in eğitim durumuna göre Kontrol güçlüğü (F=3.297, p<.05) ve Kontrol (F=3.574, p<.05) alt boyutlarında anlamlı farklılık görülürken, diğer alt boyutlarda anlamlı farklılık görülmemektedir (p>.05). Kontrol güçlüğü ve kontrol alt boyutlarında farklılığın hangi gruplardan kaynaklandığını belirlemek için post-hoc testlerden Scheffe testi kullanılmıştır. Scheffe testi sonrasında Kontrol güçlüğü ve Kontrol alt boyutlarında lise eğitim durumuna sahip olanların ortalaması ilköğretim eğitim durumuna sahip olanlardan anlamlı oranda daha yüksek bulunmuştur.

Tablo 4.1.3'te okul öncesi dönem çocuklarının Ebeveyn-2'nin eğitim durumuna göre akıllı telefon tablet kullanım alışkanlıkları ve bu alışkanlıklara yönelik anne baba tutumlarının karşılaştırılması amacıyla yapılan tek yönlü varyans analizi yer almaktadır.

Tablo 4.1.3: Okul Öncesi Dönem Çocuklarının Ebeveyn-2'nin Eğitim Durumuna Göre Akıllı Telefon Tablet Kullanım Alışkanlıkları Ve Bu Alışkanlıklara Yönelik Anne Baba Tutumlarının Karşılaştırılması

		n	Ort.	SS	F	p
Kontrol Güçlüğü	İlköğretim	39	1.78	.81	3.989	.01
	Lise	67	2.48	1.13		
	Önlisans	21	2.40	1.00		
	Lisans ve lisansüstü	27	2.25	1.00		
İşlevsellikte Bozulma	İlköğretim	39	1.31	.36	1.045	.37
	Lise	67	1.43	.52		
	Önlisans	21	1.39	.47		
	Lisans ve lisansüstü	27	1.28	.39		
Sosyal İzolasyon	İlköğretim	39	1.69	.70	1.405	.24
	Lise	67	2.06	.99		
	Önlisans	21	1.94	.80		
	Lisans ve lisansüstü	27	1.92	1.00		
Oyalama	İlköğretim	39	1.75	.84	2.671	.05
	Lise	67	2.21	.95		
	Önlisans	21	2.22	.77		
	Lisans ve lisansüstü	27	1.93	.78		
Fayda	İlköğretim	39	1.89	.85	.421	.74
	Lise	67	2.03	.75		
	Önlisans	21	1.87	.74		
	Lisans ve lisansüstü	27	1.90	.84		
Kontrol	İlköğretim	39	3.59	1.36	1.339	.26
	Lise	67	4.03	1.02		
	Önlisans	21	3.70	1.00		
	Lisans ve lisansüstü	27	3.91	1.17		
Bilgi	İlköğretim	39	1.73	1.08	.314	.82
	Lise	67	1.80	.80		
	Önlisans	21	1.63	.65		
	Lisans ve lisansüstü	27	1.86	.89		

Tablo 4.1.3 incelendiğinde ebeveyn-2'nin eğitim durumuna göre Kontrol güçlüğü (F=3.989, p<.05) alt boyutunda anlamlı farklılık görülürken, diğer alt boyutlarda anlamlı farklılık görülmemektedir (p>.05). Kontrol güçlüğü alt boyutunda farklılığın hangi gruplardan kaynaklandığını belirlemek için post-hoc testlerden Scheffe testi kullanılmıştır. Scheffe testi sonrasında lise eğitim durumuna sahip olanların

ortalaması ilköğretim eğitim durumuna sahip olanlardan anlamlı oranda daha yüksek bulunmuştur.

Tablo 4.1.4'te okul öncesi dönem çocuklarının akıllı telefon tablet kullanım alışkanlıkları ile bu alışkanlıklara yönelik anne baba tutumları arasındaki ilişkiyi incelemek amacıyla yapılan Pearson korelasyon analizi yer almaktadır.

Tablo 4.1.4: Okul Öncesi Dönem Çocuklarının Akıllı Telefon Tablet Kullanım Alışkanlıkları İle Bu Alışkanlıklara Yönelik Anne Baba Tutumlarının İlişkisi

	1	2	3	4	5	6	7
Akıllı Telefon/Tablet Kullanım Alışkanlığı Aile Ölçeği							
1. Kontrol Güçlüğü	1						
2. İşlevsellikte Bozulma	.66**	1					
3. Sosyal İzolasyon	.49**	.46**	1				
Akıllı Telefon Tablet Kullanım Alışkanlıklarında Anne Baba Tutumları Ölçeği							
4. Oyalama	.58**	.53**	.33**	1			
5. Fayda	.27**	.22**	.25**	.27**	1		
6. Kontrol	-.22**	-.21**	-.07	-.20*	.09	1	
7. Bilgi	.00	.09	.08	.05	.37**	.19*	1

Tablo 4.1.4 incelendiğinde Akıllı Telefon/Tablet Kullanım Alışkanlığı Aile Ölçeği'nin Kontrol güçlüğü, İşlevsellikte bozulma ve Sosyal izolasyon alt boyutları ile Akıllı Telefon Tablet Kullanım Alışkanlıklarında Anne Baba Tutumları Ölçeğine ait Oyalama ve Fayda alt boyutları arasında pozitif yönlü anlamlı ilişki görülmektedir ($p < .01$). Aynı zamanda Kontrol güçlüğü ve İşlevsellikte bozulma alt boyutları ile Kontrol alt boyutu arasında negatif yönlü anlamlı ilişki bulunmaktadır.

Tablo 4.1.5'te okul öncesi dönem çocukların ve ebeveynlerin özellikleri ile çocuklarının akıllı telefon tablet kullanım alışkanlıkları ve bu alışkanlıklara yönelik anne baba tutumları arasındaki ilişkiyi incelemek amacıyla yapılan Pearson korelasyon analizi yer almaktadır.

Tablo 4.1.5: Okul Öncesi Dönem Çocukların Ve Ebeveynlerin Özellikleri İle Çocuklarının Akıllı Telefon Tablet Kullanım Alışkanlıkları Ve Bu Alışkanlıklara Yönelik Anne Baba Tutumları Arasındaki İlişki

	Yaş	Çocuk Yaşı	Çocuk ATTS	Ebeveyn 1 ATTS	Ebeveyn 2 ATTS	EÇGS
Akıllı Telefon/Tablet Kullanım Alışkanlığı Aile Ölçeği						
Kontrol Güçlüğü	-.06	.15	.54**	.18*	.11	-.16*
İşlevsellikte Bozulma	.06	.29**	.51**	.05	.07	-.15
Sosyal İzolasyon	-.06	.05	.22**	.10	.10	-.08
Akıllı Telefon Tablet Kullanım Alışkanlıklarında Anne Baba Tutumları Ölçeği						
Oyalama	-.13	.07	.49**	.14	.17*	-.10
Fayda	-.03	.09	.14	.10	.17*	-.09
Kontrol	-.04	-.20*	-.23**	-.14	-.06	.18*
Bilgi	.04	.10	-.03	-.10	.01	-.12

*p<.05, **p<.01

ATTS: Akıllı telefon/tablet kullanma süresi; EÇGS: Ebeveyn 1'in çocukla geçirdiği süre

Tablo 4.1.5 incelendiğinde çocukların yaşı ile İşlevsellikte bozulma ($r=.29$, $p<.01$) alt boyutu arasında pozitif yönlü Kontrol ($r=-.20$, $p<.05$) alt boyutu arasında negatif yönlü anlamlı ilişki bulunmaktadır.

Çocukların akıllı telefon/tablet kullanım süreleri ile Kontrol güçlüğü ($r=.54$, $p<.01$), İşlevsellikte bozulma ($r=.51$, $p<.01$), Sosyal izolasyon ($r=.22$, $p<.01$) ve Oyalama ($r=.49$, $p<.01$) alt boyutları arasında pozitif yönlü Kontrol ($r=-.23$, $p<.01$) alt boyutu arasında negatif yönlü anlamlı ilişki bulunmaktadır.

Ebeveyn 1'in akıllı telefon tablet kullanım süresi ile Kontrol güçlüğü alt boyutu arasında ($r=.18$, $p<.05$), Ebeveyn 2'in akıllı telefon kullanım süresi ile Oyalama ($r=.17$, $p<.05$) ve Fayda ($r=.17$, $p<.05$) alt boyutları arasında pozitif yönlü anlamlı ilişki bulunmuştur.

Ebeveyn 1'in çocukla geçirdiği vakit ile Kontrol güçlüğü ($r=-.16$, $p<.05$) alt boyutu arasında negatif yönlü; Kontrol ($r=.18$, $p<.05$) alt boyutu arasında pozitif yönlü anlamlı ilişki bulunmaktadır.

Tablo 4.1.6'da Akıllı Telefon/Tablet Kullanım Alışkanlığı Aile Ölçeği Kontrol Güçlüğü alt boyutu üzerinde akıllı telefon/tablet kullanım özelliklerinin ve akıllı

telefon tablet kullanım alışkanlıklarında anne baba tutumlarının rolünü incelemek amacıyla yapılan hiyerarşik regresyon analizi yer almaktadır.

Tablo 4.1.6: ATKA Kontrol Güçlüğü Alt Boyutu Üzerinde ATT Kullanım Özellikleri Ve ATT'nin Rolü

	Beta	Standardize Beta	Std. Hata	t	p
Model 1					
Çocuğun ATTS	.382	.488	.061	6.214	.00
Ebeveyn 1'in ATTS	.038	.096	.031	1.234	.22
Ebeveyn 2'nin ATTS	-.004	-.011	.032	-.134	.89
EÇGS	-.038	-.085	.034	-1.104	.27
R= .53, R ² = .29, F _(4, 133) = 13.233, p<.001					
Model 2					
Çocuğun ATTS	.211	.269	.063	3.341	.00
Ebeveyn 1'in ATTS	.034	.085	.028	1.203	.23
Ebeveyn 2'nin ATTS	-.023	-.058	.029	-.794	.43
EÇGS	-.020	-.045	.032	-.635	.53
Oyalama	.434	.396	.087	5.000	.00
Fayda	.182	.148	.092	1.983	.05
Kontrol	-.048	-.056	.062	-.782	.44
Bilgi	-.025	-.023	.081	-.314	.75
R= .67, R ² = .44, F _(8, 129) = 12.826, p<.001					

Tablo 4.1.6'da yer alan hiyerarşik regresyon analizinde birinci aşamada çocuğun akıllı telefon tablet kullanım süresinin Kontrol güçlüğü alt boyutu üzerinde pozitif yönlü yordayıcı olduğu görülmektedir ($\beta=.38$, $p<.001$). Birinci aşamada modelde incelenen dört değişken Kontrol güçlüğü alt boyutunun %29'unu açıklamaktadır ve birinci model istatistiksel olarak anlamlıdır ($p<.01$). Modele ikinci aşamada akıllı telefon/tablet kullanım alışkanlıklarında anne baba tutumları dahil edildiğinde Oyalama alt boyutunun Kontrol güçlüğü alt boyutu üzerinde pozitif yönlü yordayıcı olduğu görülmektedir ($\beta=.43$, $p<.001$). İkinci model ek olarak Kontrol güçlüğü'nün %15'ini açıklarken iki model birlikte değerlendirildiğinde Kontrol güçlüğü'nün toplam %44'ünü açıklamaktadır.

Tablo 4.1.7’de Akıllı Telefon/Tablet Kullanım Alışkanlığı Aile Ölçeği İşlevsellikte Bozulma alt boyutu üzerinde akıllı telefon/tablet kullanım özelliklerinin ve akıllı telefon tablet kullanım alışkanlıklarında anne baba tutumlarının rolünü incelemek amacıyla yapılan hiyerarşik regresyon analizi yer almaktadır.

Tablo 4.1.7: ATKA İşlevsellikte Bozulma Alt Boyutu Üzerinde ATT Kullanım Özellikleri Ve ATT’nin Rolü

	Beta	Standardize Beta	Std. Hata	t	p
Model 1					
Çocuğun ATTS	.178	.505	.028	6.329	.00
Ebeveyn 1’in ATTS	-.013	-.074	.014	-.939	.35
Ebeveyn 2’nin ATTS	.000	-.001	.015	-.009	.99
EÇGS	-.017	-.085	.016	-1.092	.28
R= .51, R ² = .26, F _(4, 133) = 11.758, p<.001					
Model 2					
Çocuğun ATTS	.115	.327	.030	3.834	.00
Ebeveyn 1’in ATTS	-.013	-.075	.013	-1.004	.32
Ebeveyn 2’nin ATTS	-.008	-.046	.014	-.590	.56
EÇGS	-.007	-.036	.015	-.484	.63
Oyalama	.157	.318	.041	3.791	.00
Fayda	.057	.102	.044	1.294	.20
Kontrol	-.032	-.083	.030	-1.093	.28
Bilgi	.038	.076	.038	.985	.33
R= .61, R ² = .38, F _(8, 129) = 9.718, p<.001					

Tablo 4.1.7’de yer alan hiyerarşik regresyon analizinde birinci aşamada çocuğun akıllı telefon tablet kullanım süresinin İşlevsellikte bozulma alt boyutu üzerinde pozitif yönlü yordayıcı olduğu görülmektedir ($\beta=.18$, $p<.001$). Birinci aşamada modelde incelenen dört değişken İşlevsellikte bozulma alt boyutunun %26’sını açıklamaktadır ve birinci model istatistiksel olarak anlamlıdır ($p<.01$). Modele ikinci aşamada akıllı telefon/tablet kullanım alışkanlıklarında anne baba tutumları dahil edildiğinde Oyalama alt boyutunun İşlevsellikte bozulma alt boyutu üzerinde pozitif yönlü yordayıcı olduğu görülmektedir ($\beta=.16$, $p<.001$). İkinci model ek olarak

Kontrol güçlüğünün %12'sini açıklarken iki model birlikte değerlendirildiğinde İşlevsellikte bozulmanın toplam %38'ini açıklamaktadır.

Tablo 4.1.8'de Akıllı Telefon/Tablet Kullanım Alışkanlığı Aile Ölçeği Sosyal İzolasyon alt boyutu üzerinde akıllı telefon/tablet kullanım özelliklerinin ve akıllı telefon tablet kullanım alışkanlıklarında anne baba tutumlarının rolünü incelemek amacıyla yapılan hiyerarşik regresyon analizi yer almaktadır.

Tablo 4.1.8: ATKA Sosyal İzolasyon Alt Boyutu Üzerinde ATT Kullanım Özellikleri Ve ATT'nin Rolü

	Beta	Standardize Beta	Std. Hata	t	p
Model 1					
Çocuğun ATTS	.170	.233	.065	2.598	.01
Ebeveyn 1'in ATTS	.010	.028	.033	.316	.75
Ebeveyn 2'nin ATTS	.019	.051	.034	.558	.58
EÇGS	-.018	-.042	.037	-.485	.63
R= .27, R ² = .07, F _(4, 133) = 2.527, p<.05					
Model 2					
Çocuğun ATTS	.073	.099	.072	1.003	.32
Ebeveyn 1'in ATTS	.008	.022	.032	.258	.80
Ebeveyn 2'nin ATTS	.002	.006	.033	.061	.95
EÇGS	-.003	-.006	.036	-.070	.94
Oyalama	.232	.227	.100	2.333	.02
Fayda	.213	.185	.105	2.020	.045
Kontrol	-.025	-.031	.071	-.354	.72
Bilgi	.009	.009	.093	.099	.92
R= .40, R ² = .16, F _(8, 129) = 3.027, p<.01					

Tablo 4.1.8'de yer alan hiyerarşik regresyon analizinde birinci aşamada çocuğun akıllı telefon tablet kullanım süresinin Sosyal izolasyon alt boyutu üzerinde pozitif yönlü yordayıcı olduğu görülmektedir ($\beta=.17$, $p<.05$). Birinci aşamada modelde incelenen dört değişken Sosyal İzolasyon alt boyutunun %7'sini açıklamaktadır ve birinci model istatistiksel olarak anlamlıdır ($p<.05$). Modele ikinci aşamada akıllı telefon/tablet kullanım alışkanlıklarında anne baba tutumları dahil edildiğinde Oyalama ($\beta=.23$, $p<.05$) ve Fayda ($\beta=.21$, $p<.05$) alt boyutlarının Sosyal izolasyon alt

boyutu üzerinde pozitif yönlü yordayıcı olduğu görülmektedir. İkinci model ek olarak Sosyal izolasyonun %9'unu açıklarken iki model birlikte değerlendirildiğinde Sosyal izolasyonun toplam %16'sını açıklamaktadır.

4.2. Okul öncesi dönem çocukların gelişim düzeylerinin cinsiyete ve ebeveynlerin eğitim durumlarına göre karşılaştırılması

Bu bölümde okul öncesi dönem çocuklarının gelişim özelliklerinin cinsiyetlerine ve ebeveyn eğitim durumlarına göre karşılaştırılması yer almaktadır. Tablo 4.2.1'de çocukların gelişim düzeylerine ait dağılımlar yer almaktadır.

Tablo 4.2.1: Okul Öncesi Dönem Çocukların Gelişim Düzeylerine Ait Dağılım

	Normal		Şüpheli		Anormal	
	f	%	F	%	f	%
Kişisel Sosyal Gelişim	92	59.7	42	27.3	20	13
İnce Motor Gelişim	126	81.8	21	13.6	7	4.5
Dil Gelişimi	103	66.9	37	24	14	9.1
Kaba Motor Gelişim	126	81.8	15	9.7	13	8.4

Tablo 4.2.2, Tablo 4.2.3 ve Tablo 4.2.4'te cinsiyet ve ebeveynlerin eğitim durumuna göre çocukların gelişim düzeylerinin karşılaştırılması için yapılan ki kare analizi yer almaktadır.

Tablo 4.2.2: Okul Öncesi Dönem Çocukların Cinsiyetlerine Göre Gelişim Düzeylerinin Karşılaştırılması

		Çocuk Cinsiyet		χ^2	p	
		Erkek	Kız			
Kişisel Sosyal	Normal	f	47	45	21.500	.00
		%	81.0%	46.9%		
	Şüpheli	f	11	31		
		%	19.0%	32.3%		
	Anormal	f	0	20		
		%	0.0%	20.8%		
İnce Motor Gelişim	Normal	f	52	74	5.667	.06
		%	89.7%	77.1%		
	Şüpheli	f	6	15		
		%	10.3%	15.6%		
	Anormal	f	0	7		
		%	0.0%	7.3%		
Dil Gelişimi	Normal	f	44	59	4.811	.09
		%	75.9%	61.5%		
	Şüpheli	f	12	25		
		%	20.7%	26.0%		
	Anormal	f	2	12		
		%	3.4%	12.5%		
Kaba Motor Gelişim	Normal	f	51	75	5.433	.07
		%	87.9%	78.1%		
	Şüpheli	f	6	9		
		%	10.3%	9.4%		
	Anormal	f	1	12		
		%	1.7%	12.5%		

Tablo 4.2.2 incelendiğinde çocukların cinsiyetlerine göre ince motor gelişim ($\chi^2= 5.667$, $p>.05$), dil gelişimi ($\chi^2= 4.811$, $p>.05$) ve kaba motor gelişim ($\chi^2= 5.433$, $p>.05$) düzeyleri üzerinde fark görülmezken, kişisel sosyal gelişimde ($\chi^2= 21.500$, $p<.01$) anlamlı farklılık görülmektedir. Kişisel sosyal gelişimde erkeklerin %81'i normal, %19'u şüpheli iken hiç anormal bulunmamaktadır. Kızların ise %46.9'u normal, %32.3'ü şüpheli ve %20.8'i anormaldir.

Tablo 4.2.3: Okul Öncesi Dönem Çocuklarının Ebeveyn-1 Eğitim Durumuna Göre Gelişim Düzeylerinin Karşılaştırılması

		Ebeveyn 1 Eğitim				χ^2	p	
		İlköğretim	Lise	Önlisans	Lisans ve üstü			
Kişisel Sosyal	Normal	f	28	35	10	19	4.489	.61
		%	68.3%	52.2%	58.8%	65.5%		
	Şüpheli	f	7	23	5	7		
		%	17.1%	34.3%	29.4%	24.1%		
	Anormal	f	6	9	2	3		
		%	14.6%	13.4%	11.8%	10.3%		
İnce Motor Gelişim	Normal	f	33	54	14	25	3.522	.74
		%	80.5%	80.6%	82.4%	86.2%		
	Şüpheli	f	7	8	3	3		
		%	17.1%	11.9%	17.6%	10.3%		
	Anormal	f	1	5	0	1		
		%	2.4%	7.5%	0.0%	3.4%		
Dil Gelişimi	Normal	f	26	43	12	22	9.874	.13
		%	63.4%	64.2%	70.6%	75.9%		
	Şüpheli	f	7	19	5	6		
		%	17.1%	28.4%	29.4%	20.7%		
	Anormal	f	8	5	0	1		
		%	19.5%	7.5%	0.0%	3.4%		
Kaba Motor Gelişim	Normal	f	33	56	13	24	3.136	.79
		%	80.5%	83.6%	76.5%	82.8%		
	Şüpheli	f	3	7	3	2		
		%	7.3%	10.4%	17.6%	6.9%		
	Anormal	f	5	4	1	3		
		%	12.2%	6.0%	5.9%	10.3%		

Tablo 4.2.3 incelendiğinde Ebeveyn-1'in eğitim durumuna göre çocukların kişisel sosyal gelişim ($\chi^2= 4.489$, $p>.05$) ince motor gelişim ($\chi^2= 3.522$, $p>.05$), dil gelişimi ($\chi^2= 9.874$, $p>.05$) ve kaba motor gelişim ($\chi^2= 3.136$, $p>.05$) düzeylerinde anlamlı farklılık bulunmamaktadır.

Tablo 4.2.4: Okul Öncesi Dönem Çocuklarının Ebeveyn-2 Eğitim Durumuna Göre Gelişim Düzeylerinin Karşılaştırılması

		Ebeveyn 2 Eğitim				χ^2	p	
		İlköğretim	Lise	Önlisans	Lisans ve üstü			
Kişisel Sosyal	Normal	f	27	35	11	19	6.046	.42
		%	69.2%	52.2%	52.4%	70.4%		
	Şüpheli	f	7	22	8	5		
		%	17.9%	32.8%	38.1%	18.5%		
	Anormal	f	5	10	2	3		
		%	12.8%	14.9%	9.5%	11.1%		
İnce Motor Gelişim	Normal	f	32	55	18	21	4.929	.55
		%	82.1%	82.1%	85.7%	77.8%		
	Şüpheli	f	7	7	2	5		
		%	17.9%	10.4%	9.5%	18.5%		
	Anormal	f	0	5	1	1		
		%	0.0%	7.5%	4.8%	3.7%		
Dil Gelişimi	Normal	f	25	42	15	21	16.564	.01
		%	64.1%	62.7%	71.4%	77.8%		
	Şüpheli	f	5	22	5	5		
		%	12.8%	32.8%	23.8%	18.5%		
	Anormal	f	9	3	1	1		
		%	23.1%	4.5%	4.8%	3.7%		
Kaba Motor Gelişim	Normal	f	35	53	17	21	8.933	.18
		%	89.7%	79.1%	81.0%	77.8%		
	Şüpheli	f	0	10	3	2		
		%	0.0%	14.9%	14.3%	7.4%		
	Anormal	f	4	4	1	4		
		%	10.3%	6.0%	4.8%	14.8%		

Tablo 4.2.4 incelendiğinde Ebeveyn-2'nin eğitim durumuna göre çocukların kişisel sosyal gelişim ($\chi^2= 6.046$, $p>.05$) ince motor gelişim ($\chi^2= 4.929$, $p>.05$) ve kaba motor gelişim ($\chi^2= 8.933$, $p>.05$) düzeyleri üzerinde fark görülmezken, dil gelişiminde ($\chi^2= 16.564$, $p<.05$) anlamlı farklılık görülmektedir. Dil gelişiminde ebeveyn-2'nin eğitim durumu ilköğretim olanların çocuklarının %23.1'i dil gelişiminde anormal durumdayken eğitim durumu lise olanların çocuklarının %4.5'i, önlisans olanların %4.8'i ve lisans ve lisansüstü olanların %3.7'si anormal gelişim durumundadır.

4.3 Okul öncesi dönem çocukların gelişim özellikleri üzerinde çocuğun yaşı, akıllı telefon tablet kullanma süresi, ebeveynin yaşı ve ebeveynlerin akıllı telefon tablet kullanım sürelerinin rolü

Okul öncesi dönem çocukların kişisel sosyal gelişim düzeyleri üzerinde çocuğun yaşı, akıllı telefon tablet kullanma süresi, ebeveynin yaşı ve ebeveynlerin akıllı telefon tablet kullanım sürelerinin rolünü incelemek amacıyla yapılan lojistik regresyon analizine ait bulgular Tablo 4.3.1, Tablo 4.3.2, Tablo 4.3.3 ve Tablo 4.3.4'te yer almaktadır.

Tablo 4.3.1: Paralellik Testi

Model	-2 Log Likelihood	Chi-Square	sd	p
Yokluk hipotezi	212.167			
Genel	210.936	1.231	5	.942

Tablo 4.3.1'de paralellik varsayımının karşılanıp karşılanmadığını incelemek için yapılan ki kare testi yer almaktadır. Ki kare testi sonucunda paralellik varsayımının karşılandığı görülmektedir ($p > .05$) (Karagöz, 2016: 868).

Tablo 4.3.2: Model Uyum Değerleri

	Chi-Square	Sd	p
Pearson	275.435	263	.287
Sapma	210.780	263	.992

Tablo 4.3.2'de oluşturulan modelin uyum iyiliğini incelemek için yapılan Pearson ki kare ve sapma (deviance) değerleri yer almaktadır. Pearson ki kare ($p > .05$) ve sapma ($p > .05$) değerleri modelin uyum iyiliğini sağladığını göstermektedir (Karagöz, 2016: 868).

Tablo 4.3.3: Pseudo R² Değerleri

Cox and Snell	.215
Nagelkerke	.258
McFadden	.135

Tablo 4.3.3'te kişisel-sosyal gelişimdeki değişimin yüzde kaçının çocuğun yaşı, akıllı telefon tablet kullanma süresi, ebeveynin yaşı ve ebeveynlerin akıllı telefon tablet kullanım süreleri tarafından açıklandığını öğrenmek için incelenen Pseudo R² değerleri yer almaktadır. Bu değerlerden en sık kullanılanlardan olan Nagelkerke değeri, kişisel sosyal gelişimdeki değişimin %26'sının çocuğun yaşı, akıllı telefon tablet kullanma süresi, ebeveynin yaşı ve ebeveynlerin akıllı telefon tablet kullanım süreleri tarafından açıklandığını göstermektedir.

Tablo 4.3.4: Lojistik Regresyon Analizine Ait Bulgular

Parametreler	B	SE	Hipotez testi			Exp(B)	95% Wald Güven Aralığı	
			Wald Chi-Square	df	p		Lower	Upper
Thresh old [Kişisel Sosyal=1]	6.005	2.36	6.469	1	.01	405.290	3.96	41424.57
[Kişisel Sosyal=2]	8.032	2.41	11.046	1	.00	3077.987	26.98	351082.42
Ebeveyn Yaş	-.055	.03	2.352	1	.13	.946	.88	1.02
Çocuk Yaş	1.225	.39	9.813	1	.00	3.406	1.58	7.33
Çocuk ATTS	.535	.15	12.314	1	.00	1.707	1.26	2.30
Ebeveyn 1 ATTS	-.047	.07	.407	1	.52	.954	.826	1.102
Ebeveyn 2 ATTS	.072	.07	1.074	1	.30	1.075	.937	1.233

Tablo 4.3.4'te yer alan lojistik regresyon analizine ait bulgular incelendiği zaman, kişisel sosyal gelişim üzerinde çocuğun yaşının (B=1.225, p<.01) ve çocuğun akıllı telefon/tablet ile geçirdiği süresinin (B=.535, p<.01) rolünün olduğu görülmektedir. Bu sonuçlara göre çocuğun yaşında gözlenen bir birimlik artış okul öncesi dönem çocukların kişisel sosyal gelişimde anormal olma olasılığını exp (1.225)=3.406 kat artırmaktadır. Çocuğun akıllı telefon/tablet ile geçirdiği sürede gözlenen bir birimlik artış ise okul öncesi dönem çocukların kişisel sosyal gelişimde anormal olma olasılığını exp (.535)=1.707 kat artırmaktadır.

Okul öncesi dönem çocukların ince motor gelişim düzeyleri üzerinde çocuğun yaşı, akıllı telefon tablet kullanma süresi, ebeveynin yaşı ve ebeveynlerin akıllı telefon tablet kullanım sürelerinin rolünü incelemek amacıyla yapılan lojistik regresyon

analizine ait bulgular Tablo 4.3.5, Tablo 4.3.6, Tablo 4.3.7 ve Tablo 4.3.8'te yer almaktadır.

Tablo 4.3.5: Paralellik Testi

Model	-2 Log Likelihood	Chi-Square	sd	p
Yokluk hipotezi	131.897			
Genel	101.316	30.581	5	.000

Tablo 4.3.5'te paralellik varsayımının karşılanıp karşılanmadığını incelemek için yapılan ki kare testi yer almaktadır. Ki kare testi sonucunda paralellik varsayımının karşılanmadığı görülmektedir ($p > .05$).

Tablo 4.3.6: Model Uyum Değerleri

	Chi-Square	Sd	p
Pearson	225.381	263	.955
Sapma	131.897	263	1.000

Tablo 4.3.6'da oluşturulan modelin uyum iyiliğini incelemek için yapılan Pearson ki kare ve sapma (deviance) değerleri yer almaktadır. Pearson ki kare ($p > .05$) ve sapma ($p > .05$) değerleri modelin uyum iyiliğini sağladığını göstermektedir.

Tablo 4.3.7: Pseudo R2 Değerleri

Cox and Snell	.088
Nagelkerke	.136
McFadden	.088

Tablo 4.3.7'de ince motor gelişimdeki değişimin yüzde kaçının çocuğun yaşı, akıllı telefon tablet kullanma süresi, ebeveynin yaşı ve ebeveynlerin akıllı telefon tablet kullanım süreleri tarafından açıklandığını öğrenmek için incelenen Pseudo R² değerleri yer almaktadır. Bu değerlerden en sık kullanılanlardan olan Nagelkerke değeri, ince motor gelişimdeki değişimin %14'inin çocuğun yaşı, akıllı telefon tablet kullanma süresi, ebeveynin yaşı ve ebeveynlerin akıllı telefon tablet kullanım süreleri tarafından açıklandığını göstermektedir.

Tablo 4.3.8: Lojistik Regresyon Analizine Ait Bulgular

Parametreler	B	SE	Hipotez testi			Exp(B)	95% Wald Güven Aralığı	
			Wald Chi-Square	Df	p		Lower	Upper
Thresho [İnce Motor=1]	6.06	3.29	3.39	1	.07	426.38	.68	268024.62
[İnce Motor =2]	7.79	3.33	5.48	1	.02	2406.03	3.55	1630426.82
Ebeveyn Yaş	-.08	.05	2.58	1	.11	.92	.84	1.02
Çocuk Yaş	1.25	.53	5.60	1	.02	3.50	1.24	9.88
Çocuk ATTS	.28	.17	2.62	1	.11	1.32	.94	1.85
Ebeveyn 1 ATTS	-.03	.10	.10	1	.75	.97	.80	1.17
Ebeveyn 2 ATTS	-.01	.10	.02	1	.89	.99	.82	1.19

Tablo 4.3.8’de yer alan lojistik regresyon analizine ait bulgular paralellik varsayımı karşılanmadığı için yorumlanmamıştır.

Okul öncesi dönem çocukların dil gelişimi düzeyleri üzerinde çocuğun yaşı, akıllı telefon tablet kullanma süresi, ebeveynin yaşı ve ebeveynlerin akıllı telefon tablet kullanım sürelerinin rolünü incelemek amacıyla yapılan lojistik regresyon analizine ait bulgular Tablo 4.3.9, Tablo 4.3.10, Tablo 4.3.11 ve Tablo 4.3.12’de yer almaktadır.

Tablo 4.3.9: Paralellik Testi

Model	-2 Log Likelihood	Chi-Square	sd	p
Yokluk hipotezi	219.564			
Genel	213.050	6.514	5	.259

Tablo 4.3.9’da paralellik varsayımının karşılanıp karşılanmadığını incelemek için yapılan ki kare testi yer almaktadır. Ki kare testi sonucunda paralellik varsayımının karşılandığı görülmektedir ($p>.05$).

Tablo 4.3.10: Model Uyum Değerleri

	Chi-Square	Sd	p
Pearson	262.010	263	.506
Sapma	218.178	263	.980

Tablo 4.3.10'da oluşturulan modelin uyum iyiliğini incelemek için yapılan Pearson ki kare ve sapma (deviance) değerleri yer almaktadır. Pearson ki kare ($p>.05$) ve sapma ($p>.05$) değerleri modelin uyum iyiliğini sağladığını göstermektedir.

Tablo 4.3.11: Pseudo R2 Değerleri

Cox and Snell	.038
Nagelkerke	.047
McFadden	.024

Tablo 4.3.11'de dil gelişimindeki değişimin yüzde kaçının çocuğun yaşı, akıllı telefon tablet kullanma süresi, ebeveynin yaşı ve ebeveynlerin akıllı telefon tablet kullanım süreleri tarafından açıklandığını öğrenmek için incelenen Pseudo R² değerleri yer almaktadır. Bu değerlerden en sık kullanılanlardan olan Nagelkerke değeri, dil gelişimindeki değişimin %5'in çocuğun yaşı, akıllı telefon tablet kullanma süresi, ebeveynin yaşı ve ebeveynlerin akıllı telefon tablet kullanım süreleri tarafından açıklandığını göstermektedir.

Tablo 4.3.12: Lojistik Regresyon Analizine Ait Bulgular

Parametreler	B	SE	Hipotez testi			Exp(B)	95% Wald Güven Aralığı	
			Wald	Df	p		Lower	Upper
Thresh [Dil=1]	-.28	1.86	.02	1	.88	.76	.02	29.08
old [Dil=2]	1.52	1.87	.66	1	.42	4.57	.12	180.19
Ebeveyn Yaş	-.05	.03	2.06	1	.15	.95	.88	1.02
Çocuk Yaş	.15	.27	.29	1	.59	1.16	.68	1.99
Çocuk ATTS	.25	.14	2.94	1	.09	1.29	.96	1.72
Ebeveyn 1 ATTS	.00	.08	.00	1	.98	1.00	.86	1.17
Ebeveyn 2 ATTS	-.10	.09	1.24	1	.27	.91	.76	1.08

Tablo 4.3.12’de yer alan lojistik regresyon analizine ait bulgular incelendiği zaman, dil gelişimi üzerinde ebeveyn yaşı ($B=-.053$, $p>.05$), çocuk yaşı ($B=.149$, $p>.05$), çocuk akıllı telefon/tablet kullanma süresi ($B=.254$, $p>.05$), ebeveyn-1 ($B=.002$, $p>.05$) ve ebeveyn-2 ($B=-.098$, $p>.05$) akıllı telefon tablet kullanma süresinin anlamlı rolünün olmadığı görülmektedir.

Okul öncesi dönem çocukların kaba motor düzeyleri üzerinde çocuğun yaşı, akıllı telefon tablet kullanma süresi, ebeveynin yaşı ve ebeveynlerin akıllı telefon tablet kullanım sürelerinin rolünü incelemek amacıyla yapılan lojistik regresyon analizine ait bulgular Tablo 4.3.13, Tablo 4.3.14, Tablo 4.3.15 ve Tablo 4.3.16’da yer almaktadır.

Tablo 4.3.13: Paralellik Testi

Model	-2 Log Likelihood	Chi-Square	sd	p
Yokluk hipotezi	142.848			
Genel	139.814	3.035	5	.695

Tablo 4.3.13’te paralellik varsayımının karşılanıp karşılanmadığını incelemek için yapılan ki kare testi yer almaktadır. Ki kare testi sonucunda paralellik varsayımının karşılandığı görülmektedir ($p>.05$).

Tablo 4.3.14: Model Uyum Değerleri

	Chi-Square	Sd	p
Pearson	260.363	263	.534
Sapma	140.076	263	1.000

Tablo 4.3.14’te oluşturulan modelin uyum iyiliğini incelemek için yapılan Pearson ki kare ve sapma (deviance) değerleri yer almaktadır. Pearson ki kare ($p>.05$) ve sapma ($p>.05$) değerleri modelin uyum iyiliğini sağladığını göstermektedir.

Tablo 4.3.15: Pseudo R2 Değerleri

Cox and Snell	.008
Nagelkerke	.013
McFadden	.008

Tablo 4.3.15’te kaba motor gelişimindeki değişimin yüzde kaçının çocuğun yaşı, akıllı telefon tablet kullanma süresi, ebeveynin yaşı ve ebeveynlerin akıllı telefon tablet kullanım süreleri tarafından açıklandığını öğrenmek için incelenen Pseudo R² değerleri yer almaktadır. Bu değerlerden en sık kullanılanlardan olan Nagelkerke değeri, kaba motor gelişimindeki değişimin %1’inin çocuğun yaşı, akıllı telefon tablet kullanma süresi, ebeveynin yaşı ve ebeveynlerin akıllı telefon tablet kullanım süreleri tarafından açıklandığını göstermektedir.

Tablo 4.3.16: Lojistik Regresyon Analizine Ait Bulgular

Parametreler	B	SE	Hipotez testi			Exp(B)	95% Wald Güven Aralığı	
			Wald Chi-Square	df	p		Lower	Upper
Thresh old [Kaba Motor=1]	1.09	2.50	.19	1	.66	2.96	.02	399.12
[Kaba Motor=2]	1.92	2.51	.59	1	.44	6.84	.05	940.10
Ebeveyn Yaş	-.05	.05	.93	1	.33	.96	.87	1.05
Çocuk Yaş	.20	.37	.28	1	.59	1.22	.58	2.58
Çocuk ATTS	.01	.20	.00	1	.97	1.01	.68	1.49
Ebeveyn 1 ATTS	-.02	.10	.04	1	.85	.98	.80	1.20
Ebeveyn 2 ATTS	-.01	.10	.01	1	.92	.99	.81	1.21

Tablo 4.3.16’da yer alan lojistik regresyon analizine ait bulgular incelendiği zaman, Kaba motor gelişim üzerinde ebeveyn yaşı (B=-.046, p>.05), çocuk yaşı (B=.201, p>.05), çocuk akıllı telefon/tablet kullanma süresi (B=.006, p>.05), ebeveyn-1 (B=-0.019, p>.05) ve ebeveyn-2 (B=-.011, p>.05) akıllı telefon tablet kullanma süresinin anlamlı rolünün olmadığı görülmektedir.

4.4 Okul öncesi dönem çocukların gelişim özellikleri üzerinde akıllı telefon tablet kullanım alışkanlıklarının rolü

Okul öncesi dönem çocukların kişisel sosyal gelişim düzeyleri üzerinde çocukların akıllı telefon/tablet kullanım alışkanlıklarının rolünü incelemek amacıyla yapılan lojistik regresyon analizine ait bulgular Tablo 4.4.1, Tablo 4.4.2, Tablo 4.4.3 ve Tablo 4.4.4’te yer almaktadır.

Tablo 4.4.1: Paralellik Testi

Model	-2 Log Likelihood	Chi-Square	sd	p
Yokluk hipotezi	236.507			
Genel	235.756	.750	3	.861

Tablo 4.4.1’de paralellik varsayımının karşılanıp karşılanmadığını incelemek için yapılan ki kare testi yer almaktadır. Ki kare testi sonucunda paralellik varsayımının karşılandığı görülmektedir ($p>.05$).

Tablo 4.4.2: Model Uyum Değerleri

	Chi-Square	Sd	p
Pearson	255.325	229	.112
Sapma	224.802	229	.566

Tablo 4.4.2’de oluşturulan modelin uyum iyiliğini incelemek için yapılan Pearson ki kare ve sapma (deviance) değerleri yer almaktadır. Pearson ki kare ($p>.05$) ve sapma ($p>.05$) değerleri modelin uyum iyiliğini sağladığını göstermektedir.

Tablo 4.4.3: Pseudo R2 Değerleri

Cox and Snell	.151
Nagelkerke	.179
McFadden	.088

Tablo 4.4.3’te kişisel-sosyal gelişimdeki değişimin yüzde kaçının akıllı telefon/tablet kullanım alışkanlıkları tarafından açıklandığını öğrenmek için incelenen Pseudo R^2 değerleri yer almaktadır. Bu değerlerden en sık kullanılanlardan olan Nagelkerke değeri, kişisel sosyal gelişimdeki değişimin %18’inin akıllı telefon/tablet kullanım alışkanlıkları tarafından açıklandığını göstermektedir.

Tablo 4.4.4: Lojistik Regresyon Analizi Bulgular

Parametreler	B	SE	Hipotez testi			Exp(B)	95% Wald Güven Aralığı	
			Wald Chi-Square	df	p		Lower	Upper
Thresh old [Kişisel Sosyal=1]	2.67	.57	21.91	1	.00	14.47	4.73	44.30
[Kişisel Sosyal=2]	4.39	.65	45.51	1	.00	81.14	22.62	291.03
Kontrol Güçlüğü	.47	.21	4.69	1	.03	1.60	1.05	2.45
İşlevsellikte Bozulma	1.12	.48	5.24	1	.02	3.06	1.18	7.99
Sosyal İzolasyon	-.18	.22	.65	1	.42	.83	.54	1.30

Tablo 4.4.4'te yer alan lojistik regresyon bulguları incelendiği zaman, kişisel-sosyal gelişim üzerinde kontrol gücü (B=.469, p<.05) ve işlevsellikte bozulma (B=1.120, p<.05) alt boyutlarının anlamlı rolünün olduğu görülmektedir. Bu sonuçlara göre Kontrol gücü alt boyutunda gözlenen bir birimlik artış okul öncesi dönem çocukların kişisel sosyal gelişimde anormal olma olasılığını $\exp(.469)=1.599$ kat artırmaktadır. İşlevsellikte bozulma alt boyutunda gözlenen bir birimlik artış ise okul öncesi dönem çocukların kişisel sosyal gelişimde anormal olma olasılığını $\exp(1.120)=3.064$ kat artırmaktadır.

Okul öncesi dönem çocukların ince motor gelişim düzeyleri üzerinde çocukların akıllı telefon/tablet kullanım alışkanlıklarının rolünü incelemek amacıyla yapılan lojistik regresyon analizine ait bulgular Tablo 4.4.5, Tablo 4.4.6, Tablo 4.4.7 ve Tablo 4.4.8'de yer almaktadır.

Tablo 4.4.5: Paralellik Testi

Model	-2 Log Likelihood	Chi-Square	sd	p
Yokluk hipotezi	157.540			
Genel	151.354	6.186	3	.103

Tablo 4.4.5'te paralellik varsayımının karşılanıp karşılanmadığını incelemek için yapılan ki kare testi yer almaktadır. Ki kare testi sonucunda paralellik varsayımının karşılandığı görülmektedir ($p > .05$).

Tablo 4.4.6: Model Uyum Değerleri

	Chi-Square	Sd	p
Pearson	261.918	229	.067
Sapma	150.884	229	1.000

Tablo 4.4.6'da oluşturulan modelin uyum iyiliğini incelemek için yapılan Pearson ki kare ve sapma (deviance) değerleri yer almaktadır. Pearson ki kare ($p > .05$) ve sapma ($p > .05$) değerleri modelin uyum iyiliğini sağladığını göstermektedir.

Tablo 4.4.7: Pseudo R² Değerleri

Cox and Snell	.037
Nagelkerke	.054
McFadden	.032

Tablo 4.4.7'de ince motor gelişimdeki değişimin yüzde kaçının akıllı telefon/tablet kullanım alışkanlıkları tarafından açıklandığını öğrenmek için incelenen Pseudo R² değerleri yer almaktadır. Bu değerlerden en sık kullanılanlardan olan Nagelkerke değeri, ince motor gelişimdeki değişimin %5'inin akıllı telefon/tablet kullanım alışkanlıkları tarafından açıklandığını göstermektedir.

Tablo 4.4.8: Lojistik Regresyon Analizi Bulguları

Parametreler	B	SE	Hipotez testi			Exp(B)	95% Wald Güven Aralığı	
			Wald Chi-Square	Df	p		Lower	Upper
Thresh old [İnce Motor=1]	2.88	.69	17.10	1	.00	17.75	4.54	69.38
[İnce Motor=2]	4.47	.79	31.69	1	.00	86.97	18.37	411.67
Kontrol Güçlüğü	.22	.25	.71	1	.39	1.25	.75	2.07
İşlevsellikte Bozulma	.73	.57	1.60	1	.20	2.06	.67	6.35
Sosyal İzolasyon	-.09	.26	.13	1	.72	.91	.54	1.53

Tablo 4.4.8’de yer alan lojistik regresyon analizi bulguları incelendiği zaman, ince motor gelişim üzerinde Kontrol güçlüğü (B=.219, $p>.05$), İşlevsellikte bozulma (B=.725, $p>.05$) ve Sosyal izolasyon (B=-.094, $p>.05$) alt boyutlarının anlamlı rolünün olmadığı görülmektedir.

Okul öncesi dönem çocukların dil gelişimi düzeyleri üzerinde çocukların akıllı telefon/tablet kullanım alışkanlıklarının rolünü incelemek amacıyla yapılan lojistik regresyon analizine ait bulgular Tablo 4.4.9, Tablo 4.4.10, Tablo 4.4.11 ve Tablo 4.4.12’de yer almaktadır.

Tablo 4.4.9: Paralellik Testi

Model	-2 Log Likelihood	Chi-Square	sd	p
Yokluk hipotezi	213.751			
Genel	213.367	.383	3	.944

Tablo 4.4.9’da paralellik varsayımının karşılanıp karşılanmadığını incelemek için yapılan ki kare testi yer almaktadır. Ki kare testi sonucunda paralellik varsayımının karşılandığı görülmektedir ($p>.05$).

Tablo 4.4.10: Model Uyum Değerleri

	Chi-Square	Sd	p
Pearson	242.579	229	.257
Sapma	198.934	229	.925

Tablo 4.4.10'da oluşturulan modelin uyum iyiliğini incelemek için yapılan Pearson ki kare ve sapma (deviance) değerleri yer almaktadır. Pearson ki kare ($p > .05$) ve sapma ($p > .05$) değerleri modelin uyum iyiliğini sağladığını göstermektedir.

Tablo 4.4.11: Pseudo R2 Değerleri

Cox and Snell	.085
Nagelkerke	.105
McFadden	.054

Tablo 4.4.11'de dil gelişimindeki değişimin yüzde kaçının akıllı telefon/tablet kullanım alışkanlıkları tarafından açıklandığını öğrenmek için incelenen Pseudo R² değerleri yer almaktadır. Bu değerlerden en sık kullanılanlardan olan Nagelkerke değeri, dil gelişimindeki değişimin %11'inin akıllı telefon/tablet kullanım alışkanlıkları tarafından açıklandığını göstermektedir.

Tablo 4.4.12: Lojistik Regresyon Analizi Bulgular

Parametreler	B	SE	Hipotez testi			Exp(B)	95% Wald Güven Aralığı	
			Wald Chi-Square	Df	p		Lower	Upper
Threshold [Dil=1]	2.28	.57	15.67	1	.00	9.83	3.17	30.45
[Dil=2]	3.99	.65	37.65	1	.00	54.16	15.13	193.83
Kontrol Güçlüğü	-.43	.24	3.09	1	.08	.65	.40	1.05
İşlevsellikte Bozulma	1.04	.50	4.25	1	.04	2.82	1.05	7.58
Sosyal İzolasyon	.55	.21	6.91	1	.01	1.74	1.15	2.63

Tablo 4.4.12’de yer alan lojistik regresyon analizine ait bulgular incelendiği zaman, dil gelişimi üzerinde İşlevsellikte bozulma ($B=1.038$, $p<.05$) ve Sosyal izolasyon ($B=.553$, $p<.05$) alt boyutlarının anlamlı rolünün olduğu görülmektedir. Bu sonuçlara göre İşlevsellikte bozulma alt boyutunda gözlenen bir birimlik artış okul öncesi dönem çocukların dil gelişiminde anormal olma olasılığını $\exp(1.038)=2.823$ kat artırmaktadır. Sosyal izolasyon alt boyutunda gözlenen bir birimlik artış ise okul öncesi dönem çocukların dil gelişiminde anormal olma olasılığını $\exp(.553)=1.739$ kat artırmaktadır.

Okul öncesi dönem çocukların kaba motor gelişim düzeyleri üzerinde çocukların akıllı telefon/tablet kullanım alışkanlıklarının rolünü incelemek amacıyla yapılan lojistik regresyon analizine ait bulgular Tablo 4.4.13, Tablo 4.4.14, Tablo 4.4.15 ve Tablo 4.4.16’da yer almaktadır.

Tablo 4.4.13: Paralellik Testi

Model	-2 Log Likelihood	Chi-Square	sd	p
Yokluk hipotezi	158.496			
Genel	155.102	3.393	3	.335

Tablo 4.4.13’te paralellik varsayımının karşılanıp karşılanmadığını incelemek için yapılan ki kare testi yer almaktadır. Ki kare testi sonucunda paralellik varsayımının karşılandığı görülmektedir ($p>.05$).

Tablo 4.4.14: Model Uyum Değerleri

	Chi-Square	Sd	p
Pearson	230.205	229	.465
Sapma	147.868	229	1.000

Tablo 4.4.14’te oluşturulan modelin uyum iyiliğini incelemek için yapılan Pearson ki kare ve sapma (deviance) değerleri yer almaktadır. Pearson ki kare ($p>.05$) ve sapma ($p>.05$) değerleri modelin uyum iyiliğini sağladığını göstermektedir.

Tablo 4.4.15: Pseudo R2 Değerleri

Cox and Snell	.003
Nagelkerke	.004
McFadden	.002

Tablo 4.4.15’te kaba motor gelişimdeki değişimin yüzde kaçının akıllı telefon/tablet kullanım alışkanlıkları tarafından açıklandığını öğrenmek için incelenen Pseudo R² değerleri yer almaktadır. Bu değerlerden en sık kullanılanlardan olan Nagelkerke değeri, kaba motor gelişimdeki değişimin %11’inin akıllı telefon/tablet kullanım alışkanlıkları tarafından açıklandığını göstermektedir.

Tablo 4.4.16: Lojistik Regresyon Analizine Ait Bulgular

Parametreler	B	SE	Hipotez testi			Exp(B)	95% Wald Güven Aralığı	
			Wald	Df	p		Lower	Upper
Thresho [Kaba ld Motor=1]	1.83	.68	7.22	1	.00	6.25	1.64	23.80
[Kaba Motor=2]	2.72	.71	14.48	1	.00	15.10	3.73	61.12
Kontrol Güçlüğü	.11	.26	.17	1	.68	1.11	.67	1.86
İşlevsellikte Bozulma	.11	.59	.04	1	.85	1.12	.35	3.62
Sosyal İzolasyon	-.04	.26	.02	1	.88	.96	.58	1.60

Tablo 4.4.16’da yer alan lojistik regresyon analizine ait bulgular incelendiği zaman, kaba motor gelişim üzerinde Kontrol güçlüğü (B=.107, p>.05), İşlevsellikte bozulma (B=.113, p>.05) ve Sosyal izolasyon (B=-.040, p>.05) alt boyutlarının anlamlı rolünün olmadığı görülmektedir.

4.5 Okul öncesi dönem çocukların gelişim özellikleri üzerinde akıllı telefon tablet kullanım alışkanlıklarında anne baba tutumlarının rolü

Okul öncesi dönem çocukların kişisel sosyal gelişim düzeyleri üzerinde akıllı telefon/tablet kullanım alışkanlıklarında anne baba tutumlarının rolünü incelemek amacıyla yapılan lojistik regresyon analizine ait bulgular Tablo 4.5.1, Tablo 4.5.2, Tablo 4.5.3 ve Tablo 4.5.4'te yer almaktadır.

Tablo 4.5.1: Paralellik Testi

Model	-2 Log Likelihood	Chi-Square	sd	p
Yokluk hipotezi	261.610			
Genel	251.296	10.314	4	.035

Tablo 4.5.1'de paralellik varsayımının karşılanıp karşılanmadığını incelemek için yapılan ki kare testi yer almaktadır. Ki kare testi sonucunda paralellik varsayımının karşılanmadığı görülmektedir ($p < .05$).

Tablo 4.5.2: Model Uyum Değerleri

	Chi-Square	Sd	p
Pearson	304.683	262	.036
Sapma	258.262	262	.554

Tablo 4.5.2'de oluşturulan modelin uyum iyiliğini incelemek için yapılan Pearson ki kare ve sapma (deviance) değerleri yer almaktadır. Pearson ki kare ($p < .05$) değeri modelin uyum iyiliğini sağlamadığını gösterirken, sapma ($p > .05$) değerleri modelin uyum iyiliğini sağladığını göstermektedir.

Tablo 4.5.3: Pseudo R2 Değerleri

Cox and Snell	.116
Nagelkerke	.138
McFadden	.067

Tablo 4.5.3'te kişisel-sosyal gelişimdeki değişimin yüzde kaçının akıllı telefon/tablet kullanım alışkanlıklarına yönelik ebeveyn tutumları tarafından açıklandığını öğrenmek için incelenen Pseudo R² değerleri yer almaktadır. Bu değerlerden en sık kullanılanlardan olan Nagelkerke değeri, kişisel-sosyal gelişimdeki değişimin %14'ünün akıllı telefon/tablet kullanım alışkanlıklarına yönelik ebeveyn tutumları tarafından açıklandığını göstermektedir.

Tablo 4.5.4 Lojistik Regresyon Analizine Ait Bulgular

Parametreler	B	SE	Hipotez testi			Exp(B)	95% Wald Güven Aralığı	
			Wald Chi-Square	Df	p		Lower	Upper
Thresho [Kişisel Sosyal=1]	2.38	.90	6.90	1	.01	10.84	1.83	64.15
[Kişisel Sosyal=2]	4.03	.93	18.41	1	.00	56.35	8.93	355.38
Oyalama	.63	.20	9.29	1	.00	1.88	1.25	2.83
Fayda	.49	.23	4.15	1	.04	1.63	1.02	2.60
Kontrol	.00	.16	.00	1	.99	1.00	.73	1.38
Bilgi	-.18	.21	.71	1	.40	.83	.55	1.27

Tablo 4.5.4'te yer alan lojistik regresyon analizine ait bulgular paralellik varsayımı ve pearson ki kare model uyumu karşılanmadığı için yorumlanmamıştır.

Okul öncesi dönem çocukların ince motor gelişim düzeyleri üzerinde akıllı telefon/tablet kullanım alışkanlıklarında anne baba tutumlarının rolünü incelemek amacıyla yapılan lojistik regresyon analizine ait bulgular Tablo 4.5.5, Tablo 4.5.6, Tablo 4.5.7 ve Tablo 4.5.8'de yer almaktadır.

Tablo 4.5.5: Paralellik Testi

Model	-2 Log Likelihood	Chi-Square	sd	p
Yokluk hipotezi	165.757			
Genel	161.825	3.932	4	.415

Tablo 4.5.5'te paralellik varsayımının karşılanıp karşılanmadığını incelemek için yapılan ki kare testi yer almaktadır. Ki kare testi sonucunda paralellik varsayımının karşılandığı görülmektedir ($p > .05$).

Tablo 4.5.6: Model Uyum Değerleri

	Chi-Square	Sd	p
Pearson	274.032	262	.292
Sapma	164.031	262	1.000

Tablo 4.5.6'da oluşturulan modelin uyum iyiliğini incelemek için yapılan Pearson ki kare ve sapma (deviance) değerleri yer almaktadır. Pearson ki kare ($p > .05$) ve sapma ($p > .05$) değerleri modelin uyum iyiliğini sağladığını göstermektedir.

Tablo 4.5.7: Pseudo R² Değerleri

Cox and Snell	.057
Nagelkerke	.083
McFadden	.051

Tablo 4.5.7'de ince motor gelişimdeki değişimin yüzde kaçının akıllı telefon/tablet kullanım alışkanlıklarına yönelik ebeveyn tutumları tarafından açıklandığını öğrenmek için incelenen Pseudo R² değerleri yer almaktadır. Bu değerlerden en sık kullanılanlardan olan Nagelkerke değeri, ince motor gelişimdeki değişimin %8'inin

akıllı telefon/tablet kullanım alışkanlıklarına yönelik ebeveyn tutumları tarafından açıklandığını göstermektedir.

Tablo 4.5.8: Lojistik Regresyon Analizine Ait Bulgular

Parametreler	B	SE	Hipotez testi			Exp(B)	95% Wald Güven Aralığı	
			Wald Chi-Square	df	p		Lower	Upper
Thresh old [İnce Motor=1]	3.29	1.19	7.57	1	.01	26.75	2.57	278.25
[İnce Motor=2]	4.89	1.25	15.28	1	.00	132.52	11.44	1535.59
Oyalama	.67	.25	7.11	1	.01	1.95	1.19	3.20
Fayda	.06	.28	.04	1	.85	1.06	.61	1.85
Kontrol	.01	.20	.00	1	.97	1.01	.67	1.52
Bilgi	.09	.26	.11	1	.74	1.09	.65	1.84

Tablo 4.5.8’de yer alan lojistik regresyon analizine ait bulgular incelendiği zaman, ince motor gelişim üzerinde Oyalama (B=.670, p<.05) alt boyutunun anlamlı rolünün olduğu görülmektedir. Bu sonuçlara göre Oyalama alt boyutunda gözlenen bir birimlik artış okul öncesi dönem çocukların ince motor gelişim düzeyinde anormal olma olasılığını $\exp (.670)=1.954$ kat artırmaktadır.

Okul öncesi dönem çocukların dil gelişimi düzeyleri üzerinde akıllı telefon/tablet kullanım alışkanlıklarında anne baba tutumlarının rolünü incelemek amacıyla yapılan lojistik regresyon analizine ait bulgular Tablo 4.5.9, Tablo 4.5.10, Tablo 4.5.11 ve Tablo 4.5.12’de yer almaktadır.

Tablo 4.5.9: Paralellik Testi

Model	-2 Log Likelihood	Chi-Square	sd	p
Yokluk hipotezi	241.029			
Genel	235.525	5.504	4	.239

Tablo 4.5.9’da paralellik varsayımının karşılanıp karşılanmadığını incelemek için yapılan ki kare testi yer almaktadır. Ki kare testi sonucunda paralellik varsayımının karşılandığı görülmektedir ($p > .05$).

Tablo 4.5.10: Model Uyum Değerleri

	Chi-Square	Sd	p
Pearson	290.113	262	.112
Sapma	237.681	262	.857

Tablo 4.5.10’da oluşturulan modelin uyum iyiliğini incelemek için yapılan Pearson ki kare ve sapma (deviance) değerleri yer almaktadır. Pearson ki kare ($p > .05$) ve sapma ($p > .05$) değerleri modelin uyum iyiliğini sağladığını göstermektedir.

Tablo 4.5.11: Pseudo R² Değerleri

Cox and Snell	.060
Nagelkerke	.074
McFadden	.037

Tablo 4.5.11’de dil gelişimindeki değişimin yüzde kaçının akıllı telefon/tablet kullanım alışkanlıklarına yönelik ebeveyn tutumları tarafından açıklandığını öğrenmek için incelenen Pseudo R² değerleri yer almaktadır. Bu değerlerden en sık kullanılanlardan olan Nagelkerke değeri, dil gelişimindeki değişimin %7’sinin akıllı telefon/tablet kullanım alışkanlıklarına yönelik ebeveyn tutumları tarafından açıklandığını göstermektedir.

Tablo 4.5.12: Lojistik Regresyon Analizine Ait Bulgular

Parametreler	B	SE	Hipotez testi			Exp(B)	95% Wald Güven Aralığı	
			Wald Chi-Square	df	p		Lower	Upper
Thresh [Dil=1]	1.96	.88	4.93	1	.03	7.11	1.26	40.18
old [Dil=2]	3.63	.93	15.40	1	.00	37.84	6.17	232.24
Oyalama	.59	.21	8.03	1	.01	1.80	1.20	2.70
Fayda	-.18	.24	.56	1	.45	.83	.52	1.34
Kontrol	.01	.16	.00	1	.98	1.01	.73	1.39
Bilgi	.20	.22	.81	1	.37	1.22	.79	1.87

Tablo 4.5.12’de yer alan lojistik regresyon analizine ait bulgular incelendiği zaman, dil gelişimi üzerinde Oyalama ($B=.587$, $p<.05$) alt boyutunun anlamlı rolünün olduğu görülmektedir. Bu sonuçlara göre Oyalama alt boyutunda gözlenen bir birimlik artış okul öncesi dönem çocukların dil gelişiminde anormal olma olasılığını $\exp(.587)=1.799$ kat artırmaktadır.

Okul öncesi dönem çocukların kaba motor gelişim düzeyleri üzerinde akıllı telefon/tablet kullanım alışkanlıklarında anne baba tutumlarının rolünü incelemek amacıyla yapılan lojistik regresyon analizine ait bulgular Tablo 4.5.13, Tablo 4.5.14, Tablo 4.5.15 ve Tablo 4.5.16’da yer almaktadır.

Tablo 4.5.13: Paralellik Testi

Model	-2 Log Likelihood	Chi-Square	sd	p
Yokluk hipotezi	169.633			
Genel	165.792	3.840	4	.428

Tablo 4.5.13’te paralellik varsayımının karşılanıp karşılanmadığını incelemek için yapılan ki kare testi yer almaktadır. Ki kare testi sonucunda paralellik varsayımının karşılandığı görülmektedir ($p>.05$).

Tablo 4.5.14: Model Uyum Değerleri

	Chi-Square	Sd	p
Pearson	285.574	262	.152
Sapma	165.848	262	1.000

Tablo 4.5.14'te oluşturulan modelin uyum iyiliğini incelemek için yapılan Pearson ki kare ve sapma (deviance) değerleri yer almaktadır. Pearson ki kare ($p > .05$) ve sapma ($p > .05$) değerleri modelin uyum iyiliğini sağladığını göstermektedir.

Tablo 4.5.15: Pseudo R2 Değerleri

Cox and Snell	.050
Nagelkerke	.072
McFadden	.043

Tablo 4.5.15'te kaba motor gelişimdeki değişimin yüzde kaçının akıllı telefon/tablet kullanım alışkanlıklarına yönelik ebeveyn tutumları tarafından açıklandığını öğrenmek için incelenen Pseudo R² değerleri yer almaktadır. Bu değerlerden en sık kullanılanlardan olan Nagelkerke değeri, dil gelişimindeki değişimin %7'sinin akıllı telefon/tablet kullanım alışkanlıklarına yönelik ebeveyn tutumları tarafından açıklandığını göstermektedir.

Tablo 4.5.16: Lojistik Regresyon Analizine Ait Bulgular

Parametreler	B	SE	Hipotez testi			Exp(B)	95% Wald Güven Aralığı	
			Wald Chi-Square	Df	p		Lower	Upper
Thresho [Kaba Motor=1]	.51	1.01	.26	1	.61	1.67	.23	12.12
[Kaba Motor=2]	1.42	1.03	1.92	1	.17	4.16	.55	31.18
Oyalama	.08	.24	.11	1	.75	1.08	.67	1.75
Fayda	-.14	.31	.20	1	.65	.87	.47	1.61
Kontrol	.09	.19	.25	1	.62	1.10	.76	1.59
Bilgi	-.78	.36	4.71	1	.03	.46	.23	.93

Tablo 4.5.16’da yer alan lojistik regresyon analizine ait bulgular incelendiği zaman, kaba motor gelişim üzerinde Bilgi ($B=-.781$, $p<.05$) alt boyutunun anlamlı rolünün olduğu görölmektedir. Bu sonuçlara göre Bilgi alt boyutunda gözlenen bir birimlik artış okul öncesi dönem çocukların kaba motor gelişiminde anormal olma olasılığını $\exp(-.781)=0.458$ kat azaltmaktadır.

BEŞİNCİ BÖLÜM

SONUÇ, TARTIŞMA VE ÖNERİLER

5.1 Sonuç

Cinsiyetlere göre akıllı telefon tablet kullanım alışkanlıkları ve bu alışkanlıklara yönelik anne baba tutumlarının karşılaştırılması amacıyla bağımsız örneklemelerde t testi yapılmıştır. Yapılan analiz sonucunda:

- Cinsiyetlere göre çocukların akıllı telefon/tablet kullanım alışkanlıklarında anlamlı farklılık bulunmamıştır.
- Cinsiyetlere göre anne baba tutumlarından oyalama alt boyutunda kız çocukların ebeveynlerinin daha yüksek puan aldığı bulunmuştur. Yani ebeveynler kız çocuklarına karşı akıllı telefon/tabletler aracılığıyla daha fazla oyalama tutumu sergilemektedir.

Eğitim durumuna göre akıllı telefon tablet kullanım alışkanlıkları ve bu alışkanlıklara yönelik anne baba tutumlarının karşılaştırılması amacıyla tek yönlü varyans analizi yapılmıştır. Yapılan analiz sonucunda:

- Araştırmaya katılan ebeveyni (ebeveyn 1) lise mezunu olan çocukların, ebeveyni ilköğretim mezunu olan çocuklara göre daha fazla kontrol gücünü yaşadığı bulunmuştur.
- Araştırmaya katılan ebeveynlerden (ebeveyn 1) lise mezunu olanların, ilköğretim mezunu olanlara göre daha fazla kontrol tutumu sergilediği bulunmuştur.
- Araştırmaya katılmayan ebeveyni (ebeveyn 2) lise mezunu olan çocukların, ebeveyni ilköğretim mezunu olan çocuklara göre daha fazla kontrol gücünü yaşadığı bulunmuştur.

Çocuklarının akıllı telefon tablet kullanım alışkanlıkları ile bu alışkanlıklara yönelik anne baba tutumları arasındaki ilişkiyi incelemek amacıyla Pearson korelasyon analizi yapılmıştır. Yapılan analiz sonucunda:

- Ebeveynlerin oyalama tutumu ile çocukların kontrol güçlüğü, işlevsellikte bozulma ve sosyal izolasyon düzeyleri arasında pozitif yönlü anlamlı ilişki bulunmuştur. Yani ebeveynlerin oyalama tutumu arttıkça çocukların kontrol güçlüğü, işlevsellikte bozulma ve sosyal izolasyon durumları da artmaktadır.
- Ebeveynlerin fayda tutumu ile çocukların kontrol güçlüğü, işlevsellikte bozulma ve sosyal izolasyon düzeyleri arasında pozitif yönlü anlamlı ilişki bulunmuştur. Yani ebeveynlerin fayda tutumu arttıkça çocukların kontrol güçlüğü, işlevsellikte bozulma ve sosyal izolasyon durumları da artmaktadır.
- Ebeveynlerin kontrol tutumu ile çocukların kontrol güçlüğü ve işlevsellikte bozulma düzeyleri arasında negatif yönlü anlamlı ilişki bulunmuştur. Yani ebeveynlerin kontrol tutumu arttıkça çocukların kontrol güçlüğü ve işlevsellikte bozulma durumları azalmaktadır.
- Ebeveynlerin bilgi tutumu ile çocukların akıllı telefon tablet kullanım alışkanlıkları arasında anlamlı ilişki bulunmamıştır.

Okul öncesi dönem çocukların ve ebeveynlerin özellikleri ile çocuklarının akıllı telefon tablet kullanım alışkanlıkları ve bu alışkanlıklara yönelik anne baba tutumları arasındaki ilişkiyi incelemek amacıyla Pearson korelasyon analizi yapılmıştır. Yapılan analiz sonucunda:

- Ebeveynlerin yaşları ile akıllı telefon tablet kullanım alışkanlıkları ve bu alışkanlıklara yönelik anne baba tutumları arasında ilişki bulunmamıştır.
- Çocukların yaşları ile İşlevsellikte bozulma alt boyutu arasında pozitif yönlü, Kontrol alt boyutunda negatif yönlü anlamlı ilişki bulunmuştur. Yani çocukların yaşı arttıkça işlevsellikte bozulma düzeyleri artarken, ebeveynlerin kontrol tutumu sergileme düzeyleri azalmaktadır.
- Çocukların akıllı telefon/tablet kullanma süreleri ile Kontrol güçlüğü, İşlevsellikte bozulma, Sosyal izolasyon, Oyalama alt boyutları arasında pozitif yönlü, Kontrol alt boyutu arasında negatif yönlü ilişki bulunmuştur. Yani çocukların akıllı telefon/tablet kullanma süreleri

arttıkça Kontrol güçlüğü, İşlevsellikte bozulma ve Sosyal izolasyon yaşama durumları artmaktadır. Diğer taraftan ebeveynlerin oyalama tutumu arttıkça çocukların akıllı telefon/tablet kullanma süreleri de artarken; kontrol tutumu arttıkça çocukların akıllı telefon/tablet kullanma süreleri azalmaktadır.

- Araştırmaya katılan ebeveynin (ebeveyn 1) akıllı telefon tablet kullanma süresi ile çocukların kontrol güçlüğü düzeyleri arasında pozitif yönlü anlamlı ilişki bulunmuştur. Yani ebeveynin akıllı telefon/tablet kullanım süresi arttıkça çocuğun kontrol güçlüğü yaşama durumu da artmaktadır.
- Araştırmaya katılmayan ebeveynin (ebeveyn 2) akıllı telefon tablet kullanma süresi ile ebeveynin oyalama ve fayda tutumu sergileme durumu arasında pozitif yönlü anlamlı ilişki bulunmuştur. Yani ebeveynin akıllı telefon/tablet kullanım süresi arttıkça çocuğuna karşı oyalama ve fayda tutumu sergileme durumu da artmaktadır.
- Ebeveynin çocukla geçirdiği süre ile kontrol güçlüğü arasında negatif yönlü, kontrol tutumu arasında pozitif yönlü anlamlı ilişki bulunmuştur. Yani ebeveynin çocuğuyla geçirdiği süre arttıkça çocukların kontrol güçlüğü yaşama durumları azalırken, ebeveynin kontrol tutumu sergileme durumu artmaktadır.

Akıllı telefon/tablet kullanım alışkanlığı üzerinde akıllı telefon/tablet kullanım özelliklerinin ve akıllı telefon tablet kullanım alışkanlıklarında anne baba tutumlarının rolünü incelemek amacıyla hiyerarşik regresyon analizi yapılmıştır. Yapılan analiz sonucunda:

- Kontrol güçlüğü, İşlevsellikte bozulma ve Sosyal izolasyon üzerinde çocukların akıllı telefon tablet kullanma sürelerinin ve ebeveynlere ait oyalama tutumunun pozitif yönlü rolü olduğu bulunmuştur. Yani çocukların akıllı telefon/tablet kullanma sürelerinin artması ve ebeveynlerin oyalama tutumunu sergileme durumunun artması çocukların daha fazla kontrol güçlü yaşamalarına neden olmaktadır.
- Çocukların Sosyal izolasyon düzeyleri üzerinde ebeveynlerin Fayda tutumunun pozitif yönlü rolünün olduğu bulunmuştur. Yani ebeveynlerin

fayda tutumunu sergileme durumları arttıkça çocukların sosyal izolasyon yaşama durumları da artmaktadır.

Çocukların cinsiyetlerine göre gelişim düzeylerini karşılaştırmak amacıyla yapılan ki kare testi yapılmıştır. Yapılan analiz sonucunda:

- Cinsiyetlere göre kişisel-sosyal gelişim düzeylerinde anlamlı farklılık bulunmuştur. Bu alt boyutta erkeklerin kızlara göre daha fazla oranda normal gelişim sergilediği, kızların ise erkeklere göre daha fazla oranda şüpheli ve anormal gelişim sergiledikleri bulunmuştur.
- Cinsiyetlere göre ince motor gelişim, dil gelişimi ve kaba motor gelişim düzeylerinde farklılık bulunmamıştır.

Araştırmaya katılan ebeveynlerin eğitim durumlarına göre çocukların gelişim düzeylerini karşılaştırma amacıyla ki kare analizi yapılmıştır. Yapılan analiz sonucunda:

- Araştırmaya katılan ebeveynin (ebeveyn 1) eğitim durumuna göre çocukların gelişim düzeylerinde anlamlı farklılık bulunmamıştır.
- Araştırmaya katılmayan ebeveynin (ebeveyn 2) eğitim durumuna göre çocukların dil gelişim düzeylerinde anlamlı farklılık bulunmuştur. Ebeveyni (ebeveyn 2) ilköğretim mezunu olanların çocuklarının ebeveyni lise, önlisans, lisans ve lisansüstü olanlara göre daha fazla oranda anormal gelişim gösterdiği bulunmuştur.

Okul öncesi dönem çocukların gelişim düzeyleri üzerinde çocuğun yaşı, akıllı telefon tablet kullanma süresi, ebeveynin yaşı ve ebeveynlerin akıllı telefon tablet kullanım sürelerinin rolünü incelemek için lojistik regresyon analizi yapılmıştır. Yapılan analiz sonucunda:

- Çocukların kişisel-sosyal gelişim düzeyleri üzerinde çocukların yaşının ve akıllı telefon tablet kullanma sürelerinin rolünün olduğu bulunmuştur. Yani çocukların yaşında ve akıllı telefon/tablet süresinde gözlenen artış, onların kişisel-sosyal gelişim düzeylerinin anormal olma olasılığını artırmaktadır.

- Çocukların ince motor gelişim düzeyleri üzerinde çocukların yaşının rolünün olduğu bulunmuştur. Yani çocukların yaşında gözlenen artış, onların ince motor gelişim düzeylerinin anormal olma olasılığını artırmaktadır.
- Çocukların dil gelişimi üzerinde çocukların yaşının, akıllı telefon/tablet kullanma sürelerinin, ebeveynlerin yaşının ve ebeveynlerin akıllı telefon/tablet kullanma sürelerinin rolünün olmadığı bulunmuştur.
- Çocukların kaba motor gelişimi üzerinde çocukların yaşının, akıllı telefon/tablet kullanma sürelerinin, ebeveynlerin yaşının ve ebeveynlerin akıllı telefon/tablet kullanma sürelerinin rolünün olmadığı bulunmuştur.

Okul öncesi dönem çocukların gelişim düzeyleri üzerinde çocukların akıllı telefon/tablet kullanım alışkanlıklarının rolünü incelemek amacıyla lojistik regresyon analizi yapılmıştır. Yapılan analiz sonucunda:

- Çocukların kişisel-sosyal gelişim düzeyleri üzerinde kontrol güçlüğü ve işlevsellikte bozulma düzeylerinin rolünün olduğu bulunmuştur. Yani çocukların kontrol güçlüğü ve işlevsellikte bozulma düzeyleri arttıkça kişisel-sosyal gelişim düzeylerinin anormal gelişim sergileme olasılığı artmaktadır.
- Çocukların dil gelişim düzeyleri üzerinde sosyal izolasyon ve işlevsellikte bozulma düzeylerinin rolünün olduğu bulunmuştur. Yani çocukların sosyal izolasyon ve işlevsellikte bozulma düzeyleri arttıkça dil gelişim düzeylerinin anormal gelişim sergileme olasılığı artmaktadır.
- Çocukların ince motor gelişim düzeyleri üzerinde akıllı telefon/tablet kullanım alışkanlıklarının rolü bulunmamıştır.
- Çocukların kaba motor gelişim düzeyleri üzerinde akıllı telefon/tablet kullanım alışkanlıklarının rolü bulunmamıştır.

Okul öncesi dönem çocukların gelişim düzeyleri üzerinde akıllı telefon/tablet kullanım alışkanlıklarında anne baba tutumlarının rolünü incelemek amacıyla lojistik regresyon analizi yapılmıştır. Yapılan analiz sonucunda:

- Çocukların kişisel-sosyal gelişim düzeyleri üzerinde oyalama ve fayda alt boyutlarının anlamlı rolü olduğu bulunmuştur. Yani ebeveynlerin oyalama ve

Fayda tutumu sergileme durumu arttıkça, çocukların kişisel sosyal gelişim düzeylerinde anormal olma olasılığı artmaktadır.

- Çocukların ince motor gelişim düzeyleri üzerinde oyalama alt boyutunun anlamlı rolünün olduğu bulunmuştur. Yani ebeveynlerin oyalama tutumu sergileme durumu arttıkça çocukların ince motor gelişim düzeylerinin anormal olma olasılığı artmaktadır.
- Çocukların dil gelişim düzeyleri üzerinde oyalama alt boyutunun anlamlı rolünün olduğu bulunmuştur. Yani ebeveynlerin oyalama tutumu sergileme durumu arttıkça çocukların dil gelişim düzeylerinin anormal olma olasılığı artmaktadır.
- Çocukların kaba motor gelişim düzeyleri üzerinde bilgi alt boyutunun anlamlı rolünün olduğu bulunmuştur. Yani ebeveynlerin bilgi tutumu sergileme durumu arttıkça çocukların kaba motor gelişim düzeylerinin anormal olma olasılığı azalmaktadır.

Sonuç olarak bu araştırmanın temel amacı olarak okul öncesi dönem çocukların gelişim düzeyleri üzerinde akıllı telefon/tablet kullanım alışkanlıklarının ve bu alışkanlıklarda anne baba tutumlarının rolünü incelenmiştir. Gelişim düzeyleri üzerinde çocukların akıllı telefon tablet kullanım alışkanlıkları incelendiğinde kişisel sosyal gelişim üzerinde kontrol güçlüğü ve işlevsellikte bozulmanın, dil gelişimi üzerinde ise işlevsellikte bozulma ve sosyal izolasyonun rolünün olduğu bulunmuştur. Diğer bir deyişle çocuklar akıllı telefon/tablet kullanımına yönelik kontrol güçlüğü yaşamasında, işlevsellikte bozulma düzeyinde ve sosyal izolasyon düzeyinde artış görüldükçe bu durum onların gelişim düzeyini olumsuz etkilemektedir. Akıllı telefon tablet kullanımına yönelik ebeveyn tutumları incelendiğinde özellikle oyalama tutumunun kişisel sosyal gelişim, ince motor gelişim ve dil gelişim üzerinde olumsuz etki yaptığı görülmektedir. Yani ebeveynlerin oyalama amacıyla çocuklarına akıllı telefon/tablet kullandırmaları arttıkça çocukların gelişim düzeylerinde anormal olma olasılıkları da artmaktadır. Bunun yanında fayda tutumunun kişisel sosyal gelişim üzerinde negatif yönlü rolü bulunmaktadır. Yani ebeveynler fayda amacıyla akıllı telefon/tablet kullanım durumlarını arttırdıkça çocukların kişisel-sosyal gelişim düzeylerinin anormal olma olasılığı da artmaktadır. Ebeveynlerin bilgi tutumu ise çocukların kaba motor

gelişimini olumlu etkilemektedir. Ebeveynlerin akıllı telefon tablet kullanımını bilgi amacıyla kullandırma durumları arttıkça çocukların kaba motor gelişiminde anormal olma olasılıkları azalmaktadır. Görüldüğü gibi çocukların akıllı telefon/tablet kullanım alışkanlıklarının çocukların gelişim düzeyleri üzerinde olumsuz etki yaptığı görülürken, farklı ebeveyn tutumlarının farklı etki yaptığı görülmektedir. Ebeveynlerin oyalama ve fayda tutumları çocukların gelişimini olumsuz etkilerken, bilgi tutumu olumlu etkilemektedir.

5.2 Tartışma

5.2.1 Araştırma değişkenlerine ait tanımlayıcı istatistikler ve değişkenler arasındaki ilişkiye ait tartışma

Bu bölümde araştırma kapsamında çocukların cinsiyetlerine ve ebeveynlerinin eğitim durumlarına göre akıllı telefon tablet kullanım alışkanlıkları ve bu alışkanlıklara yönelik anne baba tutumlarına ait tartışma yer almaktadır.

Çocukların cinsiyetlerine göre akıllı telefon tablet kullanım alışkanlıkları ve bu alışkanlıklara yönelik anne baba tutumları incelendiğinde kız çocuklarının ebeveynlerinin daha fazla Oyalama tutumu sergilediği bulunmuştur. Yani kız çocuklarının ebeveynleri daha çok çocuklarını oyalamak amacıyla akıllı telefon/tablet kullanmalarına izin verirken erkek çocuklarına yönelik bu yönde bir tutum daha az sergilemektedirler. Elde edilen bu bulgu Genç ve Fidan'ın (2017: 390-392) okulöncesi dönem çocukları ve onların ebeveyni ile yaptığı çalışma ile örtüşmektedir. Bu çalışmada da ebeveynlerin çocukları meşgul tutma ve oyalama amacıyla tablet kullanımına yöneldikleri ön plana çıkmaktadır. Gününç ve Atli (2018: 220-222) tarafından yapılan bir çalışmada da teknolojinin etkisine ilişkin ebeveyn görüşleri araştırılmıştır. Elde edilen bulgulara göre ebeveynlerin teknolojik araçları bebekleri kontrol edebilmek, yemek yedirmek, uyutmak, susturmak gibi amaçlarla kullandıkları görülmüştür. Kızıltaş ve Ertör (2018: 6-7) okul öncesi dönem çocukların ebeveynleriyle yaptıkları bir çalışmada ebeveynlerin çocuklara akıllı telefonları daha çok meşgul olduklarında, çocuk ağladığında susturmak için, yemek yedirmek için vb. sebeplerle verdiklerini ifade etmişlerdir. Özyürek (2018b: 7) de yaptığı çalışmada ebeveynlerin çocuklara en çok kendi işleriyle ilgilenmek için

akıllı telefon verdiği sonucuna ulaşmıştır. Yapılan bu araştırmalar değerlendirildiğinde ebeveynlerin akıllı telefon ve tabletleri kendilerine vakit ayırmak ve çocukları oyalamak, meşgul etmek amacıyla çocuklarına kullandırdıkları görülmektedir. Bu araştırmalarda cinsiyete dayalı bir bulguya rastlanmamıştır. Bu noktada ebeveynlerin akıllı telefon/tableti de çocuklarına oyalama gerekçesiyle vermiş olmaları genel bir ebeveyn tutumu olarak değerlendirilebilir. Ebeveynlerin daha çok kız çocuklarına yönelik böyle bir tutum içerisine girmelerinin ise erkek çocukların oyalama tutumuna ihtiyaç duymadan akıllı telefon/tableti kullanıyor olmaları fakat ebeveynlerin kız çocuklarına yönelik böyle bir yönlendirme ihtiyacı duymaları olabileceği söylenebilir. Farklı araştırmalarda da bu yorumu destekler nitelikte, erkek çocukların dijital bağımlılık düzeylerinin kız çocuklara göre daha yüksek olduğu elde edilen bulgular arasında yer almaktadır (Dilci, Arslan ve Ersoy, 2019: 113-114). Benzer şekilde Kısa (2018: 69) tarafından yapılan araştırmada da erkeklerin kızlara göre internet bağımlılık düzeylerinin daha yüksek olduğu tespit edilmiştir. Toksoy (2018: 79) da yaptığı araştırmada erkeklerin internet ve bilgisayar/tablet kulanma sürelerinin kızlardan daha fazla olduğunu belirtmiştir. Yani erkek çocuklar teknolojik araçlarla zaten daha çok vakit geçirdiği için ebeveynlerin onları oyalama gibi bir ihtiyacının ortaya çıkmadığı düşünülmektedir.

Ebeveyn-1'in eğitim durumuna göre bulgular ele alındığında, lise eğitim durumuna sahip ebeveynlerin ilköğretim eğitim durumuna sahip ebeveynlere göre daha fazla kontrollü akıllı telefon/tablet kullandırma tutumu sergilediği görülmektedir. Bu durum değerlendirildiğinde ilköğretim mezunu olan ebeveynlerin kültürel düzey ve bilgi birikimleri dikkate alındığında çocuklarına akıllı telefon/tablet kullandırırken nasıl bir tutum sergilemeleri gerektiği konusunda tam olarak bilgi sahibi olmamaları ve dolayısıyla kontrol tutumuna yönelmedikleri düşünülebilir. Bunun yanında lise eğitim durumuna sahip ebeveynlerin daha çok iş hayatı içerisinde yer almalarının, ailelerin kültürel yapısının ve araştırma kapsamında ebeveynlerin anne baba olarak birlikte ele alınmasının da bu durumu etkilemiş olabileceği düşünülmektedir.

Aynı zamanda Ebeveyn-1 ve Ebeveyn-2'nin lise eğitim durumuna sahip olduğu durumlarda çocuklarının, ilköğretim eğitim durumuna sahip ebeveynlerin çocuklarına göre daha fazla kontrol gücünü yaşadığı görülmektedir. Literatüre bakıldığında akıllı telefon kullanımı ve bağımlılık üzerine yapılan birçok araştırma

bulunmaktadır. Bu kapsamda Koçak ve Köse (2014: 29-30) tarafından ergenlerin bilgisayar oyunu oynama alışkanlıkları üzerine yapılan bir araştırmada en çok bilgisayar oyunu oynayan çocukların annelerinin üniversite mezunu olduğu sonucuna ulaşılmıştır. Annesi lise mezunu olan çocukların ise bilgisayar oyunu oynama oranının en az olduğu elde edilen bulgular arasında yer almıştır. Babanın eğitim durumu ele alındığında ise babası ortaokul mezunu olan öğrencilerin bilgisayar oyunu oynama oranı daha yüksek bulunmuştur. Bununla birlikte lise öğrencilerinin akıllı telefon bağımlılığı ve oyun bağımlılığı arasındaki ilişkiyi incelemek amacıyla yapılan bir çalışma sonucuna göre akıllı telefon bağımlılığı düzeyinin anne baba eğitim durumuna göre farklılaşmadığı tespit edilmiştir (Göymen, 2019: 51-54). İlkokul son sınıf ve ortaokul son sınıf öğrencilerinin internet bağımlılık düzeylerinin belirlenmesi amacıyla yapılan bir araştırmada da benzer şekilde anne baba eğitim durumu ile bağımlılık düzeyleri arasında anlamlı bir farklılaşma bulunmamıştır (Gültekin, 2019: 62). Çetinkaya (2019: 74) tarafından ergenler üzerinde algılanan anne baba tutumlarının akıllı telefon bağımlılığı ile ilişkisi incelenmiş, anne ve babanın eğitim düzeyinin ergenlerin akıllı telefon bağımlılık düzeylerinde etkili bir faktör olmadığı sonucuna ulaşılmıştır. Akkurt Nurtan (2019: 46) da 9.sınıf öğrencileri ile yaptığı çalışmada anne ve babaların eğitim düzeyi ile çocukların internet bağımlılığı düzeyleri arasında anlamlı bir ilişki olmadığını tespit etmiştir. Söyler (2019: 46) tarafından ergenler üzerinde yapılan bir araştırmaya göre ise ergenlerin akıllı telefon bağımlılıklarının annenin ve babanın eğitim durumuna göre farklılaşmadığı sonucuna ulaşılmıştır. Tüm bu araştırmalar ele alındığında uygulama yapılan örnekleme, kişi sayısına, çocuğun yaş gurubuna ve ebeveynlerin anne baba olarak birlikte veya ayrı şekilde ele alınma durumuna göre bu sonucun değişkenlik gösterebileceği düşünülmektedir.

Çocukların akıllı telefon tablet kullanım alışkanlıkları ile bu alışkanlıklara yönelik anne baba tutumları arasındaki ilişki incelendiği zaman çocukların yaşadığı kontrol güçlüğü, işlevsellikte bozulma ve sosyal izolasyon ile ebeveyn tutumlarından olan oyalama ve fayda arasında pozitif yönlü, kontrol arasında ise negatif yönlü ilişki bulunmuştur. Yani ebeveynlerin oyalama ve fayda amacıyla akıllı telefon/tablet kullandırma durumu arttıkça çocuklarında kontrol güçlüğü, işlevsellikte bozulma ve sosyal izolasyon yaşama durumları da artmaktadır. Ancak ebeveynlerin kontrollü olarak akıllı telefon/tablet kullandırma durumu arttıkça çocukların kontrol güçlüğü

ve işlevsellikte bozulma yaşama durumları düşmektedir. Yani çocukları oyalama ve fayda amacıyla telefon/tablet kullandıran ebeveynlerin çocuklarında kontrol gücü, işlevsellikte bozulma ve sosyal izolasyon gibi olumsuz özellikler ön plana çıkarken ebeveyn akıllı telefon/tableti kontrollü bir şekilde kullanıyorsa bu olumsuz özellikler azalmaktadır. Bu durumda ebeveyn akıllı telefon/tableti çocuğuna yönelik fayda sağlaması ve gelişimini desteklemesi amacıyla verirken dahi çocukta kontrol gücü, işlevsellikte bozulma ve sosyal izolasyon gibi istenmeyen durumların ortaya çıktığı görülmektedir. Bu durumun gerekçesinin çocuğa verilen akıllı telefon/tabletin kullanımını konusunda ebeveynin yeterince bilinçli olmaması, içerik konusunda çocuğa rehberlik yapmaması veya çocuğun fayda sağlaması için gereken süreden daha fazla bu cihazlarla baş başa bırakması gibi durumlar olabileceği düşünülmektedir. Bu noktada ebeveyn denetiminin ve beraberinde getirdiği kontrollü akıllı telefon/tablet kullandırma tutumunun çocukta ortaya çıkabilecek bu olumsuz durumları azalttığı düşünüldüğünde önemli bir durum olduğu söylenebilir. Yalçın ve Erden (2018: 473-474) tarafından yapılan bir araştırma sonucuna göre de ebeveynlerin çocuklar akıllı cihazlarla vakit geçirirken bilgi eksikliği, iş yoğunluğu vb. sebeplerle kontrolünü sağlamadıkları ve bu durumun da bu cihazların olumlu etkilerini azaltıcı etkisinin olabileceği belirtilmiştir. Güngör (2014: 214) tarafından yapılan bir başka çalışmada da televizyon ve internet kullanımını ebeveyn kontrolünde olduğu zaman olumlu sonuçları olabilecekken ebeveyn kontrolü sağlamadığında çocukların gelişimini olumsuz etkileyebileceğini belirtmiştir. Yani bu çalışmayla benzer şekilde kontrollü akıllı telefon/tablet kullanımının önemi vurgulanmaktadır.

Diğer bir korelasyon analizinde ise çocukların yaşları büyüdükçe işlevsellikte bozulma yaşama durumlarının da arttığı görülmektedir. Bu durum değerlendirildiğinde, çocuğun yaşı büyüdükçe akıllı telefon/tabletle daha çok ve bireysel vakit geçirmesinin bir sonucu olarak ortaya çıktığı düşünülebilir. Çetinkaya da (2019: 73) ergenler ile yaptığı bir çalışmada, ergenlerin akıllı telefon bağımlılığının yaşlarına göre farklılaştığını, yaşlar büyüdükçe ölçekten alınan akıllı telefon bağımlılığı puanının da arttığını ifade etmiştir. Bu durumun, çocuğun büyüdükçe daha bireysel olmasının, kontrolü ele geçirmesinin ve kendi akıllı telefon/tablet kullanma sürecini kendisinin yönetmeye başlamasının bir sonucu olabileceği düşünülebilir.

Çocuğun akıllı telefon/tablet kullanım süresi arttıkça kontrol güçlüğü, işlevsellikte bozulma ve sosyal izolasyon puanları da artış gösterirken; ebeveynleri oyalama tutumu sergileme durumu arttıkça çocukların daha fazla akıllı telefon/tablet kullandıkları, ebeveynlerin kontrollü olarak kullandırdıkları zaman ise daha az akıllı telefon/tablet kullandıkları görülmektedir. Bu bağlamda oyalama tutumu değerlendirildiğinde genel olarak çocuğu zor durumlarda veya duygusal olarak olumsuz bir duygu durumu anında akıllı telefon/tablet aracılığıyla denetim altında tutmak, sakinleştirmek gibi durumların çocuğun davranışında pekiştirici görevi gördüğü ve bir süre sonra bu durumun çocuk ve ebeveyn için alışkanlık haline geldiği düşünülebilir. Şakiroğlu ve Akyol (2018: 39) da bu yorumu destekleyecek şekilde, ebeveynlerin akıllı telefon/tablet kullanma iznini bir ödül mekanizması içerisinde vermesinin çocuğu yapması gerekenden çok sonuca odaklayacağını ifade etmiştir. Yapılan bir başka araştırmada da ebeveynlerin çocukların akıllı cihaz kullanımıyla ilgili süre konusunda kural koymayı önemsedikleri sonucuna ulaşılmıştır (Şahin ve Öztürk, 2018: 310-311). Akkurt Nurtan (2019: 41) da ergenler üzerinde yaptığı çalışmada çocukların internet bağımlılığı düzeyleri ile anne baba tutumu ölçeğinin kontrol/denetleme alt boyutu arasında negatif ilişki olduğu belirlenmiştir. Yani ebeveynlerin kontrol/denetleme tutumları arttıkça çocukların bağımlılık düzeyleri azalmaktadır. Bu da çocuğun akıllı telefon/tablet kullanımı üzerinde ebeveynin kontrolcü davranmasının çocuğun daha az akıllı telefon/tablet kullanmasını sağlaması açısından önemli olduğunu vurgulamaktadır. Akıllı telefon/tablet kullanma süresi ile kontrol güçlüğü, işlevsellikte bozulma ve sosyal izolasyon puanlarının artması değerlendirildiğinde ise çocuklar bir davranışı ne kadar çok tekrar ederlerse o davranışın alışkanlık haline gelmesinin o derece kolaylaşacağı söylenebilir. Çocukların bu cihazları kullanma süreleri arttıkça çocuklar için daha cazip ve eğlenceli hale gelen bu durumun da alışkanlık haline gelmesi kaçınılmazdır. Çocuklar bu cihazlar aracılığıyla oynadıkları oyunlardan, izledikleri videolardan zevk aldıkça, keyifli vakit geçirdikçe bu durumu daha çok isteyecekleri ve haliyle akıllı telefon/tablet kullanımının da bir alışkanlık haline geleceği düşünülmektedir.

Yapılan hiyerarşik regresyon analizi bulguları ise çocukların kontrol güçlüğü, işlevsellikte bozulma ve sosyal izolasyon durumları üzerinde akıllı telefon/tablet kullanım süresinin pozitif yönlü yordayıcı olduğunu, tutumlar açısından ise oyalama tutumunun pozitif yönlü bir yordayıcı olduğunu göstermektedir. Yani kontrol

güçlüğü, işlevsellikte bozulma ve sosyal izolasyon üzerinde akıllı telefon/tablet kullanım süresi ve ebeveynlerin oyalama tutumlarının belirleyici etkisi bulunmaktadır. Ebeveynler çocukları oyalamak için ne kadar çok akıllı telefon/tablet kullanmalarına izin verirlerse çocuklarda da bu oranda kendini kontrol etmede güçlük yaşama, günlük olarak yerine getirmeleri gereken sorumluluk ve davranışları aksatma yani işlevsellikte bozulma ve gerçek dünyadan kopma hali yani sosyal izolasyon yaşamaktadırlar. Muhammad, Schneider, Hill ve Yau (2019: 1060) da teknoloji kullanımı üzerine yaptıkları bir araştırmada, akıllı telefon ve ipad kullanımının bireyleri yalnızlaştırdığını, depresyona girmelerine ve sonuç olarak da sosyal izolasyon yaşamlarına sebep olduğunu vurgulamıştır. Çünkü çocuklar ağladıklarında yaşadıkları duygu durumundan, akivite yapmaları gereken zamanda duydukları öğrenme isteğinden, veya bir arkadaşlarıyla tartışırken ve bu durumu çözmeye çalışırken yaşadıkları duygu durumlarından uzaklaşarak akıllı telefon/tablete odaklanabilir, haliyle zor veya olumsuz gelen durumlar karşısında bu durumu bir kaçış yolu veya eğelence aracı olarak kullanabilirler. Zamanla da bu cihazlarla geçirdikleri vaktin kendilerine daha iyi geldiğini hissederek gerçek arkadaşlıklardan, aile içi ilişkilerden, iletişimden uzaklaşabilecekleri düşünülmektedir.

5.2.2 Okul öncesi dönem çocukların gelişim düzeylerinin cinsiyete ve ebeveynlerin eğitim durumlarına göre karşılaştırılmasına ait tartışma

Çocukların cinsiyetlerine göre gelişim düzeyleri karşılaştırıldığı zaman kişisel sosyal gelişimde farklılık bulunurken ince motor, dil ve kaba motor gelişimde fark bulunmamıştır. Kişisel sosyal gelişimde erkeklerin normal olma durumu kızlardan daha fazla iken kızların şüpheli ve anormal olma durumu erkeklerden daha fazladır. Yani kızlar kişisel sosyal gelişimde erkeklerden daha geride yer almaktadır. Kahraman, Ceylan ve Korkmaz (2016: 64) tarafından yapılan bir araştırmada bu araştırmaya benzer şekilde Denver-2 gelişimsel tarama testi kullanılmış fakat sonuçların cinsiyete göre farklılaşmadığı bulgusuna ulaşılmıştır. Bu noktada belirtilen çalışmada örneklem grubunun 0-3 yaş olması ve farklı bir ilde gerçekleştirilmesinin sonucun farklılaşmasında etkili olduğu düşünülmektedir.

Çocukların yaşları ilerledikçe beklenen görevler de artacağından cinsiyet bazında bir farklılaşmanın belirginleşmiş olabileceği düşünülmektedir. Bunun yanında araştırma kapsamında kişisel sosyal alan ad-soyad söyleme, tişört giyme, yardımsız giyinebilme, düğme ilikleme gibi becerileri içerdiğinden anne babalar bu konuda kızlara daha korumacı yaklaşmış, onların yerine bu görevleri yerine getirmiş, yapamayacaklarını düşünmüş, acele ederek çocuklara fırsat vermemiş ve dolayısıyla da gelişimlerinin olumsuz etkilenmesine sebep olmuş olabilecekları düşünülmektedir.

Ebeveyn-1'in eğitim durumuna göre çocukların gelişim düzeyinde farklılık görülmezken ebeveyn-2'nin eğitim durumuna göre çocukların dil gelişiminde farklılık bulunmaktadır. Ebeveyn-2'si ilköğretim mezunu olan çocukların dil gelişimlerinin anormal olma durumunun daha fazla olduğu görülmektedir. Benzer şekilde, Altun (2019: 1166-1167) tarafından yapılan araştırma sonuçlarına göre annenin eğitim durumuna göre çocukların alıcı ve ifade edici dil kelime bilgileri farklılaşırken, babanın eğitim durumuna göre ifade edici dil kelime bilgileri farklılaşmaktadır. İlköğretim mezunu ebeveynin çocuğa yeterli gelişimsel desteği sağlayamama, birlikte etkin vakit geçirmeme, dil becerilerini geliştirecek kitap okuma ve üzerine tartışma, konuşmaya dayalı oyunlar oynayarak iletişim becerilerini güçlendirme vb. etkinliklerle destekleme konusunda bilgi eksikliğinden kaynaklı olarak destek sağlayamama durumundan dolayı çocukların bu alanda geri kalmış ve potansiyellerini yeteri kadar açığa çıkaramamış olabilecekları düşünülmektedir. Bununla birlikte araştırma kapsamında ebeveyn-1 anne ya da baba aynı şekilde ebeveyn -2 anne baba olabilir. Bundan kaynaklı olarak anne baba tutumlarını tam olarak karşılaştırmak da mümkün değildir. Bu nokta dikkate alındığında sonraki araştırmalarda anne baba tutumlarının ayrı ayrı ele alınarak karşılaştırılmasının da yol gösterici olacağı düşünülmektedir.

5.2.3 Okul öncesi dönem çocukların gelişim özellikleri üzerinde çocuğun yaşı, akıllı telefon tablet kullanma süresi, ebeveynin yaşı ve ebeveynlerin akıllı telefon tablet kullanım sürelerinin rolüne ait tartışma

Araştırma kapsamında çocukların gelişim özellikleri üzerinde çocuğun yaşı, akıllı telefon tablet kullanma süresi, ebeveynin yaşı ve ebeveynlerin akıllı telefon tablet kullanım sürelerinin rolünü incelemek amacıyla lojistik regresyon analizi yapılmıştır. Analiz sonucunda çocukların yaşları büyüdükçe kişisel sosyal gelişim ve ince motor gelişim düzeyinde anormal olma olasılıklarının arttığı görülürken; çocukların akıllı telefon tablet kullanma süreleri arttıkça kişisel sosyal gelişim düzeylerinde anormal olma olasılıklarının arttığı bulunmuştur.

Çocukların yaşları büyüdükçe kişisel sosyal ve ince motor gelişim anlamında kendilerinden beklenen gelişim özellikleri daha da artmakta ve karmaşıklaşmaktadır. Çocuklar yaşları büyüdükçe dil gelişimi ve kaba motor gelişim özelliklerini sağlamada zorluk çekmedikleri fakat kişisel sosyal gelişim ve ince motor gelişimde olumsuzluklar yaşadıkları görülmektedir. Yapılan bir araştırmaya göre 7-12 yaş grubundaki çocukların dijital bağımlılık düzeylerinin 0-6 yaş grubundaki çocukların dijital bağımlılık düzeylerine göre daha yüksek olduğu sonucuna ulaşılmıştır. Yani çocukların yaşları arttıkça dijital bağımlılık düzeylerinin de arttığı görülmektedir (Dilci, Arslan ve Ersoy, 2019: 134). Kısa (2018: 70) tarafından ergenler üzerinde yapılan bir araştırma da benzer şekilde çocukların yaşları arttıkça internet bağımlılık düzeylerinin de arttığı tespit edilmiştir.

Akıllı telefon/tablet kullanma süreleri arttıkça kişisel sosyal gelişimde anormal olma olasılıklarının arttığı ama ince motor, dil gelişimi ve kaba motor gelişimine herhangi bir farklılığın olmadığı görülmüştür. Akıllı telefon/tablet ile daha fazla vakit geçiren çocukların kişisel sosyal gelişim alanında zorlandıkları yine elde edilen bulgular arasında yer almaktadır. Bu bulguyu destekler nitelikte Özkılıç Kabul (2019: 102-105) tarafında yapılan bir çalışmanın sonucuna göre akıllı telefon ve tabletle bir saatten fazla zaman geçiren okul öncesi dönem çocukların sosyal beceri düzeylerinin akıllı telefon ve tabletle bir saatten daha az zaman geçiren çocuklara göre daha düşük olduğu bulgusu elde edilmiştir. Mustafaoğlu, Zirek, Yasacı ve Özdinçler (2018: 227) de benzer şekilde çocukların teknolojik cihazları uygun olmayan sürede

kullanmasının gelişim problemlerine yol açabileceğinden bahsetmiştir. Güven, Say, Sarı, Sarı, Değirmenci ve Külcü (2012: 110-111) tarafından yapılan bir çalışmada da Denver-2 gelişimsel tarama testi kullanılmış ve sonuçların iki saatten fazla Tv izleyen çocuklarda şüpheli ve anormal olma ihtimalinin daha yüksek olduğu bulgusuna ulaşılmıştır. Bu çalışmada da benzer şekilde akıllı telefon/tablet kullanma süresi uzadıkça çocukların kişisel sosyal alanda gelişimlerinin olumsuz etkilendiği sonucu desteklenmektedir. Ergenler üzerinde yapılan başka bir çalışmada da bu bulguları destekler nitelikte akıllı telefon kullanma sürelerinin akıllı telefon bağımlılığı üzerinde etkili olduğu sonucuna ulaşılmıştır (Söyler, 2019: 49). Yengil, Güner ve Topakkaya (2019: 17-18) yaptıkları bir araştırma sonucuna göre okul öncesi dönem çocuklarının ve ebeveynlerinin yaygın olarak teknolojik cihaz kullandıklarını ve bu durumun çocuklarda geç konuşma, geç yürüme gibi sonuçlara sebep olabileceğini belirtmişlerdir. Altun (2019: 1170) tarafından yapılan bir çalışmada ise, bu bulgulardan farklı olarak okul öncesi dönemdeki çocukların ifade edici ve alıcı dil kelime bilgilerinin çocukların teknoloji kullanım sürelerine göre farklılaşmadığı tespit edilmiştir. Tüm bu çalışmalar birlikte değerlendirildiğinde genel olarak akıllı cihaz kullanma süresi arttıkça bağımlılık, alışkanlık durumunun da arttığı ve bununla birlikte bu durumun da kişisel sosyal gelişimi olumsuz etkilediği söylenebilir. Denver gelişim testi kapsamında düşünüldüğünde de çocuk uzun süre akıllı telefon/tablet kullandığı için kendi kıyafetlerini giyme, düğmesini ilikleme gibi kazanımları gerçekleştirmeye vakit ayıramamış, bu nedenle de henüz öğrenmemiş olabilir.

5.2.4 Okul öncesi dönem çocukların gelişim özellikleri üzerinde akıllı telefon tablet kullanım alışkanlıklarının rolüne ait tartışma

Araştırma kapsamında okul öncesi dönem çocukların gelişim özellikleri üzerinde akıllı telefon/tablet kullanım alışkanlıklarının rolü lojistik regresyon analizi ile incelenmiştir. Yapılan inceleme sonucunda çocukların ince motor ve kaba motor gelişimleri üzerinde akıllı telefon/tablet kullanım alışkanlıklarının herhangi bir rolü bulunmamıştır. Bu araştırma sonucundan farklı olarak yapılan başka bir çalışmada ise okul öncesi dönem çocuklarda tablet kullanımının ince motor becerileri ile ilişkisi

incelenmiş ve tablet kullanan çocukların tablet üzerinde daha çok video izledikleri ve oyun oynadıkları ve tablet kullananların ince motor becerilerinin daha iyi düzeyde olduğu saptanmıştır (Souto, Santos, Leite, Hadderss-Algra, Guedes, Nobre ve Morais, 2019: 3-4). Yine Yengin, Güner ve Topakkaya (2019: 18) tarafından yapılan bir araştırmada da okul öncesi dönem çocukların ve ebeveynlerinin yaygın olarak teknolojik cihaz kullandıkları ve denetimsiz teknolojik cihaz kullanan çocukların konuşmaya ve yürümeye geç başlama gibi olumsuz sonuçlara yol açtığı bulgusuna ulaşılmıştır. Bu noktada teknolojik cihazların denetimli olarak kullanılması durumunun etkili olduğu düşünülebilir.

Bunun yanında kişisel sosyal gelişim üzerinde kontrol güçlüğü ve işlevsellikte bozulma alt boyutlarının; dil gelişimi üzerinde işlevsellikte bozulma ve sosyal izolasyon alt boyutlarının anlamlı rolü bulunmuştur. Altun (2019: 1170-1171) tarafından okul öncesi dönem çocukları ve ebeveynleri ile yapılan bir araştırmaya göre çocukların teknolojik cihazlarla geçirdikleri vakte göre alıcı ve ifade edici dil kelime bilgilerinin farklılaşmadığı, bununla birlikte dijital ortamda oyun oynayan çocukların ifade edici dil kelime bilgileri düşükken müzik veya şarkı dinleyen çocuklarının yüksek olduğu tespit edilmiştir. Bu bağlamda ele alındığında, çocukların akıllı telefon/tableti hangi amaçla kullandığı ve içeriğinde neler yaptıkları dikkat edilmesi gereken noktalardan biri olarak düşünülebilir. Bunun yanında çocukların izole olacak ve işlevsellikte bozulmalar yaşanacak ölçüde akıllı telefon/tablet kullanıyor olmaları günlük yaşamda kurdukları sözel iletişiminin ve gerçek bireylerle geçirdikleri zamanın da yeterli olmadığını ve bu sebeple de dil alanında yeterli gelişim düzeyine ulaşamamış olduklarını gösteriyor olabilir.

Çocuklarda kontrol güçlüğü ve işlevsellikte bozulma durumu arttıkça çocukların kişisel sosyal gelişimde anormal olma olasılıkları da artmaktadır. Yani çocuklar akıllı telefon/tablet kullanırken kontrol güçlüğü yaşıyorlarsa ya da bu durum işlevselliklerinde bir bozukluk ortaya çıkarmışsa çocukların kişisel sosyal gelişim anlamında problem yaşayacaklarını ifade etmektedir.

Çocuklarda işlevsellikte bozulma ve sosyal izolasyon durumu arttığı zaman çocukların dil gelişiminde anormal olma olasılıkları artarken kontrol güçlüğü'nün dil gelişimi üzerinde rolü bulunmamaktadır. Yani çocuklar akıllı telefon/tablet kullanırken sosyal izolasyon yaşıyorlarsa ya da işlevselliklerinde bir bozukluk ortaya çıkarmışsa çocukların dil gelişimi anlamında problem yaşayacaklarını ifade

etmektedir. Bunun beklenen bir sonuç olduğu düşünölmektedir. İşlevsellikte bozulma, çocukların sosyal ortamlardan uzaklaşması, sosyalleşmek, arkadaşlarıyla oyun oynamak, çevresindeki insanlarla iletişim kurmak yerine akıllı telefon/tabletle vakit geçirmesini ifade etmektedir. Sosyal izolasyon ise çocuğun çevre ile iletişiminin kesilmesi, gerçek dünyadan kopuk hale gelmesi şeklinde değerlendirilmektedir. Dolayısıyla işlevsellikte bozulma ve sosyal izolasyon arttıkça çocukların dil gelişimlerinin de olumsuz etkilenmesi araştırma kapsamında beklenen bir bulgudur. Çünkü çocuk kendisini toplumdan soyutlamakta ve kendisini çevreyle iletişim kurmak zorunda hissetmemektedir. Bu durum da dil gelişimini, iletişim eksikliğinden kaynaklı olarak olumsuz etkileyen bir durum olarak ortaya çıkabilir. Bununla birlikte çocukların kontrol güçlüğü düzeylerinin dil gelişimi üzerinde anlamlı rolünün olmaması da bu durumu destekler niteliktedir. Çocuklarda kontrol güçlüğü yüksek olsa bile çevre ile iletişim devam ettiğinden dil gelişimini zedeleyici bir durumun söz konusu olmadığı düşünölmektedir.

5.2.5 Okul öncesi dönem çocukların gelişim özellikleri üzerinde akıllı telefon tablet kullanım alışkanlıklarında anne baba tutumlarının rolüne ait tartışma

Araştırma kapsamında okul öncesi dönem çocukların gelişim özellikleri üzerinde akıllı telefon tablet kullanım alışkanlıklarında anne baba tutumlarının rolü lojistik regresyon analizi ile incelenmiştir.

Yapılan incelemelerde ebeveynlerde oyalama tutumunun çocukların ince motor gelişim ve dil gelişimi üzerinde belirleyici role sahip olduğu bulunmuştur.

Ebeveynlerde Oyalama tutumunun ince motor gelişim üzerinde olumsuz etkiye sahip olduğu görölmektedir. Akıllı telefon/tabletler oyalama tutumu amacıyla kullanıldığında çocukların ince motor gelişiminin anormal olma olasılığı da artmaktadır. Bu sonuç değerlendirildiğinde çocuklara akıllı telefon/tablet oyalama amacıyla verilmesinin olumsuz sonuçlara yol açabileceği görölmektedir. Bu noktada, çocukların sıkılmalarına, kendi kendilerine çevreyi keşfetmelerine müsaade edilmesi gerektiği ve akıllı telefon/tabletin her durumda kurtarıcı olarak görülmesinin yanlış sonuçlara yol açabileceği düşünölmektedir. Şakiroğlu ve Akyol (2018: 84-85) bu düşünceyi destekler nitelikte boş zaman, can sıkıntısı ile problemli akıllı telefon kullanımı ve internette aşırı oyun oynama arasında bir bağ olduğunu vurgulamıştır.

Buna göre bireylerin bebeklikten itibaren can sıkıntısıyla baş etme çabasında oldukları ve çevrede yardımcı olabilecek uyaranlardan bu konuda destek aldıklarını ifade etmektedirler. Eğer bu durumda çevrede akıllı telefon, tablet, televizyon gibi cihazlar varsa can sıkıntısını bu yolla giderdiklerini ve bunun sürekli devam eden bir süreç olduğunu belirtmektedir. Bu durumu da çocukların yaratıcılığını, doğayı keşfetmesini engelleyen bir yaşantı olarak tanımlamaktadırlar. Ebeveynlerde oyalama tutumu arttıkça ince motor gelişim olumsuz etkilenmesine rağmen akıllı telefon/tabletin ne amaçla ve ne şekilde kullanıldığının da önemli olduğu düşünülmektedir. Ergüleç ve Kiremit (2019: 25-28) tarafından 3-6 yaş okul öncesi dönem çocuklarla yapılan araştırma buna örnektir. Bu çalışmada çocukların kağıt üzerine ve tablet üzerine resim çizmeleri istenmiştir. Araştırma sonucunda çocukların tablet üzerine çizdikleri resmin daha yaratıcı, renkli ve detaylı resimler olduğu belirtilmiştir. Bu nedenle akıllı telefon/tablet kullanımının hangi tutum ve içerikle çocuğa sağlandığının önemli olduğu düşünülmektedir.

Ebeveynler çocuklarına oyalama amacıyla akıllı telefon/tablet kullanımı sağladıklarında çocukların dil gelişimi olumsuz olarak etkilenmekte ve dil gelişiminin anormal olma olasılığı artmaktadır. Yalçın ve Erden (2018: 474) ebeveyn görüşlerine yönelik yaptığı bir çalışmada akıllı cihazların okul öncesi dönem çocuklar üzerinde olumsuz etkisi olduğunu ve bu olumsuz etkilerden birinin de konuşma bozukluğu olduğunu vurgulamıştır. Bu çalışmada da yapılan araştırma ile benzer sonuçlara ulaşarak akıllı telefon/tablet kullanımının dil gelişimi üzerinde olumsuz etkiye sahip olabileceği bulgusuna ulaşılmıştır. Yani ebeveyn çocukla sohbet etmek, onunla vakit geçirmek, dil gelişimini destekleyici oyunlar oynamak yerine çocuk sessiz kalsın, rahatsız etmesin, zaman geçirsin vb. sebeplerle çocuğa akıllı telefon/tablet verdiğinde dil gelişiminin de doğal olarak olumsuz etkilenebileceği düşünülmektedir. Güngör (2014: 211-212) tarafından yapılan çalışmada okul öncesi dönem çocuklarına ebeveynlerin %27.1'i işleri olduğunda çocuklarının meşgul olması amacıyla bilgisayarı kullanmalarına izin verdiklerini ifade etmişlerdir. Yapılan bu çalışmalara bakıldığında çocuklara verilen teknolojik cihazların daha çok onları oyalamak amacıyla verildiği görülmektedir. Toran ve diğerleri (2016: 2270) da yaptıkları bir çalışmaya göre 5 yaş grubu çocukların annelerinin kendi işleriyle veya ev işleriyle meşgul olurken çocuklarının dijital oyun oynadıklarını ifade etmişlerdir. Ergüney (2017: 1931) ise 3-6 yaş okul öncesi dönem

çocuklarının ebeveynleri ile yaptığı bir araştırma sonucuna göre ebeveynlerin internet kullanımının çocuklarının dil gelişimini kısmen olumlu etkileyebileceği gibi olumsuz etkilerinin de olduğunu söylediklerini ifade etmektedir. Bu noktada önemli olan durumun çocuklara verilen teknolojik cihazların hangi amaçla ve tutumla verildiği olduğu düşünülmektedir.

Bunun yanında ebeveynlerin fayda tutumunun kişisel sosyal gelişim üzerinde olumsuz etki yaptığı görülmektedir. Yani ebeveynler fayda amacıyla çocuklarına akıllı telefon/tablet kullandırırken çocuklarının kişisel-sosyal gelişimleri üzerinde olumsuz etkiye sebep olmaktadır. Bu durumda ebeveynler, çocuklarını akıllı telefon/tablet kullandırırken farklı yönlerden desteklerken kişisel sosyal alanı ihmal etmiş veya akıllı telefon/tablet kullanımının bu alanı destekleyici herhangi bir etkisine rastlamamış olabilirler.

Son olarak ebeveynlerin bilgi tutumunun kaba motor gelişim üzerinde olumlu etki yaptığı bulunmuştur. Pham ve Lim (2019: 255-256) yaptıkları çalışmada annelerin tabletleri bir öğrenme aracı olarak gördükleri ve bu cihazları çocuklarının kullanmaları için destekledikleri sonucuna ulaşmıştır. Bengisoy (2017: 162) de yaptığı bir çalışmada benzer şekilde annelerin tableti çocuklar açısından öğretici bir araç olarak gördüklerini ifade etmiştir. Yine Genç ve Fidan (2017: 390-392) da okul öncesi dönem çocukların ebeveynleri ile yaptıkları çalışmada, ebeveynlerin tabletleri bir eğitim aracı olarak gördüklerini ve çocukların el-göz koordinasyonlarını geliştirdiklerini düşündüklerini belirtmişlerdir. Bu noktada çocuğun akıllı telefon/tabletle ne şekilde vakit geçirdiği değerlendirilebilir. Bu cihazlarla vakit geçiren çocuğun müzikli dans, ritim, hareket vb. içeriğe sahip video ve uygulamalarla desteklendiğinde kaba motor gelişiminin de olumlu etkilenebileceği düşünülmektedir.

5.3 Öneriler

5.3.1 Araştırmalara yönelik öneriler

- Bundan sonra yapılacak olan çalışmalarda akıllı telefon/tablet kullanım alışkanlıklarında anne baba tutumlarının rolü incelenirken anne ve baba tutumlarının ayrı ayrı ele alınarak karşılaştırma yapılması önerilmektedir. Böylece elde edilecek bulgular düzenlenecek olan anne baba eğitim

programlarının içeriğinin daha belirgin ve özelleştirilmiş olarak sunulmasını sağlayabilir.

- Farklı çalışmalarda, akıllı telefon/tablet kullanım alışkanlıklarının gelişim düzeyleri üzerinde etkisi farklı yaş gruplarında ve farklı gelişim ölçekleri kullanılarak incelenebilir. Bu araştırma kapsamında çocukların gelişim düzeyleri Denver-2 gelişimsel tarama testi ile ölçülmüştür. Denver-2 gelişim düzeylerini kişisel-sosyal, ince-motor, kaba-motor ve dil gelişimi olarak ölçmektedir. Yapılacak olan araştırmalarda farklı gelişim testleri ile çocukların gelişim düzeyleri farklı boyutlarda ele alınarak değerlendirilebilir.
- Araştırma 154 çocuk ve ebeveyn üzerinde gerçekleştirilmiştir. Daha sonra yapılacak araştırmalarda daha geniş örneklem gruplar üzerinde çalışmaların yapılması önerilmektedir.
- Araştırma çerçevesinde geliştirilen akıllı telefon/tablet kullanım alışkanlıkları ve akıllı telefon/tablet kullanımında anne baba tutumları ölçeği açıcı analiz ve doğrulayıcı faktör analizi ile değerlendirilmiştir. Bu ölçekler sonraki çalışmalarda madde tepki kuramı gibi farklı yaklaşımlara göre incelenerek ölçeğin geçerlik ve güvenilirliği hakkında daha detaylı bilgiler edinilebilir.
- Bu araştırmanın temel amacı olarak ebeveyn tutumlarının, çocukların akıllı telefon/tablet kullanımı üzerindeki rolü incelenmiştir. Daha sonraki araştırmalarda çocukların akıllı/telefon tablet kullanım alışkanlıklarına etki edebilecek aracı değişkenler kullanılabilir. Örneğin, çocukların duyu düzenleme becerileri, duygusal zeka düzeyleri, sosyal destek algıları gibi farklı değişkenlerin aracı değişken olarak incelenebileceği düşünülmektedir.
- Verilerin analizinde bu araştırmada parametrik testler kapsamında t testi, varyans analizi ve regresyon analizleri kullanılmıştır. Daha sonra yapılacak araştırmalarda yapısal eşitlik modelleri kullanılarak tüm değişkenlerin tek bir model üzerinde incelenebileceği düşünülmektedir.

5.3.2 Uygulamalara yönelik öneriler

- Araştırma sonucunda anne babaların “oyalama” amacıyla çocuklarına akıllı telefon/tablet kullandırdıkları zaman çocuklar üzerinde olumsuz sonuçlara yol açabileceği görülmüştür. Ebeveynlerin çocuğun sakinleşmesi için, eve gelen misafirlerle rahatça vakit geçirebilmek için, çocukla olan o anki çatışma

durumundan kaçmak için vb. durumları içeren oyalama amacıyla çocuklarına telefon/tablet kullandırmamaları, böyle durumlar için çocuğun gelişimini destekleyici farklı çözümler bulmaları önerilmektedir.

- Ebeveynlerin çocuklarına akıllı/telefon kullandırırken kontrollü bir tutum sergilemeleri önerilmektedir. Bu noktada süre sınırlandırması, içerik denetimi, ebeveynlerin ortak tutumları gibi faktörlerin dikkate alınmasının önemli olduğu düşünülmektedir.
- Araştırma sonuçları değerlendirildiğinde, ebeveynler akıllı telefon/tableti çocuklarına fayda amacıyla verdiklerinde bile olumsuz sonuçları olabileceği görülmektedir. Bu noktada, içerik kontrolü yapılması, eğitici uygulama ve videoların tercih edilmesi ve çocuğun günlük olarak kuracağı sosyal iletişimden, yapacağı aktivitelerden vazgeçmeden teknolojiyle vakit geçirebilmesi noktasında ebeveyn desteği verilmesi gerektiği düşünülmektedir.
- Eğitimcilerin yapacakları seminerler, grup çalışmaları ve bireysel çalışmalarda akıllı telefon/tabletlerin doğru bir şekilde nasıl kullanılacağına ebeveynlere ve çocukları anlatmalarının etkili olacağı düşünülmekte ve bu nedenle bu tarz çalışmaların yapılması önerilmektedir.
- Okul psikolojik danışmanlarının veli görüşmelerinde çocukların akıllı telefon/tablet kullanımına yönelik velilere bilgilendirici içerikler sunarak rehberlik yapmaları önerilmektedir.

KAYNAKÇA

- Akaltun, İ. ve Ayaydın, H. (2019). Çocuk Psikiyatrisi Polikliniğine Çeşitli Nedenlerle Başvurmuş, Akıllı Telefon Bağımlılığı Olan Ergenlerin Aldığı Psikiyatrik Tanılar. *Harran Üniversitesi Tıp Fakültesi Dergisi*, 16(2): 193-196.
- Akbulut, Y. (2013). Çocuk ve Ergenlerde Bilgisayar ve İnternet Kullanımının Gelişimsel Sonuçları. *Trakya Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 3(2): 53-68.
- Akçay, D. ve Özcebe, H. (2012). Okul Öncesi Eğitim Alan Çocukların ve Ailelerinin Bilgisayar Oyunu Oynama Alışkanlıklarının Değerlendirilmesi. *Çocuk Dergisi*, 12(2): 66-71.
- Akkurt Nurtan, K. (2019). *9. Sınıf Öğrencilerinde İnternet Bağımlılığı, Siber Zorbalık, Siber Mağduriyet Ve Annebaba Tutumları Arasındaki İlişkinin Belirlenmesi* (Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi). Nevşehir Hacı Bektaş Veli Üniversitesi, Nevşehir.
- Aksüt, M., Özer, İ., Gündüz, A. ve Kaşıkçı, P. (2008). İlköğretim Öğrencilerinin İnternette Yararlanmalarına İlişkin Anne-Baba Tutumlarının Değerlendirilmesi. *Çanakkale Onsekiz Mart Üniversitesi, Çanakkale*, 475- 479.
- Alabay, E. (2017). Okul Öncesi Dönem Çocuğu Olan Ebeveynlerin Ebeveynlik Tutumlarının İncelenmesi. *Erken Çocukluk Çalışmaları Dergisi*, 1(2): 156-174.
- Alisinanoğlu, F. (2003). Çocukların Denetim Odağı İle Algıladıkları Anne Tutumları Arasındaki İlişkinin İncelenmesi (Çocukların Denetim Odağı İle Anne Tutumları). *Türk Eğitim Bilimleri Dergisi*, 1(1).
- Altun, D. (2019). 60-71 Aylık Okul Öncesi Dönemdeki Çocukların Alıcı Ve İfade Edici Dil Kelime Bilgisinin Teknoloji Kullanımı Ve Ailesel Faktörlere Göre İncelenmesi. *Uluslararası Türkçe Edebiyat Kültür Eğitim (TEKE) Dergisi*, 8(2): 1158-1182.
- American Academy of Pediatrics (AAP) Council On Communications And Media (2016). Media And Young Minds. *Pediatrics*, 138 (5): e20162591.

- Anlayışlı, C. ve Serin, N. B. (2019). Lise Öğrencilerinde İnternet Bağımlılığı ve Depresyonun Cinsiyet, Akademik Başarı ve İnternete Giriş Süreleri Açısından İncelenmesi. *Folklor/edebiyat*, 25(97): 730-743.
- Aral, N. ve Dogan Keskin, A. (2018). Examining 0-6 Year Olds' Use of Technological Devices from Parents' Points of View. *Addicta: The Turkish Journal on Addiction*, 5(2): 317-348.
- Arı, R. ve Seçer, Z. (2003). Farklı Ana Baba Tutumlarının Çocukların Psikososyal Temelli Problem Çözme Becerilerine Etkisinin İncelenmesi. *Selçuk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 10: 451-464.
- Arslan, A. (2019). Ortaöğretim Öğrencilerinin Dijital Bağımlılık Düzeylerinin Çeşitli Değişkenler Açısından İncelenmesi: Sivas İli Örneği. *Gazi Eğitim Bilimleri Dergisi*, 5(2): 63-80.
- Aslan, E. (1992). Benlik Kavramı ve Bireyin Yaşamındaki Etkileri. *Marmara Üniversitesi Atatürk Eğitim Fakültesi Eğitim Bilimleri Dergisi*, 4(4): 7-14.
- Aslan, H. S. (2019). *48-66 Aylık Çocuklarda Dil Gelişimi ve Sosyal Beceri İle İlişkili Değişkenlerin Araştırılması* (Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi). Gazi Üniversitesi, Ankara.
- Assathiany, R., Guery, E., Caron, F. M., Cheymol, J., Picherot, G., Foucaud, P., ve Gelbert, N. (2018). Children And Screens: A Survey By French Pediatricians. *Archives de Pediatrie*, 25(2): 84-88.
- Ateş, M. A., ve Saltalı, N. D. (2019). KKTC'de Yaşayan 5-6 Yaş Çocukların Tablet ve Cep Telefonu Kullanımına İlişkin Ebeveyn Görüşlerinin İncelenmesi. *Gazi Eğitim Bilimleri Dergisi*, 5(1): 62-90.
- Augner, C., ve Hacker, G. W. (2012). Associations Between Problematic Mobile Phone Use And Psychological Parameters İn Young Adults. *International Journal Of Public Health*, 57(2): 437-441.
- Aunola, K., Stattin, H., & Nurmi, J. E. (2000). Parenting Styles And Adolescents' Achievement Strategies. *Journal Of Adolescence*, 23(2), 205-222.
- Aydoğdu, F. ve Dilekmen, M. (2016). Ebeveyn Tutumlarının Çeşitli Değişkenler Açısından Değerlendirilmesi. *Bayburt Eğitim Fakültesi Dergisi*, 11(2).

- Bae, S. M. (2015). The Relationships Between Perceived Parenting Style, Learning Motivation, Friendship Satisfaction and The Addictive Use of Smartphones With Elementary School Students of South Korea: Using Multivariate Latent Growth Modeling. *School Psychology International*, 36(5): 513–531.
- Baig, A. (2018). *Mobile Phone Addiction Among Youth*, <http://www.academia.edu/5143404/> [12.07.2019].
- Başal, H. (2013). *Okulöncesi Eğitime Giriş*. Bursa: Ekin Yayınevi
- Beard, K. W. ve Wolf, E. M. (2001). Modification İn The Proposed Diagnostic Criteria For Internet Addiction. *Cyberpsychology & Behavior*, 4(3): 377-383.
- Beebe, T. J., Asche, S. E., Harrison, P. A. ve Quinlan, K. B. (2004). Heightened Vulnerability And Increased Risk-Taking Among Adolescent Chat Room Users: Results From A Statewide School Survey. *Journal of Adolescent Health*, 35(2): 116-123.
- Bengisoy, A. (2017). Examination of Tablet Usage by 4 Years Old Pre-School Student. *World Journal on Educational Technology: Current Issues*, 9(3): 158-164.
- Beschorner, B. & Hutchison, A. C. (2013). İpads As A Literacy Teaching Tool İn Early Childhood. *International Journal of Education in Mathematics, Science and Technology*, 1(1): 16.
- Bold, A., Toros, H. ve Gen, O. (2003). Manyetik Alanın İnsan Sağlığı Üzerindeki Etkisi (Poster). 3. *Atmosfer Bilimleri Sempozyumu*, İstanbul.
- Boz, M. ve Güngör Aytar, A. (2012). Büyük Kas Motor Gelişim-2 (TGMD-2) Testinin Türk Çocuklarına Uyarlama Çalışması. *Akdeniz Eğitim Araştırmaları Dergisi*, 12: 17-24.
- Büyüköztürk, Ş., Çakmak, E. K., Akgün, Ö. E., Karadeniz, Ş. ve Demirel, F. (2016). *Bilimsel Araştırma Yöntemleri*. Ankara: Pegem Akademi.
- Büyüköztürk, Ş. (2012). *Sosyal Bilimler için Veri Analizi El Kitabı*. Ankara: Pegem Akademi.

- Charlton, T., Panting, C. & Hannan, A. (2002). Mobile Telephone Ownership And Usage Among 10-And 11-Year-Olds: Participation And Exclusion. *Emotional and Behavioural Difficulties*, 7(3): 152-163.
- Chen, S. H., Weng, L. J., Su, Y. J., Wu, H. M. & Yang, P. F. (2003). Development Of A Chinese Internet Addiction Scale And Its Psychometric Study. *Chinese Journal of Psychology*. 45(3): 279–294.
- Chisholm, J. F. (2006). Cyberspace Violence Against Girls And Adolescent Females. *Annals of the New York Academy of Sciences*, 1087(1): 74-89.
- Cunningham, C. & Jones, M. A. (2004). Middle Childhood And The Built Environment. *NSW Parliamentary Committee*, 1-37.
- Çakır, Ö. ve Oğuz, E. (2017). Lise Öğrencilerinin Yalnızlık Düzeyleri İle Akıllı Telefon Bağımlılığı Arasındaki İlişki. *Mersin Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 13(1): 418-429.
- Çayır, Ç. (2019). 7-8 Yaşlarındaki Çocukların Katıldıkları Farklı Sporsal Aktivitelerin Motor Gelişimlerine Etkisi (Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi). Selçuk Üniversitesi, Konya.
- Çetinkaya, S. (2019). Algılanan anne baba tutumlarının ergenlerde akıllı telefon bağımlılığı ile ilişkisinin incelenmesi (Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi). İstanbul Sabahattin Zaim Üniversitesi, İstanbul.
- Çokluk, Ö., Şekercioğlu, G. ve Büyüköztürk, Ş. (2018). *Sosyal Bilimler İçin Çok Değişkenli İstatistik: SPSS Ve LISREL Uygulamaları*. Ankara: Pegem Akademi.
- Davis, R. A. (2001). A Cognitive-Behavioral Model Of Pathological Internet Use. *Computers In Human Behavior*, 17(2): 187-195.
- Davis, R. A., Flett, G. L. & Besser, A. (2002). Validation Of A New Scale For Measuring Problematic Internet Use: Implications For Pre-Employment Screening. *Cyberpsychology And Behavior*, 5(4): 331-345.
- Delisi, M., Vaughn, M. G., Gentile, D. A., Anderson, C. A. & Shook, J. J. (2013). Violent video games, delinquency, and youth violence: New evidence. *Youth Violence and Juvenile Justice*, 11(2), 132-142.

- Demir, E. K. ve Şendil, G. (2008). Ebeveyn Tutum Ölçeği (ETÖ). *Türk Psikoloji Yazıları*, 11(21): 15-25.
- Demir, S. (2018). *Lise Öğrencilerinde Akıllı Telefon Bağımlılığının Duygusal Zeka İle İlişkinin İncelenmesi* (Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi). Çukurova Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Adana.
- Dereli, E. ve Koçak, N. (2005). Okul Öncesi Eğitime Devam Eden 4-6 Yaş Arasındaki Çocukların İfade Edici Dil Düzeylerinin Bakım Tarzı Ve Anne-Baba Eğitim Düzeyi Açısından İncelenmesi (Konya İli Örneği). *Selçuk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 14: 245-253.
- Dilci, T., Arslan, A. ve Ersoy, M. (2019). 0-12 Yaş Aralığındaki Çocukların Dijital Bağımlılık Düzeylerinin Çeşitli Değişkenlere Göre Belirlenmesi. *Tarih Okulu Dergisi*, 38(12): 122-142.
- Dinç, M. (2010). *İnternet Bağımlılığı*. İstanbul: Ferfir Eğitim ve Yayıncılık.
- Doğan, U. ve Tosun, N. İ. (2016). Lise Öğrencilerinde Problemlili Akıllı Telefon Kullanımının Sosyal Kaygı Ve Sosyal Ağların Kullanımına Aracılık Etkisi. *Adıyaman Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 8(22): 99-128.
- DSM-V-TR, A. P. A. (2013). *Diagnostic And Statistical Manual Of Mental Disorders*. American Psychiatric Association.
- Durakoğlu, A. (2011). Maria Montessori'ye Göre Okul Öncesi Çocukluk Döneminin Özellikleri. *Dicle University Journal of Ziya Gokalp Education Faculty*, 16: 133-145.
- Dursun, A. (2010). *Okul Öncesi Dönemdeki Çocukların Davranış Problemleriyle Anne-Baba Tutumları Arasındaki İlişkinin İncelenmesi* (Yayımlanmamış Doktora Tezi) Dokuz Eylül Üniversitesi, İzmir.
- Ekici, T. (2010). Okulöncesi ve İlköğretim Döneminde Çocuklara Yönelik Ses Eğitimi. *Çankırı Karatekin Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 1(1): 159-182.
- Epstein, A. S. (2015). Using Technology Appropriately In The Preschool Classroom, <https://ccie-media.s3.amazonaws.com/exchangefocus/001-exchangefocus.pdf>

- Erdoğan, N. I., Yoleri, S. ve Tetik, G. (2017). Ebeveyn Tutumlarının Okul Öncesi Dönemdeki Çocukların Mizaç Özellikleri İle İlişkisinin İncelenmesi. *Mehmet Akif Ersoy Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 42: 226-239.
- Ergüleç, F. ve Kiremit F. R. (2019). Tablet Bilgisayarların Okul Öncesi Dönemde Resim Çiziminde Kullanılması. *Eğitimde Kuram ve Uygulama*, 15(1): 17-36.
- Ergüney, M. (2017). İnternetin Okul Öncesi Dönemdeki Çocuklar Üzerindeki Etkileri Hakkında Bir Araştırma. *Ulakbilge Sosyal Bilimler Dergisi*, 5(17): 1917-1938.
- Esgin, A. (2000). Yeni Bir Bağımlılık Türü: İnternet Kafeler. *Bilim ve Ütopya*, 74: 38-45.
- Field, A. (2009). *Exploratory Factor Analysis. Discovering Statistics Using SPSS*. 3rd ed. Thousand Oaks, CA: SAGE Publications.
- Filiz, Z. ve Yaprak, B. (2009). A Study On Classifying Parenting Styles Through Discriminant Analysis. *Journal of Theory and Practice in Education*, 5(2): 195-209.
- Fleming, M. J., Greentree, S., Cocotti-Muller, D., Elias, K. A. & Morrison, S. (2006). Safety İn Cyberspace: Adolescents' Safety And Exposure Online. *Youth & Society*, 38(2): 135-154.
- Frankenberg, W. K., Dodds, J. & Archer, P. (1990). Denver II Screening Manual. Denver: Denver Developmental Materials.
- Frankenburg, W. K. & Dodds, J. B. (1967). The Denver Developmental Screening Test. *The Journal Of Pediatrics*, 71(2): 181-191.
- Gallahue, D. L. (2010). Understanding motor development in children and youth. In *Proceedings of The 6th international scientific and expert symposium "Contemporary views on the Motor Development of a Child*, 17-23.
- Genç, M. M. Y. ve Fidan, A. (2017). Children, Parents And Tablets: Preschool Children's Tablet Use. *Pegem Eğitim ve Öğretim Dergisi. Pegem Journal of Education and Instruction*, 7(3): 367.

- Genç, Z. (2014). Parents' Perceptions About The Mobile Technology Use Of Preschool Aged Children. *Procedia-Social and Behavioral Sciences*, 146: 55-60.
- George, D. & Mallery, P. (2020). *IBM SPSS Statistics 26 Step by Step: A Simple Guide and Reference*. New York, NY: Routledge.
- Gönül, A. S. (2002). Patolojik İnternet Kullanımı. *Yeni Symposium*, 40(3): 105-110.
- Göymen, R. (2019). *Akıllı telefon bağımlılığı ve oyun bağımlılığı arasındaki ilişkinin incelenmesi* (Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi). Sakarya Üniversitesi, Sakarya.
- Griffiths, M. (2000). Internet Addiction-Time To Be Taken Seriously? *Addiction Research*, 8(5): 413-418.
- Griffiths, M. D. & Dancaster, I. (1995). The Effect Of Type A Personality On Physiological Arousal While Playing Computer Games. *Addictive Behaviors*, 20(4): 543-548.
- Grohol, J. M. (1999). Too Much Time Online: İnternet Addiction Or Healthy Social Interactions?. *Cyberpsychology And Behavior*, 2(5): 395-401.
- Grusec, J. E. (2006). Parents' Attitudes and Beliefs: Their Impact on Children's Development. *Encyclopedia On Early Childhood Development*.
- Gülay Taşçı, B. (2010). *Sokağın Günümüz Koşullarında Çocuk Oyun Alanı Olarak Ele Alınması Ve Değerlendirilmesi* (Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi). Dokuz Eylül Üniversitesi, İzmir.
- Gültekin, M. (2019). *İlkokul ve ortaokul son sınıf öğrencilerinin internet bağımlılık düzeylerinin incelenmesi (Adıyaman İli Örneği)* (Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi). İnönü Üniversitesi, Malatya.
- Gündoğdu, Z., Seytepe, Ö., Pelit, B. M., Doğru, H., Güner, B., Arıkız, E., Akçomak, Z., Kale, E. B., Moran, İ., Aydoğdu, G. ve Kaya, E. (2016). Okul Öncesi Çocuklarda Medya Kullanımı. *Kocaeli Üniversitesi Sağlık Bilimleri Dergisi*, 2(2): 6-10.

- Güngör, M. (2014). Okulöncesi Dönem Çocuklarının Televizyon İzleme Alışkanlıkları Ve Anne Baba Tutumları. *Mustafa Kemal Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 11(28): 199-216.
- Günüç, S. ve Atli, S. (2018). Parents' Views On The Impact Of Technology On 18 To 24-Month Old Infants. *Addicta: The Turkish Journal on Addictions*, 5(2): 205-226.
- Günüç, S. ve Kayri, M. (2010). Türkiye’de İnternet Bağımlılık Profili ve İnternet Bağımlılık Ölçeğinin Geliştirilmesi: Geçerlik-Güvenirlilik Çalışması. *Hacettepe Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 39(39): 220-232.
- Güven, F., Say, A., Sarı, İ., Sarı, E., Değirmenci, S., Külcü, N. U. (2012). Sosyoekonomik ZKTB Özelliklerin Denver-II Test Performansına Etkisi. *Zeynep Kamil Tıp Bülteni*, 43(3): 108-113.
- Güzeller, C. O. ve Coşguner, T. (2012). Development Of A Problematic Mobile Phone Use Scale For Turkish Adolescents. *Cyberpsychology, Behavior, and Social Networking*, 15(4): 205-211.
- Hair, J. F., Black, W. C., Babin, B. J., Anderson, R. E. (2014). Confirmatory Factor Analysis. *Multivariate Data Analysis*. 7th ed. New Jersey: Pearson Prentice Hall, p.599-638.
- Hawi, N. S. ve Samaha, M. (2017). Relationships Among Smartphone Addiction, Anxiety, And Family Relations. *Behaviour And Information Technology*, 36(10): 1046-1052.
- Henderson, E. C. (2000). *Understanding Addiction*. University Pres of Mississippi. 4-153: United Stated of America.
- Hirtz, P., & Starosta, W. (2002). Sensitive And Critical Periods Of Motor Co-Ordination Development And Its Relation To Motor Learning. *Journal Of Human Kinetics*, 7: 19-28.
- Horzum, M. B., Ayas, T. ve Balta, Ö. Ç. (2016). Çocuklar İçin Bilgisayar Oyun Bağımlılığı Ölçeği. *Türk Psikolojik Danışma ve Rehberlik Dergisi*, 3(30).
- Hu, L. T. & Bentler, P. M. (1999). Cut Off Criteria For Fit Indexes İn Covariance Structure Analysis: Conventional Criteria Versus New Alternatives. *Structural Equation Modeling: A Multidisciplinary Journal*, 6: 1-55.

- Huang, C. C., Wang, Y. M., Wu, T. W. & Wang, P. A. (2013). An Empirical Analysis Of The Antecedents And Performance Consequences Of Using The Moodle Platform. *International Journal of Information and Education Technology*, 3(2): 217-21.
- Hwang, Y. & Park, N. (2015). Adolescents' Characteristics and Motives in Predicting Problematic Mobile Phone Use. *International Telecommunications Policy Review*, 22(2): 49.
- İnanç, B. Y., Bilgin, M. ve Atıcı, M. K. (2017). *Gelişim Psikolojisi*. Ankara: Pegem Akademi, 4.baskı.
- Kahraman, Ö. G., Ceylan, Ş. ve Korkmaz, E. (2016). 0-3 Yaş Arası Çocukların Gelişimsel Değerlendirmelerinin Bazı Değişkenler Açısından İncelenmesi. *Mersin Üniversitesi Sağlık Bilimleri Dergisi*, 9(2): 60-69.
- Kahyaoğlu-Sut, H., Kurt, S., Uzal, Ö ve Özdilek, S. (2016). Effects Of Smartphone Addiction Level On Social And Educational Life In Health Sciences Students . *Eurasian Journal of Family Medicine*. 5(1): 13-9.
- Kapçı, E. ve Demirci, S. (2009). Anne-Baba Tutum Ölçeğinin 3–13 Yaş Aralığında Çocuğu Bulunan Annelerde Değerlendirilmesi. *XVIII. Ulusal Eğitim Bilimleri Kurultayı*, Ege Üniversitesi Eğitim Fakültesi: İzmir.
- Karaca, F. (2017). Üniversite Öğrencilerinin İnternet Bağımlılığı Düzeyleri ile Akıllı Telefon Kullanma Alışkanlıkları Arasındaki İlişkilerin İncelenmesi. *Mehmet Akif Ersoy Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, (44): 581-597.
- Karacaoğlu, D. (2019). *Çocuklarda bilgisayar oyun bağımlılığı ile aile ilişkileri arasındaki ilişkinin incelenmesi* (Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi). İstanbul Sebahattin Zaim Üniversitesi, İstanbul.
- Karagöz, Y. (2016). *SPSS 23 ve AMOS 23 Uygulamalı İstatistiksel Analizler*. Ankara: Nobel Akademik Yayıncılık.
- Kaya, A. B. (2013). *Çevrimiçi oyun bağımlılığı ölçeğinin geliştirilmesi: geçerlik ve güvenirlik çalışması* (Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi). Gaziosmanpaşa Üniversitesi, Tokat.
- Kaya, A., Bozaslan, H. ve Gülten, G. (2012). Üniversite Öğrencilerinin Anne-Baba Tutumlarının Problem Çözme Becerilerine, Sosyal Kaygı Düzeylerine Ve

Akademik Başarılarına Etkisi. *Dicle Üniversitesi Ziya Gökalp Eğitim Fakültesi Dergisi*, 18: 208-225.

Kaya, İ. (2017). Anne Babaların Çocuklarının Bilgi/İletişim Teknolojileri (Bit) Kullanımına Yönelik Yaklaşımları İle Çocukların Bu Teknolojileri Kullanım Alışkanlıkları Arasındaki İlişki. *Electronic Turkish Studies*, 12(23).

Kelleci, M., Güler, N., Sezer, H. ve Gölbaş, Z. (2009). Lise Öğrencilerinde İnternet Kullanma Süresinin Cinsiyet ve Psikiyatrik Belirtiler ile İlişkisi. *TAF Preventive Medicine Bulletin*, 8(3).

Kerbs, R. W. (2005). Social And Ethical Considerations İn Virtual Worlds. *The Electronic Library*, 23(5): 539-546.

Kırık, A. M. (2014). Aile ve Çocuk İlişkisinde İnternetin Yeri: Nitel Bir Araştırma. *Eğitim ve Öğretim Araştırmaları Dergisi*, 1(3): 337-347.

Kırman, A. ve Doğan, Ö. (2017). Anne-Baba Çocuk İlişkileri: Bir Meta-Sentez Çalışması. *Hacettepe Üniversitesi Sağlık Bilimleri Fakültesi Dergisi*, 4(1): 28-49.

Kısa, Ö. (2018). *Ortaokul Öğrencilerinde Yalnızlık Ve Sosyal Beceri Düzeyleri İle İnternet Bağımlılığı Arasındaki İlişkinin İncelenmesi* (Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi). Kırklareli Üniversitesi, Kırklareli.

Kızıldaş, E. ve Ertör, E. (2018). Okul Öncesi Eğitim Alan Çocukların Akıllı Telefon Kullanımı İle İlgili Aile Görüşlerinin İncelenmesi. *Uşak Üniversitesi Eğitim Araştırmaları Dergisi*, 4(2): 1-1.

Kim, D., Lee, Y., Lee, J., Nam, J. K. & Chung, Y. (2014). Development Of Korean Smartphone Addiction Proneness Scale For Youth. *PloS one*, 9(5).

Kirkorian, H. L., Wartella, E. A. & Anderson, D. R. (2008). Media And Young Children's Learning. *The Future of Children*, 18(1): 39-61.

Kline, R. B. (2011). *Principles And Practice Of Structural Equation Modeling*. New York: Guilford Press.

Koçak, H. ve Köse, Z. (2014). Ergenlerin Bilgisayar Oyunlarını Oynama Alışkanlıkları Ve Sosyalleşme Süreçleri Üzerine Bir Araştırma (Kütahya İli

- Örneği). *Dumlupınar Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*. Kütahya Özel Sayısı: 21-32.
- Kol, S. (2019). *Erken Çocuklukta Teknoloji Kullanımı*. Ankara: Pegem Akademi.
- Kraut, R., Kiesler, S., Boneva, B., Cummings, J., Helgeson, V. & Crawford, A. (2002). Internet paradox revisited. *Journal of social issues*, 58(1): 49-74.
- Kumcağız, H. ve Gündüz, Y. (2016). Relationship between Psychological WellBeing and Smartphone Addiction of University Students. *International Journal of Higher Education*,5(4):144-156.
- Kurt, B. (2019). *Okulöncesi dönem çocukların akıllı telefonlar ile oynadıkları giysi giydirme oyunları üzerine bir inceleme* (Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi). On Dokuz Mayıs Üniversitesi, Samsun.
- Kuru Turaşlı, N. (2011). Okulöncesi Çocuk Ve Benlik Algısı. *Okulöncesi Çocuk Ve İçinde*, 45-56.
- Küçük Şahin, İ. (2018). *Gelişimsel Oyun Terapisinin Okul Öncesi Dönemdeki Çocukların Dil Ve Sosyal Gelişim Düzeylerine Etkisinin İncelenmesi* (Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi). İstanbul Aydın Üniversitesi, İstanbul.
- Kwon, M., Lee, J. Y., Won, W. Y., Park, J. W., Min, J. A., Hahn, C., Gu, X., Choi, J. H. & Kim, D. J. (2013). Development and Validation of a Smartphone Addiction Scale (SAS). *PLoS ONE*; 8(2): e56936.
- Lejoyeux, M., Loughlin, M. & Ades, J. (2000). Epidemiology Of Behavioral Dependence: Literature Review And Results Of Original Studies. *European Psychiatry*, 15(2): 129-134.
- Ling, R. (2004). *The Mobile Connection: The Cell Phone's Impact On Society*. San Francisco: Morgan Kaufman Publishers.
- Livingstone, S. & Helsper, E. J. (2008). Parental Mediation Of Children's İnternet Use. *Journal Of Broadcasting And Electronic Media*, 52(4): 581-599.
- Livingstone, S. (2003). Children's Use Of The İnternet: Reflections On The Emerging Research Agenda. *New media and society*, 5(2): 147-166.

- Makas, Y. (2008). *Lise öğrenimi gören gençlerin internet kullanımının psikososyal durum ile ilişkisi* (Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi). Beykent Üniversitesi, İstanbul.
- Marks, I. (1990). Behavioural (Non-Chemical) Addictions. *British Journal Of Addiction*, 85(11): 1389-1394.
- McCloskey, M., Johnson, S. L., Benz, C., Thompson, D. A., Chamberlin, B., Clark, L. & Bellows, L. L. (2018). Parent Perceptions of Mobile Device Use Among Preschool-Aged Children in Rural Head Start Centers. *Journal Of Nutrition Education And Behavior*, 50(1): 83-89.
- Mesch, G. S. (2003). The Family And The Internet: The Israeli Case. *Social Science Quarterly*, 84(4): 1038-1050.
- Mitchell, P. (2000). Internet Addiction: Genuine Diagnosis Or Not?. *The Lancet*, 355(9204): 632.
- Morahan-Martin, J. (2005). Internet Abuse: Addiction? Disorder? Symptom? Alternative Explanations?. *Social Science Computer Review*, 23(1): 39-48.
- Muhammad, N. M., Schneider, M., Hill, A., & Yau, D. M. (2019). How the Use of iPad and Smartphones Creates Social Isolation. In *Society for Information Technology and Teacher Education International Conference* , 1060-1065. Association for the Advancement of Computing in Education (AACE).
- Mustafaoğlu, R. ve Yasacı, Z. (2018). Dijital Oyun Oynamanın Çocukların Ruhsal ve Fiziksel Sağlığı Üzerine Olumsuz Etkileri. *Bağımlılık Dergisi*, 19(3), 51-58.
- Mustafaoğlu, R., Zirek, E., Yasacı, Z. ve Özdiñler, A. R. (2018). Dijital Teknoloji Kullanımının Çocukların Gelişimi Ve Sağlığı Üzerine Olumsuz Etkileri. *Addicta: The Turkish Journal on Addictions*, 5(2): 1-21.
- Nie, N. H., Hillygus, D. S. & Erbring, L. (2002). Internet Use, İnterpersonal Relations, And Sociability. İn B. Wellman and C. Haythornthwaite (Eds.), *The Internet İn Everyday Life*, 215-243.
- Noyan, O. C., Darçın A. E.; Nurmedov, S. Yılmaz, O. ve Dilbaz, N. (2015). Akıllı Telefon Bağımlılığı Ölçeğinin Kısa Formunun Üniversite Öğrencilerinde Türkçe Geçerlilik Ve Güvenilirlik Çalışması. *Anadolu Psikiyatri Dergisi*, 16(1): 73-81.

- Ogelman, H. G., Önder, A., Seçer, Z. ve Erten, H. (2013). Anne Tutumlarının 5-6 Yaş Çocuklarının Sosyal Becerilerini Ve Okula Uyumlarının Yordayıcı Etkisi. *Selçuk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, (29): 143-152.
- Omrak, C. (2019). *Okul öncesi dönem çocuklarının bağlanma örüntüleri ve duygu düzenleme becerilerinin teknoloji kullanımıyla ilişkisi* (Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi). Maltepe Üniversitesi, İstanbul.
- Orhan, F. ve Akkoyunlu, B. (2004). İlköğretim Öğrencilerinin İnternet Kullanımları Üzerine Bir Çalışma. *Hacettepe Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 26(26): 107-116.
- Ögel, K. (2012). *İnternet Bağımlılığı: İnternetin Psikolojisini Anlamak ve Bağımlılıkla Başa Çıkmak*. İstanbul: İş Bankası Kültür Yayınları.
- Özgüven, İ. E. (2010). *Ailede İletişim Ve Yaşam*. Ankara: PDREM Yayınları.
- Özkan, A. (2019). *3-6 Yaş Çocuklarının Gelişimsel Değerlendirilmesi (İstanbul-Üsküdar İlçesi Örneği)* (Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi). Üsküdar Üniversitesi, İstanbul.
- Özkılıç Kabul, N. D. (2019). *Üç yaş çocuklarda teknolojik alet kullanımının sosyal beceri, oyun becerisi ve dil gelişimi üzerindeki etkilerinin incelenmesi* (Yayımlanmamış Doktora Tezi). Maltepe Üniversitesi, İstanbul.
- Öztürk, G. ve Şahin, F. (2019). Ebeveynlerin Akıllı Cihazlarda Kullanılan İçerik Tanımlama Standartları ile İlgili Farkındalıklarının İncelenmesi. *Gazi Üniversitesi Gazi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 39(1): 297-322.
- Öztürk, G. ve Şahin, F. (2019). Ebeveynlerin Akıllı Cihazlarda Kullanılan İçerik Tanımlama Standartları ile İlgili Farkındalıklarının İncelenmesi. *Gazi Üniversitesi Gazi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 39(1): 297-322.
- Özyürek, A. (2017). Okul Öncesi Çocuğa Sahip Anne-Babalara Yönelik “Çocuk Yetiştirmeye İlişkin Anne-Baba Görüşleri Ölçeği” ve “Anne-Baba Tutum Ölçeği” Geliştirme Çalışması. *Uluslararası Erken Çocukluk Eğitimi Çalışmaları Dergisi*, 2(1): 26-38.
- Özyürek, A. (2018a). Anne-Baba Çocuk Yetiştirme Tutumları Ve Üç Farklı Ölçek Geliştirme Çalışması. *Türkiye Sosyal Araştırmalar Dergisi*, 22(2): 659-676.

- Özyürek, A. (2018b). Okul Öncesi Çocukların Bilgisayar Teknolojileri Kullanımının Annelerin Görüşlerine Göre İncelenmesi. *Çocuk ve Gelişim Dergisi*, 2(2), 1-12.
- Özyürek, A. ve Tezel Şahin, F. (2005). 5-6 Yaş Grubunda Çocuğu Olan Ebeveynlerin Tutumlarının İncelenmesi. *Gazi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 25(2), 19-34.
- Özyürek, A., Yavuz, N. F., Begde, Z. ve Özkan, İ. (2017). Okul Öncesi Çocuğa Sahip Anne-Babaların Çocuk Yetiştirme Tutumlarının İki Farklı Bakış Açısından İncelenmesi. *International Congress on Politic, Economic and Social Studies*, 2.
- Palsson, C. (2017). Smartphones And Child İnjuries. *Journal of Public Economics*, 156: 200-213.
- Peker, A. ve Eroğlu, Y. (2015). Ergenlerde Algılanan Sosyal Destek Ve Siber Zorbalığa Eğilim Arasındaki İlişkiler: Arkadaştan Ve Öğretmenden Algılanan Sosyal Desteğin Aracı Rolü. *Turkish Studies*, 10(3): 759-778.
- Pham, B. & Lim, S. S. (2019). Vietnamese Pre-Schoolers' Tablet Use And Early Childhood Learning: An Ecological İncestigatıon. *Journal Of Children And Media*, 13(3): 241-259
- Plowman, L., McPake, J. & Stephen, C. (2010). The Technologisation Of Childhood? Young Children And Technology İn The Home. *Children and Society*, 24(1): 63-74.
- Poyraz, H. ve Dere, H. (2006). *Okul Öncesi Eğitimin İlke ve Yöntemleri*. İstanbul: Alfa Yayıncılık.
- Querido, J. G., Warner, T. D. & Eyberg, S. M. (2002). Parenting Styles And Child Behavior İn African American Families Of Preschool Children. *Journal of Clinical Child and Adolescent Psychology*, 31(2): 272-277.
- Radyo ve Televizyon Üst Kurulu (2013). Türkiye'de Çocukların Medya Kullanma Alışkanlıkları Araştırması (Yayın no: 18289), http://www.iletisim.gov.tr/uploads/docs/RTUK_Turkiyede_Cocukların_Medya_Kullanım_Alışkanlıkları_Araştırması_Eylul_2013.pdf

- Rhee, K. E., Lumeng, J. C., Appugliese, D. P., Kaciroti, N. & Bradley, R. H. (2006). Parenting styles and overweight status in first grade. *Pediatrics*, 117(6), 2047-2054.
- Russell, A., Aloa, V., Feder, T., Glover, A., Miller, H. & Palmer, G. (1998). Sex-Based Differences In Parenting Styles In A Sample With Preschool Children. *Australian Journal Of Psychology*, 50(2): 89-99.
- Saygılı, S. (2002). *Ergenlik Sorunları*. İstanbul: Elit Yayınları.
- Senemoğlu, N. (2010). *Gelişim Öğrenme ve Öğretim Kuramdan Uygulamaya*. (18. Baskı). Ankara: Pegem Akademi.
- Sezgin, E. ve Tonguç, G. (2016). Okul Öncesi Eğitimde Mobil Teknolojilerin Kullanılmasına Yönelik Örnek Bir Araştırma. *Eğitim ve Öğretim Araştırmaları Dergisi*, 5(34): 2146-9199.
- Shapira, N. A., Goldsmith, T. D., Keck, P. E., Khosla, U. M. & McElroy, S. L. (2000). Psychiatric Features Of Individuals With Problematic Internet Use. *Journal Of Affective Disorders*, 57(1-3): 267-272.
- Shklovski, I., Kraut, R. & Rainie, L. (2004). The Internet And Social Participation: Contrasting Cross-Sectional And Longitudinal Analyses. *Journal of Computer-Mediated Communication*, 10(1): JCMC1018.
- Souto, P. H. S., Santos, J. N., Leite, H. R., Hadders-Algra, M., Guedes, S. C., Nobre, J. N. P. & Morais, R. L. D. S. (2019). Tablet Use In Young Children Is Associated With Advanced Fine Motor Skills. *Journal Of Motor Behavior*, 1-8.
- Söyler, İ. (2019). *Ergenlerde akıllı telefon bağımlılığı ile kendilik algısı ve okula bağlanma arasındaki ilişki* (Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi). İstanbul Sebahattin Zaim Üniversitesi, İstanbul.
- Sümer, N., Gündoğdu Aktürk, E. ve Helvacı, E. (2010). Anne-Baba Tutum Ve Davranışlarının Psikolojik Etkileri: Türkiye’de Yapılan Çalışmalara Toplu Bakış. *Türk Psikoloji Yazıları*, 13(25): 42-59.
- Şahin, C. ve Korkmaz, Ö. (2011). İnternet Bağımlılığı Ölçeğinin Türkçeye Uyarlanması. *Selçuk Üniversitesi Ahmet Keleşoğlu Eğitim Fakültesi Dergisi*, 32: 101-115.

- Şakiroğlu, M. ve Akyol Poyraz, C. (2018). *Çocukları Sanal Dünyada (N) Koruma Kılavuzu* İstanbul: Hayykitap.
- Şalçı, O., Karakaya, K. ve Tatlışme, S. (2018). Akıllı Cihaz Kullanımının 3-6 Yaş Çocukların Gelişimine Etkisinin Okul Öncesi Öğretmenleri Görüşleri Açısından Değerlendirilmesi. *Karabük Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 4.
- Şata, M. ve Karip, F. (2017). Akıllı Telefon Bağımlılığı Ölçeği-Kısa Versiyonunun Ergenler İçin Türk Kültürüne Uyarlanması. *Cumhuriyet Uluslararası Eğitim Dergisi*, 6(4), 426-440.
- Şata, M., Çelik, İ., Ertürk, Z. ve Taş, E.U. (2016). Akıllı Telefon Bağımlılığı Ölçeği'nin (ATBÖ) Türk Lise Öğrencileri İçin Uyarlama Çalışması. *Eğitimde ve Psikolojide Ölçme ve Değerlendirme Dergisi*, 7(1): 156-169.
- Taner Derman, M., Ergişi Birgül, A. ve Şahin Zeteroğlu, E. (2019). Farklı Tekniklerle Sunulan Türkçe Dil Etkinliklerinin 48-60 Aylık Çocukların Dil Gelişimlerine Etkisinin İncelenmesi. *Electronic Turkish Studies*, 14(1).
- Taneri, P. O. ve Tiryakioğlu, Ö. (2015). Ortaokul 7. Ve 8. Sınıf Öğrencilerinin Sorunlu İnternet Kullanımı Ve Anne Baba Tutumları İlişkisinin İncelenmesi. *International Journal of Social Science*, 40: 205-223.
- Tariq, K., Tariq, R., Ayesha, A. H. & Shahid, M. (2019). Effects Of Smartphone Usage On Psychological Wellbeing Of School Going Children İn Lahore, Pakistan. *JPMA*. 69(7): 955-958.
- Taş, İ. ve Sevinç, H. (2019). Çocuklarda Aleksitimi, Bilgisayar Oyun Bağımlılığı ve Empatik Eğilim Arasındaki İlişki: Bir Yapısal Eşitlik Modellemesi. *AYNA Klinik Psikoloji Dergisi*, 6(3): 271-288.
- Taş, İ., Eker, H. ve Anlı, G. (2014). Orta Öğretim Öğrencilerinin İnternet Ve Oyun Bağımlılık Düzeylerinin İncelenmesi. *Online Journal Of Technology Addiction & Cyberbullying*, 1(2): 37-57.
- Taşlık, B. N. (2019). *Okul Öncesi Çocuklarının Müzik Etkinlikleri Sonucunda Sosyal Gelişimleri* (Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi). Gazi Üniversitesi,. Ankara.

- Tokel, S., Başer, D. ve İşler, V. (2013). Türkiye'deki Ebeveynlerin Çocuklarının İnternet Ve Sosyal Paylaşım Siteleri Kullanımına Yönelik Bilgi Seviyeleri Ve Algıları. *Mersin Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 9(1): 225-236.
- Toksoy, K. (2018). *Dijital Medyanın 18 Ay - 3 Yaş Arasındaki Çocukların Gelişimine Etkisi* (Uzmanlık Tezi). Gazi Üniversitesi, Ankara.
- Toran, M., Ulusoy, Z., Aydın, B., Deveci, T. ve Akbulut, A. (2016). Çocukların Dijital Oyun Kullanımına İlişkin Annelerin Görüşlerinin Değerlendirilmesi. *Kastamonu Education Journal*, 24(5): 2263.
- Tossell, C., Kortum, P., Shepard, C., Rahmati, A. & Zhong, L. (2015). Exploring Smartphone Addiction: Insights from Long-Term Telemetric Behavioral Measures. *International Journal of Interactive Mobile Technologies*, 9(2).
- Trawick-Smith, J. (2014). *Erken Çocukluk Döneminde Gelişim*. Berrin Akman (Çev. Ed.). Beşinci basımdan çeviri, Ankara: Nobel Yayın.
- Tuncer, N. (2001). İnternet, Çocuklar ve Yasalar. *Türk Kütüphaneciliği*, 15(4): 427-435.
- Turgut, E. (2016). *Çocukların Mobil İnternet Deneyimleri: Kullanım, Risk Faktörleri Ve Risklerle Başa Çıkma Stratejilerinin İncelenmesi* (Yayımlanmamış Doktora Tezi). Atatürk Üniversitesi, Erzurum.
- Turner, P. H. & Harris, M. B. (1984). Parental Attitudes And Preschool Children's Social Competence. *The Journal Of Genetic Psychology*, 144(1): 105-113.
- Türkiye İstatistik Kurumu (Tüik). (2013). 6-15 Yaş Grubu Çocuklarda Bilişim Teknolojileri Kullanımı ve Medya Araştırması, <http://tuik.gov.tr/PreHaberBultenleri.do?id=13569> adresinden edinilmiştir.
- Türkiye İstatistik Kurumu (Tüik). (2015). Hanehalkı Bilişim Teknolojileri Kullanım Araştırması Sonuçları, <http://tuik.gov.tr/PreHaberBultenleri.do?id=18660> adresinden edinilmiştir.
- Türkiye İstatistik Kurumu (Tüik). (2016). Hanehalkı Bilişim Teknolojileri Kullanım Araştırması Sonuçları, <http://tuik.gov.tr/PreHaberBultenleri.do?id=21779> adresinden edinilmiştir.

- Türkiye İstatistik Kurumu (Tüik). (2016). Hanelerde Bilişim Teknolojileri Bulunma Oranı Araştırması Sonuçları, <http://tuik.gov.tr/PreHaberBultenleri.do?id=21779> adresinden edinilmiştir.
- Türkiye İstatistik Kurumu (Tüik). (2017). Hanehalkı Bilişim Teknolojileri Kullanım Araştırması Sonuçları, <http://tuik.gov.tr/PreHaberBultenleri.do?id=24862> adresinden edinilmiştir.
- Türkiye İstatistik Kurumu (Tüik). (2018). Hanehalkı Bilişim Teknolojileri Kullanım Araştırması Sonuçları, <http://tuik.gov.tr/PreHaberBultenleri.do?id=24862> adresinden edinilmiştir.
- Türkiye İstatistik Kurumu (Tüik). (2019). Hanehalkı Bilişim Teknolojileri Kullanım Araştırması Sonuçları, <http://tuik.gov.tr/PreHaberBultenleri.do?id=30574> adresinden edinilmiştir.
- Ulusoy, A. ve Bostancı, M. (2014). Çocuklarda Sosyal Medya Kullanımı ve Ebeveyn Rolü. *The Journal Of Academic Social Science Studies International Journal Of Social Science*. 28: 559-572.
- Ulusoy, O. (2008). *Ergenlerde bilişim teknolojileri kullanımı ve saldırganlık ilişkisi* (Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi). Çukurova Üniversitesi, Adana.
- Uslu, İ. (2011). *Türkiye’de Aile Yapısı Araştırması 2011*. Aile ve Sosyal Politikalar Bakanlığı. Ankara: Afşaroğlu, 272-275.
- Ünal, M. (2009). The Place and Importance of Playgrounds in Child Development. *Inonu University Journal of the Faculty of Education*, 10(2).
- Ünal, M. H. (2015). *Ankara Yıldırım Beyazıt Üniversitesi Tıp Fakültesi öğrencilerinin akıllı telefon bağımlılık düzeylerinin belirlenmesi* (Yayımlanmamış Uzmanlık Tezi). Yıldırım Beyazıt Üniversitesi, Ankara.
- Üstündağ, A. (2019). 4-6 Yaş Arası Çocuklar Tarafından Tercih Edilen Dijital Oyunlar. *Çankırı Karatekin Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 10(2): 1-19.
- Valcke, M., Bonte, S., De Wever, B. & Rots, I. (2010). Internet Parenting Styles And The Impact On Internet Use Of Primary School Children. *Computers & Education*, 55(2): 454-464.

- Valcke, M., Schellens, T., Van Keer, H. & Gerarts, M. (2007). Primary School Children's Safe And Unsafe Use Of The Internet At Home And At School: An Exploratory Study. *Computers in Human Behavior*, 23(6): 2838-2850.
- Valentine, G. & Holloway, S. (2001). On-Line Dangers?: Geographies Of Parents' Fears For Children's Safety In Cyberspace. *The Professional Geographer*, 53(1): 71-83.
- We Are Social and Hootsuite (2019), <https://wearesocial.com/blog/2019/01/digital-2019-global-internet-use-accelerates>
- Winsler, A., Madigan, A. L., & Aquilino, S. A. (2005). Correspondence Between Maternal And Paternal Parenting Styles In Early Childhood. *Early childhood research quarterly*, 20(1): 1-12.
- Wu, A. M., Cheung, V. I., Ku, L. & Hung, E. P. (2013). Psychological Risk Factors Of Addiction To Social Networking Sites Among Chinese Smartphone Users. *Journal Of Behavioral Addictions*, 2(3): 160-166.
- Yalaz, K., Anlar, B. ve Bayoğlu, B. (2009). *Denver II Gelişimsel Tarama Testi "Türk Çocukları Standardizasyonu"*. Ankara: Gelişimsel Çocuk Nörolojisi Derneği.
- Yalçın, V. ve Erden, Ş. (2018). Okul Öncesi Çocuklarının Akıllı Cihaz Kullanma Durumları Üzerine Ebeveyn Algılarının İncelenmesi. *Erzincan Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 20(2): 461-480.
- Yavuzer, H. (2005). *Çocuk Psikolojisi*. İstanbul: Remzi Kitabevi.
- Yazıcı, E. ve Gençer, E. (2016). Okul Öncesi Çocukların Bilgi ve İletişim Teknolojileriyle Etkileşiminin Bazı Değişkenler Yönünden İncelenmesi. *Kastamonu Education Journal*, 24(5): 2235.
- Yengil, E., Güner, P. D. ve Topakkaya, Ö. K. (2019). Okul Öncesi Çocuklarda ve Ebeveynlerinde Teknolojik Cihaz Kullanımı. *Mustafa Kemal Üniversitesi Tıp Dergisi*, 10(36): 14-19.
- Yeşilyaprak, B. (1993). Kişilik Gelişiminde Ailesel Faktörlerin Etkisine İlişkin Bir Araştırma. *Sosyal Politika Çalışmaları Dergisi*, 3(3).

- Yılmaz, A. (2000). Anne-Baba Tutum Ölçeğinin Güvenirlik Ve Geçerlik Çalışması. *Çocuk ve Gençlik Ruh Sağlığı Dergisi*, 7(3): 160-172.
- Yılmaz, G., Şar, A. H. ve Civan, S. (2015). Ergenlerde Mobil Telefon Bağımlılığı İle Sosyal Kaygı Arasındaki İlişkinin İncelenmesi. *Online Journal of Technology Addiction and Cyberbullying*, 2(2): 20-37.
- Yoo, H. J., Cho, S. C., Ha, J., Yune, S. K., Kim, S. J., Hwang, J., Chung, A, Sung, Y. H. & Lyoo, I. K. (2004). Attention Deficit Hyperactivity Symptoms And İnternet Addiction, *Psychiatry and Clinical Neurosciences*. 58: 487-494.
- Young, K. S. (1996). Psychology Of Computer Use: XL. Addictive Use Of The İnternet: A Case That Breaks The Stereotype. *Psychological Reports*, 79(3): 899-902.
- Young, K. S. (1998). İnternet Addiction: The Emergence Of A New Clinical Disorder. *Cyberpsychology And Behavior*, 1(3): 237-244.
- Young, K. S. (1999). İnternet Addiction: Symptoms, Evaluation And Treatment, [http:// www.netaddiction.com/articles/symptoms](http://www.netaddiction.com/articles/symptoms).
- Young, K. S. (1999). *İnternet Addiction: Symptoms, Evaluation And Treatment. Innovations İn Clinical Practice: A Source Book*, 17: 19-31.
- Yu, J. J., Kim, H. & Hay, I. (2013). Understanding Adolescents' Problematic İnternet Use From A Social/Cognitive And Addiction Research Framework. *Computers in Human Behavior*, 29(6): 2682-2689.
- Zehir, H., Zehir, K., Yalçın, F. A. ve Yalçın, M. (2019). Okul Öncesi Dönemde Çocukların Teknolojik Araç Kullanımı ve Ailelerin Bu Araçların Kullanımını Sınırlandırmada Kullandığı Stratejiler. *Current Research in Education*, 5(2): 88-103.

Ek 2

Araştırma İzni

T.C.
İSTANBUL VALİLİĞİ
İl Millî Eğitim Müdürlüğü

Sayı : 59090411-20-E.12129756
Konu : Anket ve Araştırma İzin Talebi

25/06/2019

VALİLİK MAKAMINA

- İlgi: a) 29.05.2019 tarihli ve 10598812 Gelen Evrak No'lu dilekçe.
b) MEB. Yen. ve Eğ. Tk. Gn. Md. 22.08.2017 tarih ve 12607291/ 2017/25 No'lu Gen.
c) Millî Eğitim Müdürlüğü Araştırma ve Anket Komisyonunun 24.06.2019 tarihli tutanağı.

İstanbul Sabahattin Zaim Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü yüksek lisans öğrencisi Deniz Tuğçe URFA'nın "Okul Öncesi Dönem Çocuklarının Akıllı Telefon/Tablet Kullanım Alışkanlıkları ve Buna Yönelik Anne Baba Tutumları" konulu tezi kapsamında, ilimiz genelinde bulunan okul öncesi eğitim kurumlarında; anket uygulama istemi hakkındaki ilgi (a) dilekçe ve ekleri Müdürlüğümüzce incelenmiştir.

Araştırmacının söz konusu talebi; bilimsel amaç dışında kullanılmaması, uygulama sırasında bir örneği müdürlüğümüzde muhafaza edilen mühürlü ve imzalı veri toplama araçlarının kurumlarımıza araştırmacı tarafından ulaştırılarak uygulanması, katılımcıların gönüllülük esasına göre seçilmesi, araştırma sonuç raporunun müdürlüğümüzden izin alınmadan kamuoyuyla paylaşılmaması koşuluyla, okul idarelerinin denetim, gözetim ve sorumluluğunda, eğitim-öğretimi aksatmayacak şekilde ilgi (b) Bakanlık emri esasları dâhilinde uygulanması, sonuçtan Müdürlüğümüze rapor halinde (CD formatında) bilgi verilmesi kaydıyla Müdürlüğümüzce uygun görülmektedir.

Makamlarınızca da uygun görülmesi halinde olurlarınıza arz ederim.

Levent YAZICI
İl Millî Eğitim Müdürü

- Ek:
1- Genelge.
2- Komisyon Tutanağı.

OLUR
25/06/2019

Ahmet Hamdi USTA
Vali a.
Vali Yardımcısı

İl Millî Eğitim Müdürlüğü Binbirdirek M. İmran Öktem Cad.
No:1 Eski Adliye Binası Sultanahmet Fatih/İstanbul
E-Posta: sgb34@meb.gov.tr

A. BALTA VHKİ
Tel: (0 212) 455 04 00-239

Bu evrak güvenli elektronik imza ile imzalanmıştır. <https://evraksorgu.meb.gov.tr> adresinden 9f3d-1e94-3516-8133-0cb4 kodu ile teyit edilebilir.

Ek 3

Veli Bilgilendirme ve Onam Formu

Sayın veli,

Tez çalışmamız kapsamında “okul öncesi dönem çocuklarının akıllı telefon/tablet kullanım alışkanlıkları ve buna yönelik anne baba tutumlarını “ ölçmek amacıyla oluşturduğumuz ölçek tarafınızca doldurulmalıdır. Ölçeği doldururken maddeleri içtenlikle yanıtlamanız çalışmanın güvenilir sonuçlar vermesi açısından önemlidir. Bununla birlikte tarafınıza verilecek olan kişisel bilgi formunda yer alan soruları çocuğunuzun, sizin ve eşinizin durumunu göz önünde bulundurarak cevaplandırmanızdır. Verdiğiniz cevaplar kesinlikle gizli kalacak, sonuçları yalnızca araştırmaya yön vermesi amacıyla isimsiz olarak kullanılacaktır. Yapılacak olan araştırma kapsamında çocuğunuza Denver-2 Gelişimsel Tarama Envanteri uygulanacaktır. Bu konuda onay ve izin verdiğinizizi gösterecek olan bu belgeyi bilgilendirmeyi okuyarak imzalamanız durumunda sizi ve çocuğunuzu çalışmaya dahil edeceğimizi bildirir, desteğiniz için teşekkür ederiz.

Deniz Tuğçe URFA

deniztugceyilmaz@gmail.com

Doç. Dr. Azize Nilgün CANEL

Bilgilendirme metnini okudum. Çocuğuma Denver-2 testinin uygulanmasına ve sonuçlarının araştırma kapsamında kullanılmasına izin veriyorum.

Veli ad-soyad:

İmza:

Ek 4

Kişisel Bilgi Formu

KİŞİSEL BİLGİ FORMU

Sayın veliler, aşağıda sorulan bilgileri araştırmamızın sağlıklı sonuçlar verebilmesi için içtenlikle yanıtlamanızı istiyoruz. Vermiş olduğunuz bilgiler kesinlikle hiçbir yerde paylaşılmayacak, gizli kalacak, sadece araştırmaya katkı sağlaması amacıyla kullanılacaktır. Araştırmamıza katıldığınız ve destek verdiğiniz için teşekkür ederiz.

1. Yaşınız:

2. Çocuğa Yakınlık Dereceniz: () Anne () Baba

3. Çocuğunuzun Yaşı:

4. Çocuğunuzun cinsiyeti: () Kız () Erkek

5. Eğitim Durumunuz: () İlköğretim () Lise () Ön Lisans () Lisans () Lisans Üstü

6. Eşinizin Eğitim Durumu: () İlköğretim () Lise () Ön Lisans () Lisans () Lisans Üstü

7. Çocuğunuzun Günlük Akıllı Telefon/Tablet Kullanma Süresi (Saat olarak belirtiniz):

8. Sizin Günlük Akıllı Telefon/Tablet Kullanma Süreniz (Saat olarak belirtiniz):

9. Eşinizin Günlük Akıllı Telefon/ Tablet Kullanma Süresi (Saat olarak belirtiniz):

10. Çocuğunuzun Akıllı Telefon/Tablet Vakit Geçirdiği Aktivite

() Oyun () Video Diğer.....

11. Çocuğunuzla bir gün içerisinde ödev ve ders çalışma dışında ne kadar zaman geçirirsiniz? (Saat olarak belirtiniz)

12. Çocuğunuz okula gittiği ve akıllı telefon/tablet kullandığı zamanlar dışında ne yapar?

() Kitap Okur () Spor yapar () Sokakta oyun oynar () Bir hobisi var

() Akıllı telefon/tablet kullanmadan ev içerisinde oyun oynar () Hiçbir şey yapmaz

() Diğer.....

Denver Uygulayıcı Belgesi

No: 2018-562

YETERLİLİK BELGESİ

Sayın Deniz Tuğçe Ufca

DENVER II GELİŞİMSEL TARAMA TESTİ*
uygulanmalı eğitim programını başarıyla tamamlamıştır.

Prof. Dr. Banu ANLAR
Hacettepe Üniversitesi Tıp Fakültesi
Çocuk Sağlığı ve Hastalıkları Anabilim Dalı
Çocuk Nörolojisi Bölümü

Prof. Dr. Kalbiye YALAZ
Gelişimsel Çocuk Nörolojisi
Derneği Başkanı

* Zeka testi olarak uygulanmaz.

Ek 6

Akıllı telefon/tablet Kullanım Alışkanlıkları Aile Ölçeği (madde havuzu)

Her sorunun karşısında bulunan; (1) Hiç katılmıyorum (2) Katılmıyorum (3) Kararsızım (4) Kısmen katılıyorum ve (5) Tamamen katılıyorum anlamına gelmektedir.						
1	Çocuğum akıllı telefon-tablet kullanmadığı zaman kendini gergin ve huzursuz hisseder.	1	2	3	4	5
2	Çocuğum akıllı telefon-tablet kullanmadığı zaman sınırlı olur.	1	2	3	4	5
3	Çocuğum gergin olduğunda, ağladığında akıllı telefon-tablet kullanmak onu rahatlatır.	1	2	3	4	5
4	Çocuğum istediği zaman akıllı telefon-tablet kullanamazsa öfkelenir.	1	2	3	4	5
5	Çocuğum akıllı telefon-tablet kullanacağı zaman gelene kadar sabırsızlanır.	1	2	3	4	5
6	Çocuğum genel olarak zamanını akıllı telefon-tablet kullanarak geçirmek ister.	1	2	3	4	5
7	Çocuğum arkadaşlarıyla veya bizimle vakit geçirmektense akıllı telefon-tablet kullanarak vakit geçirmeyi tercih eder.	1	2	3	4	5
8	Çocuğum gittiğimiz başka yerlerde de akıllı telefon-tablet kullanmak konusunda ısrarcıdır.	1	2	3	4	5
9	Çocuğum akıllı telefon-tableti elinden aldığımda veya almak istediğimde tepki gösterir ve vermek istemez.	1	2	3	4	5
10	Akıllı telefon-tablet kullanmak çocuğumun kendini mutlu hissetmesini sağlar.	1	2	3	4	5
11	Çocuğum akıllı telefon-tabletinde yapmak istediği eylem engellendiğinde öfkelenir veya ağlar.	1	2	3	4	5
12	Çocuğum akıllı telefon-tablet kullanmadığında arkadaşları ile kavga eder.	1	2	3	4	5
13	Çocuğum akıllı telefon-tablet kullanmadığında benimle tartışır.	1	2	3	4	5
14	Çocuğum akıllı telefon-tablet kullanırken zamanın nasıl geçtiğinin farkına varamaz.	1	2	3	4	5
15	Çocuğum akıllı telefon-tablet kullanırken onu bırakması için uyarsam bile başından kalmak istemez.	1	2	3	4	5
16	Çocuğumla akıllı telefon-tablet ile geçireceği zaman konusunda hep tartışma yaşarız.	1	2	3	4	5
17	Çocuğum yemek yemek, tuvalete gitmek gibi temel ihtiyaçlarını bile akıllı telefon-tablet kullanırken aksatır.	1	2	3	4	5
18	Çocuğum bunu planlasak bile her seferinde akıllı telefon-tablet kullanma süresini uzatmak ister.	1	2	3	4	5
19	Çocuğum yataktan kalkar kalkmaz aklıma gelen ilk şey akıllı telefon-tableti ile vakit geçirmek olur.	1	2	3	4	5
20	Çocuğum farklı ortamlarda iken bile akıllı telefon-tablet ile geçireceği vakti düşünür.	1	2	3	4	5
21	Çocuğumun akıllı telefon-tablette geçirdiği vakitten dolayı şikayet ederim.	1	2	3	4	5
22	Çocuğum akıllı telefon-tablet kullanmak için benimle sürekli pazarlık halindedir.	1	2	3	4	5
23	Çocuğum akıllı telefon-tablet kullanımı ile ilgili planladığımız süreye hiçbir zaman uymaz.	1	2	3	4	5

24	Çocuğum akıllı telefon-tablet kullanırken sürenin bittiğini kabullenemez.	1	2	3	4	5
25	Çocuğum akıllı telefon-tablet başında geçirdiği vakitten dolayı bizimle daha az zaman geçirir.	1	2	3	4	5
26	Çocuğum akıllı telefon-tablet ile zaman geçirmeyi arkadaşları ile zaman geçirmekten daha çok tercih eder.	1	2	3	4	5
27	Çocuğum akıllı telefon-tablet kullanmak için birlikte yapacağımız etkinlikleri yapmak istemez.	1	2	3	4	5
28	Çocuğum sokakta oyun oynamak yerine akıllı telefon-tabletle zaman geçirmeyi seçer.	1	2	3	4	5
29	Çocuğum zamanın büyük çoğunluğunu akıllı telefon-tablet başında geçirdiği için bizimle zaman geçirmesine vakit kalmaz.	1	2	3	4	5
30	Çocuğum akıllı telefon-tabletle geçirdiği zamandan dolayı yerine getirmesi gereken sorumluluklarını aksatır.	1	2	3	4	5
31	Çocuğum akıllı telefon-tabletle geçirdiği zamandan dolayı gelişim görevlerini tam olarak tamamlayamaz.	1	2	3	4	5
32	Çocuğumun en iyi arkadaşı akıllı telefon-tablettir.	1	2	3	4	5
33	Çocuğum gerçek oyunlar oynamak ve aktiviteler yapmak yerine akıllı telefon-tablette zaman geçirir.	1	2	3	4	5
34	Çocuğum bizimle sohbet etmek yerine akıllı telefon-tabletle zaman geçirmeyi ister.	1	2	3	4	5
35	Çocuğum akıllı telefon-tabletle geçirdiği zamandan dolayı çevresindeki kişilerle iletişim kurmayı reddeder.	1	2	3	4	5
36	Çocuğum akıllı telefon-tablet kullanırken kendisini bambaşka bir dünyada gibi hisseder.	1	2	3	4	5
37	Çocuğum akıllı telefon-tablet kullanırken çevresi ile kopuk haldedir.	1	2	3	4	5
38	Çocuğum akıllı telefon-tablet ile geçireceği zamanda kendi başına olmak ister.	1	2	3	4	5
39	Çocuğum ne kadar imkan sunsam da bir sosyal etkinliğe katılmak yerine akıllı telefon-tablet ile vakit geçirmek ister.	1	2	3	4	5
40	Çocuğum akıllı telefon-tablet kullanmadığı zamanlarda kendisini yalnız hisseder.	1	2	3	4	5
41	Çocuğum akıllı telefon-tabletle geçirdiği zaman dışında hep uyumak veya yalnız kalmak ister.	1	2	3	4	5
42	Akıllı telefon-tablet çocuğumun ayrılmaz bir parçasıdır.	1	2	3	4	5
43	Çocuğum akıllı telefon-tablet kullanırken çevre ile iletişim onun için çok zor hale gelir.	1	2	3	4	5
44	Çocuğum evde akıllı telefon-tablet kullanabilmek için sürekli bu cihazları takip eder.	1	2	3	4	5
45	Çocuğum arkadaşlarıyla veya kardeşleriyle vakit geçirmektense akıllı telefon-tabletle vakit geçirmeyi tercih eder.	1	2	3	4	5
46	Çocuğum için akıllı telefon-tablet başındayken ihtiyaçlarını karşılamak için (tuvalete gitmek, yemek yemek vb.) onu bırakmak zorunda kalmak can sıkıcıdır.	1	2	3	4	5
47	Çocuğum günlük yaşamının büyük bir kısmında akıllı telefon-tablet vardır.	1	2	3	4	5
48	Akıllı telefon-tablet olmadan çocuğumu sakinleştirmek çok zordur.	1	2	3	4	5
49	Çocuğum gün içerisinde istediği kadar akıllı telefon-tabletle vakit geçirmezse hırçın olur.	1	2	3	4	5
50	Çocuğum akıllı telefon-tablet kullanma konusunda çok istekli ve ısrarcıdır.	1	2	3	4	5

Ek 7

Akıllı Telefon/Tablet Kullanım Alışkanlıkları Aile Ölçeği 47 Maddelik Form

Her sorunun karşısında bulunan; (1) Hiç katılmıyorum (2) Katılmıyorum (3) Kararsızım (4) Kısmen katılıyorum ve (5) Tamamen katılıyorum anlamına gelmektedir.						
1	Çocuğum bir sebeple akıllı telefon/tablet kullanamadığı günlerde kendini gergin ve huzursuz hisseder.	1	2	3	4	5
2	Çocuğum bir sebeple akıllı telefon/tablet kullanamadığı günlerde sinirli olur.	1	2	3	4	5
3	Çocuğum gergin olduğunda, ağladığında akıllı telefon/tablet kullanması onu rahatlatır.	1	2	3	4	5
4	Çocuğum istediği zaman akıllı telefon/tablet kullanamazsa öfkelenir.	1	2	3	4	5
5	Çocuğum akıllı telefon/tablet kullanacağı zaman gelene kadar sabırsızlanır.	1	2	3	4	5
6	Çocuğum evdeki zamanını akıllı telefon/tablet kullanarak geçirmek ister.	1	2	3	4	5
7	Çocuğum bizimle vakit geçirmektense akıllı telefon/ tablet kullanarak vakit geçirmeyi tercih eder.	1	2	3	4	5
8	Çocuğum gittiğimiz yerlerde de akıllı telefon/tablet kullanmak konusunda ısrarcıdır.	1	2	3	4	5
9	Çocuğum akıllı telefon/tableti elinden aldığımda veya almak istediğimde tepki gösterir ve vermek istemez.	1	2	3	4	5
10	Çocuğum akıllı telefon/tabletinde yapmak istediği eylem engellendiğinde öfkelenir veya ağlar.	1	2	3	4	5
11	Çocuğum akıllı telefon/tablet kullanmadığında arkadaşlarına karşı saldırgan davranır.	1	2	3	4	5
12	Çocuğumun akıllı telefon/tablet kullanmasını engellemek istediğimde hırçınlaşır.	1	2	3	4	5
13	Çocuğum akıllı telefon/tablet kullanırken kendisini kaptırdığı için zamanın nasıl geçtiğinin farkına varamaz.	1	2	3	4	5
14	Çocuğum akıllı telefon/tablet kullanırken onu bırakması için uyarsam bile başından kalkmak istemez.	1	2	3	4	5
15	Çocuğumla akıllı telefon/tablet ile geçireceği zaman konusunda hep tartışma yaşarız.	1	2	3	4	5
16	Çocuğum yemek yemek, tuvalete gitmek gibi temel ihtiyaçlarını bile akıllı telefon/tablet kullanırken aksatır.	1	2	3	4	5
17	Çocuğum bunu planlasak bile her seferinde akıllı telefon/tablet kullanma süresini uzatmak ister.	1	2	3	4	5
18	Çocuğum yataktan kalkar kalkmaz aklına gelen ilk şey akıllı telefon/tableti ile vakit geçirmek olur.	1	2	3	4	5
19	Çocuğum farklı ortamlarda iken bile akıllı telefon/tablet ile geçireceği vakti düşünür.	1	2	3	4	5
20	Çocuğum akıllı telefon/tabletle geçirdiği zaman dışında hep yalnız kalmak ister.	1	2	3	4	5
21	Çocuğum akıllı telefon/tablet kullanmak için benimle sürekli pazarlık halindedir.	1	2	3	4	5
22	Çocuğum akıllı telefon/tablet kullanımını ile ilgili planladığımız süreye hiçbir zaman uymaz.	1	2	3	4	5
23	Çocuğum akıllı telefon/tablet kullanırken sürenin bittiğini kabullenemez.	1	2	3	4	5
24	Çocuğum akıllı telefon/tablet başında geçirdiği vakitten dolayı bizimle daha az zaman geçirir.	1	2	3	4	5
25	Çocuğum akıllı telefon/tablet ile zaman geçirmeyi arkadaşları ile zaman geçirmekten daha çok tercih eder.	1	2	3	4	5

26	Çocuğum akıllı telefon/tablet kullanmak için birlikte yapacağımız etkinlikleri yapmak istemez.	1	2	3	4	5
27	Çocuğum sokakta oyun oynamak yerine akıllı telefon/tabletle zaman geçirmeyi seçer.	1	2	3	4	5
28	Çocuğum zamanın büyük çoğunluğunu akıllı telefon/tablet başında geçirdiği için bizimle zaman geçirmesine vakit kalmaz.	1	2	3	4	5
29	Çocuğum akıllı telefon/tabletle geçirdiği zamandan dolayı yerine getirmesi gereken sorumluluklarını aksatır.	1	2	3	4	5
30	Çocuğumun en iyi arkadaşı akıllı telefon/tablettir.	1	2	3	4	5
31	Çocuğum gerçek oyunlar oynamak ve aktiviteler yapmak yerine akıllı telefon/tablette zaman geçirir.	1	2	3	4	5
32	Çocuğum bizimle sohbet etmek yerine akıllı telefon/tabletle zaman geçirmeyi ister.	1	2	3	4	5
33	Çocuğum akıllı telefon/tabletle geçirdiği zamandan dolayı çevresindeki kişilerle iletişim kurmayı reddeder.	1	2	3	4	5
34	Çocuğum akıllı telefon/tablet kullanırken kendisini bambaşka bir dünyaya dalmış gibi davranır.	1	2	3	4	5
35	Çocuğum akıllı telefon/tablet kullanırken çevresi ile kopuk haldedir.	1	2	3	4	5
36	Çocuğum akıllı telefon/tablet ile geçireceği zamanda kimseyle iletişim kurmak istemez.	1	2	3	4	5
37	Çocuğum ne kadar imkan sunsam da bir sosyal etkinliğe katılmak yerine akıllı telefon/tablet ile vakit geçirmek ister.	1	2	3	4	5
38	Çocuğum akıllı telefon/tablet kullanmadığı zamanlarda kendisini yalnız hisseder.	1	2	3	4	5
39	Çocuğum akıllı telefon/tabletle geçirdiği zaman dışında hep uyumak veya dinlenmek ister.	1	2	3	4	5
40	Akıllı telefon/tablet çocuğumun ayrılmaz bir parçasıdır.	1	2	3	4	5
41	Çocuğum akıllı telefon/tablet kullanırken çevre ile iletişim onun için çok zor hale gelir.	1	2	3	4	5
42	Çocuğum evde akıllı telefon/tablet kullanabilmek için sürekli bu cihazları takip eder.	1	2	3	4	5
43	Çocuğum arkadaşlarıyla veya kardeşleriyle vakit geçirmektense akıllı telefon/tabletle vakit geçirmeyi tercih eder.	1	2	3	4	5
44	Çocuğum için akıllı telefon/tablet başındayken ihtiyaçlarını karşılamak için (tualete gitmek, yemek yemek vb.) onu bırakmak zorunda kalmak can sıkıcıdır.	1	2	3	4	5
45	Çocuğum günlük yaşamının büyük bir kısmında akıllı telefon/tablet vardır.	1	2	3	4	5
46	Akıllı telefon/tablet olmadan çocuğumu sakinleştirmek çok zordur.	1	2	3	4	5
47	Çocuğum akıllı telefon/tablet kullanma konusunda çok istekli ve ısrarcıdır.	1	2	3	4	5

Ek 8

Akıllı Telefon/Tablet Kullanım Alışkanlığı Aile Ölçeği 28 Maddelik Form

Her sorunun karşısında bulunan; (1) Hiç katılmıyorum (2) Katılmıyorum (3) Kararsızım (4) Kısmen katılıyorum ve (5) Tamamen katılıyorum anlamına gelmektedir.						
1	Çocuğum bir sebeple akıllı telefon/tablet kullanmadığı günlerde kendini gergin ve huzursuz hissediyor.	1	2	3	4	5
2	Çocuğum bir sebeple akıllı telefon/tablet kullanmadığı günlerde sinirli olur.	1	2	3	4	5
3	Çocuğum istediği zaman akıllı telefon/tablet kullanamazsa öfkelenir.	1	2	3	4	5
4	Çocuğum akıllı telefon/tablet kullanacağı zaman gelene kadar sabırsızlanır.	1	2	3	4	5
5	Çocuğum evdeki zamanını akıllı telefon/tablet kullanarak geçirmek ister.	1	2	3	4	5
6	Çocuğumla akıllı telefon/tablet ile geçireceği zaman konusunda hep tartışma yaşarız.	1	2	3	4	5
7	Çocuğum bunu planlasak bile her seferinde akıllı telefon/tablet kullanma süresini uzatmak ister.	1	2	3	4	5
8	Çocuğum yataktan kalkar kalkmaz aklına gelen ilk şey akıllı telefon/tableti ile vakit geçirmek olur.	1	2	3	4	5
9	Çocuğum akıllı telefon/tablet kullanma konusunda çok istekli ve ısrarcıdır.	1	2	3	4	5
10	Çocuğum farklı ortamlarda iken bile akıllı telefon/tablet ile geçireceği vakti düşünür.	1	2	3	4	5
11	Çocuğum akıllı telefon/tabletle geçirdiği zaman dışında hep yalnız kalmak ister.	1	2	3	4	5
12	Çocuğum akıllı telefon/tablet ile zaman geçirmeyi arkadaşları ile zaman geçirmekten daha çok tercih eder.	1	2	3	4	5
13	Çocuğum akıllı telefon/tablet kullanmak için birlikte yapacağımız etkinlikleri yapmak istemez.	1	2	3	4	5
14	Çocuğum sokakta oyun oynamak yerine akıllı telefon/tabletle zaman geçirmeyi seçer.	1	2	3	4	5
15	Çocuğum zamanın büyük çoğunluğunu akıllı telefon/tablet başında geçirdiği için bizimle zaman geçirmesine vakit kalmaz.	1	2	3	4	5
16	Çocuğumun en iyi arkadaşı akıllı telefon/tablettir.	1	2	3	4	5
17	Çocuğum gerçek oyunlar oynamak ve aktiviteler yapmak yerine akıllı telefon/tablette zaman geçirir.	1	2	3	4	5
18	Çocuğum bizimle sohbet etmek yerine akıllı telefon/tabletle zaman geçirmeyi ister.	1	2	3	4	5
19	Çocuğum akıllı telefon/tabletle geçirdiği zamandan dolayı çevresindeki kişilerle iletişim kurmayı reddeder.	1	2	3	4	5
20	Çocuğum ne kadar imkan sunsam da bir sosyal etkinliğe katılmak yerine akıllı telefon/tablet ile vakit geçirmek ister.	1	2	3	4	5
21	Çocuğum akıllı telefon/tablet kullanmadığı zamanlarda kendisini yalnız hisseder.	1	2	3	4	5
22	Çocuğum akıllı telefon/tabletle geçirdiği zaman dışında hep uyumak veya dinlenmek ister.	1	2	3	4	5
23	Akıllı telefon/tablet çocuğumun ayrılmaz bir parçasıdır.	1	2	3	4	5
24	Çocuğum arkadaşlarıyla veya kardeşleriyle vakit geçirmektense akıllı telefon/tabletle vakit geçirmeyi tercih eder.	1	2	3	4	5
25	Çocuğum akıllı telefon/tablet kullanırken kendisini bambaşka bir dünyaya dalmış gibi davranır.	1	2	3	4	5
26	Çocuğum akıllı telefon/tablet kullanırken çevresi ile kopuk haldedir.	1	2	3	4	5
27	Çocuğum akıllı telefon/tablet ile geçireceği zamanda kimseyle iletişim kurmak istemez.	1	2	3	4	5
28	Çocuğum akıllı telefon/tablet kullanırken çevre ile iletişim onun için çok zor hale gelir.	1	2	3	4	5

Ek 9

Akıllı Telefon/Tablet Kullanım Alışkanlıkları Aile Ölçeği

Her sorunun karşısında bulunan; (1) Hiç katılmıyorum (2) Katılmıyorum (3) Kararsızım (4) Kısmen katılıyorum ve (5) Tamamen katılıyorum anlamına gelmektedir.						
1	Çocuğum bir sebeple akıllı telefon/tablet kullanamadığı günlerde kendini gergin ve huzursuz hisseder.	1	2	3	4	5
2	Çocuğum istediği zaman akıllı telefon/tablet kullanamazsa öfkelenir.	1	2	3	4	5
3	Çocuğum akıllı telefon/tablet kullanacağı zaman gelene kadar sabırsızlanır.	1	2	3	4	5
4	Çocuğum evdeki zamanını akıllı telefon/tablet kullanarak geçirmek ister.	1	2	3	4	5
5	Çocuğumla akıllı telefon/tablet ile geçireceği zaman konusunda hep tartışma yaşarız.	1	2	3	4	5
6	Çocuğum bunu planlasak bile her seferinde akıllı telefon/tablet kullanma süresini uzatmak ister.	1	2	3	4	5
7	Çocuğum yataktan kalkar kalkmaz aklına gelen ilk şey akıllı telefon/tableti ile vakit geçirmek olur.	1	2	3	4	5
8	Çocuğum akıllı telefon/tablet kullanma konusunda çok istekli ve ısrarcıdır.	1	2	3	4	5
9	Çocuğum akıllı telefon/tabletle geçirdiği zaman dışında hep yalnız kalmak ister.	1	2	3	4	5
10	Çocuğum akıllı telefon/tablet ile zaman geçirmeyi arkadaşları ile zaman geçirmekten daha çok tercih eder.	1	2	3	4	5
11	Çocuğum akıllı telefon/tablet kullanmak için birlikte yapacağımız etkinlikleri yapmak istemez.	1	2	3	4	5
12	Çocuğum zamanın büyük çoğunluğunu akıllı telefon/tablet başında geçirdiği için bizimle zaman geçirmesine vakit kalmaz.	1	2	3	4	5
13	Çocuğum gerçek oyunlar oynamak ve aktiviteler yapmak yerine akıllı telefon/tablette zaman geçirir.	1	2	3	4	5
14	Çocuğum akıllı telefon/tabletle geçirdiği zamandan dolayı çevresindeki kişilerle iletişim kurmayı reddeder.	1	2	3	4	5
15	Çocuğum akıllı telefon/tablet kullanmadığı zamanlarda kendisini yalnız hisseder.	1	2	3	4	5
16	Akıllı telefon/tablet çocuğumun ayrılmaz bir parçasıdır.	1	2	3	4	5
17	Çocuğum arkadaşlarıyla veya kardeşleriyle vakit geçirmektense akıllı telefon/tabletle vakit geçirmeyi tercih eder.	1	2	3	4	5
18	Çocuğum akıllı telefon/tablet kullanırken kendisini bambaşka bir dünyaya dalmış gibi davranır.	1	2	3	4	5
19	Çocuğum akıllı telefon/tablet kullanırken çevresi ile kopuk haldedir.	1	2	3	4	5
20	Çocuğum akıllı telefon/tablet ile geçireceği zamanda kimseyle iletişim kurmak istemez.	1	2	3	4	5
21	Çocuğum akıllı telefon/tablet kullanırken çevre ile iletişim onun için çok zor hale gelir.	1	2	3	4	5

Ek 10

Akıllı Telefon/Tablet Kullanım Alışkanlıklarında Anne Baba Tutumları Ölçeği (Madde Havuzu)

Her sorunun karşısında bulunan; (1) Hiç katılmıyorum (2) Katılmıyorum (3) Kararsızım (4) Kısmen katılıyorum ve (5) Tamamen katılıyorum anlamına gelmektedir.						
1	Çocuğumun daha kolay yemek yemesini sağlamak için akıllı telefon-tablet kullanmasına izin veririm.	1	2	3	4	5
2	Yorgun olduğumda çocuğumun sakin kalmasını sağlamak için akıllı telefon-tablet kullanmasına izin veririm.	1	2	3	4	5
3	Çocuğumun uykuya dalmasını kolaylaştırdığı için akıllı telefon- tablet kullanmasına izin veririm.	1	2	3	4	5
4	Çocuğum akıllı telefon- tableti eğitim amaçlı kullanmak istediğinde onu bunun için desteklerim.	1	2	3	4	5
5	Kendime zaman ayırmak istediğimde çocuğumun akıllı telefon-tablette zaman geçirmesine izin veririm.	1	2	3	4	5
6	Çocuğuma ayıramadığım zamanı telafi etmek amacıyla akıllı telefon- tablet kullanmasına izin veririm.	1	2	3	4	5
7	Çocuğumun ağlamasını engellemek için akıllı telefon- tablet kullanmasına izin veririm.	1	2	3	4	5
8	Çocuğumun davranışlarını kontrol etmek için akıllı telefon-tablet kullanmasına izin veririm.	1	2	3	4	5
9	Çocuğumun yaptığı olumlu davranışlar karşılığında ödül olarak akıllı telefon-tablet kullanmasına izin veririm.	1	2	3	4	5
10	Çocuğumun istenmeyen davranışları karşısında ona akıllı telefon-tablet kullanmama cezası veririm.	1	2	3	4	5
11	Çocuğumun kardeşleriyle veya arkadaşlarıyla yaşadığı anlaşmazlıklarda durumun yatışması için akıllı telefon-tablet kullanmasına izin veririm.	1	2	3	4	5
12	Çocuğumun sorduğu sorular karşısında cevap veremeyeceğimi düşündüğüm için akıllı telefon-tabletten yararlanmasına izin veririm.	1	2	3	4	5
13	Akıllı telefon ve tabletin çocuğuma benden daha çok bilgi verdiğini düşündüğüm için kullanmasına izin veririm.	1	2	3	4	5
14	Akıllı telefon-tabletin bizim öğretilmediğimiz şeyleri çocuğumuza öğretebileceğini düşündüğüm için çocuğumun kullanmasına izin veririm.	1	2	3	4	5
15	Çocuğumun sakinleşmesinde akıllı telefon ve tablet bana yardımcı olduğu için çocuğumun kullanmasına izin veririm.	1	2	3	4	5
16	Çocuğum akıllı telefon-tablet kullanmak istediğinde ona hayır diyemem.	1	2	3	4	5
17	Çocuğumun isteklerini karşılamak için onun akıllı telefon-tablet kullanmasına izin veririm.	1	2	3	4	5
18	Akıllı telefon-tablet kullanımı konusunda kuralları ev sakinleri olarak birlikte belirleriz.	1	2	3	4	5
19	Çocuğumun çağı takip etmesini istediğim için akıllı telefon-tablet kullanmasına izin veririm.	1	2	3	4	5
20	Çocuğuma iş durumumdan dolayı fazla vakit ayıramadığım için zamanını akıllı telefon- tablet kullanarak geçirmesine izin veririm.	1	2	3	4	5
21	Çocuğumun yalnız kalmasını istemediğim için onun akıllı telefon-tablet kullanmasına izin veririm.	1	2	3	4	5
22	Çocuğumun kendini yalnız hissetmemesi için akıllı telefon-tablet kullanmasına izin veririm.	1	2	3	4	5
23	Akıllı telefon-tablet çocuğum için iyi bir arkadaştır.	1	2	3	4	5
24	Çocuğumun sosyalleşmesini sağlamak için akıllı telefon-tablet kullanmasına izin veririm.	1	2	3	4	5
25	Çocuğumun gelişimini eksiksiz bir şekilde devam ettirebilmesi için akıllı telefon-tablet kullanmasını desteklerim.	1	2	3	4	5

26	Çocuğumun akıllı telefon-tabletle vakit geçirmesine asla izin vermem.	1	2	3	4	5
27	Çocuğum akıllı telefon-tablette istediği kadar vakit geçirebilir, ona bu konuda sınır koymam.	1	2	3	4	5
28	Çocuğumun akıllı telefon-tablette ne kadar zaman geçirmesi gerektiği konusunda kararsız kalırım.	1	2	3	4	5
29	Eşim ve ben çocuğumun akıllı telefon-tablette ne kadar zaman geçireceği konusunda ortak karar veririz.	1	2	3	4	5
30	Çocuğum ancak benim istediğim süre ve içerik dahilinde akıllı telefon-tableti kullanabilir.	1	2	3	4	5
31	Çocuğumun akıllı telefon-tablet kullanmasına zaman zaman izin verirken zaman zaman izin vermem.	1	2	3	4	5
32	Akıllı telefon-tablet kullanımı konusunda çocuğumun fikirlerini ve isteklerini önemserim.	1	2	3	4	5
33	Akıllı telefon-tablet kullanımı konusunda kuralları ev sakinleri olarak birlikte belirleriz.	1	2	3	4	5
34	Çocuğumun akıllı telefon-tablet kullanımında kullanması için karar verilen süreyi aştığını fark ederim.	1	2	3	4	5
35	Çocuğumun dışarıya çıkıp vakit geçirmesinden evde akıllı telefon-tablet kullanarak kontrolüm altında olmasını tercih ederim.	1	2	3	4	5
36	Çocuğumun benden, eşimden, öğretmeninden ve çevresinden öğrenemediği şeyleri öğrenmesini sağladığı için akıllı telefon-tablet kullanımını onaylarım.	1	2	3	4	5
37	Çocuğum akıllı telefon-tabletle meşgul olurken zamanın çok hızlı geçtiğini fark ederim.	1	2	3	4	5
38	Arkadaşlarımla özgür bir şekilde zaman geçirebilmek için çocuğumun akıllı telefon-tablet kullanmasına izin veririm.	1	2	3	4	5
39	Eve misafir geldiğinde rahat olabilmek için çocuğumun akıllı telefon-tablet kullanmasına izin veririm.	1	2	3	4	5
40	Çocuğum benimle inatlaşarak sınırlarımın bozulmasına sebep olduğunda onunla tartışmamak için akıllı telefon-tablet kullanımına izin veririm.	1	2	3	4	5
41	Çocuğumun akıllı telefon-tablet kullanım süresini planlama konusunda her defasında başarısız olurum.	1	2	3	4	5
42	Çocuğumun akıllı telefon-tabletle geçirdiği zamanın daha az olması gerektiğini düşünüyorum.	1	2	3	4	5
43	Çocuğumun akıllı telefon-tabletle geçirdiği zamanın yaşına ve gelişim dönemine uygun olduğunu düşünüyorum.	1	2	3	4	5
44	Çocuğumun akıllı telefon-tablette geçirdiği süre ile ilgili onunla sık sık tartışırız.	1	2	3	4	5
45	Çocuğuma akıllı telefon-tablet konusunda koyacağımız kurallarda aile üyeleri olarak anlaşmazlığa düşeriz.	1	2	3	4	5
46	Çocuğumla nasıl eğlenceli vakit geçirebileceğimi bilmediğim için onun akıllı telefon-tablet kullanarak eğlenmesine izin veririm.	1	2	3	4	5
47	Akıllı telefon-tablet kullanımının çocuğumun güvenliği için tehdit edici bir durum olduğunu düşünürüm.	1	2	3	4	5
48	Çocuğum akıllı telefon-tablet kullanırken onun güvende olduğunu bilirim.	1	2	3	4	5
49	Akıllı telefon-tablet kullanımını n çocuğumun motor becerilerini geliştirdiğini düşünürüm.	1	2	3	4	5
50	Bana göre çocuğumun akıllı telefon-tablet kullanabilmesi onun yetenekli bir çocuk olduğunu gösterir.	1	2	3	4	5
51	Akıllı telefon-tablet kullanımının çocuğumun bilişsel gelişimini olumlu yönde etkilediğini düşünürüm.	1	2	3	4	5
52	Akıllı telefon-tablet kullanımının çocuğumun el-göz koordinasyonunu geliştirdiğini düşünürüm.	1	2	3	4	5
53	Çocukların akıllı telefon- tablet kullanabilmeleri onların ne kadar zeki olduklarının işaretidir.	1	2	3	4	5
54	Çocuğumun akıllı telefon-tablette geçirdiği keyifli vakti ona başka türlü veremediğimi düşünüyorum.	1	2	3	4	5
55	Çocuğum akıllı telefon-tablet kullanacağı vakti planlarken bu durum benim kontrolümdedir.	1	2	3	4	5
56	Ailemizde akıllı telefon-tablette geçirilen süre belirli ve sınırlıdır.	1	2	3	4	5

57	Akıllı telefon-tablet kullanarak geçirilen vaktin aile üyelerimiz için faydalı olduğunu düşünürüm.	1	2	3	4	5
58	Akıllı telefon-tablet beni çocuğumla yaşadığım zor anlardan (uyumaması, yemek yememesi, söz dinlememesi vb.) kurtarır.	1	2	3	4	5
59	Çocuğuma akıllı telefon-tablet konusunda koyacağımız kurallarda aile üyeleri olarak anlaşmazlığa düşeriz.	1	2	3	4	5
60	Çocuğumun akıllı telefon-tablet kullanmasının onun hayal dünyasını ve yaratıcılığını geliştirdiğini düşünürüm.	1	2	3	4	5
61	Kendime vakit ayırabilmek için çocuğumun akıllı telefon-tablet kullanmasına izin veririm.	1	2	3	4	5
62	Çocuğum akıllı telefon-tablet kullanmak istediğinde ona görevler veririm ve yapıp yapmama durumuna göre kullanmasına izin veririm.	1	2	3	4	5
63	Eşim ve ben çocuğumun akıllı telefon-tablette ne kadar zaman geçireceği konusunda ortak karar veririz.	1	2	3	4	5
64	Çocuğumun arkadaşlarının faydalandığı olanaklardan geri kalmaması için akıllı tablet-telefon kullanmasına izin veririm.	1	2	3	4	5
65	Çocuğum için akıllı telefon-tablet kullanmanın eğlenceli bir aktivite olduğunu düşünürüm.	1	2	3	4	5

Ek 11

Akıllı Telefon/Tablet Kullanım Alışkanlıklarında Anne Baba Tutumları Ölçeği 62 Maddelik Form

Her sorunun karşısında bulunan; (1) Hiç katılmıyorum (2) Katılmıyorum (3) Kararsızım (4) Kısmen katılıyorum ve (5) Tamamen katılıyorum anlamına gelmektedir.						
1	Çocuğumun daha kolay yemek yemesini sağlamak için akıllı telefon/tablet kullanmasına izin veririm.	1	2	3	4	5
2	Yorgun olduğumda çocuğumun sakin kalmasını sağlamak için akıllı telefon/tablet kullanmasına izin veririm.	1	2	3	4	5
3	Çocuğumun uykuya dalmasını kolaylaştırdığı için akıllı telefon/tablet kullanmasına izin veririm.	1	2	3	4	5
4	Çocuğum akıllı telefon/tableti eğitim amaçlı kullanmak istediğinde onu bunun için desteklerim.	1	2	3	4	5
5	Kendime zaman ayırmak istediğimde çocuğumun akıllı telefon/tablette zaman geçirmesine izin veririm.	1	2	3	4	5
6	Çocuğuma ayıramadığım zamanı telafi etmek amacıyla çocuğumu mutlu edeceğini düşündüğüm için onun akıllı telefon/tablet kullanmasına izin veririm.	1	2	3	4	5
7	Çocuğumun ağlamasını engellemek için akıllı telefon/tablet kullanmasına izin veririm.	1	2	3	4	5
8	Çocuğuma istediğim davranışı yaptırabilmek için akıllı telefon/tablet kullanmasına izin veririm.	1	2	3	4	5
9	Çocuğuma akıllı telefon/tablet konusunda koyacağımız kurallarda anne-baba olarak anlaşmazlığa düşeriz.	1	2	3	4	5
10	Çocuğumun istenmeyen davranışları karşısında ona akıllı telefon/tablet kullanmama cezası veririm.	1	2	3	4	5
11	Çocuğumun kardeşleriyle veya arkadaşlarıyla yaşadığı anlaşmazlıklarda durumun yatışması için akıllı telefon/tablet kullanmasına izin veririm.	1	2	3	4	5
12	Çocuğumun sorduğu sorular karşısında cevap veremeyeceğimi düşündüğüm için akıllı telefon/tabletten yararlanmasına izin veririm.	1	2	3	4	5
13	Akıllı telefon/tabletin çocuğuma benden daha çok bilgi verdiğini düşündüğüm için kullanmasına izin veririm.	1	2	3	4	5
14	Akıllı telefon/tabletin bizim öğretilmediğimiz şeyleri çocuğumuza öğretebileceğini düşündüğüm için çocuğumun kullanmasına izin veririm.	1	2	3	4	5
15	Çocuğumun sakinleşmesinde akıllı telefon/tablet bana yardımcı olduğu için çocuğumun kullanmasına izin veririm.	1	2	3	4	5
16	Çocuğum gereksiz veya yanlış zamanlarda akıllı telefon/tablet kullanmak istediğinde ona hayır diyemem.	1	2	3	4	5
17	Çocuğumun isteklerini karşılamak için onun akıllı telefon/tablet kullanmasına izin veririm.	1	2	3	4	5
18	Çocuğumun arkadaşlarının faydalandığı olanaklardan geri kalmaması için akıllı tablet/telefon kullanmasına izin veririm.	1	2	3	4	5
19	Çocuğumun çağı takip etmesini istediğim için akıllı telefon/tablet kullanmasına izin veririm.	1	2	3	4	5
20	Çocuğuma iş durumumdan dolayı fazla vakit ayıramadığım için zamanını akıllı telefon/tablet kullanarak geçirmesine izin veririm.	1	2	3	4	5
21	Çocuğumun yalnız kalmasını istemediğim için onun akıllı telefon/tablet kullanmasına izin veririm.	1	2	3	4	5
22	Çocuğumu akıllı tablet/telefonun zararlı içeriklerinden koruyabildiğimi düşünüyorum.	1	2	3	4	5
23	Akıllı telefon/tablet çocuğum için iyi bir arkadaştır.	1	2	3	4	5
24	Çocuğumun sosyalleşmesini sağlamak için akıllı telefon/tablet kullanmasına izin veririm.	1	2	3	4	5

25	Çocuğumun gelişimini eksiksiz bir şekilde devam ettirebilmesi için akıllı telefon/tablet kullanmasını desteklerim.	1	2	3	4	5
26	Çocuğumun akıllı telefon/tabletle vakit geçirmesine asla izin vermem.	1	2	3	4	5
27	Çocuğum akıllı telefon/tablette istediği kadar vakit geçirebilir, ona bu konuda sınır koymam.	1	2	3	4	5
28	Çocuğumun akıllı telefon/tablette ne kadar zaman geçirmesi gerektiği konusunda kararsız kalırım.	1	2	3	4	5
29	Çocuğum ancak benim istediğim süre ve içerik dahilinde akıllı telefon/tableti kullanabilir.	1	2	3	4	5
30	Çocuğumun akıllı telefon/tablet kullanmasına zaman zaman izin verirken zaman zaman izin vermem.	1	2	3	4	5
31	Akıllı telefon/tablet kullanımı konusunda çocuğumun fikirlerini ve isteklerini önemserim.	1	2	3	4	5
32	Çocuğumun akıllı telefon/tablet kullanımında kullanması için karar verilen süreyi aştığını fark ederim.	1	2	3	4	5
33	Çocuğumun dışarıya çıkıp vakit geçirmesinden evde akıllı telefon/tablet kullanarak kontrolüm altında olmasını tercih ederim.	1	2	3	4	5
34	Çocuğumun akıllı tablet/telefon elindeyken neyle uğraştığını her zaman bilirim.	1	2	3	4	5
35	Arkadaşlarıyla özgür bir şekilde zaman geçirebilmek için çocuğumun akıllı telefon/tablet kullanmasına izin veririm.	1	2	3	4	5
36	Eve misafir geldiğinde rahat olabilmek için çocuğumun akıllı telefon/tablet kullanmasına izin veririm.	1	2	3	4	5
37	Çocuğum benimle inatlaşarak sınırlarımın bozulmasına sebep olduğunda onunla tartışmamak için akıllı telefon/tablet kullanmasına izin veririm.	1	2	3	4	5
38	Çocuğumun akıllı telefon/tablet kullanım süresini planlama konusunda her defasında başarısız olurum.	1	2	3	4	5
39	Çocuğumun akıllı telefon/tabletle geçirdiği zamanın daha az olması gerektiğini düşünüyorum.	1	2	3	4	5
40	Akıllı telefon-tablet kullanımı konusunda kuralları ev sakinleri olarak birlikte belirleriz.	1	2	3	4	5
41	Çocuğumun akıllı telefon/tablette geçirdiği süre ile ilgili onunla sık sık tartışırız.	1	2	3	4	5
42	Çocuğum için akıllı telefon/tablet kullanmanın eğlenceli bir aktivite olduğunu düşünürüm.	1	2	3	4	5
43	Çocuğumla nasıl eğlenceli vakit geçirebileceğimi bilmediğim için onun akıllı telefon/tablet kullanarak eğlenmesine izin veririm.	1	2	3	4	5
44	Akıllı telefon/tablet kullanmasının çocuğumun güvenliği için tehdit edici bir durum olduğunu düşünürüm.	1	2	3	4	5
45	Çocuğum akıllı telefon/tablet kullanırken onun güvende olduğunu bilirim.	1	2	3	4	5
46	Akıllı telefon/tablet kullanmasının çocuğumun motor becerilerini geliştirdiğini düşünürüm.	1	2	3	4	5
47	Bana göre çocuğumun akıllı telefon/tablet kullanabilmesi onun yetenekli bir çocuk olduğunu gösterir.	1	2	3	4	5
48	Akıllı telefon/tablet kullanmasının çocuğumun bilişsel gelişimini olumlu yönde etkilediğini düşünürüm.	1	2	3	4	5
49	Akıllı telefon/tablet kullanmasının çocuğumun el-göz koordinasyonunu geliştirdiğini düşünürüm.	1	2	3	4	5
50	Çocukların akıllı telefon/tablet kullanabilmeleri onların ne kadar zeki olduklarının işaretidir.	1	2	3	4	5
51	Çocuğumun akıllı telefon/tablette geçirdiği keyifli vakti ona başka türlü veremediğimi düşünüyorum.	1	2	3	4	5
52	Çocuğum akıllı telefon/tablet kullanacağı vakti planlarken bu durum benim kontrolümdedir.	1	2	3	4	5
53	Ailemizde akıllı telefon/tablette geçirilen süre belirli ve sınırlıdır.	1	2	3	4	5
54	Akıllı telefon-tablet kullanarak geçirilen vaktin aile üyelerimiz için faydalı olduğunu düşünürüm.	1	2	3	4	5
55	Akıllı telefon/tablet beni çocuğumla yaşadığım zor anlardan (uyumaması, yemek yememesi, söz dinlememesi vb.) kurtarır.	1	2	3	4	5
56	Çocuğumun akıllı telefon/tablet kullanmasının onun hayal dünyasını ve	1	2	3	4	5

	yaratıcılığını geliştirdiğini düşünürüm.					
57	Çocuğumun akıllı tablet/telefonla geçirdiği süreyi kontrol edebildiğimi düşünüyorum.	1	2	3	4	5
58	Çocuğum akıllı telefon/tablet kullanmak istediğinde ona görevler veririm ve yapıp yapmama durumuna göre kullanmasına izin veririm.	1	2	3	4	5
59	Çocuğumu akıllı tablet/telefonun zararlı içeriklerinden koruyabilmek için bir planım var.	1	2	3	4	5
60	Çocuğumun yaptığı olumlu davranışlar karşılığında ödül olarak akıllı telefon/tablet kullanmasına izin veririm.	1	2	3	4	5
61	Eşim ve ben çocuğumun akıllı telefon/tablette ne kadar zaman geçireceği konusunda ortak karar veririz.	1	2	3	4	5
62	Çocuğumun akıllı telefon/tabletle geçirdiği zamanın yaşına ve gelişim dönemine uygun olup olmadığını kontrol ederim.	1	2	3	4	5

Ek 12

Akıllı Telefon/Tablet Kullanım Alışkanlıklarında Anne Baba Tutumları Ölçeği

Her sorunun karşısında bulunan; (1) Hiç katılmıyorum (2) Katılmıyorum (3) Kararsızım (4) Kısmen katılıyorum ve (5) Tamamen katılıyorum anlamına gelmektedir.						
1	Çocuğumun daha kolay yemek yemesini sağlamak için akıllı telefon/tablet kullanmasına izin veririm.	1	2	3	4	5
2	Yorgun olduğumda çocuğumun sakin kalmasını sağlamak için akıllı telefon/tablet kullanmasına izin veririm.	1	2	3	4	5
3	Kendime zaman ayırmak istediğimde çocuğumun akıllı telefon/tablette zaman geçirmesine izin veririm.	1	2	3	4	5
4	Çocuğumun ağlamasını engellemek için akıllı telefon/tablet kullanmasına izin veririm.	1	2	3	4	5
5	Çocuğumun kardeşleriyle veya arkadaşlarıyla yaşadığı anlaşmazlıklarda durumu yatışması için akıllı telefon/tablet kullanmasına izin veririm.	1	2	3	4	5
6	Çocuğumun sakinleşmesinde akıllı telefon/tablet bana yardımcı olduğu için çocuğumun kullanmasına izin veririm.	1	2	3	4	5
7	Arkadaşlarıyla özgür bir şekilde zaman geçirebilmek için çocuğumun akıllı telefon/tablet kullanmasına izin veririm.	1	2	3	4	5
8	Eve misafir geldiğinde rahat olabilmek için çocuğumun akıllı telefon/tablet kullanmasına izin veririm.	1	2	3	4	5
9	Akıllı telefon/tablet beni çocuğumla yaşadığım zor anlardan (uyumaması, yemek yememesi, söz dinlememesi vb.) kurtarır.	1	2	3	4	5
10	Çocuğum için akıllı telefon/tablet kullanmanın eğlenceli bir aktivite olduğunu düşünürüm.	1	2	3	4	5
11	Akıllı telefon/tablet kullanmasının çocuğumun motor becerilerini geliştirdiğini düşünürüm.	1	2	3	4	5
12	Akıllı telefon/tablet kullanmasının çocuğumun bilişsel gelişimini olumlu yönde etkilediğini düşünürüm.	1	2	3	4	5
13	Akıllı telefon/tablet kullanmasının çocuğumun el-göz koordinasyonunu geliştirdiğini düşünürüm.	1	2	3	4	5
14	Çocuğumun akıllı telefon/tablet kullanmasının onun hayal dünyasını ve yaratıcılığını geliştirdiğini düşünürüm.	1	2	3	4	5
15	Akıllı telefon-tablet kullanımı konusunda kuralları ev sakinleri olarak birlikte belirleriz.	1	2	3	4	5
16	Çocuğum akıllı telefon/tablet kullanacağı vakti planlarken bu durum benim kontrolümdedir.	1	2	3	4	5
17	Ailemizde akıllı telefon/tablette geçirilen süre belirli ve sınırlıdır.	1	2	3	4	5
18	Çocuğumun akıllı tablet/telefonla geçirdiği süreyi kontrol edebildiğimi düşünüyorum.	1	2	3	4	5
19	Çocuğumu akıllı tablet/telefonun zararlı içeriklerinden koruyabilmek için bir planım var.	1	2	3	4	5
20	Eşim ve ben çocuğumun akıllı telefon/tablette ne kadar zaman geçireceği konusunda ortak karar veririz.	1	2	3	4	5
21	Çocuğumun akıllı telefon/tabletle geçirdiği zamanın yaşına ve gelişim dönemine uygun olup olmadığını kontrol ederim.	1	2	3	4	5
22	Çocuğumun sorduğu sorular karşısında cevap veremeyeceğimi düşündüğüm için akıllı telefon/tabletten yararlanmasına izin veririm.	1	2	3	4	5
23	Akıllı telefon/tabletin çocuğuma benden daha çok bilgi verdiğini düşündüğüm için kullanmasına izin veririm.	1	2	3	4	5
24	Akıllı telefon/tabletin bizim öğretmediğimiz şeyleri çocuğumuza öğretebileceğini düşündüğüm için çocuğumun kullanmasına izin veririm.	1	2	3	4	5

ÖZGEÇMİŞ

Deniz Tuğçe URFA

İletişim Bilgileri: deniztugceyilmaz@gmail.com

A.EĞİTİM:

Yüksek Lisans: İstanbul Sabahattin Zaim Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Rehberlik ve Psikolojik Danışmanlık Bölümü, 2019-2020, İstanbul.

Lisans: Mehmet Akif Ersoy Üniversitesi, Eğitim Fakültesi, Rehberlik ve Psikolojik Danışmanlık Anabilim Dalı, 2009-2013, Burdur.

B. MESLEKİ DENEYİM

Fatih İlkokulu, İstanbul/Ümraniye, 2018-Halen.

Yamanevler Ortaokulu, İstanbul/Ümraniye, 2015- 2018.

Ahmet Zeki Atalay Ortaokulu, Zonguldak/Alaplı, 2013-2015.

C.YAYINLAR

Urfa, D. T. ve Urfa, O. (2017). Ortaokullarda Kaynaştırma Öğrencilerinin Egzersiz ve Spora Katılım Durumlarının İncelenmesi, *Uluslararası Egzersiz ve Spor Bilimleri Kongresi*, Dijital Poster Bildiri.

Urfa, D. T. ve Urfa, O. (2018). Dangkal Filminin Feminist Terapi Yaklaşımına Göre İncelenmesi, *Uluslararası Sosyal Araştırmalar Dergisi*, 11 (59): 684-690.

Urfa, O. ve Urfa, D. T. (2019). Kısaltılmış Genel Tutum Ve İnanç Ölçeği'nin Türkçeye Uyarlanması. *Uluslararası Türk Eğitim Bilimleri Dergisi*, 12: 53-61.

Akın, A., Urfa, D. T. ve Aksoy, Ö. (2018). İlişkisel Ruminasyon Ölçeği (İRÖ) Türkçe Formu: Geçerlik ve Güvenirlik Çalışması, *1. Uluslararası Öğrenme, Öğretim ve Eğitim Araştırmaları Kongresi Bildiri Kitabı*, 107-110.

Akın, A., Urfa, D. T. ve Tepe, T. (2018). Kaygılı Öz-Açıklamalar Ölçeği (KÖAÖ) Türkçe Formu: Geçerlik ve Güvenirlik Çalışması, *1. Uluslararası Öğrenme, Öğretim ve Eğitim Araştırmaları Kongresi Bildiri Kitabı*, 111-113.

Akın, A., Urfa, D. T. ve Sezgin, A. (2018). Rotterdam Duygusal Zeka Ölçeği (RDZÖ) Türkçe Formu: Geçerlik ve Güvenirlik Çalışması, *1. Uluslararası Öğrenme, Öğretim ve Eğitim Araştırmaları Kongresi Bildiri Kitabı*, 114-116.

Urfa, D. T., Akın, A. ve Ertürk, E. (2018). Duygusal Manipülasyon Ölçeği (DMÖ) Türkçe Formu: Geçerlik ve Güvenirlik Çalışması, *Stratejik ve Sosyal Araştırmalar Sempozyumu Bildiriler Kitabı*, 113-118.

Urfa, D. T., Akın, A. ve Baysal, A. (2018). Motivasyonu Düzenleme Ölçeği (MDÖ) Türkçe Formu: Geçerlik ve Güvenirlik Çalışması, *Stratejik ve Sosyal Araştırmalar Sempozyumu Bildiriler Kitabı*, 107-112.

Urfa, D. T., Akın, A., ve Tepe, T. (2018). Psikolojik Flört Şiddeti Ölçeği (PFŞÖ) Türkçe Formu: Geçerlik ve Güvenirlik Çalışması, *Stratejik ve Sosyal Araştırmalar Sempozyumu Bildiriler Kitabı*, 119-126.